

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839)

„PROSVJETA“ (Cetinje, 1889-1901)

„PROSVJETNI RAD“ (od 15. januara 1949)

Broj 19 NOVEMBAR 2013. Izlazi mjesечно, cijena 0,40 € ISSN 0033-1686

DOBITNIK „OKTOIHA“ 1998.

Premjer Crne Gore Milo Đukanović otvorio rekonstruisani Njegošev mauzolej na Lovćenu

NAŠ EVROPSKI PUT JE NJEGOŠEVSKI

Njegoš nije bio samo genijalni pjesnik, već filozof i državnik, svjetovni i duhovni vladar slobodne Crne Gore. Što je veća istorijska distanca, sve jasnije se vidi veličina njegovog sveobuhvatnog djela. On je u dobroj mjeri i postavio temelje moderne crnogorske državnosti. Vjerujem da bi Njegoš bio ponosan na svoju današnju Crnu Goru, zemlju na evropskom kursu, koja poštaje svoje velikane, svoju slavnu prošlost i svoje tradicionalne prijatelje, kazao Đukanović

Str. 2

U Baru obilježen Dan Vojske otvaranjem mornaričkog operativnog centra
SAVREMENE GENERACIJE U CRNOJ GORI
DOSTOJNE VELIČANSTVENIH PODVIGA
SVOJIH PREDAKA

Str. 5

Položen kamen temeljac za izgradnju đečjeg vrtića u Bijelom Polju
JEDNAKI USLOVI ZA ODRASTANJE NAJMLAĐIH U
CIJELOJ CRNOJ GORI

Str. 3

Intervju: Akademik CANU i DANU, prof. dr Slobodan Backović, rektor
Univerziteta „Mediteran“

KADA SE MLADI UČE DA KRITIČKI PROMIŠLJAJU,
DRUŠTVO MORA IĆI NAPRIJED

Str. 6-7

Crnogorski predstavnici učestvovali na drugom Forumu političkih lidera za
zapadni Balkan i Tursku u Salzburgu
OBRAZOVNI SISTEM TREBA DA OMOGUĆI
POJEDINCU STICANJE NEOPHODNIH VJEŠTINA

Str. 4

Konferencija „Obrazovanje kao ključ uspjeha – finsko iskustvo“
VAŽNOST USPOSTAVLJANJA SISTEMA ZA
OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

Str. 4

IZ RIZNICA ZNANJA:

Branko Banjević: „Tragom vremena“ – osnovna odrednica ljudske i
stvaralačke ličnosti Milorada Stojovića

MARKIRAO GLAVNE TOKOVE
CRNOGORSKIE KNJIŽEVNOSTI

Str. 22

Čedomir Bogićević: „Tako je govorio Rotković“

POUZDANI VODIĆ KROZ
CRNOGORSKI LOGOS I ETOS

Str. 22

Nastavnici pišu: Goran Drobnjak, OŠ „Ilija Kišić“, Zelenika
NAJLJEŠI POSAO NA SVIJETU

Str. 15

JUBILEJ: 200 GODINA OD ROĐENJA
PETRA II PETROVIĆA NJEGOŠA

Str. 23

KAPITALAN DOPRINOS NJEGOŠOLOGIJI

Str. 23

DUŽNOST ČOVJEKA UZDIŽE IZNAD
OSTALIH ŽIVIH BIĆA

Str. 23

TAJNU ČOVJEKA TREBA TRAŽITI
U SFERI MORALA I ETIKE

Str. 24

KUKUTA ZA MRTVOG NJEGOŠA

Str. 25

U Budvi održana Druga regionalna konferencija Asocijacija direktora škola
Jugoistočne Evrope
PROFESSIONALIZACIJA ULOGE DIREKTORA

NEOPHODNO STALNO NAPREDOVANJE NASTAVNOG, ALI I RUKOVODEĆEG KADRA:
Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović

Str. 3

STUDENTSKI
INFORMATOR

PRVI LIKOVNI PRIKAZ
TUĐEMILSKE BITKE U „KRATKOJ
ISTORIJI“ IZ XII VIJEKA

Premijer Crne Gore Milo Đukanović otvorio rekonstruisani Njegošev mauzolej na Lovćenu

NAŠ EVROPSKI PUT JE NJEGOŠEVSKI

Njegoš nije bio samo genijalni pjesnik, već filozof i državnik, svjetovni i duhovni vladar slobodne Crne Gore. Što je veća istorijska distanca, sve jasnije se vidi veličina njegovog sveobuhvatnog djela. On je u dobroj mjeri postavio temelje moderne crnogorske državnosti. Vjerujem da bi Njegoš bio ponosan na svoju današnju Crnu Goru, zemlju na evropskom kursu, koja poštuje svoje velikane, svoju slavnu prošlost i svoje tradicionalne prijatelje, kazao Đukanović

Danas velikom Njegošu počast odaje nova Crna Gora

(Nastavak sa 1. strane)

Renovirani Njegošev mauzolej na Lovćenu otvoren je svečano, uz najveće državne počasti – polaganjem vjenca, intoniranjem državne himne, podizanjem zastave na jarbol uz intoniranje himne i počasne paljbe, uz prisustvo svih državnih funkcionera i velikog broja građana.

Otvaračić Mauzolej, predsednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović pozdravio je predstavnika Crne Gore, predstavnike diplomatskog kora, ostale prisutne i istakao:

„Okupili smo se danas na Lovćenu, na najvišem vrhu crnogorske slobode, da odamo počast velikom Njegošu, i da se poklonimo njegovom besmrtnom djelu.

Dva su vijeka od rođenja Rada Tomovoga. Jubilej kao istorijska potvrda čuvenog stiha, Njegoševog: ‘Blago tome ko dovijek živi, imao se rašta i roditi’. Lovćen i Njegoš – sinonimi vječnosti Crne Gore’.

Njegoš nije bio samo genijalni pjesnik, već filozof i državnik, svjetovni i duhovni vladar slobodne Crne Gore. Što je veća istorijska distanca, sve jasnije se vidi veličina njegovog sveobuhvatnog djela. On je u dobroj mjeri postavio temelje moderne crnogorske državnosti. U vremenu Njegoševog đetinjstva, Nacionalnu biblioteku na Cetinju ‘činila je jedna knjiga – istorija (bolje

reći memoari) od vladike Vasilija...’, kako je pisao Viala de Somijer. Vrlo brzo, od Njegoševih djela, i knjiga o njemu, nastala je bogata bibli-

Kapela koju je sebi podigao nepopravljivo je oštećena u Prvom svjetskom ratu 1916. godine. Nakon što je Crna Gora izbrisana sa geografske

Njegoš je, u stvari, i tim svojim činom uzvisio duhovni i moralni spomen svojoj Crnoj Gori, svojoj ‘slamki među vihorove’. I njenim najboljim sinovima, koji su s Njegošem u zakletvi, a s Lovćenom u srcu, neustrašivo mogli izaći na strašne poljane Grahovca i Vučjega Dola, i gaziti Nereštu i Sutjesku... Naša epoha, i naša naraštaj, kao i oni prije nas, traži odgovore od Njegoša i na savremene izazove i dileme. Njegove poruke i njegove misli su svevremene.

Vratili smo dostojanstvo i sebi i državi

A dvadeseti vijek jeste naš vijek iskušenja, klonuća i katarzi, u kojem je Crna Gora opstajala u neuglasoj njegoševskoj iskri slobode. Danas velikom Njegošu počast odaje nova Crna Gora. Država savremenih strelješnja, koju smo obnovili upornošću i umijećem, mudrošću i odlučnošću, demokratski iskazanom voljom naših građana. Njegoševski rečeno, provedrilo je ‘više Gore

Izmirili smo dugove prema crnogorskoj istoriji

teka koja se stalno dopunjuje, na raznim jezicima. Svojevrsna simbolika ukupnog napretka Crne Gore i Njegoševe istorijske uloge u njenom kulturnom uždizanju.

Nema većeg spomenika od Njegoševog pjesničkog i filozofskog genija

Lovćen i Njegošev grob na njemu proživjeli su sudbinu rušenja i građenja Crne Gore tokom XX vijeka.

karte, krajem tog rata, srušeni su ostaci kapele i 1925. godine podignuta je nova. Po obliku slična Njegoševu, ali svojom porukom protivna istorijskom biću Crne Gore. Kad je Crna Gora postala slobodna republika u Titovoj Jugoslaviji, polovinom prošlog vijeka, socijalistička Vlada Blaža Jovanovića donijela je odluku o podizanju spomenika Njegošu na Lovćenu. Odabran je i autor svjetskog imena, veliki hrvatski i jugoslovenski vajar Ivan Meštrović. Trebalo je više od dvije decenije da se ta odluka realizuje. Mauzolej pred kojim se nalazimo podigao je narod Crne Gore, uz pomoć svih jugoslovenskih naroda.

Na velikoj svečanosti 28. jula 1974. godine predsednik Crne Gore Veljko Milatović predao je Njegošev mauzolej ‘na društvenu brigu’ i ‘oglasio ga otvorenim za posjetioca’. Gotovo četrdeset godina kasnije, u povodu dva vijeka od Njegoševog rođenja, Crna Gora je temeljno obnovila ovaj spomenik.

Njegoš nije izabrao vrh Lovćena za svoje počivalište da bi sebi sagradio spomenik. Jer, od njegovog pjesničkog i filozofskog genija nema većeg spomenika.

Crne’. Ovo veliko postignuće našeg naraštaja, posmatrano u istorijskom kontekstu, nastavak je djela velikih Petrovića-Njegoša i velikog Njegoša. Vratili smo dostojanstvo i sebi i državi. Dalj smo

SLAVA SVIMA KOJI SU SE BORILI ZA CRNOGORSKU SLOBODU

„Ovo je mjesto dje počiva najveći um kojega je ova zemlja dala. Kroz mnoge vjekove, i slobodarska nada za sve porobljene narode slovenskog Juga. U vremenima kad je u ovom dijelu Europe samo sa ove, crnogorske planine, sijalo sunce slobode. Ovdje smo najbliži vjekovima naše velike istorije. I precima koji su tu istoriju stvarali. Prilika je da sa ovog mjesta odamo počast svima koji su svojom borbom, svojom žrtvom i pregnućem, pačeću i radom, stvarali i održali Crnu Goru. Slava svima koji su se borili za crnogorskiju slobodu”, istakao je premijer Milo Đukanović.

Vrijednost radova na rekonstrukciji mauzoleja iznosi blizu 1.130.000 eura. Kompletну investiciju finansirala je Direkcija javnih radova iz budžeta za kapitalne investicije. U prvoj fazi obnovljena je okretnica, pristupno stepenište, prilazne staze i gumeni na vidikovcu. U drugoj fazi rađeno je na tunelu u kojem je postavljena nova rasvjeta i hidroizolacija sa betonskim oplatom. Treća, posljednja faza obuhvatila je radove na Mauzoleju.

Milo Đukanović je inače predsjednik Koordinacionog odbora za organizaciju proslave 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša. Osim premijera u Odboru su i njegovi savjetnici Milan Ročen i Živko Andrijašević, rektori univerziteta Mediteran i Donja Gorica Slobodan Baković i Veselin Vukotić, ministri pravstva i nauke Slavoljub Stijepović i Sanja Vlahović, profesor Fakulteta likovnih umjetnosti Pavle Pejović, prorektor Univerziteta Crne Gore Nataša Đurović, akademik prof. dr Đorđe Borozan i direktor Instituta za crnogorski jezik i književnost dr Adnan Čirgić.

Cini mi čast i izuzetnu radost da pred licem Cetinja i Crne Gore otvorim rekonstruisani Mauzolej na Lovćenu – jedinstveni spomenik crnogorske i evropske kulturne baštine”, kazao je premijer Milo Đukanović.

Na svečanosti, koja je nosila naziv „Misao“ učestvovali su Mješoviti hor Muzičke akademije sa Cetinja, pod dirigentskom upravom Aleksandre Knežević, Vojni orkestar, glumci Ana Vučković, Sanja Vujisić, Julija Milačić, Maja Stojanović, Bojana Matilovska, Carmen Bardak, Zoran Vujović i Gorana Marković, koji su govorili stihove iz poeme „Misao“, „Luče mikrokozme“, poeziju i odlomak iz Njegoševe proze.

Lj. V.

Sami Crnogorci su pokazali da su najbolje razumjeli Njegoša

NJEGOŠ NIJE BIO PJESENICK GENOCIDA

„Nažalost, nastavlja se i u našem vremenu nerazumijevanje i zlonamjerno tumačenje Njegoša. Neki mitomani, propovjednici mržnje, htjeli bi u Njegošu da nađu duhovnog oca i predvodnika. Njegoš nije bio pjesnik genocida, niti inspirator zločina. On nije pozivao u borbu protiv bilo kojeg naroda, već u borbu za slobodu. A borba za slobodu nacija u XIX vijeku ne može biti isto što i nasilje nad nedužnim ljudima u vijeku iza nas. Uostalom, sami Crnogorci su pokazali da su najbolje razumjeli Njegoša, opredjeljujući se za harmonični suživot sa Muslimanima u Crnoj Gori nakon Berlinskog kongresa. Neljudi i zločinci, koji su ubijali nevine ljudi, i širili međunarodnu i međuvjersku mržnju, u kravom raspadu jugoslovenskog društva, nijesu i ne mogu biti sljedbenici Njegoševi, naglasio je predsednik Vlade Crne Gore.

U Budvi održana Druga regionalna konferencija Asocijacija direktora škola Jugoistočne Evrope

PROFESIONALIZACIJA ULOGE DIREKTORA

Veliki doprinos unapređenju kvaliteta obrazovanja u Crnoj Gori dali su i rukovodilići vaspitno-obrazovnih ustanova. Dobar direktor je istovremeno pouzdan pedagoški rukovodilac, ali i vješt menadžer. Zbog toga, Ministarstvo prosvjete Crne Gore, zajedno sa stručnim institucijama i međunarodnim partnerima, uporedno sa poboljšanjem uslova za rad u školama, predano radi i na usavršavanju kadra u školama. Posebnu pažnju posvećujemo programima obuke direktora, od čijeg znanja i umijeća uveliko zavisi uspjeh ustanove, a time i cijelokupnog obrazovnog sistema, istakao ministar prosvjete Slavoljub Stijepović

Družna regionalna konferencija Asocijacija direktora škola Jugoistočne Evrope „Boljim upravljanjem do boljeg uspjeha učenika“ održana je u Budvi od 3. do 5. oktobra. Na konferenciji je učestvovalo 265 direktora vaspitno-obrazovnih ustanova iz Bosne i Hercegovine, Makedonije, Hrvatske, Slovenije, Srbije, Rusije i Crne Gore.

Otvarači skup, ministar prosvjete Slavoljub Stijepović istakao je da je veoma važno to što direktori razmjenjuju ideje i zajednički traže put do bolje škole. „Zato je na nama, koji oblikujemo politiku obrazovanja, da pažljivo osluškujemo i primjenjujemo vaša bogata iskustva. Tako je u svim zemljama regiona, tako je i kod nas u Crnoj Gori koja teži da bude istinsko društvo znanja. Bez ikakvih dilema, mi želimo da dostignemo evropski nivo obrazovanja“, kazao je Stijepović i dodao da je Crna Gora posljednjih godina učinila vidan napredak na planu poboljšanja uslova za školovanje na svim nivoima, svjesna da je to siguran put do evropskih standarda, a time i do bolje budućnosti i kvalitetnijeg života građana.

Neophodno stalno usavršavanje

„Veliki doprinos unapređenju kvaliteta obrazovanja u Crnoj Gori dali su i rukovodilići vaspitno-obrazovnih ustanova. Dobar direktor je istovremeno pouzdan pedagoški rukovodilac, ali i vješt menadžer. Vi, koji obavljate ovaj odgovoran i težak posao najbolje znate sa kakvim se problemima svakodnevno suočavate. No, isto tako dobro znate da je vaša uloga veoma važna i prilično

UČENICI SU POMOGLI U ORGANIZACIJI KONFERENCIJE:

Članovi Volonterskog kluba Gimnazije iz Podgorice Janko Bulatović, Andela Bulajić, Andela Mićanović i Andrijana Ivanović sa koordinatorom Vanjom Rakočević

uticajna. Naša iskustva idu u prilog tezi: 'kakav direktor – takva škola'. Zbog toga, Ministarstvo prosvjete Crne Gore, zajedno sa stručnim institucijama i međunarodnim partnerima, uporedno sa poboljšanjem uslova za rad u školama, predano radi i na usavršavanju kadra u školama.

Posebnu pažnju posvećujemo programima obuke direktora, od čijeg znanja i umijeća uveliko zavisi uspjeh ustanove, a time i cijelokupnog obrazovnog sistema. Veoma je važno što smo svi razumjeli da je neophodno stalno napredovanje naštavnog, ali i rukovodećeg kadra. Samo na taj način možemo ostvariti viši nivo obrazovanja“, naglasio je ministar Stijepović.

On je ukazao da ga raduje što su ih ovde okupile ples-

menite namjere da sagledaju različita iskustva i da svojim idejama školstvo učine boljim i u svakom smislu efikasnijim. A sve u cilju da ustanove kojima rukovode budu od najveće koristi kolegama, nastavnom i vannastavnom osoblju, roditeljima, lokalnoj zajednici, državi. I što je najvažnije – deči.

Učesnici je pozdravio i gradonačelnik Budve Lazar Rađenović.

U ime organizatora, govorio je domaćin i organizator konferencije direktor Gimnazije „Slobodan Škerović“ i predsednik Udrženja direktora vaspitno-obrazovnih ustanova Crne Gore Radiša Šćekića. Predavači su bili eminentni stručnjaci iz Crne Gore i inostranstva, a u okviru Konferencije organizovane su i radionice na kojima

su analizirani: stručno usavršavanje nastavnika, diskontinuitet uspjeha učenika, ocjenjivanje nastavnika kao rezultat eksternog ocjenjivanja učenika, komunikacija u školi, korišćenje EU fondova itd.

Radiša Šćekić je održao predavanje na temu Boljim upravljanjem do boljeg uspjeha učenika, a Radovan Popović, pomoćnik direktora Zavoda za školstvo, o ulozi direktora u utvrđivanju kvaliteta nastave.

Promocija evropskih standarda

Kako kaže Šćekić, u Crnoj Gori je prvi put organizovana konferencija ovakvog značaja za prosvjetno-pedagošku javnost. „Asocijacije direktora predstavljaju internaci-

onalnu zajednicu u kojoj se razmjenjuju iskustva, vizije i stavovi među članovima, u kojoj se rađaju nove ideje koje se tiču inovacija u obrazovanju i u rukovodenju škola. Takođe, u njima se promovišu evropski standardi, utiče se na politike evropskih institucija i podstiče se međunarodna razmjena i saradnja. Na ovaj način povezuju se zemlje cijele Evrope, promovišući svoja vaspitno-obrazovna dostignuća“, ističe on.

Konferencija u Budvi, koja je imala za cilj profesionalizaciju uloge direktora koji žele uskladiti svoj rad sa normama i standardima kvaliteta rada školskog rukovodstva, ocijenjena je od strane svih učesnika kao veoma uspješna i korisna, kako za direktore škola, odnosno

njihove asocijacije, tako i za sisteme obrazovanja država u regionu. Glavni zaključak skupa jeste da je nastavak regionalne saradnje i dalje uključivanje u evropske tokove neminovnost koju treba nastaviti i unaprijediti. U tom procesu direktori škola i njihove asocijacije imaju i treba da imaju veliku ulogu i odgovornost. U tom cilju treba razmjenjivati iskustva i primjere dobre prakse; učestvovati u zajedničkim projektima; inicirati i ustanovljavati saradnju između škola u regionu (bratimljenje škola, razmjena učenika).

Učesnici su imali priliku i da pošte predškolske ustanove, osnovne i srednje škole u Budvi i upoznaju se sa održanjem vaspitno-obrazovnog procesa.

Lj. V.

3

Prosvjetni rad

NOV.

2013

BROJ

19

Položen kamen temeljac za izgradnju đečjeg vrtića u Bijelom Polju

JEDNAKI USLOVI ZA ODRASTANJE NAJMLAĐIH U CIJELOJ CRNOJ GORI

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović, direktor Direkcije javnih radova Žarko Živković i predsednik opštine Aleksandar Žurić položili su kamen temeljac za izgradnju novog objekta namijenjenog deci predškolskog uzrasta. Tom prilikom ministar Stijepović istakao je da se i pored ekonomskih kri-

ze uspješno stvaraju jednakci uslovi za odrastanje najmlađih u cijeloj Crnoj Gori.

„Bijelo Polje je najbolji primjer i dokaz naše brige o građanima, kao i o tome kako se realizuje politika regionalnog razvoja. Ulaganje u obrazovanje znači ulaganje u budućnost i napredak Crne Gore“, poručio je mini-

star Stijepović. I predsjednik Opštine Bijelo Polje Aleksandar Žurić izrazio je zadovoljstvo ulaganjem za udobnost i prosperitet budućih generacija.

„Obezbjedićemo još jedan objekat po izgledu i funkcionalnosti moderno opremljen“, istakao je Žurić. Najavljujući završetak radova najkasnije za godinu direktor Direkcije javnih radova Žarko Živković najavio je nove projekte koje će Vlada finansirati pitem kapitalnog budžeta u ovoj opštini.

Izgradnju zdanja đečjeg vrtića, čija površina iznosi 13.000 kvadratnih metara, finansiraće Direkcija javnih radova i Opština Bijelo Polje, dok će izvođač radova biti preduzeće „Fidija“ iz Podgorice.

ULAGANJE U BUDUĆNOST I NAPREDAK: Polaganje kamena temelja budućeg vrtića

SAVREMENI OBJEKAT I ZA MALIŠANE U BARU

Dio sredstava kredita (2. 000. 000 eura) Razvojne banke, Vlada Crne Gore će opredjeliti za izgradnju Dječjeg vrtića i u Baru. Savremeni objekat površine 3.000 metara kvadratnih koji može prihvati 375 dečiće biće izgrađen u centru grada između Gimnazije „Niko Rolović“ i OŠ „Blažo Jokov Orlandić“. Očekuje se da će njegova izgradnja biti završena tokom sljedeće godine.

Š. B.

Crnogorski predstavnici učestvovali na drugom Forumu političkih lidera za zapadni Balkan i Tursku u Salzburgu

OBRAZOVNI SISTEM TREBA DA OMOGUĆI POJEDINCU STICANJE NEOPHODNIH VJEŠTINA

- Da bi obrazovanje na pravi način i pravovremeno odgovorilo na potrebe tržišta rada i društva u cjelini, da bi se smanjila disproporcija između ponude i tražnje radne snage na tržištu rada, ključni korak je predviđanje potreba za vještina i kvalifikacijama, istakao je ministar prosvjete Slavoljub Stijepović
- Da bi se postigla bolja usklađenost ponude i tražnje na tržištu rada, neophodno je raditi na mjerama koje se odnose na poboljšanje upisne politike, karijerne orientacije, poboljšanje iskazivanja potreba za tržište rada, istraživanje potreba za vještina, kazao je ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković

Crnogorska delegacija, u kojoj su bili ministri prosvjete i rada i socijalnog staranja Slavoljub Stijepović i mr Predrag Bošković, te predstavnici ova dva ministarstva učestvovali su na drugom Forumu političkih lidera za Zapadni Balkan i Tursku, 9. i 10. oktobra u Salzburgu.

Cilj skupa je podrška zemljama zapadnog Balkana i Turske kako bi se usvojile mјere efikasnije politike za razvoj ljudskih resura i realizovala viziju vještina za 2020. godinu. Forum je bio prili-

ka da politički lideri razmijene stavove o nacionalnim naporima u razvoju vještina koje podstiču povećanje konkurenčnosti, zapošljavanja i socijalne inkluzije do 2020. godine.

Društvo koje uči

Ministar Slavoljub Stijepović predstavio je ulogu obrazovanja kao ključnu u ostvarivanju vizije koju je Crna Gora zacrtala kao društvo koje uči, društvo razvijene ekonomije u kome svako ima mo-

gućnost za lični i profesionalni razvoj i socijalnu inkluznost, društvo inovatora i preduzetnika.

„Da bi obrazovanje na pravi način i pravovremeno odgovorilo na potrebe tržišta rada i društva u cjelini, da bi se smanjila disproporcija između ponude i tražnje radne snage na tržištu rada, ključni korak je predviđanje potreba za vještina i kvalifikacijama. Projekat FRAME treba da pomogne u tome.

U skladu sa utvrđenim potrebama za vještina, obrazovni sistem treba da omogući pojedincu, kroz inicijalno i kontinuirano obrazovanje i odgovarajuću obrazovnu ponudu, sticanje neophodnih vještina, uključujući i sticanje ključnih kompetencija za cijeloživotno učenje i prilagođavanje promjenljivim zahtjevima tržišta rada”, naglasio je ministar Stijepović.

Kao primjer dobre prakse, predstavljen je Program stručnog osposobljavanja u Crnoj Gori, za koji je raspisan poziv za prijavu druge generacije visokoškolaca, koji će u najvećem dijelu stićati praksi u privatnom sektoru. Ovo je jedan od modela koji predstavlja dobru praksu privatnog sektora i države, a u cilju omogućavanja stručnog osposobljavanja osoba sa stečenim visokim obrazovanjem, kao i usvajanja znanja i vještina, potrebnih poslodavcima.

POBOЉШАТИ РАЗВОЈ ЛЈУДСКИХ РЕСУРСА: Učesnici skupa

Povećati zaposlenost

Ministar Predrag Bošković je istakao da je Crna Gora prva zemlja koja je razvila dva dokumenta i to: Viziju za vještina 2020 i Mapu puta, dokumenta koja su od velike važnosti za razvoj ljudskih resursa. Kroz ova dokumenta cilj nije bio doći

do kvantitativne i kvalitativne liste vještina, već razrade vizije i strateških opredjeljenja za razvoj vještina u budućnosti.

„Crna Gora 2020 ima konkurentnu ekonomiju. Ona je društvo koje uči i koje čine inovatori, spremni da se suoči sa regionalnim i domaćim izazovima. Njeni građani

imaju visok nivo mogućnosti za zaposlenje. Imaju znanje, vještine i sposobnosti za lični i profesionalni razvoj, kao i za socijalnu inkluziju. Definicija vizije je obuhvatna, posebno u kontekstu vještina. Kroz nju se definije konkurentna ekonomija, za što su znanje, vještine i sposobnosti ljudi važna prepostavka. Tome treba da doprinese kontinuitet učenja i inovativnost, istraživanje i razvoj. Društvo koje uči daje pojedincu veće šanse za zaposlenje, njegov lični i profesionalni razvoj i napredovanje, kao i za veću socijalnu inklužnost.

Razvoj sistema za predviđanje vještina predstavlja osnovni prioritet koji je definisan u Viziji vještina 2020, koji treba da doprinese poboljšanju usklađenosti ponude i tražnje vještina na tržištu rada. Da bi se postigla bolja usklađenost ponude i tražnje na tržištu rada, neophodno je raditi na mjerama koje se odnose na poboljšanje upisne politike, karijerne orientacije, poboljšanje iskazivanja potreba za tržište rada, istraživanje potreba za vještina.

Ovo su upravo pitanja koja moramo rješavati sa ciljem da poboljšamo uslove na tržištu rada i smanjimo nezaposlenost. Vlada Crne Gore je odlučna da djeluje u ovom smjeru kako bi povećala zaposlenost svojih građana”, istakao je Bošković.

Lj. V.

Konferencija „Obrazovanje kao ključ uspjeha – finsko iskustvo“

VAŽNOST USPOSTAVLJANJA SISTEMA ZA OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović: „Finsko iskustvo bilo od velikog značaja prilikom postavljanja osnova reforme“. Pasi Sahlberg, generalni direktor Centra za međunarodnu mobilnost i saradnju: „Značaj saradnje svih aktera društva u cilju sprovodenja reformi“. Knjiga „Finske lekcije“ predstavlja detaljan prikaz o tome kako su Finci svoj obrazovni sistem uzdigli do svjetskog nivoa

Na Konferenciji „Obrazovanje kao ključ uspjeha – finsko iskustvo“, održanoj u Podgorici, u saradnji Ambasade Finske u Beogradu i Ministarstva prosvjete Crne Gore, predstavljen je finski obrazovni sistem i postavljene osnove za buduću saradnju između finskih i crnogorskih aktera u obrazovnom sektoru.

Konferenciju su otvorili Pekka Orpana, ambasador Finske za Srbiju i Crnu Goru, i Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete Crne Gore. Oni su održavanje Konferencije ocijenili kao veoma značajan korak ka produbljivanju saradnje između dvije strane na polju obrazovanja i izrazili zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom kroz zajedničke projekte.

Govoreći o reformi obrazovnog sistema u Crnoj Gori, Vesna Vučurović je podsetila da je finsko iskustvo bilo od velikog značaja prilikom postavljanja osnova reforme. Pri tom je istakla važnost održavanja ovog događaja koji je prilika da predstavnici obrazovnih institucija i socijalnih partnera razmijene mišljenja o aktuelnim razvojnim pitanjima u oblasti obrazovanja i detaljnije se upoznaju sa jednim od vodećih obrazovnih sistema u svijetu. Ona je ukaza-

POSTAVLJENE OSNOVE ZA BUDUĆU SARADNJU: Sa skupa

la na neke zajedničke projekte koji su realizovani u saradnji sa Vladom Finske. Projekat „Obrazovanje za održivi razvoj na Zapadnom Balkanu“, koji je počeo u aprilu 2009. a završen u aprili 2013. prioriteti ovog projekta bili su: obrazovanje nastavnika (Obuka o suštini ESD-a prije zapošljavanja i tokom radnog odnosa); izrada nastavnog plana i programa, uključujući vannastavne aktivnosti i izradu obrazovnih materijala; kampanje za podizanje svijesti javnosti o obrazovanju vezanom za životnu sredinu/održivost; poboljšanje umreženosti, saradnja u cilju razmjene iskustava, kao i da bi se identifikovale dobre prakse i pristupi kod obrazovanja za životnu sredinu/održivost.

Projekat „Ka inkluzivnom obrazovanju“, primjenjivan je od 2006. do 2008. godine. Glavni cilj ovog programa bio je da podrži Ministarstvo prosvjete i Zavod za školstvo u postizanju ciljeva reformisanja obrazovnog sistema u oblasti posebnih potreba i inkluzivnog obrazovanja, te da se nastavi napredak u znanju i iskustvu koje je stečeno u toku posljednjih nekoliko godina u razvoju posebnih potreba i inkluzivnog obrazovanja. Projekat je bio usmjeren ka sticanju dubljeg znanja, vještina i kompetencija za rad sa učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama u redovnom sistemu školovanja. Program je fi-

nansiran od strane Ministarstva spoljnih poslova Finske i njegova vrijednost je iznosila 1.600.000 eura.

U okviru Projekta „Ka inkluzivnom obrazovanju“ realizovani su: kratkoročna obuka za direktore, zamjenike direktora, nadzornike i inspektore: 40 direktora i pomoćnika direktora; obuka 38 savjetnika iz Zavoda za školstvo za unapređenje vaspitno-obrazovnog procesa; kratkoročna obuka za 39 nastavnika i drugih profesionalaca u obrazovanju, kao i za 27 stručnih saradnika, nastavnika koji su pohađali specijalističke studije.

Od 2007. godine Crna Gora sarađuje sa institucijama visokog obrazovanja Finske na više projekata iz različitih oblasti. U toku je realizacija pet

Tempus projekata sa institucijama visokog obrazovanja iz Finske. Projekti se odnose na unapređenje kvaliteta u istraživanju i uvođenje istraživačke komponente u nastavu, unapređenje i razvijanje novih studijskih programa, kao što su razvijanje programa omladinskog rada u zajednici, sprovođenje istraživanja o zapošljivosti svršenih studenata u cilju bolje saradnje sa tržistem rada.

Sistem visokog i stručnog obrazovanja kao garancija socijalne zaštite

Pasi Sahlberg, generalni direktor Centra za međunarodnu mobilnost i saradnju (CIMO) i jedan od vodećih finskih stručnjaka u oblasti obrazovanja, govorio je o reformi obrazovnog sistema u Finskoj i njenim ključnim elementima. Posebno je naglasio značaj saradnje svih aktera društva u cilju sprovodenja reformi, kao i potrebu za uspostavljanjem sistema profesionalne orientacije nastavnika i jačanjem njihove uloge u sistemu. On je istakao nekoliko karakteristika finskog obrazovnog sistema, a to su: timski rad, kontinuirani rezultati poboljšanja koji se prate, saradnja u okviru kolektiva i kompletno svih učesnika.

Esa Suominen, specijalni savjetnik ministra obrazovanja Finske, osvrnuo se na sistem visokog i stručnog obrazovanja kao garanciju socijalne zaštite. U drugom dijelu Konferencije, odgovorio je na veliki broj pitanja učesnika, koja su se odnosila na probrođnost obrazovnog sistema u Finskoj i sticanje kvalifikacija kroz formalno, neformalno i informalno obrazovanje.

Kiira Kärkkäinen, specijalista za obrazovanje iz Finske konsultantske grupe (FCG), ocijenila je kao veoma značajno unapređivanje vještina koje ne spadaju u grupu osnovnih vještina, ističući socijalne vještine, vještine ponašanja, zatim vještine razmišljanja i kreativnosti.

Svi oni ukazali su na važnost uspostavljanja sistema za obezbjeđivanje kvaliteta u obrazovanju i razvijanju obrazovnog sistema koji će biti fokusiran na postizanje većeg broja vještina i zasnovan na dokazima.

Svim učesnicima podijeljena je knjiga „Finske lekcije“, autora Pasja Sahlberga, u kojoj je dat detaljan prikaz o tome kako su Finci svoj obrazovni sistem, kakav je bio osamdesetih godina prošlog vijeka, uzdigli do svjetskog nivoa, kakov je danas. Lj. V.

U Baru obilježen Dan Vojske Crne Gore otvaranjem mornaričkog operativnog centra

SAVREMENE GENERACIJE U CRNOJ GORI DOSTOJNE VELIČANSTVENIH PODVIGA SVOJIH PREDAKA

Premijer Milo Đukanović istakao da ovaj dan simbolizuje vjekovnu borbu Crne Gore za slobodu, nezavisnost i dostojanstven život njenih ljudi. To je jedan od onih datuma koji su u slavnoj crnogorskoj istoriji upisani zlatnim slovima. Oni svjedoče o pregnuću, hrabrosti i mudrosti jednog malog naroda koji je podnio ogromnu žrtvu da očuva svoju slobodu i svoje dostojanstvo, uprkos svim istorijskim izazovima

Čestitajući Dan vojske Crne Gore – 7. oktobar, koji je ove godine obilježen u Baru otvaranjem mornaričkog operativnog centra, premijer Milo Đukanović istakao je da ovaj dan simbolizuje vjekovnu borbu Crne Gore za slobodu, nezavisnost i dostojanstven život njenih ljudi. To je jedan od onih datuma koji su u slavnoj crnogorskoj istoriji upisani zlatnim slovima. Oni svjedoče o pregnuću, hrabrosti i mudrosti jednog malog naroda koji je podnio ogromnu žrtvu da očuva svoju slobodu i svoje dostojanstvo, uprkos svim istorijskim izazovima.

„S ponosom možemo istaći da je Vojska Crne Gore dosta ovog datuma kojeg slavi kao svoj praznik. Kao što su savremene generacije u Crnoj Gori dostoje veličanstvenih podviga svojih predaka kroz vjekove. Način na koji smo prije sedam godina obnovili nezavisnost Crne Gore svjedoči o tome, i svjedoči da sve crnogorske žrtve kroz istoriju nijesu bile uzaludne. Dokaz toga je moderna Crna Gora, prepoznata kao faktor mira i stabilnosti u regionu, zemlja kandidat koja je u procesu pregovora za članstvo u EU, na pragu NATO saveza. Takva pozicija Crne Gore određuje i profil, karakter i ulogu njene vojske.

Na pravom smo putu izgradnje profesionalne, dobro opremljene i obučene vojske, spremne da odgovo-

Pripadnici Vojske Crne Gore sposobni da učestvuju u najsloženijim zadacima: Sa proslave

ri ustavnim obavezama i da se, ravnopravno sa partnerima, u zajedničkim misijama, suoči sa savremenim globalnim izazovima. To korespondira sa našim strateškim ciljevima da Crna Gora postane ravnopravna članica NATO i EU. Odbrambene reforme i jačanje bezbjednosnih kapaciteta su dio su širokog spektra obaveza koje moramo ostvariti u tom procesu. To podrazumijeva ispunjavanje standarda u svim domenima, uključujući i finansijski aspekt. Zato je Vlada odločila, između ostalog, da dio prihoda od prodaje bivše vojne imovine usmjeri za potrebe opremanja i moder-

nizacije vojske. Ispunjavanje ovih standarda i dostizanje navedenih ciljeva u direktnoj je srazmjeri sa očuvanjem unutrašnje stabilnosti i stvaranjem uslova za privlačenje stranih investicija, za brzi ekonomski i demokratski razvoj naše države, i za viši kvalitet života naših građana.

To potvrđujemo i kroz realizaciju projekata kao što je Mornarički operativni centar koji danas otvaramo”, istakao je Đukanović.

Na najbolji način reprezentuju zemlju

Ministarka odbrane prof. dr Milica Pejanović Đurišić ka-

zala je da se već sedam puta 7. oktobar obilježava kao Dan Vojske Crne Gore. Ona je podsetila na bitku na Tuđemili, koja se odigrala prije 971 godinu između vojske Dukle, državne prethodnice Zete i Crne Gore, i vojske Vizantije.

„Sumirajući rezultate, možemo da izrazimo zadovoljstvo postignutim u prethodnoj godini. Pripadnici Vojske na najbolji način reprezentuju zemlju, vršeći svoje odgovorne zadatke, ramenom sa pripadnicima drugih država i misija. Možemo biti ponosni na ocjene koje naši vojnici dobijaju za učešće u tim misijama, što na najbolji način pokazuje da su

pripadnici Vojske Crne Gore sposobni da, uz neophodnu obuku i opremu, učestvuju u najsloženijim zadacima”, istakla je ministarka.

Ona je naglasila da intenzivnom međunarodnom saradnjom na međunarodnom nivou i šire, pripadnici Vojske imaju priliku da se osposobljavaju i obučavaju po standardima i procedurama savremenih oružanih snaga, a učešćem u zajedničkim vježbama stiču iskustva i znanja za rad u multinacionalnom okruženju. Takođe, pripadnici Vojske, kad god je to potrebno, spremni su na nesobično požrtvovanje i pomoći našim građanima u slučajevima elementarnih nepogoda i drugih nesreća.

Ministarka odbrane Milica Pejanović Đurišić kazala je da je mornarički operativni centar najbolji primjer objedinjavanja resursa i kapaciteta.

Simbol stručnosti i profesionalizma

„Centar će omogućiti da sve ostale nacionalne institucije koje se bave pomorskom sigurnošću budu u prilici da razmjenjuju podatke i sliku o realnom vremenu. Takođe, u eventualnim kriznim situacijama upravljanje se može vršiti iz jednog mesta, a stvorena je i mogućnost za razmjenu podataka sa susjednim državama, kao i sa NATO savezom i EU. U narednom periodu pokušaćemo

da realizujemo i nadzor vazdušnog prostora i osavremenjavanje operativnog centra u vazduhoplovstvu – najavila je Pejanovićeva, uz ocjenu da pripadnici vojske na najbolji način reprezentuju zemlju u misiji u Avganistanu i drugim misijama međunarodne zajednice”, kazala je Pejanovićeva.

Otpovnik poslova u ambasadi SAD u Podgorici Douglas Džons naveo je da su stručnost i profesionalizam Vojske Crne Gore priznati od strane SAD.

„Novi centar će omogućiti crnogorskoj vojsci da zaštiti svoju teritoriju i granicu i pomoći će u sprečavanju kriminala, kako u regionu, tako i na globalnom nivou. Sistem objedinjuje informacije sa radara i ostale opreme za detekciju, tako da Crna Gora sada ima sofisticiranu sliku događanja u priobalnom području, a omogućava i razmjenu informacija sa raznim vladinim institucijama i međunarodnim partnerima.

Ovaj centar je rezultat partnerstva između granične policije, MUP-a, Ministarstva odbrane i američkih partnera iz oblasti bezbjednosne pomoći Komande američkih vojnih snaga u Evropi, čije programe sprovode i ambasadina kancelarija za odbrambenu saradnju i Agencija za saradnju u oblasti bezbjednosti”, smatra on.

Lj. V.

5

Prosjetni rad

NOV.
2013

BROJ
19

Na Cetinju obilježen Dan Ujedinjenih nacija

EKONOMSKO I SOCIJALNO OSNAŽIVANJE MLADIH

na njenom razvojnem i integracionom putu. I da je zadatak svake ozbiljne države i njene administracije koja planira svoju budućnost da stvara ambijent koji podstiče svakog pojedinca, da prepozna i razvije njegove sklonosti i najbolje kvalitete”, kazao ministar vanjskih poslova i evropskih integracija dr Igor Lukšić

Predstavljeni Ujedinjeni nacijski u Crnoj Gori proslavili je 68. rođendan te međunarodne organizacije na Cetinju na temu „Pogled u budućnost – Mladi Crne Gore”.

„Obilježavanje Dana UN-a u Crnoj Gori ove godine je u

znamku mladih i njihovog položaja u društvu. Zabrinjavačujuće je činjenica da veliki broj nezaposlenih u svijetu čine mladi ljudi. Njihov broj dosegne čak 75 miliona. Stoga se kao imperativ nameću politike koje vode ekonomskom i socijalnom osnaživanju mla-

dih. Ovakav pristup je dobitna karta za njihovu sigurniju i bolju budućnost, ali i za budućnost Crne Gore i svijeta u cjelini”, kazao je ministar vanjskih poslova i evropskih integracija dr Igor Lukšić.

On je ukazao da je početkom ove godine pokre-

nut zajednički program Ujedinjenih nacija za osnaživanje mladih, koji je dio programa Ujedinjenih nacija za ubrzanje sprovođenja Milenijumskih razvojnih ciljeva u pogledu iskorjenjivanja siromaštva i povećanja zaposlenosti mladih.

„Zapošljavanje mladih je u središtu ekonomske agende crnogorske Vlade. Slobodoumnih, sposobnih i kreativnih mladih ljudi, na sreću, u Crnoj Gori ima dosta. Svjesni smo da njihova mladost i inteligencija determinišu kapacitete Crne Gore na njenom razvojnem i integracionom putu. I da je zadatak svake ozbiljne države i njene administracije koja planira svoju budućnost da stvara ambijent koji podstiče svakog pojedinca da prepozna i razvije njegove sklonosti i najbolje kvalitete” rekao je ministar Lukšić.

Gradonačelnik prijestonice Aleksandar Bogdanović je kazao da je prijestonica Cetinje posvećen partner Sistemu UN u Crnoj Gori.

U ime mladih govorili su i srednjoškolci Maida Kurtagić i Nikola Žekić.

Maida je poručila da u periodu, kada neizvjesnost raste iz dana u dan, kako u

CRNA GORA DOBAR PRIMJER INOVATIVNOSTI

Na svečanosti su predstavljeni rezultati istraživanja sprovedenih u okviru programa za osnaživanje mladih, koje sprovodi Sistem UN, u saradnji sa Vladom i civilnim sektorom. Urađene su dvije studije u oblastima zapošljavanja i učešća mladih u kojima su analizirani strateški, zakonodavni i institucionalni okviri koji regulišu ova dva pitanja, kao i znanja, stavovi i navike mladih.

Kako je kazao stalni koordinator Sistema UN u Crnoj Gori Rastislav Vrbenski, Crna Gora je prepoznata kao dobar primjer inovativnosti i kao zemlja koja je uspjela da uključi veliki broj građana u definisanje budućih razvojnih ciljeva. Crna Gora daje značajan doprinos i globalnom pokretu za eliminiranje siromaštva i na dobrom je putu da sotvari gotovo sve Milenijumske razvojne ciljeve.

On je istakao da Vlada Crne Gore, Sistem UN i civilni sektor zajednički razvijaju akcioni plan za zapošljavanje mladih, koji će biti završen do kraje ove, a počeće se sprovoditi od naredne godine.

Crnoj Gori, tako i šire, pred mladima se nalaze brojni izazovi.

Njen drug Nikola kaže da je san svakog čovjeka da svojim radom doprinese zajednici u kojoj živi, ali da priostvarenju tog sna, svi mlađi, posebno mladi sa smet-

STVORITI AMBIJENT KOJI PODSTIĆE SVAKOG POJEDINCA: Sa svečanosti

Lj. V.

Intervju: Akademik CANU i DANU, prof. dr Slobodan Backović, rektor Univerziteta „Mediteran“

KADA SE MLADI U ŠKOLI UČE DA KRITIČKI PROMIŠLJAJU DRUŠTVO MORA IĆI NAPRIJED

Reformu ne smijemo smatrati završenom samo zato što je prošlo skoro 10 godina od njenog početka. PISA, kao najveće međunarodno istraživanje kvaliteta obrazovanja, pruža nam detaljnu sliku o nama i dobro je ako se bez žmurenja pogledamo u tom ogledalu. Zamislite, kako izgleda kolokvijum ili ispit za 500 studenata i više kod jednog profesora ili asistenta? Ugled nastavnice profesije je drastično opao i moramo naporno raditi ako želimo da buduće nastavnike regrutujemo iz grupa najboljih srednjoškolaca, a ne kao do sada. Sve dok ne budemo izdvajali makar 6% BDP za obrazovanje, nemojmo očekivati da ono bude bolje. Bez kvalitetnog, strateški planiranog i dobrog obrazovanja, povezanog sa tržistem rada ne može biti ni dobra ekonomija ni bogato društvo. Realno, ograničenje bržem razvoju Univerziteta „Mediteran“ je u tome što nema svoju zgradu u Podgorici

Prof. dr Slobodan Backović rođen je 3. septembra 1946. godine u Nikšiću, u završio osnovnu školu i gimnaziju. Prirodno-matematički fakultet, Odsjek za fiziku, završio je u Beogradu. Od 1969. do 1972. godine radio je u gimnaziji u Nikšiću kao profesor fizike. Na pos-diplomske studije, na PMF-u u Beogradu (Odsjek za fiziku – smjer Eksperimentalna nuklearna fizika), upisao se 1973. godine, kada je počeo i da radi u Institutu za fiziku Univerziteta u Beogradu (Laboratorija za fiziku visokih energija). U to vrijeme radio je honorarno kao asistent-pripravnik Odsjeka za fiziku PMF-a i Farmaceutskog fakulteta. Magistarски rad *Multiplicitet nakelektrišnih čestica nastalih u interakciji protona od 200 GeV sa jezgrima nuklearne emulzije* odbranio je u januaru 1976. godine, poslije čega odlazi na naučnu specijalizaciju u Ujedinjeni institut za nuklearna istraživanja (Laboratorija za fiziku visokih energija), u Dubnu (Rusija).

Na specijalizaciji je radio u međunarodnoj grupi fizičara u oblasti visokoenergetske fizike (visokoenergetske interakcije čestica sa jezgrom) u Dubnu. Doktorsku disertaciju *Interakcija p-mezona impuls-a 40 GeV/c sa jezgrom ugrijenika* odbranio je 1979. godine na PMF-u u Beogradu. U Titograd prelazi 1. oktobra 1979. godine da počne da radi u Institutu za matematiku i fiziku. Iste godine je izabran u zvanje docenta. U zvanje vanrednog profesora izabran je 1985. godine, a redovnog 1991. godine.

U Institutu za matematiku i fiziku više godina bio je šef Odsjeka za fiziku (1980–1986. i 1994–1996), a od 1986. do 1990. i od 1998. do 2002. godine direktor Instituta, odnosno dekan Prirodno-matematičkog fakulteta. Od 1990. do 1994. godine bio je prorektor za nastavu Univerziteta Crne Gore. Od 2003. do 2008. godine godine bio je ministar prosvećenje i nauke u Vladimircu, a od juna 2008. je ambasador Crne Gore u Ruskoj Federaciji.

Naučnoistraživački rad posvećen je visokoenergetskim interakcijama čestica i jezgara sa jezgrima i odvija se u okviru međunarodne kolaboracije koja radi na višegodišnjem projektu *Izučavanje kvark-hadronske strukture nuklearne materije, nalaženje i izučavanje svojstava egzotičnih pojava u sudsavima relativističkih jezgara*. Bio je rukovodilac višegodišnjeg naučnog projekta *Nuklearna fizika sa primjenama* (1987–1990. i 1991–1995),

a tema na kojoj je radio bila uključena u jugoslovenski projekat *Eksperimentalna fizika elementarnih čestica, srednjih energija i teških jona u međunarodnim centrima*. Rukovodio je projektom *Viskoenergetske interakcije jezgara* (1997–1998) kao i međunarodnim projektima koje su finasirali Unesko *High energy nucleus-nucleus interactions* (1998–1999) i WUS *High energy nucleus-nucleus and hadron-hadron interactions* (1999). Sada radi u evropskoj kolaboraciji H1 (DESY Hamburg). Na ovim projektima učestvuje su četiri doktorske disertacije i četiri magistarska rada, čiji je mentor.

Autor i koautor je 160 naučnih radova. Na naučnim konferencijama i kongresima je imao 19 saopštenja.

Koautor je zbirke zadatka i jednog udžbenika za srednje škole, koautor je prevoda fakultetske zbirke zadataka iz fizike *Zadaci iz opšte fizike* (I. E. Irodov) i autor univerzitetskog udžbenika *Fizička mehanika*.

Od 1980. do 1985. godine, kao sekretar Nacionalnog odbora za fiziku, bio član Predsedništva Saveza društava matematičara i fizičara Jugoslavije. Bio je predsednik Društva matematičara i fizičara Crne Gore (1986–1998), predsednik Prosvjetnog savjeta Crne Gore, član Savjeta za nauku Crne Gore, član Izvršnog odbora RSIZ-a za naučne djelatnosti Crne Gore. Bio je član Savezne komisije za sigurnost nuklearnih objekata. Učestvovao je u organizaciji republičkih i saveznih takmičenja iz fizike za učenike srednjih i osnovnih škola (Društvo matematičara i fizičara i pokret „Nauka mladima“). Član je DANU, bio je ekspert Saveznog ministarstva za razvoj, nauku i životnu sredinu u oblasti fizike. Dobitnik je republičke nagrade „Oktoih“ za 1999. godinu. U toku 2002. godine koordinirao je poslovima na reformi obrazovanja u Crnoj Gori i bio predsednik Komisije za reformu osmogodišnje škole.

Za vanrednog člana CANU izabran je 12. decembra 2003. godine. Od juna 2008. do 2011. godine bio je ambasador Crne Gore u Ruskoj Federaciji. Od 2011. je rektor Univerziteta „Mediteran“.

Stalne promjene su prirodnji pratioci dobrog obrazovanja

Prosvjetni rad: Bili ste srednjoškolski, a već decenijama ste univerzitetski profesor. Mogli ste izbliza da pratite reforme u obrazovanju svih nivoa, a posebno tzv. Bolonjsku

u visokom obrazovanju. Vaše mišljenje o njima?

Backović: Uvođenje promjena u obrazovanje obično je sporo, a i na efekte treba čekati strpljivo. To se odnosi i na proces obrazovanja, generalno: koliko smo dobro obrazovali dečku i mlađe zaključujemo mnogo godina po završetku njihovog formalnog obrazovanja.

Kada je cilj promijeniti i učiniti efikasnijim sistem obrazovanja, važno je planirati i temeljiti željene promjene na dubokom poznavanju slabosti i snage vlastitog sistema, odnosno – naučiti mnogo o njemu. Važno je bilo upoznati i druge obrazovne sisteme, iako se gotovo rješenja ne mogu direktno prenijeti kod nas. Naša odluka da unapređujemo crnogorsko obrazovanje, kao i sve naredne faze rada, bili su praćeni širokim i otvorenim dijalogom sa ljudima iz struke. Orogrena energija, motivisanost i predanost brojnih timova naših prosvjetara, iz škola i drugih ustanova sistema obrazovanja, bila je motor procesa osmišljavanja i primjene reformskih rješenja.

Očekivano je da će faza implementacije biti sporija ili da će biti prepreka na putu uvođenja promjena u učionici – u nastavi i učenju. Tradicionalni pristupi su još veoma žilavi, usudio bih se da kažem da su u srednjoškolskom i visokom obrazovanju dominantni. Zato reformu ne smijemo smatrati završenom, kako to neki vole da naglose, samo zato što je prošlo skoro 10 godina od njenog početka. Uostalom, stalne promjene i traganje su prirodnji pratioci dobrog obrazovanja i to je „reforma“ jedne posebne vrste, koja nikada ne prestaje.

Kao nikada ranije, danas se od obrazovanja traži jedna posebna vrsta odgovornosti, koja se temelji na mjerenu njegovog kvaliteta. Postoji i dosta instrumenata za procjenu kvaliteta. Recimo, PISA, kao najveće međunarodno istraživanje kvaliteta obrazovanja, pruža nam detaljnu sliku o nama i dobro je ako se bez žmurenja pogledamo u tom ogledalu. Naš odraz u tom ogledalu sada nije dobar, ali je mnogo važnije da budemo iskreni prema sebi i spremni za mijenjanje. Rezultati će doći.

Pošto ste apostrofirali „Bolonju“, želim da kažem da je ona omogućila i pomogla mobilnost studenata i nastavnog kadra, što nam je jako nedostajalo. Sistem se otvorio, postao je fleksibilniji, bolje povezan sa drugima. Mladi ljudi su dobili mnogo više podsticaja za

akademski i ukupni lični razvoj. Ipak, nedostaje mnogo više neposrednog rada nastavnika sa studentima. Asistent i profesor sa po 500 studenata u grupi sigurno nijesu u stanju da kvalitetno rade i prate postignuća studenata, a studenti su lišeni mogućnosti da mnogo aktivnije uče i da dobijaju stalne i detaljne povratne informacije o svom radu. Zamislite, kako izgleda kolokvijum ili ispit za 500 studenata i više kod jednog profesora ili asistenta?

Najbolje dugoročne investicije bilo koje zemlje su investicije u mlađe i njihovo obrazovanje

Prosvjetni rad: Radili ste i van Crne Gore, boravili na specijalizacijama, bili naš diplomatski predstavnik u inostranstvu, tako da poznajete i strane obrazovno-naučne sisteme. Deje naša zemlja u ovoj sferi u međunarodnim relacijama?

Backović: Odgovor na ovo pitanje je djelimično u prethodnom odgovoru: u načinima rada sa decom i u svemu drugome što škola, osim u učionici, može da ponudi detetu, a da to služi njegovom razvoju. Kada se mladi u školi uče da kritički, logički promišljaju, da se tako odnose i prema sebi i prema svijetu oko sebe, onda se stvara najdragocjeniji društveni kapital i društvo mora ići naprijed.

Naša škola je dosta postala i u vaspitnoj funkciji i ona ne treba da sama nosi tu odgovornost, naravno. Naša škola, posebno srednja, sve je manje mjesto da bi dečka mogla da borave i u nastave, zato što im se pružaju različite mogućnosti da stvaraju, uče, učestvuju, druže se. Smatram da naš obrazovni sistem, kao mali, treba još više i još brže da razvija pravednost obrazovanja, koja se temelji na visokom kvalitetu, bez obzira de je škola, i na jednakoj dostupnosti tom kvalitetu.

Ugled nastavnice profesije je drastično opao i moramo naporno raditi ako želimo da buduće nastavnike regrutujemo iz grupa najboljih srednjoškolaca, a ne kao do sada. Njihovo inicijalno obrazovanje takođe mora biti primjerenom tom cilju i njihovim sposobnostima. Inicijalno obrazovanje naših nastavnika zahtijeva opsežnu reformu.

Možemo više i bolje raditi u pravcu prepoznavanja i promovisanja dobroih škola i dobrih nastavnika. Ponekad mi se čini da se njima najmanje bavimo, kao da podrazumijevamo da oni mo-

gu sami i da im ništa ne treba. To je velika zabluda i košta nas – učionici sve češće napuštaju najbolji, a da nijesmo uspjeli da njihov rad vrednujemo kako treba i da im obezbijedimo ono što im treba za takav rad.

Autonomija je odlika dobroih škola koje sam video, posebno u domenu programa i široke lepeze izbora u školi – dečci se nudi mnogo, različito, prilagođeno individualnim potrebama i afinitetima.

Posebno je uočljiva razlika u tome što Crna Gora izdvaja malo za obrazovanje. Sve dok ne budemo izdvajali makar 6% BDP za obrazovanje, nemojmo očekivati da ono bude bolje. Doista je urađeno i radi se na poboljšanju infrastrukture, što je samo potreban uslov za rad obrazovnog sistema. Pogledajte kako izgledaju skandinavski obrazovni sistemi, obrazovanje Južne Koreje itd. Zajedničko im je što mnogo investiraju u obrazovanje, u radu sa decom koriste savremene metode i zbog toga su dobro, a ne zbog toga što su njihova dečka bolja i pametnija od druge. Najbolje dugoročne investicije bilo koje zemlje su investicije u mlađe i njihovo obrazovanje.

Bez kvalitetnog, strateški planiranog i dobrog obrazovanja, povezanog sa tržistem rada ne može biti ni dobra ekonomija ni bogato društvo.

Kod donošenja zakona treba da se ponašate kao i kod uvođenja drugih promjena u obrazovanje

Prosvjetni rad: Više godina ste bili i ministar prosvje-

te i nauke. Kome je teže po Vašem mišljenju: (ne)posrednim predlaganjima i donosimnim odlukama i zakona kojima se kreiraju politike u obrazovanju i nauci, ili zaista neposrednim učešnicima obrazovno-naučnog procesa na koje se propisi odnose, i koji ih i primjenjuju u praksi?

Backović: Kod donošenja zakona treba da se ponašate kao i kod uvođenja drugih promjena u obrazovanje. Treba napraviti veoma pažljive procjene potreba, pažljive analize istaknute i u praksi, treba raditi transparentno, imati širok i otvoreni dijalog sa onima kojih se ti zakoni tiču i koji će ih primjenjivati, uz najveći mogući konsenzus. Još nešto važno jeste da pravno normirajuće treba da uokviri najbolja i najefikasnija rješenja koja predlaže i utvrđuje prosvjetna struka. Dešava se da struka ostane po strani i da drugi utvrđuju pedagoške i druge prosvjetne standarde i arbitriraju u stručnim obrazovnim pitanjima.

Kao mala zemlja ne možemo praviti „veliku“ nauku

Prosvjetni rad: Specijalizovali ste nuklearnu fiziku. Kako Crna Gora stoji u ovoj oblasti i kakav, bi po Vama, trebao da bude odnos u našoj zemlji sa istraživačkog aspekta, fundamentalnih i primijenjenih nauka?

Backović: Mala ispravka, fizika kojom sam se bavio, sudari čestica i jezgara i jezgara, je fizika energija koje su mnogo veće od nuklearnih, pa

se zato i naziva fizika visokih energija. Treba da smo svjesni da, kao mala zemlja sa malim brojem ljudi i malim ekonomskim potencijalom, ne možemo biti centar u kojem će se praviti „velika“ nauka. Za to nijesu u nekim slučajevima sposobne, bar u fizici visokih energija, ni najveće zemlje u svijetu. Najbolji primjer je CERN, где су se okupile sve najveće zemlje da bi napravile najveći do sada eksperiment u fizici visokih energija.

Naučnici iz Crne Gore treba da učestvuju u istraživanjima u većim svjetskim centrima, čime ćemo biti na izvoru novih znanja i omogućiti da ne budemo naučno nepismeni i ne znamo sta se dešava u svijetu nauke. Ova moja ideja je imala malu podršku iz Crne Gore, tako da se grupa koja je radila u kolaboraciji H 1 u DESY praktično raspala.

No, da bi do toga došli, mnogo još treba raditi na regrutovanju mladih naučnih kadrova, na stvaranju uslova da ovdje rade i da se usavršavaju vani. Posebna je priča rad sa nadarenom decom u osnovnim i srednjim školama, kako održati njihovu motivaciju i nastavu prilagoditi visokim standardima koje zaslužuju ova deca. Već sada se jasno uočava problem deficit-a školskih kadrova u oblasti prirodnih nauka, a za desetak godina možemo i sasvim ostati bez nekih profila.

Država mora da nađe odgovarajući način za podršku otvaranju malih kompanija

Prosvjetni rad: Na koji način približiti nauku, osobito prirodo-tehničkog smjera, i ukupni ekonomski razvoj zemlje?

Backović: Mogućnosti postoje, treba ih koristiti racionalno. Recimo, uzimimo oblast IT. Godinama kupujemo raznorazne softverske pakete koji bi i kod nas mogli da se prave. Kad je već softver kupljen, treba ga održavati i, umjesto da se formira mala kompanija od ljudi iz Crne Gore koja bi to radila, mi „uvozimo i održavanje softvera“, koje je jako skupo. Mala IT kompanija bi zadрžala novac ovdje i u njoj bi se napravilo i unapređivalo znanje iz oblasti IT. Ili, ne znam koliko je poznato da obrazovni sistem ima svoju bazu podataka koja je, budi uzgred rečeno, najveća baza kojom raspolaže javni sektor. Bazu su napravili naši programeri. Ne znam koliko se ona danas koristi za upravljanje sistemom, ali mi je interesantno zašto se niko nije štetio da je kao proizvod proda obrazovnim sistemima iz okruženja?

Država mora da nađe odgovarajući način za podršku otvaranju malih kompanija. Može se vidjeti kako to rade u Izraelu, recimo. Tamo banke i investicioni fondovi koji finansiraju projekte novih kompanija postaju njeni sponzori i preuzimaju na sebe rizik njenog eventualnog neuspjeha. Jasno je da u ovom slučaju projekti prolaze strogu recenziju sa procjenom vjerovatnoće za neuspjeh.

Prosvjetni rad: Da li u dovoljnoj mjeri koristimo raznovrsne mogućnosti koje nude brojni međunarodni obrazovni i naučno-istraživački programi, posebno u predpristupnoj fazi evropskih, ali i evroatlantskih, integracija, kao zemlja koja je kandidat za članstvo u EU i koja se nalazi u predvorju NATO-a?

Backović: Još nedovoljno. Počelo se, dosta skromno, ali se nadam ekspanziju tog procesa. To je sve za nas dosta novo, treba naučiti procedure, kako se aplicira za projekte, pa onda kako se upravlja tim projektima itd.

Ohrabruje me kako studenti na privatnom univerzitetu brzo reaguju kada otkriju da za uloženi novac ne dobijaju odgovarajući kvalitet

Prosvjetni rad: Predavali ste i na državnom i na privatnom univerzitetu. Koje su razlike?

Backović: Radni vijek sam praktično proveo na Odsjeku za fiziku, где nikada nismo imali masovne studije, tako da u tom smislu ne vidim neku bitnu razliku. Razlika je sada u tome što je proces učenja na „Mediteranu“ snažno podržan sa IT, što ima više neposrednog rada sa studentima i što je nastavni kadar za informacije i konsultacije studentima dostupan preko čitavog dana. Proces učenja je kontinuiran i praćen preko čestih provjera dostignuća studenata.

Realno, državni univerzitet sada ima velik problem koji je posljedica masovnih studija, a tiče se kvaliteta obrazovanja na nekim njegovim studijskim programima.

Ohrabruje me kako studenti na privatnom univerzitetu brzo reaguju kada otkriju da za uloženi novac ne dobijaju odgovarajući kvalitet nastave i učenja. Može se reći da oni imaju nešto više odgovornosti te vrste. Ta povratna informacija ne može ostati bez uticaja na rad nastavnika.

Prosvjetni rad: Rektor ste Univerziteta „Mediteran“. Da li ste zadovoljni njegovim dosadašnjim razvojem?

Backović: Jesam, mada uvijek može biti bolje. Realno, ograničenje brzim razvoju „Mediterana“ je u tome što nema svoju zgradu u Podgorici. To pitanje se mora rješavati odmah ako se želi povećati i broj studenata i kvalitet njihovog obrazovanja.

Trebalo bi napraviti selekciju diploma koje nam dolaze iz okruženja

Prosvjetni rad: Veliki je raskorak između kadrova koji se školju na našim visoko-školskim institucijama i onih koje traži privreda i društvo. Kako gledate na tu činjenicu?

Backović: To je posljedica otežane ili moguće procjene potreba na tržištu radne snage zbog stanja naše ekonomije i zbog toga nepostojanja politike upisa na visokoškolske ustanove, sa posebnim naglaskom na Univerzitetu Crne Gore. Apostrofiram UCG zato što od generacije koja broji nešto oko 6000 svršenih srednjoškolaca, UCG upiše preko 4000, privatni oko 1000, ostali odlaze da studiraju van Crne Gore. Htio bih da kažem da bi trebalo da država napravi selekciju diploma koje nam dolaze iz okruženja, a kao prvi korak da se utvrdi da li se drži nastava na tim visokoškolskim institucijama.

Svako razvijeno društvo postaje takvim i zbog nauke

Prosvjetni rad: Učestvovali ste u brojnim nauč-

no-istraživačkim projektima, autor ste više udžbenika i knjiga, brojnih naučnih radova... Šta treba činiti da nauka u Crnoj Gori izbori i dobije svoje adekvatno mjesto?

Backović: Izdvajati mnogo više novca i transparentno ga raspoređivati na kompetitivnoj osnovi. Osim toga, potrebno je mijenjati stavove prema nauci u našem društvu, tako da svima treba da je jasno da je razvoj društva nezamisliv bez nauke, svako razvijeno društvo postaje takvим i zbog nauke. Nauka čini društvo boljim, etičnjim, pomaže mu da brže i spremnije prevaziđa krize i razvija se. Treba doći do konsenzusa da ulaganje u nauku i obrazovanje nije potrošnja, nego investicija sa dugoročnim posljedicama.

Kroz sistem obrazovanja i sistem vrijednosti društva potrebno je mladima približiti nauku, kao profesiju, vrijednost, ideal. Za to je potrebno mladima učiniti dostupnim izvore naučnih informacija i korišćenje internet tehnologija. Naučna pismenost, uključujući i informatičku, danas je samo jedna među ostalim pismenostima. Na tom planu, u obrazovnom sistemu Crne Gore se zastalo i moralo bi se uraditi mnogo više.

U fazi pristupanja EU potpisati dobiti sredstva iz njihovih fondova za razvoj nauke u CG, kao i obezbijediti makar simbolična sredstva iz privatnog sektora.

Najčistije rješenje – gašenje CANU i raspisivanje izbora za novoformiranu akademiju

Prosvjetni rad: Jeden ste od rijetkih naučnika koji je član i CANU i DANU. Šta mislite o Zakonu o CANU i pokušaju da se ove dvije institucije odsjele?

Backović: Mislim da zakon nije dobar. Ako se radilo o tome da se konstatuje da članovi DANU postaju automatski članovi CANU, onda je to tako trebalo i napisati.

Sve akademske zajednice su autonomne da utvrde uslove i proceduru za izbor svojih članova. Pomenuti zakon koji je predviđao uslovnu verifikaciju, je narušio ovu autonomiju, kao što je narušio i zakon u kojem bi bila konstatovana verifikacija bez uslova. Provjera ispunjenja uslova doveća je do toga da svi članovi DANU nijesu postali članovi CANU. Onda su došle sankcije tako da akademici, više od godine dana, ostaju bez zakonom predviđenih dodataka. Dosta neobično, ali moguće.

Najčistije rješenje, po meni, moglo je biti gašenje CANU i raspisivanje izbora za novoformiranu akademiju.

Prosvjetni rad: Da li mislite da treba formirati Leksikografski zavod radi izrade crnogorske Enciklopedije?

Backović: Racionalnije (i jeftinije) je to uraditi preko institucije koja već ima neku infrastrukturu koja se može iskoristiti za te namjene, prostor za rad i zaposlene, a tu je i sav materijal iz ugašenog Leksikografskog zavoda i materijal koji je nastao u samoj Akademiji.

Razgovara:
Goran Sekulović

Regionalna konferencija zemalja Jugoistočne Evrope u Budvi: „Upravljanje znanjem u sklopu Hjogo okvira za akciju – prioritet 3“

SMANJIVANJE RIZIKA OD KATASTROFA

U Budvi je održana trodnevna Regionalna konferencija zemalja Jugoistočne Evrope na temu: „Upravljanje znanjem u sklopu Hjogo okvira za akciju – prioritet 3“.

Na skupu su učestvovali predstavnici: Bosne i Hercegovine, Moldavije, Rumunije, Bugarske, Turske, Makedonije, Slovenije, Srbije i Crne Gore. Iz Crne Gore učestvovali su predstavnici Zavoda za školstvo

vedenog projekta „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“ koje je pripremio Radoje Novović, koordinator projekta u dijelu nadležnosti Zavoda za školstvo.

Organizatori konferencije bili su: DPPI SEE Secretariat, UNICEF, UNISDR i Direktorat za vanredne situacije i civilnu zaštitu.

Lj. V.

U Zavodu za školstvo predstavljeni su rezultati projekta „Pripremljenost za odgovor na katastrofe“

ZA BOLJE SNALAŽENJE U VANREDNIM SITUACIJAMA

Pored istraživanja stavova učenika i roditelja o vanrednim situacijama, organizovane su i radionice sa đačkim parlamentima, izložbe likovnih i literarnih radova, izrada jednominutnih video filmova, ljetnji kamp na Ivanovim koritima i obuka za nastavnike i uprave škola

Sa skupa u Zavodu za školstvo

Zavod za školstvo i Direktorat za vanredne situacije i civilnu bezbjednost pri Ministarstvu unutrašnjih poslova, uz pomoć UNICEF-a i USAID-a sproveli su u pet osnovnih škola projekat „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofe“.

Cilj projekta je bio da učenici i zaposleni u škola steknu znanja i vještine za adekvatno reagovanje u vanrednim situacijama. Aktivnosti su sprovedene u školama: „Branko Božović“ – Podgorica, „Savo Ilić“ – Kotor, „Jugoslavija“ – Bar, „Vukašin Radunović“ – Berane i „Boško Strugar“ – Ulcinj.

Direktorima osnovnih škola u Crnoj Gori na skupu su predstavljeni rezultati projekta koji su pokazali koja su znanja i vještine potrebne učenicima, kakva je uloga roditelja u vanrednim situacijama, koje planove moraju da imaju i kakve vježbe evakuacije treba da periodično izvode kako bi učenici i svi zaposleni u školi bili pravovremeno i adekvatno pripremljeni za prirodne katastrofe.

„To je ohrabrujuće s obzirom na to da đeca uvek izbjegavaju novo gradivo. Kroz nastavne planove treba unijeti što više informacija korisnih za ponašanje u vandrednim situacijama i to preko svih predmeta. Zašto se ne bi pisali sastavi na temu o katastrofama. Ranije smo prije reforme imali više takvih sadržaja i đeca su bila edukovana za postupanje u vanrednim situacijama, to moramo promjeniti i sad jer smo taj segment možda malo zanemarili“, ukazao je Novović.

Ljuban Tmušić, iz Direktorata za vanredne situacije, naglasio je da su u pojedinim školama ustanovili da nema hidrofora, kao ni protipožarnog aparata, te da se prije 20 godina mnogo više pričalo o vanrednim situacijama, za razliku od danas.

„Neke škole koje smo obišli nemaju ni projektu dokumentaciju, od hidrofora imaju samo kutije na kojima je slovo ‘h’, protipožarnih aparata skoro da nema, a ako ih ima onda su neđe zabačeni i ne zna se da li su u funkciji. Zna se da su zemljotresi najveći rizik i da nakon njih idu odmah požari. To su opasnosti sa kojima se potencijalno suočavamo svaki dan. Takođe, iako opasnosti od požara postoje, škole nemaju protipožarne stepenice“, rekao je Tmušić.

Pored istraživanja stavova učenika i roditelja o vanrednim situacijama, organizovane su i radionice sa đačkim parlamentima, izložbe likovnih i literarnih radova, izrada jednominutnih video filmova, ljetnji kamp na Ivanovim koritima i obuka za nastavnike i uprave škola.

O. Đ.

Obilježena Đečja nedjelja u osnovnim i predškolskim ustanovama

OŠ „M. M. Burzan“ iz Podgorice

UČENICI POŠETILI NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO

Povodom Svjetskog dana životinja i Dječje sedmice, a u skladu sa nastavnim planom i programom, učenici 4. razreda Osnovne škole „Milorad Musa Burzan“ pošetili su Nacionalni park Skadarsko jezero. U dijelu Nacionalnog parka-

Centar za posjetioce – Vranjina, kao pojedinačne cjeline, kroz modele reljefa, eksponata karakteristične flore i faune audio i vizuelne prezentacije, prikazani su nacionalni parkovi Crne Gore. Učenici su gledali dokumentarni film o prirodnim i kulturnim vri-

jednostima nacionalnih parkova. Pokazalo se da saradnja lokalne zajednice i škole kroz ovaj vid očiglednog učenja daje trajnija i kvalitetnija znanja.

Sandra Radulović,
učiteljica

Učenje u prirodi donosi dragocjena iskustva

8

OŠ „Polica“ u Polici kod Berana

PROMOVISANA PRAVA ĐECE SA POSEBNIM POTREBAMA

Pod motom „Đeca-deci“, u Osnovnoj školi „Polica“ u Polici, kod Berana obilježena je Đečja nedjelja. Raznovrstan program, podijeljen u nekoliko segmenta, promovisao je prava dece sa posebnim potrebama. Prvog dana, prilikom otvaranja „Đečje nedjelje“, sadržaj je bio usredstavljen na važnost socijalizacije ove grupe dece. Njihovi drugari iz redovnih škola, glumom, pjesmom i igrom demonstrirali su kako se mogu ukloniti prepreke koje isključuju ili ograni-

čavaju njihovo puno učešće u društvu.

Sljedećeg dana bila je održana sjednica Đačkog parlamenta. Na njoj je još jednom ukazano na đečja prava, obaveze, kao i odgovornosti. Učenici od V-IX razreda pisali su poruke nastavnicima na stikerima i ubacivali ih u kutiju postavljenu u holu škole. Treći dan bio je pod motom „A sada malo slušajte vi nas“, de su đeca imala ulogu predavača, organizujući sami odabranici. Organizovan je i Festival đečjeg stvaralaštva, de-

su đeca pokazala svoju kreativnost, igrom i plesom na platou ispred škole dočarali su ljepote djetinjstva.

Petog dana učenici nižih razreda priredili su tradicionalni maskenbal. Svim učesnicima dodijeljene su diplome za učešće. Nije izostao ni Dan nastavnika, koji je bio u znaku isticanja svih obaveza i izazova ove profesije. Zaključeno je da je profesija nastavnika prepoznata kao jedna od najvažnijih za ukupan razvoj društva, te da se kao takva i cijeni.

Novinarska sekcija

Dječji vrtić „Irena Radović“ u Danilovgradu

KREATIVNIM RADIONICAMA PRISUSTVOVALI RODITELJI

Raznovrsnim sadržajima, malisani danilogradskog Dječjeg vrtića „Irena Radović“ veselo i razdražano obilježili su „Đečju nedjelju“. Počevši od šetrnje gradom noseći transparente, na kojim su bila ispisana njihova prava, ukrašavanjem trotoara crtežima, pjesma-

ma i maskenbalom iskazali su svoju kreativnost i maštu.

Njihovi drugari iz vaspitne jedinice na Ždrebaoniku pošetili su manastir Ždrebaonik i OŠ „Marko Lakić“.

Takođe, održano je više radionica na temu „Jesenje boje“, kojima su prisustvovali i roditelji, a osmi-

sile su ih Snežana Vulić i Željka Lakčević, vaspitačice. Prema njihovim riječima, kroz igru i druženje, uz pomoć starijih, đeca odraštaju i postepeno se privikavaju na okruženje i život u zajednici.

Š. B.

OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin"

HUMANITARNA AKCIJA „PAKETIĆ LJUBAVI“ ZA DRUGARE

Učenici podgoričke OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“, uz pomoć svojih nastavnika protekli period označili su brojnim sadržajima. Povodom međunarodnih praznika: Svjetskog dana hrane i međunarodnog Dana protiv siromaštva organizovali su humanitarnu akciju pod motom „Paketić ljubavi“. Tim povodom, u školi je realizovan više radionica, te su učenici putem likovne, re-

citatorske, literarne (novinarska sekcija) i kreativne radionice iskazali svoje mišljenje o poštovanju različitosti. Takođe, kako je akcija prikupljanja garderobe, obuće, igračaka, školskog pribora i slatkiša, bila veoma uspešna, trajaće i u nadrednom periodu. Prikupljenu pomoć đeca su poklonila svojim drugarima u Kampu na Koniku.

Pored toga, Milica Pajović, direktorka ove vas-

pitnoobrazovne ustanove, podseća da su obilježeni i drugi važni datumi poput međunarodnog Dana pismenosti, međunarodnog Dana mira, Svjetskog dana životinja, Svjetskog dana nastavnika, Svjetskog dana poštice, Svjetskog dana hrane, međunarodnog dana protiv siromaštva, Dan Ujedinjenih nacija, te Svjetskog dana razvoja informatike.

Š. B.

OŠ „Štampar Makarije“

DA DIJETE ZDRAVO RASTE

I u podgoričkoj OŠ „Štampar Makarije“ manifestacija „Đečja nedjelja“ bila je podrđena najmladim, odnosno poukama kako da zdravo rastu. U „Danu otvorenih vrata“, putem radionica koje su bile namijenjene roditeljima i deci (učestvovalo 14 porodica), učenici V razreda pravili su porodično stablo. Osim važnosti njegovanja i poštovanja porodičnih vezava, cilj radionice bio je da se naglaši potreba da porodice

provode vrijeme zajedno, te tako dečci pruže osjećaj ljubavi, sigurnosti i razumijevanja.

Kako igra, sportske discipline predstavljaju važan segment zdravog odrastanja, organizovan je Jesenji sportski dan. Učiteljice I, II, III i V razreda organizovale su igre bez granica: igre sa čunjevima, loptom, hula-hopom, lopticama, dok su se stariji učenici takmičili u košarci i fudbalu. Đeca su posvetila i jedan dan svojim nastavnicima

ma povodom Svjetskog Dana učitelja, čestitajući im ovaj datum putem crteža, pjesama i priča.

Organizovana je i likovna radionica sa temom „Đeca i jesen“. Đeca su kao materijal koristila suvo lišće i plodove jeseni. Figure, slike, plakati koje su napravili objedinili su u jedan kolaž od lišća, voća i povrća. Njihovi radovi bili su izloženi u holu škole za jesenji kutak.

Š. B.

Dječji vrtić "Đina Vrbica" u Podgorici

KROZ IGRU DO ZDRAVIH NAVIKA

U podgoričkom Dječjem vrtiću „Đina Vrbica“ u okviru manifestacije „Jesenje svečanosti“ bile su organizovane eko-loške radionice za sve vaspitne grupe pod motom „Naša mašta može svašta“. Zajedno sa roditeljima koji su sa zadovoljstvom prihvatali poziv da učestvuju u radu organizovali su: degustaciju voća i povrća, oživljavanje voća i povrća pravljenjem životinja, slikanje i otiskivanje na te-

mu „Jesenje drvo“, od cvijeća i lišća pravili ukrasne vjenčice, od sjemenki na kit (ogrlice i narukvice), mozaik od sušenog lišća, oslikavali voće i povrće od tjestiva i reciklažom od plastičnih boca pravili jabuke i kruške.

Kako je oktobar bio mjesec obilježavanja zdrave hrane, cilj svih sadržaja bio je da putem zajedničkih aktivnosti sa roditeljima istaknemo naviku konzumiranja voća i povrća, kao i njihova ljekovita svojstva. Bogatsvo plodova koje nam daruje jesen podstiče maštu i daje nam mogućnost kombinovanja voća, oblika, mirisa i ukusa koje kroz igru deci pomaze da stvore dobre navike u ishrani, ali i mogućnost kreativnog izražavanja. Sve sadržaje organizovali smo u dvorištu naše ustanove“, naglasila je Dejanira Prelević, vaspitačica.

Š. B.

Vaspitna jedinica "Leptirić"

ODJEĆA, OBUĆA I IGRACKE ZA ROMSKU ĐECU

U okviru obilježavanja „Đečje nedjelje“ koja se ove godine organizuje pod motom "Uime đečijeg osmijeha" u vaspitnoj jedinici "Leptirić" podgoričke predškolske ustanove "Đina Vrbica" organizovana je humanitarna akcija prikupljanja odjeće, obuće i igračaka za đecu u podgoričkim kampovima na Vrelima Ribničkim. Kako je objasnila Nataša Jovićević, vaspitačica, pomoć koju su roditelji prikupili, uz pomoć Crvenog Krsta bila je podjeljena deci u pomenutim kampovima.

"Ovo je treća akcija ovake vrste koja se organizuje u našoj vaspitnoj jedinici. Prve dvije smo organizovali i realizovali zajedno sa NVO "Prijatelji" i Crvenim Krstom, a učestvovalo su i ostale vaspitne jedinice naše ustanove. Svoj doprinos

dali su i roditelji čija đeca više ne pohađaju vrtić. Naš cilj je da ovakve i slične akcije organizujemo i dalje, jer smatramo da nema boljeg načina za pravilnu socijalizaciju deteta predškolskog uzrasta, nego da kroz zajedničke aktivnosti sa roditeljima upozna važnost i značaj humanosti", objašnjava Nataša Jovićević.

Š. B.

Projekat „Reforma sistema socijalne i dječje zaštite: unapređenje socijalne inkluzije“

SVAKO DIJETE TREBA PORODICU

Naučna istraživanja ukazuju da nijedno dijete mlađe od tri godine ne treba da bude smješteno u institucije van porodičnog okruženja

Poziv građanima Crne Gore da saznaju više o hraniteljstvu: Nikolas Lindharts na Cetinju

Kampanja „Svako dijete treba porodicu“ sprovodi se u okviru projekta „Reforma sistema socijalne i dječje zaštite: unapređenje socijalne inkluzije“ koji sprovodi

šu prava djeteta na život u porodičnom okruženju, kao i podizanje svijesti o važnosti hraniteljskih porodica. Prema podacima Unicefa iz 2010. godine, oko 60 odsto djece mlađe

te mlađe od tri godine ne treba da bude smješteno u institucije van porodičnog okruženja, cilj reforme dječje zaštite jeste da obezbijedi podršku roditeljima, počev od ustanova primarne zdravstvene zaštite, kao i porodilišta, kako bi na taj način sprječili napuštanje djece. Ovim povodom, centri za socijalni rad u svim crnogorskim opštinama pripremili su „otvorene dane“ putem kojih su informisali građane i promovisali hraniteljstvo.

Ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković iznio je podatak da je u Crnoj Gori u hraniteljskim porodicama trenutno smješteno 320 djece, od čega njih 14 u nesrodnici.

„Ova kampanja samo je dio planiranih aktivnosti Unicefa u Vladi Crne Gore. U narednom periodu promovisamo hraniteljstvo kao isključivi i jedini oblik zaštite djece bez roditeljskog staranja. Sa brižnim muškarциma i ženama koji će im pružiti bezbjedno i toplo porodično okruženje ovaj problem mo-

ISPUNITI USLOVE ZA STATUS HRANITELJSKE PORODICE

I u Beranama je u okviru „Dana otvorenih vrata“ naglašen značaj hraniteljstva. Profesor forenzičke psihologije Univerziteta u Notingemu dr Kevin Braun istakao je činjenicu da je smještaj djece u institucijama poguban do njihove treće godine starosti, te da ostavlja dugoročne posljedice na njihov kasniji život.

„Tokom odrastanja djece se otežano socijalizuju, jer nijesu u stanju da jasno prepoznaju socijalne granice. To ih čini ranjivim u kasnijim fazama života, te su u većem riziku da postanu nasilnici ili žrtve iskoriščavanja. Hraniteljstvo može pružiti porodica, par ili pojedinac koji ima želju i mogućnosti da detetu obezbijedi njegu, pomoći i uslove neophodne za život. Status hraniteljske porodice može stići porodica koja ispunjava uslove propisane zakonom i koja se ocjenjuje podrobnom“, istakao je dr Braun.

smanjimo za 30 odsto“, kazao je Bošković.

Podršku kampanji na Cetinju pružio je i poznati britanski glumac Nikolas Lindharts. On je bio jedan od učesnika programa održanog u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“. Nakon prikazivanja pet filmova o hraniteljstvu u trajanju od po jednog minuta, čiji su autori bili djece, (njih 20), Lindharts im je uručio prirodne zahvalnice. Takođe, on je naglasio da djece treba da rastu u porodici, jer kakao on kaže, radost, sreća i osećaj pripadnosti od suštinskog su značaja za zdrav rast i razvoj svakog djeteta.

„Cilj kampanje izuzetno je značajan, jer će pomoći u briži djece bez roditeljskog staranja. Sa brižnim muškarциma i ženama koji će im pružiti bezbjedno i toplo porodično okruženje ovaj problem mo-

že biti sveden na najniži nivo. Već sam upoznao one koji u svojstvu hranitelja pružaju podršku, brinu, vole i pozitivno utiču na ovu djeцу. Zato pozivam građane Crne Gore da saznaju više o hraniteljstvu i da se prijave da postanu hranitelji, kako bi svako dijete moglo da raste u porodici i dostigne svoj puni potencijal“, istakao je glumac.

Toplina i ljubav porodičnog doma

Šef predstavništva Unicefa u Crnoj Gori, Bendžamin Perks, istakao je da su za rast i razvoj djeteta neophodni ljubav i toplina porodičnog doma, te da je korist od hraniteljstva porodice i zajednice nemjerljiva.

„Hraniteljstvo je i ekonomski efikasnije rješenje, jer, ne samo što bolje zadovoljava potrebe djece, već je

i generalno tri puta jeftinije u odnosu na smještanje djece u instituciju, odnosno u dječji dom. Pred vama je dug put kako bi obezbijedili porodičnu brigu za svu dječu u Crnoj Gori, ali bi na tom putu mogli postati prva zemlja u regionu koja nema dječu mlađu od tri godine smještenu u nekoj instituciji“, poručio je Perks.

I gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović kazao je da je Prijestonica kao društveno odgovorna gradska uprava, u proteklom periodu bila posvećena podršci dječi i mladima bez roditeljskog staranja.

„Sa zadovoljstvom mogu reći da smo minulog ljeta počeli jednu lijepu i humanu akciju, te je naš grad dobar domaćin dječi bez roditeljskog staranja iz svih djelova naše zemlje“, kazao je Bogdanović.

Š. Begić

HRANITELJSTVO KAO PRAKSA

Bijelo Polje i Pribor uključeni su u projekt koji se sprovodi u okviru prekogranične saradnje, a koji finansira delegacija Evropske komisije u Podgorici. Tim povodom održan je trodnevni seminar na temu hraniteljstva, na kom su razmijenjena znanja i iskustva iz oblasti socijalne i dječje zaštite. Prema riječima Rade Đerić, direktrice bjelopoljskog Centra za podršku dječi i porodici, seminar je, zapravo, bio jedna vrsta edukativnog treninga.

„Gosti iz Pribora prenijeli su iskustva vezana za ovu oblast, kao i stečene vještine, budući da je hraniteljstvo servis koji će u narednom periodu postati praksa i u Crnoj Gori. Kampanja je počela u Bijelom Polju preko IPA projekta, te su obuku za trenere prošli psiholozi i pedagozi. Cilj obuke jeste da obuče porodice, odnosno osobe ih za pružanje hraniteljstva u porodici.

Vlada Crne Gore, uz pomoć Unicefa i UNDP-a i finansijsku podršku delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. Riječ je o kampanji kojom se promovi-

od tri godine smješteno je u Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj, neposredno nakon rođenja. Budući da naučna istraživanja ukazuju da nijedno dije-

HUMANITARNA AKCIJA ROTARI KLUBA PODGORICA I „LOVĆEN OSIGURANJA“ ZA ĐECU BEZ RODITELJSKOG STARANJA

„Lovćen osiguranje“, Rotari klub Podgorica, u saradnji sa Ministarstvom prosjvete, kao i školama u Podgorici i Danilovgradu, poklonili su đačke torbe i školski pribor dječi bez roditeljskog staranja i onoj slabijeg materijanog stanja.

Zlatija Jukić, direktorka podgoričke OŠ „Marko Miljanov“, i Ljiljana Ivanović, pomoćnica direktora OŠ „Vuk Karadžić“, u ime djece izrazile su zahvalnost na poklonima koje su primili.

„Podstičem one koji su u mogućnosti da se ne ogluše o potrebe djece koja, nažalost rastu bez roditeljskog staranja i tako olakšaju njihovo detinjstvo i ublaže njihove brige“, poručila je direktorka Jukić.

Predstavnici Rotari kluba naglasili su da je ova akcija u skladu sa načelima pomaganja ugroženim pripadnicima društva i izrazili uvjerenje da će ova vrsta pomoći podstićati radnu motivaciju i socijalizaciju djece u formi uspostavljanja ličnosti ravnopravnog, nezaposavljenog socijalnog statusa u školskoj zajednici.

RODNI IZ „MUĆKI“ POŠETIO RESURSNI CENTAR „1. JUN“

I Resursni centar „1. jun“ iz Podgorice dao je svoj doprinos kampanji „Svako dijete treba porodicu“, koju su podržali Vlada Crne Gore i Unicef, u cilju promovisanja značaja porodice i prevencije smještaja djece u institucije. Tim povodom Centar su posetili popularni britanski glumac Nikolas Lindharts, poznat kao Rodni iz kultne britanske emisije „Mućke“, direktor Unicefa za Crnu Goru Bendžamin Perks, Kevin Braun, dječji psihijatar iz Notingema, i pomoćnica ministra prosjvete Vesna Vučurović. Za goste, kao i samu dječu u ovom ustavu priređen je raznovrstan program, a sam Rodni je odgovarao na pitanja dece vezana za seriju „Mućke“, i, uopšte njegovo učešće u kampanji.

Ministarstvo prosjvete realizuje projekt „Interaktivni centri za rano i predškolsko obrazovanje“

POMOĆ ĐECI U SEOSKIM PODRUČJIMA

Interaktivne službe biće organizovane u predškolskim ustanovama „Irena Radović“ – Danilovgrad, „Radmila Nedić“ – Berane i „Boško Buha“ – Rožaje

U skladu sa strategijom ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja, Ministarstvo prosjvete će u narednom periodu realizovati projekt „Interaktivni centri za rano i predškolsko obrazovanje“, uz finansijsku podršku Nacionalne komisije za „Unesco“. Kako su objasnili u Ministarstvu, cilj projekta jeste da budu obuhvaćena dječa koja žive u seoskim oblastima. Nakon sprovedene analize utvrđeno je da u tri opštine, Danilovgrad, Beranama i Rožajama, gravitira značajan

broj seoskih naselja, te da je obuhvat djece neadekvatan. Stoga će interaktivne službe biti organizovane u predškolskim ustanovama „Irena Radović“ – Danilovgrad, „Radmila Nedić“ – Berane i „Boško Buha“ – Rožaje.

Usluge ranog i predškolskog obrazovanja za porodice i dječu iz ovih regija, biće obezbijedene uspostavljanjem interaktivnih službi, koje će biti smještene u najbližoj predškolskoj jedinici. Vaspitači će biti angažovani za kućne posete porodicama i dječi u seo-

Š. B.

Za potpuniji obuhvat djece u Danilovgradu, Rožajama i Beranama

U ZNAKU TEMA, ISTRAŽIVANJA, STUDIJA

"Vaspitanje i obrazovanje", Br. 3, 2013, Podgorica

Časopis za pedagošku teoriju i praksu „Vaspitanje i obrazovanje“, koji izdaje Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, otvara tekst Zorana Jovovića („Politika /politička kultura / i vaspitanje“) u okviru rubrike *Članci (naučni, pregledni, stručni radovi)*. Tu je i prilog Aleksandra Radomana („Crnogorska srednjovjekovna književnost-identifikacija, periodizacija, pregled“). Emilia Lazarević i Vladan Plečević iznijeli su svoja zapažanja o multimodalnom terapijskom pristupu u radu s djecom koja imaju deficit pažnje s hiperaktivnošću.

„U fokusu savremenog pristupa ovom razvojnom problemu nalaze se dva važna pitanja: blagovremeno prepoznavanje, dijagnostika i razumijevanje prirode ovog razvojnog poremećaja i sam tretman, odnosno pristup u radu sa ovom djecom. Neprepoznavanje poremećaja i neadekvatan tretman djece sa ADHD mogu ostaviti dugoročne posljedice na njihov cjelokupni razvoj, u smislu problema u ovaladavanju školskim vještinama, teškoćama u socijalnim interakcijama, povećanog rizika od povređivanja i sklonosti ka bolestima zavisnosti. Brojna istraživanja u svjetu ukazuju na to da je sve veći procenat djece kod koje je dijagnostikovan deficit pažnje. U literaturi nailazimo na različite podatke, a procenat može varirati u zavisnosti od ispitivane populacije i primjenjene metodologije ispitivanja“, zaključuju Lazarević i Plečević.

U dijelu označenom *Istraživanja*, Vesna Kilibarda piše o Njegoševom poznavanju italijanskog jezika. Tačke je raznovrstan i spektar tema u odjeljku *Nastavo-vaspitni rad*.

Tako je Nađa Durković iznijela analizu oblika učeničkih pisanih radova, s posebnim osvrtom na podsticanje vještine opisivanja. Ona smatra da je za postupak opisivanja ključna do-

bra opservacija. Taj proces, kako ona kaže, podrazumijeva tačna, precizna zapožjanja karakterističnih pojedinosti, celine, djelova, njihovih saodnosa, kao i supertilno praćenje kako predmet opisa djeluje na posmatrača. Dakle, prema njenom mišljenju, u opisu je od izuzetnog značaja lični stav autora.

O ponavljanju gradiva u nastavi geografije pisao je Maksut Hadžibrahimović. Prema njegovim riječima, utvrđivanje stečenog znanja je vječita borba protiv zaborava. Cilj utvrđivanja jeste osigurati trajnost tačnog znanja, koje je sistematizovano i uvježbano, i koje je upotrebljivo, primjenjivo. Hadžibrahimović naglašava da se trajnost postiže ponavljanjem, uvježbavanjem, sistematizacijom i primjenom stečenog znanja, kako bi se spriječilo, onemogućilo ili barem usporilo zaboravljanje naučenog. Duško Bjelica i Jovica Petković objasnili su detalje u vezi sa realizacijom plana i programa treninga. U svom radu oni ističu da je za kontrolu uspješnosti realizovanog plana i programa analize operative trenažnog procesa obavezno da terner vrši registraciju – evidenciju svih dragocjenih podataka u toku, kao i po završetku svakog treninga mikrociklusa, mezociklusa, perioda i makrociklusa.

Primjena računarske tehnike u nastavi

O geografskom pristupu problematici zemljišta i mogućnosti nastavne aktualizacije u osnovnoj i srednjoj školi pisali su Miroslav Doderović i Zdravko Ivanović.

„Imajući u vidu da je u posljednjih 50 godina izvršena radikalna deagrarizacija Crne Gore, došlo je do zapuštanja poljoprivrednog zemljišta, njegove forestracije i zakoravljivanja. Smanjenje stocnog fonda je dovelo do toga da se unosi u zemljište manje humusa i organske materije, pa je i to

dovelo do umanivanja kvaliteta zemljišta. Prema procjenama, u Crnoj Gori se danas koristi manje od 30 odsto obradivih zemljišta. To znači da bi se sa zemljišta Crne Gore moglo prehraniti oko 1.200.000 stanovnika ako bi sva potencijalna poljoprivredna zemljišta bila aktivirana“, zaključuju Doderović i Ivanović.

„Intenzivnija primjena računarske tehnike i informacione tehnologije, nameće nam potrebu sve većeg produbljavanja i proširivanja znanja, posredstvom korišćenja računarskih sistema. U primjeni i razvoju informacionih tehnologija, sem uticaja otkrića drugih složenih sistema, a prethodno otkrivenih i primjenjenih, uticaj su imala i tehnička sredstva, metode, tehnike. Uvođenje novina u nastavni proces ne podrazumijeva samo opremanje učionica savremenim nastavnim sredstvima i pomagalima, već njihovu funkcionalnu upotrebu u nastavi. Funkcionalna upotreba multimedija u nastavi, podrazumijeva frekventniji protok njihovih informacija koje će učenici koristiti. Tako u procesu multimedijске interakcije učitelj više nije jedini izvor znanja, jer dio njegovog neposrednog angažovanja preuzima tehnologija“, ističe Đukanović.

Učenje na daljinu, realnost ili želja?

Nada Obradović i Dražica Mijanović objasnile su funkcije primjene softvera AutoCAD programa koji je već prezentovan u mnogobrojnoj stranoj i domaćoj stručnoj literaturi. Riječ je o najmoćnijem softverskom proizvodu za crtanje i projektovanje na personalnim

ПОДГОРИЦА, 2013

građevinarstva, mašinstva i geologije.

Na pitanje da li je učenje na daljinu (on line) realnost ili želja, odgovorila je Jelena Perunović-Samardžić.

„Učenje na daljinu i kod nas je hit tema. Svi edukatori koji drže do sebe značajno klimaju glavama u znak podrške ovom novom obliku edukacije. Ipak, kada zarebemo ispod površine i kada se počne istraživati ko

zaista ima stvarni program

učenja na daljinu, tada se suočavamo s drugom stranom medalje. Dok je ovaj

vid učenja zastupljen s one strane Atlantika, u SAD, što se ide istočnije, to se broj

stvarnih programa smanjuje.

Znači li to da je učenje

na daljinu još uvijek nedostilan u postmodernističkim zemljama Evrope i Balkana? U Crnoj Gori do sada

nema još nijedan program

ovog vida učenja na daljinu.

Nema akreditovanog

programa koji bi nam omogućio

učenje na daljinu, da

je pritom verifikovan i da se

na osnovu njega može dobiti validan sertifikat ili potvrda“, naglasila je Perunović-Samardžić.

Zanimljivi osvrti i komentari

Odjeljak Pregledi, osvrti, komentari priredili su Svetlana Čabarkapa („Omaž

Mirku Kovaču“), Vasilj Jovović („Pomeni Balšića i Osmanskih Turaka u crnogorskoj periodici /Grlica i Orlić/“), i Džoana Perkaj sa tekstom o nastavi moderne istorije Jugoistočne Evrope koji, zapravo, predstavlja rezime seminar realizovanih u Crnoj Gori 2012. i 2013. godine.

„Cilj seminar bio je da se nastavnici obuče za korišćenje dodatnog nastavnog materijala na četiri teme obrađene u istorijskim čitankama. Korist od uspešne realizacije seminara je višestruka. Projekat predstavlja značajan doprinos ukupnoj reformi obrazovanja u Crnoj Gori. Kroz zajedničke primarne izvore, učenicima se pruža mogućnost da istorijske događaje i procese posmatraju u različitim uglovima. Projekat je dobio punu podršku Zavoda za školstvo Crne Gore, kao i Udrženja profesora istorije. Odlučujući ulogu u uspešnoj realizaciji imala je dobra saradnja sa direktorima osnovnih i srednjih škola, kao i izuzetno interesovanje i motivisanost nastavnika polaznika“, navodi, između ostalog, Perkaj.

Glavni urednik časopisa je Radovan Damjanović, a odgovorni Božidar Šekularac.

Š. B.

PRIKAZI KNJIGA

Nekoliko autora objavili su prikaze sljedećih knjiga: Maja Grgurović knjige Maksima Vujačića „Zatočenik žute gošće“.

„Ovom knjigom Maksima Vujačića otvara se široko polje istina o životu velikog nemira. On odvezuje klupko jednog boemskog života, s detaljima nastajanja književnih ostvarenja pjesnika nikšićkog topola. Pjesnik je bio na samoj granici stvarnosti i upravo na tom mjestu, među javom i međ snom, živio mučan i težak život, što zbog socijalnih okolnosti, što zbog tragike sopstvene sudbine. U knjizi *Bołovanja, drumovanja, lumphovanja* privatni život pjesnika stavljen je na pijedestal javnosti. Nemiran duh, bolest, boemstvo i lirska duša utkani su u pjesnikov životni put, u dušu prepunu života, sa tako malo razloga za borbu, a tako mnogo volje za bitisanjem i stvaranjem. Osjećaj za tegobnu stvarnost i svakodnevnicu pjesnika je upućivao na prizemnost, ali ga i podsticao da se vine u iracionalno, u svijet koji će nekad biti bolji, a to je ispoljavao kroz strofe i stihove koje pamte generacije“, naglašava Grgurović.

Maksut Hadžibrahimović objavio je prikaz knjige Božidara Šekularca i Cvetka Pavlovića „Toponimija Opštine Bar“. On smatra da se uvidom u bibliografiju radova, odnosno izvora i literature akademika Božidara Šekularca i dr Cvetka Pavlovića uočava uspešnost topničkih ispitivanja koja su rezultat terenskih istraživanja, kao i konsultovanja domicilnih informatora.

„Takođe se uočava boravak autora na terenu sagledavajući sve njegove oblike, kao i određene strukturne osobine terena barske oštine. Cilj istraživanja navedenih autora bio je da se izvorno zabilježe sva imena na terenu, jer se posljednjih decenija, dolaskom novih stanovnika iz drugih država, unose u domaću nomenklaturu tuđi izrazi i mjenja se slika ovoga prostora. Dati podaci sa terena su autentični i odražavaju mjesni izgovor. Akcenatski sistem nije unešen zbog teškoća štampanja, ali za pojedina sela u Šestanima i Krajini prisustvo brojnih topónima, na albanskom jeziku, iziskivalo je od strane autora da se obrade u albanskoj transkripciji“, navodi Hadžibrahimović.

Zdravko Ivanović objavio je prikaz knjige „Atlas klime Crne Gore“, autora Mihaila Burića, Branka Miceva i Luke Mitrovića. On ističe da je ovo prvi atlas klime Crne Gore. Ranije je objavljen atlas klime bivše SFRJ u izdanju SHMZ – Beograd. Prema njegovim riječima, za izradu ovog atlasa korišćeni su službeni podaci HMZCG za višegodišnji niz mjerjenja i osmatranja. Za izradu Atlasa klime Crne Gore korišćeni su isključivo podaci sa teritorije Crne Gore. Takođe, on smatra važnim istaći podatak da su se za proračun meteoroloških parametara koristile najsvremenije metode prostorne interpolacije.

Tu su još i prikazi Cvetka Pavlovića („Čuvari Jadran“ Blaža T. Orlandića) i Dragice Mijanović („Stara Varoš kroz vjekovne“ Zdravaka Ivanovića).

MANASTIR DOBRILOVINA I KULA BALŠIĆA

Tu je i tekst „Buran Letopis Male Morače“ Veska Baltića o manastiru Svetog Đorđa u Dobrilovini. On podseća na burnu prošlost tog manastira.

„Turci su opustošili manastir 1799. godine, a obnovio ga je Jeromonah Makarije, koji je došao iz manastira Vraćešnica 1833. godine, uz pomoć Jovana Savića i popa Vida iz Šaranaca. Tako je crkva ponovo bila otvorena ali, naročito, ubrzo je došlo do novog napuštanja Dobrilovine“, objašnjava Baltić. Baština starog Ulcinja bila je tema o kojoj je pisao Maksut Dž. Hadžibrahimović. On pruža detalje o samoj gradnji, kao i izgledu Kule Balšića, smještene u starom ulčinskom gradu. Kula kvadratnog oblika, sa prizemljem i tri sprata, pretrpjela je naknadna prezidivanja, kako u doba Mletaka, tako i tokom turske vladavine. Prema njegovim riječima, to se može zaključiti na osnovu zidanja njenog lica, sa grublje obrađenim kamenom, a koji po načinu obrade potiče iz mletačkog vremena.

Komuna

Časopis za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore • BROJ 07 • Jun 2013.

Novi broj časopisa za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore „Komuna“ čitocima donosi niz informativnih priloga iz ove oblasti. Тако, на primjer, Marko Špadijer piše o radu Matice crnogorske povodom jubileja 20 godina postojanja i rada ove kulturne institucije. Tu su detalji o njenom osnivanju, članovima, izdavačkoj djelatnosti, kao i izazovima sa kojima se suočavala.

„Vremenom se Matica profilisala kao prepoznatljiv izdavač. Objavila je oko 100 naslova knjiga i 53 broja časopisa „Matica“. Objavljeno je više knjiga iz oblasti arheologije, antropologije, kao i antologiski izbori crnogorske književnosti. Kao njena izdanja, pojavile su se knjige o vinu, šahu, kulinarstvu. Matica je objavila knjige iz oblasti u kojima je Crna Gora oskudjevala, ili ih nije imala. Kao primjer, navodim knjige o Nikoli Petanoviću, crnogorskom iseljeniku, pjesniku, filozofu. Izuzetno vrijedan izdavački poduhvat predstavljaju i četiri toma o kolonizaciji Crnogoraca u Vojvodinu. Toj vrsti literature pripadaju knjige stranih autora o percepciji Crne Gore u češkom, odnosno grčkom društvu. Među stalnim djelatnostima „Matice“ zapaženi su i naučni skupovi i okrugli stolovi, promocije knjiga, izložbe. Najpozdaniji partner Matice i dugogodišnji suzdragač je Nacionalna Zajednica Crnogoraca Hrvatske“, stoji između ostalog u Špadijerovom tekstu „Delikatno osvajanje slobode“.

Hiljadugodišnja vertikalna trajanja

O obnovi kuće književnika Rista Ratkovića u tekstu „Duhovni hram i opomena“ pisao je doc. dr Rifat Alihodžić.

„Dugi niz godina je trajala borba da se nametne ideja o rekonstrukciji ovog objekta, a trajala je najmanje 20 godina. Idolatrijski odnos prema nečemu što je novo i savremeno držao je ovaj objekat na poziciji propasti i samourušavanja na očigled svih. U stvari, ovu kuću je spasio pjesnik Risto Ratković, iako odavno nije živ, svojim autoritetom. Na urušenoj kući nalazila se mala granitna ploča sa podacima o pjesniku koja je, u stvari, bila „ploča čuvarkuća“. Inače bi, izvjesno, kao i mnoge druge, i ona strada u obračunu sa retrogradnom prošlošću“, objašnjava Alihodžić.

O prvoj knjizi na turskom i našem jeziku o Crnoj Gori pisao je akademik Šerbo Rastoder. On objašnjava da je rukopis (obima na oko 200 strana) zapravo pokušaj da se na popularan način pri-

Peroj danas

SAČUVANA SVIJEST O SEBI

Marijan Miljić pisao je o Peroju, selu u Istri koje je naselilo oko 15 crnogorskih porodica. „Najvažniji dokument u istoriji ove enklave crnogorskih doseljenika jeste tzv. Perojska povelja od 26. novembra 1657. godine, kojom mletačka vlast crnogorskim doseljenicima dodjeljuje zemlju u trajno vlasništvo, zajedno sa pašnjacima i šumama. Uprkos svim teškoćama koje su Crnogorce pratile od njihovog doseljavanja do danas, ova crnogorska iseljenička kolonija je u najvećoj mjeri sačuvala crnogorsko biće, identitet i svijest o sebi i svome porijeklu. Uz jezik, običaji, duhovno i kulturno nasljeđe bili su najsnažniji činilac pretrajavanju i opstanku“, ističe Miljić.

kaže cijelokupna crnogorska istorija u hiljadugodišnjoj vertikali trajanja kroz pregleđ najvažnijih istorijskih događaja.

„Izadvač ove vrijedne publikacije je „Almanah“ koji je i na ovaj način potvrdio da intelektualni most koji je uspostavljen između Crne Go-

re i Istoka leži na čvrstoj armaturi isprepletenih sudbinama, uticaja i prožimanja. Recenzenti knjige, autor tečeta i dr Novak Adžić učini-

li su sve da knjiga bude bliža čitaocu, a tehnički urednik Aleksandar Saša Samardžić da bude i tehnički opremljena i vizuelno dopadljiva.“, objašnjava Rastoder.

Tumač narodnih želja

U tekstu „Pobjeda je tu!“, Slobodan Vuković se osvrnuo na prvi štampani broj lista „Pobjeda“.

„Ime lista dao je Blažo Jovanović, istaknuti revolucionar, podstaknut tadašnjom pobedničkom situacijom na bojištima. On je naglasio da je zadatak lista da bude najbolji tumač narodnih želja i potreba po svim pitanjima. Prvi broj spremali smo žurno i krenuo je iz slobodarskog Nikšića. Prvi glavni urednik bio je Puniša Perović. Pobjeda je dolazila do skoro svakog crnogorskog doma, a ocjene Programskog odbora uvijek su bile pohvalne. Tokom dugog niza godina list je uspio da zadrži nivo građanske novine okrenute razvoju i unapređivanju demokratskih procesa otvorenog društva“, istakao je Vuković.

O tradiciji i simbolu nikšičkog korzoa pisao je mr Željko Rutović. On naglašava da je ono bilo modna institucija. „Pažljivo se tokom dana, prvenstveno od strane dama, pripremao estetski večernji nastup. Bila je to

pista promocije stil-a, izgleda i pokreta kao osobenog kru-ga igre, u kojoj su se identiteti samo realizovali, oslobo-dali i integrisali u svijet odra-slih. Znale su tu čitave poro-dice, ili društva priprema-ti svog pulena za izlazak na šraftu“, objašnjava Rutović.

„Početkom 20. vijeka, Crna Gora, u kojoj se tek počeo razvijati građansko društvo, bila je na velikoj raskrsnici. Završavao se viševje-kovni period njenog istorijskog puta i samostalne državnosti. Njihov nestanak ubrzali su događaji u Prvom svjetskom ratu. Crnogorski narod je sa radošću dočekao stvaranje nove države, jer je njegova cijelokupna narodnoslobodilačka borba u prošlosti bila usmjerena ka oslobođenju“, objašnjava Tu-zović.

Širok dijapazon tema

Tragom beranskih zana-tlijia krenuo je Zoran M. Ze-čević i u svom tekstu „Meštari od svjetskog kroja“ nabrojao je poznate najstarije zanatlije do početka otvaranja mo-dernih krojačkih radnji u va-roši i okolnim selima. To su: Josif Vujošević, Vukoje Ivez-ić, Marko Pešić, Krsto Butrić, Nasto Kankaraš, Radoš Šćekić, Kosto Novaković Novica Đurašković i Milona Šekulrac koji je jedini držao rad-nju na Beguluku. Dejana Br-ković zabilježila je i promo-ciju „Komune“ na podgoričkom 8. međunarodnom sajmu knjiga. Ona navodi komentari nedavno preminulog akademika Radoslava Rotkovića.

„Kvalitetan izbor saradni-ka i širok dijapazon tema, sa-vremenih, istorijskih, od kul-ture i politike do sporta, lin-gvistike, turizma sela i grada. Svaku temu je obradio neko ko je najbolje poznaje. Im-a dosta otkrića. I svaki broj že-lim da sačuvamo i radi teksta i radi ilustracije“, mišljenja je Rotković.

Tu su još i prilozi Janka Nikolovskog („Pismo iz Ma-kedonije“), Slobodana Čukića („Enigma u Starim Matagužima“), Vlada Đ. Duletića („Nad drevnim temeljima Budve- Kraljevski temeljac Kadma i Harmonije“) mr Marijana Premovića (Srednjevjekovno naslijeđe Pive „So-ko u dubokom zaboravu“), Siniše Lukovića (Sjećanje na kapetana Iliju Damjanovića“), dr Danijele Raičević, Ra-mizu Hadžibegovića, Dražena Draškovića, dr Dimitrija Rašovića, Marije Čolpe, Mar-ka Jakovlevića, Dejane Brko-vić, Željka Milovića Minje Bo-janić, te Mira Marušića. Glavni i odgovorni urednik časopisa je Amer Ramusović.

11

Prosjetni rad

NOV.
2013
19

BROJ

Čamil Sijarić prilikom jednog susreta sa nobelovcem Ivom Andrićem

Š. B.

U Budvi održan XX Festival informatičkih dostignuća „Infofest“

STVARANJE JEDINSTVENOG INFORMACIONOG PROSTORA

– „Znajući da snažnog razvoja bez ICT u modernom društvu nema ideja predočena sada već daleke 1993. godine da se ovde u Budvi organizuje festival informatičkih dostignuća pokazala se potpuno uspješnom“, kazao potpredsednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije prof. dr Vujica Lazović
– „Cilj nam je da u digitalnom svijetu zaštитimo đecu kao što ih štitimo u realnom, da nauče i da steknu znanja koje su im potrebne da bi se sigurno koristile u tom moru informacija i digitalnog svijeta u kojem su rođeni i koji treba da osvoje“, naglasila je pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović

DRŽAVE REGIONA SPOJILA ICT OBLAST

Tokom Infoesta upriličeno je potpisivanje Sporazuma o saradnji u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija između vlada Srbije, Makedonije i Crne Gore. Sporazumu potpisali su potpredsednik Vlade Crne Gore i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije prof. dr Vujica Lazović, potpredsednik Vlade Srbije i ministar spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija Rasim Ljajić i ministar za informatičko društvo i državnu upravu Makedonije Ivo Ivanovski.

„Ovim potvrđujemo i činjenicu da prepoznajemo šanse koje pred Crnom Gorom, Srbijom i Makedonijom stoe u jednom novom okruženju u doba digitalnog društva, internet ekonomije. Ovaj sporazum biće otvoren i za ostale zemlje. Ovo je dobar primjer i dobar pristup da na jednom zahtjevnom i dinamičnom polju imamo sporazumijevanje i potrebu i očećaj da zajedničkim snagama imamo napredak u korišćenju zajedničkih resursa u tri države“, naglasio je Lazović.

Ljajić je najavio da je pred državama još puno zajedničkog posla, čime se šalje jasna poruka da ovaj sporazum ima daleko širi značaj od same oblasti ICT.

„Želimo i na ovaj način da damo ukupan doprinos regionalnoj saradnji. Mi moramo da se udružujemo oko zajedničkih interesa i moramo da pojačamo naše kapacitete u svim oblastima koji se tiču razvoja ekonomije u našim zemljama“, poručio je Ljajić.

„Pokrenuli smo danas inicijativu da u naše tri države ubuduće važi ista cijena rominga za sve naše građane i da ta inicijativa bude plod, a ne papir bez važnosti“, ukazao je Ivanovski.

Potpisivanje sporazuma

Potpredsednik Vlade i ministar prof. dr Vujica Lazović

U organizaciji Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije Crne Gore i kompanije „Bzins link“ iz Beograda, u Budvi je održan XX Festival informatičkih dostignuća Infofest. Manifestacija je ogledalo stanja i trendova u domenu informacione komunikacione tehnologije (ICT) ali i smjernica za korišćenje mogućnosti koje pružaju savremene tehnologije.

Potpredsednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije prof. dr Vujica Lazović svećano je otvorio jubilarni festival naglašavajući da su „uz internet i Infofest mnogi u Crnoj Gori rasli, neki i starali, a oni koji su rasli danas su glavna snaga tehnološkog znanja Crne Gore i regiona“.

„Znajući da snažnog razvoja bez ICT u modernom društvu nema, ideja predočena sada već daleke 1993. godine da se ovde u Budvi organizuje festival informatičkih

dostignuća pokazala se potpuno uspješnom. Naime, Infofest se pokazao kao životljav festivalski koncept, koji je preživio dva sistema, tri države, pet ili šest tehnoloških revolucija“, podsetio je Lazović.

Posebno značajno za mlade

On je naveo da 1993. godine nije bilo smart telefona, vaj faja, gugla, tvitera, fejsbuka itd. „Imali smo samo nekoliko miliona korisnika interneta, a sada je na globalnoj mreži blizu tri milijarde korisnika. Godine 1993. bilo je 97 oficijelnih sajtova u računarskoj mreži a sada ih ima preko 700 miliona“, istakao je ministar Lazović.

Prema njegovim riječima, uz Infofest je i Crna Gora tehnološki uzrastala. Postala je ravнопravan član svjetske digitalne zajednice, što je i Svjetski ekonomski forum potvrdio ove godine, rangirajući Crnu Goru po

ICT aktivnostima na visokom 48. mjestu.

Predsednik Opštine Budva Lazar Rađenović, u ime domaćina, poželio je dobrodošlicu brojnim gostima iz zemlje i svijeta.

„Infofest je za ovih 20 godina dao značajan doprinos razvoju naše države kao informacionog društva, omogućio značajnim kompanijama, ali i pojedincima da se na kvalitetan način upoznaju sa novim tehnologijama, razmijene svoje ideje i iskustva. Poseban značaj je ovaj festival tokom proteklih godina imao za mlade obrazovane ljude iz Crne Gore, jer je upravo njihovo prisustvo na ovakvim događajima prilika da neposredno komuniciraju sa velikim i uglednim ICT kompanijama i dođu do informacija koje su im potrebne za usavršavanje. Na ovoj godišnjem Infofestu prisutan je najveći broj učesnika od njegovog osnivanja, među kojima su mnoga imena

prepoznata kao svjetski autoriteti u ovoj oblasti“, ukazao je Rađenović.

Predstavljen portal „Glas građana – e-peticije“

U okviru Infoesta predstavljen je portal „Glas građana – e-peticije“, prvi ove vrste u regionu, kojim Crna Gora jasno pokazuje primjer dobre prakse u oblasti državnih uprave.

„Portal je izazvao veliko interesovanje građana, jer im je omogućio da, elektronskim putem, mogu podnijeti inicijative, predloge i sugestije Vladi Crne Gore. Projekat predstavlja značajan iskorak u pravcu unapređenja participativne demokratije, otvorenosti Vlade za dijalog i partnerstvo sa civilnim društvom i aktivnog učešća javnosti u procesu kreiranja javnih politika“, rekao je Stefan Vukotić, iz generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore.

Nosioci ovog projekta su Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore i Ministarstvo unutrašnjih poslova.

U okviru festivalskog programa održana je panel diskusija na temu „Digitalna pismenost kao preduvlast razvoja informacionog društva“, na kojoj su govorili Đorđe Dukić (predsednik JISA), Jakub Christoph (ECDL Fondacija), Bojana Minić (JISA) i Marina Matijević (Ministarstvo prosvjete).

U okviru panela predstavljen je projektat „ECDL za digitalnu Crnu Goru“, koji je finansirala EU i dodijeljeni su ECDL sertifikati prosvjetnim radnicima iz Budve.

Na panelu „Proces digitalizacije u Crnoj Gori“ govorili su Ratka Strugar, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije, Andre Lys, šef operativnog sektora Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, i Slobodan Stanišić, predsednik

Odbora direktora Radio difuznog centra. Učesnici su se upoznali sa procesom digitalizacije u Crnoj Gori i razmijenili iskustva na tu temu.

Razvojne šanse

Među brojnim festivalskim skupovima održana je i panel diskusija na temu „Perspektive razvoja elektronskih komunikacija u Crnoj Gori“.

Prof. dr Vujica Lazović ukazao je da se ne smije zaboraviti činjenica da veoma značajno i dinamično tržište elektronskih komunikacija predstavlja veliku šansu i značajnu polugu daljeg dinamičnog razvoja Crne Gore.

„Da li smo sve uradili u prethodnom periodu da iskoristimo maksimume koje nudi to tržište i da li smo na najbolji način osmisili period koji je pred nama u smislu otvaranja prostora i šansi za rast i razvoj toga tržišta na dobrotiv i korist svih a najviše korisnika usluga koje nudi to tržište“, upitao je Lazović.

Veliki broj gostiju iz zemlje i svijeta

Sa otvaranja Festivala

On je govorio o tome što je Ministarstvo uradilo u proteklom periodu u pogledu uspostavljanja zaokruženog sistema koji je u vezi sa ovom oblašću, „Širokopojasni pristup je nešto što predstavlja osnovu za inovaciju u sferi digitalnih tehnologija i to se ostvaruje kroz stvaranje jedinstvenog informacionog prostora, kroz podsticanje razvoja širokog pristupa i razvoj novih multimedijalnih sadržaja podsticanje inovacija većih ulaganja u dalji razvoj ICT i povećanje dostupnosti i korišćenja ICT. To je prostor deo osjećamo da postoji velika šansa za novu ekonomiju, za nova radna mjesta. Ovo tržište zahtijeva ljudi sa posebnom vrstom i visokim kvalitetom znanja i u tom kontekstu je veliki izazov za sve visokoobrazovne ustanove i u smislu da li smo napravili dobre studijske programe. Kod formulisanja studijskih programa često smo motivisani da u prvi plan stavimo ono što bi trenutno bilo aktuelno ne vodeći računa o tome kaveće biti potrebe tržišta za sledećih 10 godina i dalje”, mišljenja je prof. Lazović.

Ugrožavanje sajber prostora

On je podsetio da je donijeta Strategija razvoja informacionih tehnologija do 2016. godine, koja je u potpunosti usaglašena sa digitalnom agendom Evropa 2020. Takođe je usvojen novi zakon o elektronskim komunikacijama kojim se obavezuju operatori da pružaju usluge propisanog kvaliteta.

Aleksandar Damjanović, predsjednik Odbora za ekonomiju i finansije Skupštine Crne Gore, ocijenio je da je Strategija razvoja informacionog društva strateški dokument ne samo po formi, već po suštini i ciljevima koji su tim dokumentom nametnuti. Suština je da se napravi vez za između strategije zakona i podzakonskih akata.

Informaciona bezbjednost – stanje i perspektive tema je panela čiji su uvodnučari bili Adis Balota, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije i Gorazd Božić, predstavnik CIRT-a Slovenije.

Razmijenjena su mišljenja o raznim aspektima ugrožavanja sajber prostora, kao i o preventivnom odgovoru na polju zaštite kritične informatičke infrastrukture u državi.

Na jubilarnoj manifestaciji organizator je obezbedio izlaganja svjetski poznatih stručnjaka za ICT. Poseban panel, na kojem su uz inostrane eksperte govorili predstavnici državnih organa Srbije i Crne Gore, bio je posvećen implementaciji Digitalne agende EU.

Nagrađeni najuspješniji učesnici

Prema odluci Upravnog i Stručnog odbora Infoesta, glavna festivalska nagrada za najbolji kompanijski nastup ravnopravno je dodijeljena kompanijama „Saga“ iz Beograd i „Čikom“ iz Podgorice.

Pohvala je pripala Igoru Đuriću i Milošu Veskoviku (Delta holding, Beograd), autorima rada „Kako povezati?“, a specijalno priznanje grupi autora Slobodanu Nedićeviću, dr Predragu Đikaniću, Dušku Sivčeviću (Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije) za rad „Produciranje registracije vo-

zila na ovlašćenim tehničkim pregledima“.

Za inovativnost u predstavljanju turističke ponude Crne Gore na bazi informaciono-komunikacionih tehnologija pripalo je priznanje Ministarstvu održivog razvoja i turizma Crne Gore, dok je kompanija Crnogorski Telekom nagradena za najznačajniju festivalsku komercijalnu objavu novih rješenja za unapređenje mreže i servisa učinjenu na Infofestu. Za izuzetan doprinos afirmaciji Festivala informatičkih dostignuća kroz organizaciju XI Međunarodne konferencije regulatornih tijela u sektoru elektronskih komunikacija, pod nazivom „Zaštita intere-

sa korisnika usluga elektronskih komunikacija“, uručeno je posebno priznanje Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i Međunarodnoj uniji za telekomunikacije.

Za kvalitativan doprinos Festivalu kroz organizaciju III Menadžment savjetovanja poštanskih uprava regionala, pod nazivom „Digitalna teritorija pošte“, nagrada je posebnim priznanjem Pošta Crne Gore, a pohvala je pripala kompaniji GAMA SYSTEM iz Ljubljane za inovativan pristup analizi podataka sa društvenih mreža u rješenju „GAMA SYSTEM perception analytics“.

Specijalna nagrada pripala je kompaniji Energoprojekt-Energodata za inovativan doprinos objedinjavanju razvojnih i tehnoloških resursa iskazan kroz zajednički nastup sa kompanijama ŽEJN, Jesenice i BASSILICHI iz Beograda. Nagrada za najbolji autorski rad, odabran po Javnom konkursu Infoesta, pripala je Mateju Gombosiju (Slovenija), za rad „SOLARENERGO – NEW E-SERVICE FOR MUNICIPALITIES“. Za nabolji debitanstveni nastup na nagradu je dobila kompanija KOVING. Nagrada za najbolje rješenje, prezentirano na Festivalu, dodjeljuje se kompaniji E-SMART SYSTEMS za projekt „Servisi državne uprave u privatnom hosting okruženju“.

O.Đ.

OSVOJI INTERNET – SURFUJ PAMETNO

Ministarstvo prosvjete je sa nevladinim sektorom i sa ombudsmanom okupilo na projektu 25 škola i oko 5.000 učenika koji su vršnjačkom edukacijom dobili nove vještine

Projekat „Osvoji Internet – surfuj pametno“ predstavili su Raduše Novović, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije, Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete, Nevenka Stanković, zamjenica zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Adrijana Husić, PR Telenora. Projekat koji promoviše sigurnost dece na internetu i bezbjedno korišćenje modernih tehnologija realizuje se već drugu godinu u saradnji sa Telenorom, Ministarstvom prosvjete i Udržbenjem „Roditelji“. Potpisivanjem Memoranduma o saradnji, ove godine projektu se priključila i institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Vesna Vučurović je ocijenila da je projekt višestruko koristan iz perspektive bezbjednosti dece na internetu.

„Cilj nam je da u digitalnom svijetu zaštiti dečju kao što ih štiti u realnom, da nauče i da steknu znanja koja su im potrebna da bi se sigurno koristila u tom moru informacija i digitalnog svijeta u kojem su rođeni i koji treba da osvoje. Ministarstvo prosvjete je sa nevladinim sektorom i sa ombudsmanom okupilo u projektu 25 škola i oko 5.000 učenika koji su vršnjačkom edukacijom dobili nova znanja i vještine. Namjera nam je da se ovaj projekt nastavi i da se naša dečja na pravi način zaštite i da bezbjedno koriste sve blagodeti koje digitalni svijet nosi sa sobom“, naglasila je Vučurovićeva.

Nevenka Stanković je naglasila da projekt ima preventivni karakter, tj. da bi se spriječile eventualne zloupotrebe dece na internetu.

„Internet otvara vrata i za mnoge zloupotrebe dece, a najčešće su seksualne zloupotrebe, dečja pornografija i vršnjačko nasilje. Samo preventivnim radom i edukacijom možemo obezbijediti da daci koriste internet na pametan način i da ga upotrebljavaju da se zaštite od svih mogućih zloupotreba“, kazala je Stankovićeva.

Adrijana Husić je izrazila zadovoljstvo što će se nastaviti sa edukacijom učenika o sigrurnom i zabavnom korišćenju interneta.

„Posebno nam je važno da deca uče od svojih vršnjaka i da na taj način dobijaju dodatne informacije, stiču samopouzdanje i mnogo su otvorenija za razgovor, što su pokazale i radionice koje su pohađali. Projekat obuhvata i rad na društvenim mrežama i različitu saradnju sa medijima, kako bismo na što bolji i brži način došli do većeg broja dece i roditelja“, rekla je Husićeva.

INTERNET OTVARA VRATA I ZA MNOGE ZLOUPOTREBE: Uzakano na prezentaciji

Mladi i društvene mreže

KOLIKO SU SIGURNI PRIVATNI PODACI NA INTERNETU

– *Mladi na Fejsbuku provode sve više vremena, zapostavljajući druge obaveze i interesovanja, ali i svoje stvarne prijatelje*

– *Kod nas kultura čuvanja podataka nije razvijena, mladi se lako odriču privatnosti, ne razmišljajući mnogo o tome kome su sve, zapravo, dostupni njihovi lični podaci*

Mladi Evropljani koji koriste Fejsbuk i druge društvene mreže izloženi su riziku zloupotrebe njihove privatnosti, nedavno je saopštio Žak Baro, zamjenik predsjednika Evropske komisije. Upozorenje dolazi od roditelja koji su ukazali na negativne posljedice postavljanja ličnih podataka i fotografija na popularne web sajtove koji su, praktično, vidljivi sa bilo kojeg računara u svijetu.

Kao problem nameće se nemogućnost uvođenja starosnog ograničenja na Fejsbuku i drugim socijalnim mrežama, jer internetom surfuju i deca koja objavljaju lične podatke koje ne bi odobrili njihovi roditelji. Fejsbuk je samo jedna od društvenih mreža koju rado posjećuju najviše mladi. Na toj mreži možete se ispričati sa simpatijom, a da vam on (a) ne vidi bubuljice i da ne zna koliko, zapravo, imate godina. Fejsbuk, uopšte, korisnicima pruža mogućnost da uviđaju budu u kontaktu sa prijateljima, posebno sa onima koje inače ne viđaju često, jer žive u drugim gradovima. Ta popularna društvena mreža omogućava slobodu izražavanja, čime se razvija kreativnost, ali kreativnih je zaparavo najmanje.

Lažni ošćaći popularnosti

Prema podacima, objavljenim na službenim stranicama (www.facebook.com) Fejsbuk ima preko 150 miliona aktivnih korisnika, među kojima je najviše mladih do 19 godina. Virtuelni svijet nema nikakvih ograničenja. Fejsbuku mogu uviđati da pristupe, nije im potrebe dozvola roditelja za izlazak, novac, dobra garderoba, čak ni društvo, jer ga

Težeći upravo popularnosti, odnosno sticanju što većeg broja „prijatelja“, često na Fejsbuku objave malo slobodnije ili izazovnije slike. Svaki roditelj bi trebao da se zapita da li zbilja želi da sliku njegove maloljetne kćerke ili sina vidi svakog u svijetu. Uostalom, zloupotreba fotografija maloljetnika je jedno od krivičnih djela svuda u svijetu. Na taj problem nadovezuje se problem lažnog predstavljanja i otvara pitanje da li roditelji znaju da su osobe sa kojima njihovo dijete komunicira upravo one za koje se predstavlja.

Još jedna, možda i najopasnija osobina Fejsbuka je što, kao i internet uopšte, stvara zavisnost. Mladi na njemu pro-

NEOPHODNA INFORMATIČKA PISMENOST RODITELJA

Roditelji su često u zabludi kada misle da su sprječili djeti da provodi cijeli dan na Fejsbuku ili Maj spejsu time što su mu isključili računar ili onemogućili pristup internetu. Tu je uvek pristup preko mobilnog ili iz igraonice, i to kad roditelji ne gledaju, najčešće dok su dječa u školi i dok, navodno, prate nastavu – a ispod kluge GPRS na mobilnom telefonu radi punom parom.

Takođe, dječa su skloni i noću koristiti internet na mobilnom telefonu. Pogrešno je i nepotrebno zabranjivati korišćenje interneta i njegovih servisa uopšte. Mnogo je bolje razgovarati sa djecom, skrenuti im pažnju na moguće opasnosti, ali i prednosti koje globalna mreža pruža. Naravno, za to je potrebna informatička pismenost roditelja, jer mladi lako savladavaju nove informacione tehnologije, a roditelji u to moraju biti upućeni, barem elementarno.

na toj mreži uvek mogu naći. Fejsbuk može pomoći u stvaranju lažnog osjećaja važnosti i popularnosti.

Mnogo je lakše steći „prijatelje“ na Fejsbuku nego u stvarnom životu. Tamo ne morate biti lijepi, uspešni, bogati... Dovoljno je da na profil postavite zanimljivu fotografiju, napišete nešto interesantno i, za dan-dva, možete steći i stotinak „prijatelja“. Fejsbuk korisnici svakog mjeseca objave preko 800 miliona fotografija, te preko pet miliona video klipova... Na toj društvenoj mreži svakog mjeseca korisnici međusobno po-

vode sve više vremena, zapostavljajući druge obaveze i interesovanja, ali i svoje stvarne prijatelje.

Roditelji bi trebalo da se više interesuju za to što zapravo njihovo dijete radi dok je na Fejsbuku, odnosno internetu. Trebalo bi insistirati na to da se dječa preko društvenih mrež ili na čatu druže samo sa osobama koje i stvarno poznaju, obratiti pažnju na slike i podatke, kao što su adrese, brojevi telefona i drugo koje dijete postavlja na svoj profil, te poruke koje dobija od nepoznatih „prijatelja“.

Elmir Đoković

Andrija Radulović, profesor razredne nastave u OŠ „Branko Božović“ – Podgorica

PJESNIK ZA ŠAHOVSKOM TABLOM

- Prvim potezima učio ga je otac Mihailo i sam prosvjetni radnik.
- Pobjeđivao na mnogim turnirima, upoznao mnoge naše i svjetske šahovske legende
- Znanje iz ove igre nesobično daruje članovima školske šahovske sekcije kojim rukovodi

Andrija Radulović, profesor razredne nastave u OŠ „Branko Božović“ u Podgorici, i afirmisani pjesnik – dobitnik je više vrijednih međunarodnih književnih nagrada. Ali, on je i veliki poklonik šahovske igre. Prve poteze Andriji je pokazao otac Mihailo, i sam prosvjetni radnik i veliki zaljubljenik u „drevnu igru“. Sa polaskom u OŠ „Vuk Karadžić“, Andrija se upisao u šahovsku sekciju koju je vodio nastavnik Vaso Radulović. Ubrzo je počeo da pohađa i šahovsku školu titogradskog „Budućnosti“, kojom je tada rukovodio fide majstor Milan Živković. Iz tog perioda Andrija se posebno šeća šahovskih seminara koje je vodio proslavljeni Svetozar Gligorić.

Bio je prvak Univerziteta Crne Gore

Ubrzo su uslijedili i prvi uspjesi – omladinski prvak Podgorice u ubrzanom ša-

hu, osvajanje prve kategorije na prvenstvu Danilovgrada, osvajanje drugog mesta sa ekipom vojnog garnizona na čuvenom Majskom festivalu šaha u Puli. Za vrijeme studiranja, Andrija je bio i više puta prvak Filozofskog fakulteta, a 2001. godine bio je i prvak Univerziteta Crne Gore. Radulović je godinama standardni prvotimac ŠK „Danilovgrad“, a bio je jedan od osnivača ŠK „Mihail Talj“ iz Spuža. Tada je sa eks prvakom svijeta, čuvenim Taljem, odigrao i niz brzopoteznih partija. Andrija redovno nastupa i za ekipu prosvjetnih radnika Podgorice, na ekspnim prvenstvima prosvjetnih radnika Crne Gore. Prije četiri godine, njegova ekipa bila je prva, a ove godine druga, iza Bara.

Potrebno puno rada

Dvije školske godine ovaj veliki šahovski entuzijasta

predavao je „Osnove šaha“ u školi „Branko Božović“. U posljednje vrijeme rukovodi radom šahovske sekcije i nesobično prenosi znanje mlađima.

Sekcija već godinama uspješno nastupa na ekspnim prvenstvima osnovnih škola Podgorice, a mogu se pohvaliti i titulom vicešampiona.

– Šah mi je donio mnogo lijepih trenutaka, poznanstva i drugovanja sa velikanimi šaha, kao što su Svetozar Gligorić, Mihail Talj, Andre Liliental, ali i nezaboravne trenutka druženja sa književnicima, Branom Petrovićem, Ljubivojem Ršumovićem. Šah razvija memoriju, karakter igrača, ali traži i puno rada, pogotovo danas u vrijeme kompjutera. Zato svojim učenicima i članovima sekcije uvijek naglašavam da im škola mora biti na prvom mjestu – ističe Radulović.

Andrija Radulović sa članovima šahovske sekcije OŠ „B. Božović“

Škola šaha (3)

NAPAD NA KRILU

14

Prosvjetni rad

Na stari šahovski aksiom – da se napad na krilu može voditi tek ako je centar obezbijeđen – zaboravio je, u žaru borbe, Mađar Vajda. Njegov krilni napad ruski velemajstor Aleksandar Kotov, oborio je efektnim kontraudarom u centru (16... d5), prisilivši potom i suparnika na kapitulaciju.

Vajda – Kotov
Sicilijanka
Meč Moskva – Budimpešta 1949.
Komentari: A. Koblenc

1. e4 c5 2. Sf3 d6 3. D4 cd4 4. Sxd4 Sf6 5. Sc3 a6 6. Le2 Dc7 7. 0–0 e6 8. f4 Sc6 9. Kh1 Le7 10. Lef3 Ld7 11. Sb3 0–0 12. Le3 Tfd8 13. De1 b5 14. g4

Ovaj agresivni potez crni obara. Skakač na c3 vršio je snažan pritisak na centralna polja i trebalo ga je osigurati sa 14. a3.

14... b4 15. Se2 e5 16. f5

Ako 16. g5 onda 16... Sg4 17. Lxg4 Lxg4 18. f5 d5!

16... d5

DIJAGRAM

17. g5

Bole je bilo 17. ed5 e4 18. dc6 ef3 19. cd7 fe2 20. Dxe2 Txd7! Iako bi i u tom slučaju u taboru bijelog ostalo mnogo slabosti.

17... Sxe4 18. Lxe4 de4 19. f6 Le8 20. fg7 Lexg7 21. Dh4 Se7 22. Sg3 Sg6 23. Dh5 Dc8! 24. De2 Lg4 25. Df2 Lf3+ 26. Kg1 Sf4! 27. Lxf4 ef4 28. Sxe4 Lxe4 29. Dxf4 Lg6

Bijeli predaje.

ŠAHOVSKE ZANIMLJIVOSTI

Crnogorskim šahistima uspjelo je da se, u žestoj konkurenčiji nekadašnje Jugoslavije, okite brojnim šampionskim titulama. Tako su četiri mladića iz Crne Go-

re – Milan Vukčević, Borko Vujačić, Boro Miljančić i Vladimir Kontić bili i omladinski prvaci Jugoslavije. U seniorскоj konkurenčiji to je uspjelo Dragoljubu Miniću – bio je

Priredio: Nebojša Knežević

Na inicijativu Srednje stručne škole „Spasoje Raspopović“ u Podgorici

RADIONICA O UNAPREĐIVANJU PROCESA INTERNOG OBEZBJEĐIVANJA KVALITETA

Centar za stručno obrazovanje planski realizuje aktivnosti na programskoj obuci nastavnika

PLANSKA OBUKA NASTAVNIKA: Učesnici radionice

Na inicijativu Srednje stručne škole „Spasoje Raspopović“, u Podgorici je održana Radionica „Unapređivanje procesa internog obezbjeđivanja kvaliteta u srednjim stručnim i mješovitim školama“, u čijem radu je bilo 23 učesnika (odbor za interno obezbjeđivanje kvaliteta i nastavnici evaluatori).

Obezbjedivanje i unapređivanje kvaliteta u stručnim školama u Crnoj Gori ostvaruje se, između ostalog, kroz procese eksterne i interne

evaluacije. Interna evaluacija je zakonska obaveza škole, kojom se utvrđuje dostignuti nivo razvoja i identifikuju oblasti koje je nužno unapređivati kako bi se postignuća učenika, njihova znanja i vještine, unaprijedili.

Centar za stručno obrazovanje planski realizuje aktivnosti na programskoj obuci nastavnika, u cilju obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta procesom interne evaluacije prema modelu koji je prezentovan u Priručniku za razvoj stručnih škola procesom interne evaluacije. Proces interne evaluacije, osim razvojne komponente i podrške procesu planiranja na bazi relevantnih podataka, omogućava pripremu ustanova za proces eksterne evaluacije i praćenje indikatora iz referentnog okvira za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropi (EQAVET). Radionicu je realizovalao Odjeljenje za evaluaciju Centra za stručno obrazovanje.

Lj. V.

NASTAVNICI PIŠU: Goran Drobnjak, učitelj u OŠ „Ilija Kišić”, Zelenika

NAJLJEPŠI POSAO NA SVIJETU

Za ovih 10 godina staza imao sam čast da radim sa preko stotinu mališana. Siromašnih, bogatih, vickastih, nespretnih, smjelih, šarmantnih, nesigurnih, ali svi vedrog duha, sa optimističkim pogledom na svijet. Moram biti neskroman i reći da sam ponosan na sve generacije, ali posebno na sadašnju. Ova, 2013. godina, kao da je bila kruna našeg zajedničkog rada. Gdje god da smo se pojavili, pljenili smo šarmom, duhovitošću, znanjem. Zaista, nema odgovornijeg, a ljestvog životnog poziva od učiteljskog. Od malih nestasnih i vragolastih „zvrkova”, stvoriti zrele, odlučne, smjele i vrijedne mlade ljude.

Učionica... Za mnoge strašna riječ, a za mene spas, utočište, teren gdje se osjećam kao svoj na svoje. Razmišljajući o budućem životnom pozivu, znao sam jedino da mora biti vezan sa poučavanjem i prenošenjem znanja. Gledajući svoje roditelje kako predano, profesionalno i sa velikom ljubavlju obavljaju svoj nastavnički poziv, nije bilo ni najmanje sumnje da neću krenuti istim stopama. Engleski jezik, turistička grupa predmeta ili poziv učitelja bila je velika dilema. Toliko razlika, a veže ih jedan „blagoslov“ – rad sa djecom. Njernjno kažem blagoslov, jer rad sa mladim ljudima to i jeste. U tim prelomnim trenucima odluke o budućem zanimanju, navrta su mi sjećanja iz doba djetinjstva. Upis u školu, prvi dan u školi, nezainteresovanost učiteljice za mirne, povučene đake (kakav sam ja bio), zakidaće u ocjenama, popularisanje grupe učenika u odnosu na ostale... Sve je to odjednom bukнуo i povuklo me na stazu učiteljskog poziva, na stazu u kojoj će biti profesionalan, pravedan, realan, human, pozrvovan, optimistički raspoložen, jednostavno – primjer dobrog čovjeka i uzora. Želja da što prije stane pred katedrom i prenesem svoje znanje mališanima, učinila je da diplomiram prije predviđenog roka, prvi u svojoj generaciji. Usljedio je neopisiv trenutak – diploma profesora razredne nastave je tu.

Mladalački polet i energija

Mogućnost da budem dio odrastanja tih divnih mališića postala je stvarnost. Nažalost, neke škole tada nisu imale razumijevanja za taj moj mladalački polet, energiju, želju da svojom kreativnošću i nježnošću uljepšam nečije djetinjstvo. Jedna za drugom, odbijale su me na konkursima, kršile obećanja da će zvati kada budu imale slobodno mjesto... Ni sam čekao da posao „pokuca“ na moja vrata, već sam počeo da radim mijenjajući učitelja na bolovanju... Gaženje i probijanje kroz velike namete snijega dugi po nekoliko kilometara do područnih odjeljenja... I svuda

osmijeh, polet, strpljivo dokazivanje radom i ljubavlju ka svom pozivu. A rezultat – dječja nasmijana lica, odlična saradnja roditelja, zadovoljavajuće hospitacije uprava škola... Od OŠ „Veljko Drobnjaković“ iz Risna, preko bjelopoljskih OŠ „Rifat Burđović Tršo“, OŠ „Milenko Jelić“ i OŠ „Risto Ratković“, do malene zeleničke OŠ „Ilija Kišić“.

</

Portret: Zoja Đurović, profesorica solfeđa i hora u Umjetničkoj školi za muziku i balet „Vasa Pavić“ u Podgorici

OZBILJAN RAD PRESUDAN ZA USPJEH

Spona između dirigenta i hora veoma je bitna. Dok prati svaki detalj, dirigent i hor moraju dostići nivo da zajedno dišu. Uspješno izvođenje rezultat je vrijednog vježbanja tokom cijele godine. Poziv muzičara nije dovoljno cijenjen smatraju mladi, te se stoga sve manje opredjeljuju za muzičku školu

Zoja Đurović, profesorica solfeđa i hora u podgoričkoj Umjetničkoj školi za muziku i balet „Vasa Pavić“, više od dvije decenije dijele ljubav, kao i bogato muzičko umijeće sa mladima. Ipak, kako ona kaže, spektar odgovornosti pedagoga uključuje mnogo više. Muzičkim obrazovanjem đeca upotpunjavaju svoju ličnost i bogate duhovnosti. Stoga im treba, pomoći da razviju osećaj prema lijepom, pravim vrijednostima, ali i podsećati ih na radne navike, ulivati osećaj odgovornosti, drugarstva, poštovanja autoriteta... Uporedujući ranije generacije s današnjim i ona, kao i većina njene kolega primjećuje velike razlike.

„Iako je svijet digitalne komunikacije prošlim generacijama bio nepoznat i deca nije imala na raspolaganju savremene izvore informisanja, ipak mnogo su više učila. Međutim, njihova ljepe navika da dopunjaju znanje putem enciklopedija dio je prošlosti. Takođe, primjećujem da su današnje generacije razmažene i nezainteresovane. Može se izdvojiti jedan broj đece koja izborom instrumentalnog smjera od samog početka školovanja shvataju da je ozbiljan rad presudan za uspjeh. Dok je ranije često bio slučaj da su se đeca, ispunjavajući želje roditelja, opredjeljivala za umjetničku školu, prije svega zbog teoretskog dijela, posljednjih godina, uočavaju da je poziv muzičara degradiran, te se sve manje mlađih odlučuje da je poхаđa. Jedino instrumentalni odjeli broji više učenika. Osim toga, interesantno je da se čak naši odlični učenici nakon završene srednje škole odlučuju da školovanje nastave na drugim fakultetima, a ne muzičkoj akademiji. Nažalost, uprkos talentu i rezultatima koje su posti-

■ Sa jednog od nastupa sa Crnogorskim kamernim orkestrom

gli, ne vide budućnost u muzici“, objašnjava profesorica Đurović.

Vježbanje tokom cijele godine

Pored solfeđa, koji učenicima pomaže da putem ovlađavanja nota polako uđu u čarobni svijet tanahih njansi tonova i melodija, ona predaje i hor. On je redovan predmet koji pohađaju svi učenici.

„Brižljivom selekcijom formira se školski hor koji daje bitan impuls radu škole, a neodvojiv je segment svih gradskih manifestacija. Probe se organizuju zavisno od vrste manifestacije. Pored ženskog, tu je i mješoviti, sa manjim brojem muškaraca. Iako hor škole „Vasa Pavić“ ima ugled, njegov hendiček jeste u tome što se on uvijek iznova formira. Jedna generacija učenika odlazi, druga dolazi i tako uvek. Osim glasovnih mogućnosti koje je potrebno uskladiti, discipline i reda, hor mora funkcionisati ako se mlađi

poučavaju kolektivnom duhu i uvažavanju drugih. Uz to, trudim se da teorijski dio ne prenosim šturo, već dodajem detalje poput istorijskih prilika, a ukoliko je kompozicija na stranom jeziku,

od rođenja Njegoša bio je veoma zahtjevan i težak repertoar. Takođe, sada pripremamo horsku operu za Novogodišnje praznike povodom 200 godina od rođenja Verdija i to je program koji je

NAGRADE

Pored brojnih angažmana i uspjeha, profesorica Đurović najčešće zadovoljstvo nalazi u radu sa ženskim horom podgoričke Srednje muzičke škole „Vasa Pavić“. Sa njim je ostvarila značajne uspjehe. Tako, na primjer, na državnim takmičenjima osvojila je pet zlatnih (jednu specijalnu) i dvije srebrne lire. Na nekadašnjem saveznom takmičenju horova u Beogradu, 2000. godine, ovaj hor je osvojio specijalnu nagradu (100 poena), a na Horskom festivalu „Bodensee“ u Friedrichshafen-u (Njemačka), 2001. godine svojim uspješnim nastupima obezbjedio je mjesto u Evropskoj uniji horova. Takođe, tu je i učešće u pripremi i izvođenju opere „Artillerija Rustikana“, Ruset-a Paunovskog (2008), „Montenegro Jazz Suite“, djela njujorškog džez muzičara Patric O’Leary-a, koji je obudio nekoliko crnogorskih izvornih pjesama u džez maniru. Pomenimo i pripremu Frankofonog koncerta u martu 2010. godine u saradnji sa ambasadom Francuske za manifestaciju „Dani frankofonije“.

najbolji, svojom harizmom dirigent mora govoriti očima ohrabriti hor, i uliti sigurnost. Dok prati svaki detalj, dirigent i ansambl moraju dostići nivo da, takoreći, zajedno dišu.

„Iako na sceni izgleda jednostavno dirigentskom palicom pratiti izvođenje,

čan sluh da prepozna nijanse i uoči greške, kao i sposobnost da pokrene i zainteresuje. Suvršno je govoriti o muzičkom obrazovanju poznavanju istorije muzike, muzičkih oblika, pravaca. Uz to, veoma je bitno uskladiti repertoar sa epohom i stilom, koji mora biti primjeren događaju, odnosno manifestaciji“, naglašava naša sagovornica i dodaje da će publika uživati u muziciranju ako joj se omogući vizuelni ugodaj.

Prema njenim riječima, elegancija i decentnost su zahtjevi za dirigente. Poželjno je da haljine budu duge, ali i svi ostali detalji pažljivo odabrani i skladni. Tako dirigent na sceni i svojim izgledom dodaje dostojanstvo prilici.

Redovnost na svim probama, motivacija i koncentracija ponekad su izazovi.

„Iako su moji zahtjevi i standardi visoki, želim da učenici usvoje geslo da od boljeg uvijek ima bolje. Ni je dovoljno osloniti se na talent, jer on čini samo jedan odstotak na ljestvici faktora bitnih za oblikovanje dobrog horskog pjevača“, objašnjava Zoja. I pored velikog zaloganja i truda koji ulaže, ona svojim đacima odaje priznanje za sve postignute uspjehe.

Usaglasiti kriterijume

Muzički festival mlađih predstavlja lijepu priliku demonstracije znanja i umijeća. Ipak, postoje i određena pravila i kriterijumi.

„Kriterijumi pojedinih profesora veoma su visoki, a to često demotivujuće djeluje na učenika. Osim toga, nisu usaglašeni, pa jedni akcenat stavljaju na muzikalnost, a neki opet ističu ovlađivanje tehnikom sviranja instrumenta. Smatram da nagrade koje se dodjeljuju po principu ključa nemaju vrijednost. Takođe, očigledan je nezdrav takmičarski duh, što je nespojivo sa umjetnošću. Jedini način da se to prevaziđe jeste da se organizuju seminari i tako dođe do istog standarda u pogledu kriterijuma, te bi tako svi takmičari znali šta se od njih očekuje. Takmičenje se svodi na osvajanje poena, ali ipak najvažnije je koliko dobro đeca pjevaju, odnosno sviraju“, poručuje profesorka Đurović.

Š. B.

■ Sa koncerta u Negotinu Crnogorskog horskog ansambla (zdržani horovi Škole „Vasa Pavić“, Muzičke akademije i "Stanko Dragojević")

Sto godina škole „Mahmut Adrović“ u Petnjici

PREGALAŠTO, ENTUZIJAZAM, ZNANJE – NJENI TEMELJI

– Jubilej značajan za sredinu i ukupno crnogorsko školstvo. – Škola svjedok brojnih teškoća i neprilika, ali je uvijek istrajavala i održavala se.

– Učionice i kabineti dobro opremljeni

Nedavno je proslavljen jedan značajan datum u istoriji crnogorskog školstva – 100 godina Osnovne škole „Mahmut Adrović“ u Petnjici. „Ovako značajan jubilej za našu sredinu i ukupno crnogorsko školstvo jesti i prilika da se podsetimo izrastanja ove ustanove. Da vraćamo dug prema

školi u kojoj su naučena prva slova, stečena elementarna pismenost, usvojeni pojmovi iz nauke i umjetnosti. Prilika je i da se od zaborava, kako je na svečanosti istakao direktor škole Rifat Ramčilović, sačuvaju oni koji su osnivali školu i oni koji su svojim pregalaštvom, entuzijazmom, znanjem ugrađi-

vali sebe u istorijsko trajanje ove ustanove.“ Njen prvi učitelj bio je Đukan Korać koji je u tim teškim vremenima okupio oko 20 daka. Škola je prolazila kroz razne nedaće, realizovala nastavne sadržaje, primjenjivala brojne reforme, postizala zavidne rezultate, uz ratove i brojne poteškoće i neprilike, ali je istrajavala i održavala se. U ovoj godini ona je dobitnica prestižne nagrade „21. jul“ – najvećeg opštinskog priznanja.

„Danas, ponosno ističemo da su naši učenici odavde krenuli u svijet nauke, umjetnosti, prosvjete, neki se vraćali i svoj radnji angažman počinjali ovdje, drugi ostajali u različitim sredinama, ali uvijek bili i ostali prijatelji ove škole“, kazao je direktor, navodeći imena prvih učitelja: Vučka Bajića, Aleksu Delevića, Boriša Babovića, Ljuba Vulevića, Novaka i Maksima Joksimovića, Krsta Dedovića, Čazima Crnovršanina, Iljaza Huremovića, Zenu Babačić, Bajrama Ramčilovića, Rafaeta Kršića i druge. Veliki broj

je i onih koji su iz drugih sredina učestvovali u obrazovanju i vaspitanju niza petnjičkih generacija. Učestvovali su u prosvjećivanju ove sredine, donosili i širili nova znanja, iskustva, donosili dio kulturne iz svoje sredine, usvajali ove običaje, bili od opšte kistorijskog priznanja.

„Ova škola je ponosna na sve svoje bivše i sadašnje učenike koji su postali akademici, doktori nauka, ljekari, profesori, inžinjeri, učitelji“, istakao je direktor, navodeći, pored ostalog, ljekara i humanistua dr Meha Hodžića, Hakiju Hadrović, a doktora poljoprivrednih nauka, Mi-

roljuba Todorovića, doktora medicinskih nauka, i akademika Šerba Rastodera, a od mlađe generacije – Zećira Ramčilovića, doktora istorijskih nauka, Fehima Koraća, doktora hemije i Enisa Kočana, doktora elektronskih nauka.

Š. B.

POD JEDNIM KROVOM TRI USTANOVE

U godini jubileja škola broji 205 učenika, raspoređenih u 17 odjeljenja. Procenat prelaznosti je 100, a srednja ocjena 3,90. Učenici su osvajali prestižna mjesta na Regionalnom i Državnom takmičenju u znanju, a veoma su aktivni i u vannastavnim aktivnostima – sekocijama, klubovima, fakultetima... Među 26 prosvojnih radnika, 14 je profesora, osam nastavnika i četiri učitelja.

Matična škola, površine preko četiri hiljade i 200 kvadratnih metara, ima i četiri područna odjeljenja: Godočelje, Lagatove, Ponor i Radmance. Učionice su dobro opremljene, kao i kabineti za informatiku, fiziku i hemiju.

U školi se nalazi i Područno odjeljenje Srednje Stručne škole „Vukadin Vukadinović“ iz Berana, koje ima 173 učenika, raspoređena u osam odjeljenja.

Pri školi je takođe i 30 polaznika vrtića Javne predškolske ustanove „Radmila Nedić“ iz Berana.

OŠ „Ratko Žarić“, Nikšić

RASADNIK TALENATA

Osnovna škola „Ratko Žarić“ baštini slavnu tradiciju prve narodne osnovne škole u Nikšiću iz vremena Kraljevine Crne Gore. Prepoznatljiva je i van granica Crne Gore po svojim uspjesima, državnim i međunarodnim nagradama, gotovo na svim konkursima učeničkog stvaralaštva i kreativnosti. Svuda su, uglavnom, prvi ili drugi. Školski prostor je sav u znaku diplome, medalja, lenti, peharata, zahvalnica.

„Svake godine povodom 8. marta, članovi školskog KUD-a pripremaju priredbu „Mami s ljubavlju“, kojoj prisustvuju majke i bake učenika škole. Inače, KUD priprema prigodan program i povodom drugih praznika i svečanosti. Aktivno učestvuju u dramsko-lutkarskoj, ritmičkoj i folklornoj sekociji. Radom i talentom se svake godine ističu i ruska sekocija i folklor, đe su okupljeni učenici koji uče ruski jezik kao izborni predmet. Drugi se, pak, ističu u likovnom stvaralaštву. Na raznim konkursima, izložbama, kolonijama osvajaju prva mjesta i nagrade“, kaže direktor Savo Čupić.

Pišu i vole poeziju

Na ovogodišnjem konkursu Crvenog krsta – Nikšić prvo mjesto zauzeo je Đorđe Šećković, drugo – Nikola Pižurica, dok je Kristina Samaradić pohvaljena.

U organizaciji Ministarstva kulture i UNESKO-a, održana je likovna kolonija na Cetinju, na kojoj su uče-

– Škola po osvojenim priznanjima i nagradama prepoznatljiva i van granica Crne Gore. – Sve je u znaku diplome, medalja, lenti, peharata, zahvalnica...

stvovali Viktor Jašović, Nikoleta Koprivica, Željko Mijušković, dok je na konkursu Nansen dijalog centra Crne Gore i Srbije na temu „Moj doprinos miru“ rad učenika Nikole Pižurice objavljen u godišnjem kalendaru. U organizaciji Vidovoda, na temu „Sačuvajmo vode“, Miodrag Manojlović osvojio je prvo mjesto u veoma jakoj konkurenciji likovnih radova, a rad Đorda Šećkovića je poohvaljen. Učenici ove prestižne škole učestvovali su i na međuškolskoj izložbi likovnih radova na temu „Moja Crna Gora“ i osvojili nagrade.

Na likovnoj izložbi povodom Dana kreativnog stvaralaštva u OŠ „Jagoš Kontić“ u Straševini, rad učenice Bojanе Durutović bio je najbolji.

Stihovi za pamćenje

Na Svjetski dan poezije (21. marta) škola svake godine organizuje pjesničko veče. Nastavnica Snežana Voročić i bibliotekarka Sanja Ko-

jenskić-Malešević, zajedno sa učenicima koji pišu i vole poeziju, na taj način se pridružuju brojnim školama širom svijeta koje promovišu pjesništvo.

– Iako je poezija jedan od najautentičnijih umjetničkih izraza uopšte, ona je, istovremeno, na marginama javnog interesovanja. Ovom manifestacijom smo htjeli da je, malak za kratko, postavimo kao centralnu temu“, poručile su Vorotović i Malešević. Gosti su im bili Dušan Govedarica i Jovan Drašković, poznati pjesnici iz Nikšića. Učenici IV, VII, VIII i IX razreda govorili su svoje stihove. Oni su na taj način emotivno približili svoj doživljaj ljubavi, prema školi, prirodi... I učenici su recitovali stihove – od Njegoša do Vita Nikolića, na našem i stranim jezicima: francuskom, italijanskom, engleskom i ruskom.

Na ovaj način prisutni su se prisjetili velikih pjesnika, oslušnuli poetski talent naših učenika i spoznali ljepotu pisane riječi.

Bl. Koprivica

U organizaciji OŠ „D. Milović“ i Dječjeg saveza Tivta

VEĆE POSVEĆENO NJEGOŠU

OŠ „Drago Milović“ i Dječji savez Tivta, priredili su u galeriji Ljetnjikovca Buća literarno veče „Blago tome ko dovijek živi“, posvećeno 200. godišnjici od rođenja Petra II Petrovića Njegoša. Učenici tivatske škole Bojana Obrenović, Mia Zeković, Luka Reković, Đorđe Čavor, Jovan Tasić, Božidar Čelenović i Irina Kusovac, koje je za ovaj nastup pripremala profesorica Marija Go-

lub, čitali su tekstove o životu i stvaralaštву velikog crnogorskog vladara, pjesnika, filozofa, kao i njegove stihove. Takođe je pročitana i pjesma „Hej, genije sa Lovćena“, Dragana Popadića, direktora Radio Tivta.

Gost programa je bio glumac CNP-a Slobodan Marunović, koji je 30 godina svoje karijere posvetio scenskoj interpretaciji Njegoša u monodrami „Potonja ura Njegoša“, sa preko 1500 izvodjaja širom svijeta. Glumio je, takođe, Vladiku Danila u „Gorskom vijencu“, u režiji Blagote Erakovića, a u novoj verziji ovog djela, Diega de Brea, igra Vuka Mićunovića. Marunović je govorio i dio iz filozofsко-religijske pomebe „Luča mikrokozma“, kao i ljubavnu pjesmu „Noć skupljaja vijeka“.

Sonja Štilet

17

Prosvjetni rad

NOV.
2013
BROJ
19

Bar: Na mjestu gdje je bio logor položen kamen temeljac za spomen-obilježje

MUČENICI NE SMIJU BITI ZABORAVLJENI

Kroz ovaj logor prošlo oko 10.000 ljudi, među kojima je bilo oko 1.000 žena i nekoliko stotina staraca i dece. U njemu su umrla 34 internirca, kao i dijete od nepune dvije godine

Žarko Pavićević i Branka Nikezić položaju kamen temeljac

Predsednik Opštine Bar Žarko Pavićević i predsednica SO Branka Nikezić su položili u nedjelju kamen temeljac za spomen-obilježje na mjestu gdje je prije 70 godina rasformiran koncentracijski logor, najveće mučilište u Crnoj Gori tokom II svjetskog rata.

„Istorijat barskog logora obavezuje na znamen dostojan poštovanja. Tokom proteklih sedam decenija bilo je volje i pokušaja i dobrih namjera da se ovim mučenicima odužimo. O tome svjedoče visoki borovi, zasađeni prije 50 godina i ostaci pješačkih staza koji su bili dio tadašnjeg Pionirskog parka. Zato sada odgovorno, odlučno i ozbiljno prijavljam našoj obavezi. Projektom je predviđeno parterni uredjenje spomen-obilježja, sa centralnim amfiteatrom i fontanom sa spomen-česmom, uz autentično kameni korito sačuvano iz logora i uređenim javnim površinama. Postavljanjem kamena temeljca jedan dug je odužen. Napisane knjige o logoru sa imenom logora – poseban su spomen”, kazala je predsednica Skupštine opštine Bar Branka Nikezić.

Ona je podsetila da je kroz ovaj logor prošlo oko 10.000 ljudi, među kojima je bilo oko 1.000 žena i nekoliko stotina staraca i dece. U njemu su umrla 34 internirca, među njima i dijete od nepune dvije godine. Italijani su odatle 25. jula 1943. godine izveli i strijeljali 180 logoraša u 180 crnogorskih gradova, od kojih 30 na Reni u Baru. Za mnoge logoraše zatvaranje logora nije bio kraj patnji, jer je nekoliko stotina njih internirano u logore u Njemačkoj i Albaniji.

U ime preživjelih logoraša, govorio je građanin Bara Svetozara Đurović. On je kazao da je bio jedno od stotine maloljetne dece koja su prošla muke i nevolje u ovom logoru, a čija je jedina krivica što su bili članovi porodica partizana.

Delegacija Udruženja boraca i predstavnika lokalne samouprave položila je cvijeće na spomen-obilježje na Reni i u Domu revolucije.

Logor su osnovale italijanske okupacione vlasti početkom septembra 1942. godine, a polovinom septembra 1943. upravu su preuzele nemačke okupacione vlasti. Mučilište je rasformirano krajem oktobra te godine.

Lj. V.

Ona je podsetila da je kroz ovaj logor prošlo oko 10.000 ljudi, među kojima je bilo oko 1.000 žena i nekoliko stotina staraca i dece. U njemu su umrla 34 internirca, među njima i dijete od nepune dvije godine. Italijani su odatle 25. jula 1943. godine izveli i strijeljali 180 logoraša u 180 crnogorskih gradova, od kojih 30 na Reni u Baru. Za mnoge logoraše zatvaranje logora nije bio kraj patnji, jer je nekoliko stotina njih internirano u logore u Njemačkoj i Albaniji.

U ime preživjelih logoraša, govorio je građanin Bara Svetozara Đurović. On je kazao da je bio jedno od stotine maloljetne dece koja su prošla muke i nevolje u ovom logoru, a čija je jedina krivica što su bili članovi porodica partizana.

Delegacija Udruženja boraca i predstavnika lokalne samouprave položila je cvijeće na spomen-obilježje na Reni i u Domu revolucije.

Logor su osnovale italijanske okupacione vlasti početkom septembra 1942. godine, a polovinom septembra 1943. upravu su preuzele nemačke okupacione vlasti. Mučilište je rasformirano krajem oktobra te godine.

Lj. V.

Pošta Crne Gore: Markica sa likom narodnog heroja Ljuba Čupića

IZVRGAO RUGLU ČETNIČKI SUD

Čupić je strijeljan u maju 1942. godine u Nikšiću, nakon strašnog mučenja u zatvoru. Njegovo hrabro držanje i pobedonosni osmijeh na gubilištu ovjekovječen je fotografijom koja je obišla svijet i postala simbol otpora

Povodom Svjetskog dana pošte, Pošta Crne Gore izdala je markicu sa likom narodnog heroja Ljuba Čupića.

Čupić je strijeljan u maju 1942. godine u Nikšiću, nakon strašnog mučenja u zatvoru. Njegovo hrabro držanje i pobedonosni osmijeh na gubilištu ovjekovječen je fotografijom koja je obišla svijet i postala simbol otpora.

Rođen je 1913. godine u SAD, kao jedno od desetoro djece u radničkoj porodici Sava i Stane Čupić. Tridesetih godina 20. vijeka vratio se u Nikšić, gdje je završio gimnaziju. Studirao je na Pravnom fakultetu u Beogradu i prijeđao ljevičarskom studentskom pokretu, a 1940. godine postao je član KPJ.

Poslije Aprilskog rata došao je u Nikšić i, kao član KPJ, učestvovao u pripremi

ustanka. Početkom jula 1941. godine, izbjegao je iz okupiranog Nikšića, a po izlasku iz grada pristupio je partizanskoj četi „Đuro Đaković“, koja je formirana od provjerenih komunista i skojevac.

Zarobljen je na dužnosti komesara samostalne čete Nikšičkog partizanskog odreda aprila 1942. godine, u borbi protiv četnika na Kabilnoj Glavici kod Nikšića. U zatvoru, gdje je bio mučen, pokazao je junačko držanje i prkos. Četnički sud mu je javno sudio u okupiranom Nikšiću. Svojim prkosnim držanjem i britkom riječju otvoreno je izvršao ruglu vijeće tog suda, pa su organizatori procesa na brzinu donijeli odluku o smrtnim presudama grupi komunista, među kojima je bio i Čupić. Mirno je saslušao smrtnu presudu, a poznat je i njegov prkosni

Predstavnici SUBNOR-a posetili spomen obilježje u Bandićima

BUDUĆE GENERACIJE TREBA DA ČUVAJU SPOMENIKE SLOBODARSKIH TRADICIJA

Predsednik SUBNOR-a i antifašista Crne Gore Andrija Nikolić sa saradnicima, rukovodstvo opštinskog Udruženja boraca i antifašista Danilovgrada, kao i predstavnici lokalne uprave i Vojske Crne Gore posetili su spomen obilježje u Bandićima, gdje je 18. oktobra 1943. godine poginuo Peko Jokov Sekulić.

Predsednik opštinskog SUBNOR-a Vujadin Šaranić je kazao da primjeri poput Peka Sekulića nijesu rijetkost na ovim prostorima, te naglasio da su kraj spomen-ploče posadaeni i dva bora, koja će stremeti ka visinama simbolizovati Pekov primjer herojstva.

PUTEVIMA SLOBODE: Primjer Peka Sekulića nije rijetkost

Na uspjehe Pete crnogorske brigade podsetio je Veselin R. Đuranović, koji je bio

svjedok pogibije Peka Sekulića. On je istakao da sadašnje i buduće generacije tre-

ba da čuvaju spomenike slobodarskih tradicija.

Lj. V.

Borci NOR-a obilježili 70 godina od smrti dr Vukašina Markovića

LEGENDA CRNOGORSKOG, JUGOSLOVENSKOG I SVJETSKOG REVOLUCIONARNOG POKRETA

Povodom 70 godina od smrti revolucionara i doktora Vukašina Markovića Mjesno udruženje boraca NOR-a i antifašista Pipera upriličilo je prigodan program.

Delegacija boraca i antifašista Crne Gore položila je cvijeće na bistro dr Vukašina Markovića ispred Kliničkog centra Crne Gore, institucije koja je nekada nosila ime ovog humaniste. Cvijeće su položili članovi Udruženja boraca Pipera Drago Marković, Bobo Radunović i Julija Novaković.

„Najveća crnogorska medicinska ustanova rođena je sa imenom dr Vukašina Markovića koji je bio je-

dan od najznamenitijih Pipera, legenda crnogorskog, jugoslovenskog i svjetskog revolucionarnog pokreta u prvoj polovini 20. vijeka. Vukašin je bio sin našeg naroda, učesnik velikih događaja u prošlom vijeku koji ga upoređuju sa doktorom Živagom i ikonom savremenog doba Če Gevarom”, kazao je član predsedništva Udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore Slobodan Simović. On je poručio da će njihova organizacija vratiti ime doktora Vukašina Markovića Kliničkom centru Crne Gore.

Simović je podsetio da je dr Marković bio prijatelj Lenjina, Trockog i drugih vođa Oktobarske revolucije. Sa Lenjinom se susretao više puta i od njega dobio uputstva za rad. Budućnost naroda bila je na prvom mjestu, pa je 1921. godine do-

Predstavnici boraca položaju cvijeće na bistro ispred KBC-a

šao u Crnu Goru da iskustvima Oktobra pokrene balkanske narode na borbu protiv socijalnog i nacionalnog ugnjetavanja. U Domu kulture na Drezgi, u Pi-

perima, o doktoru Vukašinu Markoviću govorili su akademici dr Vukić Pulević i književnik Momir Marković.

Lj. V.

Udruženje boraca i antifašista Kolašina položilo vijenac na spomenik omladincu i narodnom heroju Marku Martinoviću

VJEĆNO ĆE OSTATI U ŠEĆANJU CRNOGORSKOG NARODA

Dugogodišnja delegacija Udruženja boraca i antifašista Kolašina položila je vijenac na spomenik Marku Martinoviću, narodnom heroju koji je poginuo na Barutani iznad Kolašina, prije sedam decenija. Gojko Vlahović, predsednik Udruženja boraca i antifašista Kolašina, istakao je da je herojstvo koje je uradio omladinac Marko Martinović jedno od onih koje je obilježilo Narodno oslobođenje.

Herojski način na koji je poginuo Marko Martinović gotovo da je obilježio održanju Kolašina krajem septembra i početkom oktobra 1943. godine. Grad je bio pod višednevnom opsadom mitraljeske vatre. Marko je bio bombaš i kada je video kako mu gine drugovi od jednog mitraljeza koji je bio postavljen na uzvišenju Barutana, sa bombom je gru-

dimat zatvorio cijev mitraljeza i tako uništio neprijateljski bunker”, podsetio je Vlahović.

Na spomeniku koji je prije više od pola vijeka podignut u slavu Marka Martinovića na brdu Barutana piše: „U sjećanju crnogorskog naroda i omladine vječno će ostati živa slika junačke smrти omladincu, narodnog heroja Marka Martinovića, borca Četvrtog proleterske Crnogorske brigade koji je 5. oktobra 1943. godine na Barutani (vojnim priznatvorom) pao u neprijateljski mitraljez”.

Lj. V.

Članovi Crnogorsko-američkog udruženja studenata (MAYAA) pošetili Skupštinu Crne Gore

JAĆANJE VEZE PARLAMENTA I MLADIH

Studenti u Parlamentu

Grupa maturanata i studenata Crnogorsko-američkog udruženja studenata (MAYAA) pošetila je Skupštinu Crne Gore, i tom prilikom im je ukazano na

značaj i funkciju Skupštine, istorijat i organizaciju njenih radnih tijela.

O. D.

Prema ocjeni 6. međunarodne konvencije Eduniversal

EKONOMSKI FAKULTET MEĐU 1.000 NAJBOLJIH

Na šestoj međunarodnoj konvenciji Eduniversal, koja je održana u Indiji od 9. do 12. oktobra, Ekonomskom fakultetu Podgorica uručen je Eduniversal Palmes Certificate koji potvrđuje uspjeh ovog fakulteta u međunarodnim razmjerama, postavljajući ga među 1000 najboljih poslovnih škola u svijetu.

Eduniversal je globalna agencija za rangiranje i rejting, specijalizovana za oblast visokog obrazovanja, sa sjedištem u Parizu. Nudeći godišnji rang listu 1.000 najboljih poslovnih škola u 154 zemlje svijeta, Eduniversal pruža informacije studentima koje im mogu pomoći prilikom odabira univerziteta na kojem će nastaviti školovanje, bilo gdje u svijetu.

U ime Ekonomskog fakulteta, priznanje su pri-

Priznanje za kvalitet

mili prodekan za međunarodnu saradnju prof. dr Maja Baćović i doc. dr Mijat Jocović.

O. D.

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore predstavljen Program saradnje i stipendija za akademsko i stručno usavršavanje u Njemačkoj

PRAKSA U PRESTIŽNIM KOMPANIJAMA

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore održana je prezentacija programa saradnje i stipendija za akademsko i stručno usavršavanje u Njemačkoj.

Predstavljene su stipendije njemačke privrede koje dodjeljuje Fondacija dr Zoran Đindić, uz pomoć kojih studenti završnih semestara studija, kao i svršeni studenti koji su stekli prvo radno iskustvo, mogu obaviti praksu u nekoj od prestižnih njemačkih kompanija tri do šest mjeseci. Stipendije se dodjeljuju u oblasti ekonomije, tehničkih nauka, novinarstva, agriculture, a prijave traju do 10. novembra.

Njemačka služba za akademsku razmjenu (DAAD) nudi veliki broj stipendija za istraživače, studente osnovnih, postdiplomskih i doktorskih studija, kao i intenzivne kurseve njemačkog jezika.

VELIKI BROJ CRNOGORSKIH STUDENATA ZAINTERESOVAN ZA USAVRŠAVANJE: Predstavljene i stipendije koje dodjeljuje Fondacija dr Zoran Đindić

Kako je rečeno na skupu, njemački Bundestag dodjeljuje međunarodnu parlamentarnu stipendiju (IPS), koja diplomiranim studen-

timu omogućava da od 31. marta do 1. jula borave u njemačkom Parlamentu, aktivno sarađuju sa poslanicima i prate njihov rad. Predstavn-

ci organizacija koje dodjeljuju stipendije zahvalili su se studentima i svim zainteresovanim, koji su u velikom broju posjetili Rektorat.

O. D.

Dani Austrije u Crnoj Gori održani na Filozofskom fakultetu u Nikšiću

PREDSTAVLJENI PROGRAMI STUDIRANJA

Studenti su tokom manifestacije upoznati sa načinom školovanja i životom u Austriji, mogućnostima stipendiranja, kao i o polaganju međunarodno priznatih ispita njemačkog jezika

Studijski program za njemački jezik i književnost, uz podršku Austrijske ambasade u Crnoj Gori, organizovan je na Filozofskom fakultetu u Nikšiću manifestaciju Dani Austrije u Crnoj Gori na kojoj su studenti upoznati sa načinom školovanja i životom u Austriji, mogućnostima stipendiranja, kao i o polaganju međunarodno priznatih ispita njemačkog jezika.

Ambasador Austrije dr Johan Frelih izrazio je nadu da će Crna Gora uskoro postati dio Evropske unije (EU) i da će tako biti omogućeno mladima da se zapošljavaju i studiraju u zemljama članicama EU. On je istakao da je jedan od ciljeva manifestacije da ukaže na razliku

Austrije sa Njemačkom i Švajcarskom, iako im je isti jezik – njemački, kojim kao maternjim govori oko 100 miliona ljudi.

„Razmjena studenata je dobra, ali postoji problem sa radnom i boravišnom dozvolom za profesore koji bi radi li u Crnoj Gori. Trebalo bi riješiti te pravne okvire da bi im se omogućio odlazak, jer sada niko od austrijskih profesora ne želi da dođe u Crnu Goru“, ukazao je ambasador Frelih, napominjući da će se potruditi da što više crnogorskih studenata boravi u Austriji.

Ove godine je u toj zemlji boravilo po semestar oko 20 crnogorskih studenata pretežno sa Studijskog programa za njemački jezik. Među

više programa razmjene, studentima je najomiljenija CEEPUS mreža, koju je inicirala Austrija i posredstvom koje je najintenzivnija razmjena sa univerzitetima u Gracu i Beču.

Frelih je održao predavanje na temu „Austria danas“ đe je, uz ostalo, govorio o austrijskom varijatetu njemačkog jezika.

Dekan Filozofskog fakulteta prof. dr Blagoje Cerović ukazao je na problem što se njemački jezik nije mnogo učio u školama, osim u gimnazijama u Beranama i Ulcinju, pa studenti dolaze bez prethodnog osnovnog znanja. Programi su prilagođeni toj situaciji, a uz pomoć ambasada Austrije i Njemačke povećan je broj osnovnih

škola u kojima se uči njemački jezik.

„U posljednje vrijeme povećan je broj osnovnih škola u kojima se uči njemački jezik zbog njegovog značaja u Evropi. Dragocjeno bi bilo kad bi mogli dolaziti profesori iz Austrije koji bi držali kurseve i održavali ispite, što će se riješiti usvajanjem standarda EU“, naglasio je Cerović.

On je podsetio na pripreme za izdvajanje Odsjeka za strane i materne jezike u poseban filološki fakultet.

Šef studijskog programa za njemački jezik i književnost prof. dr Jelena Knežević kazala je da je najintenzivnija razmjena sa Gracom i Bečom putem CEEPUS mreže, čiji je inicijator Austrija. Ona

je dodala da je pored stipendija, školovanje studenata sa Balkana potpuno besplatno u Austriji, jer zapadni Balkan ima privilegiju da ne plaća ni upisnu ni školarinu i da je potrebno jedino znanje njemačkog jezika.

Lektorica Austrijske akademске razmjene u Crnoj Gori mr. Christina Rabussay, predstavila je austrijske programe stipendiranja, upoznala prisutne sa načinom studiranja u Austriji i sa neophodnim uslovima za studiranje i stipendiranje u Austriji.

Saradnice sa Studijskog programa za njemački jezik i književnost mr. Nataša Matijašević i Ana Mijović na primjeru ranije realizovanog projekta, predstavile su mo-

gućnosti univerzitetske saradnje u oblasti nastave stranih jezika između univerziteta u Crnoj Gori, Beču i Gracu.

Profesor emeritus dr Dieter Goltšnig sa Univerzitetom u Gracu održao je studenima germanistike predavanja na teme: Moderna, kanonski i postmoderna u austrijskoj književnosti, Kanonika – aktuelna čitanja Mužila, Šniclerov poručnik Gustl i Nova čitanja Kafkinog Procesa.

Tokom Dana Austrije pošetnici su, uz brojna predavanja, na Fakultetu mogli da posjeti informativne standove i detaljnije se informišu stipendijama u toj zemlji.

O. D.

Fakultet za sport i tjelesni odgoj državnog univerziteta u Sarajevu nagradio prof. dr Duška Bjelicu

POVELJA ZA NAUČNI DOPRINOS

Prof. dr Duško Bjelica

Prof. dr Duško Bjelica je dekan Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću i predsednik Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore.

O. D.

Rekonstruiše se objekat Doma Vojske Crne Gore u Nikšiću za potrebe „Tehnopolisa“

ČVRŠĆA VEZA NAUKE I PRIVREDE

Ministarstvo nauke raspisalo je tender za izradu glavnog projekta za rekonstrukciju objekta Doma Vojske Crne Gore u Nikšiću, sa procijenjenom vrijednošću javne nabavke u iznosu od 40.000 €.

U objektu će biti smješten „Tehnopolis“ – prvi od tri impulsna centra, ili decentralizovane jedinice centralnog Naučno-tehnološkog parka, koji će biti izgrađen u Podgorici. Ovaj objekat treba da objedinji preduzetničke, inovativne, naučne i privredne kapacitete, kako u samom gradu tako i u regiji. Tehnopolis će nauku i inovacije staviti direktno u funkciju biznis sektora, koji će omogućiti osnivanje inovativnog malog biznisa i smenjanje nezaposlenosti, sa ciljem da se mladi usmijere ka preduzetništvu i stvaranju novih vrijednosti kroz in-

Izgled budućeg „Tehnopolisa“

vacije, umjesto njihove vizije rada u administraciji, koja je posebno naglašena posljednjih godina.

Ministarstvo nauke je u oktobru prošle godine izradio ideojno rješenje za rekonstrukciju objekta Doma Vojske u Nikšiću, u kojem treba da se smjesti Tehnopolis, a u julu ove godine završilo pro-

jektni zadatak za izradu glavnog projekta za ovu namenu, saopštavaju iz Ministarstva.

Nakon izbora najpovoljnijeg ponuđača za izradu glavnog projekta, Direkcija javnih radova treba da sproveđe tender za izvođenje radova rekonstrukcije krajem ove godine. **O. Đ.**

Deveti međunarodni naučni skup anglista održan na Filozofskom fakultetu u Nikšiću

PROMOVISANE BROJNE STUDIJE Dekan Filozofskog fakulteta prof. dr Blagoje Cerović istakao veoma značajnim prisustvo velikog broja istraživača, kako renomiranih, tako i onih koji tek treba da se dokazuju. U okviru skupa organizovano je i veče u čast Dejvida Kristala, vodećeg svjetskog lingviste

Povodom 46-godišnjice postojanja Makedonske akademije nauka i umjetnosti (MANU)

ZLATNA MEDALJA AKADEMIKU SRETENU PEROVIĆU

Na prigodnoj svečanosti povodom 46-godišnjice postojanja Makedonske akademije nauka i umjetnosti (MANU), akademiku DA-NU i MANU Sretenu Peroviću uručena je zlatna medalja „Blaže Koneski“. Priznanje mu je uručio predsednik MANU akademik Vlado Kambovski.

Prigodnu riječ o Sreću Peroviću imao je sekretar Odjela za kulturu MANU, akademik Luan Starova koji je, između ostalog, kazao: „Ima neka čudna povezanost Blaže Koneskog, modifikatora makedonske gramatike i jednog od osnivača MANU,

i akademika Srećena Perovića, učesnika u najznačajnijim procesima afirmacije crnogorskog jezika, literature i kulture, a odlikuju ih zajednička posvećenost poeziji. I možda je još značajnije što

su podijelili istinsko stvaralačko prijateljstvo, svojstveno velikim prijateljstvima toga vida u najboljoj balkanskoj i mediteranskoj tradiciji“.

Akademik Perović je ukazao na hiljadugodišnje istorijske, kulturne i, nadasve prijateljske veze, između građana Makedonije i građana Crne Gore, ističući: „Ulogu majki, sestara i supruga Makedonaca i Crnogoraca koje su vaspitavajući svoju decu, uspjele da sačuvaju makedonski i crnogorski identitet kod svih generacija u toku više stotina godina, boreći se protiv svih pokušaja prisilne assimilacije.“ **Lj. V.**

Učestvovalo više od 40 učesnika iz zemlje i svijeta

20

Prosvojetni rad

NOV.
2013
BROJ
19

Deveti međunarodni naučni skup anglista „Vizija i revizija, mapiranje svijeta angloameričkih studija na početku vijeka“ održan je na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, u organizaciji Studijskog programa za engleski jezik i književnost. Na skupu je učestvovalo preko 40 profesora iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Albanije, Veleke Britanije, Irске, SAD-a, Francuske, Jermenije, Turske, Grčke itd.

Otvarami skup, dekan Filozofskog fakulteta prof. dr Blagoje Cerović istakao veoma značajnim prisustvo veli-

kog broja istraživača, kako renomiranih, tako i onih koji tek treba da se dokazuju.

Motivišemo jedni druge

„Na ovaj način svi zajedno stičemo jedinstvenu prednost da razumijemo znanja i iskustvo, motivišemo i inspirišemo jedni druge, te mapiramo svijet anglistike na početku 21. vijeka“, smatra Cerović.

Učesnike skupa pozdravila je i doc. dr Aleksandra Nikčević-Baćićević, rukovoditeljica studijskog programa za engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu. Počasni

gosti ovog skupa bili su Martin Makkvilan, dekan Kingstone univerziteta u Londonu, Nikolas Grin, profesor na Triniti koledžu u Dablinu i član Kraljevske irske akademije nauka, kao i prof. dr Darah Danus sa Triniti koledža, iz Dabline.

Tokom skupa anglista promovisane su studije Petra Penda i Tatjane Bijelić sa Univerzitetom Banjoj Luci. Petar Penda, ugledni profesor angloameričke književnosti, u svojoj studiji se bavi pitanjima poezije i poetike T. S. Eliota, njihovim međusobnim odnosom u kontekstu koji obuhvata književnu kritičkoteo-

rijsku tradiciju i njen uticaj na autorovo stvaralaštvo, društvene, političke i kulturološke okolnosti i brojne aspekte biografiskog koji doprinosi boljem razumijevanju književnog djela. Tatjana Bijelić bavi se matriličkim relacijama u prozi Margaret Atwood i predstavlja izazovno koncipiranu studiju pojma matriličkog kroz iščitavanje nekoliko njenih proznih djela.

Dvanaest publikacija o anglistici

U okviru skupa anglista organizovano je i veče u čast

Dejvida Kristala, vodećeg svjetskog lingviste. O njegovom radu govorili su Miloš D. Đurić, sa Univerzitetu u Beogradu, i Goran Drinčić iz Instituta za crnogorski jezik i književnost.

Tokom susreta promovisana su i sva dosadašnja izdanja, zbornici i monografske publikacije koji su priređivani poslije održanih skupova anglista. Riječ je o 12 knjiga koje je objavio Filozofski fakultet i Izdavačka kuća „Kembridž skolars pablišing“ iz Velike Britanije. Održana je i promocija romana „Karna“ Milorada Popovića, ko-

ji je za ovaj roman ove godine dobio nagradu „Meša Selimović“. Pored autora, na promociji su govorili Rajko Cerović i Pavle Goranović, književni kritičari.

Ovim skupom Filozofski fakultet još jednom potvrđuje da je poznata i priznata visokoškolska ustanova u Evropi i Americi i da zaista sa ponosom može da predstavlja Crnu Goru širom svijeta u akademskim krugovima koji se bave naukom o jeziku i naukom o književnosti.

O. Đ.

Na Elektrotehničkom fakultetu održan seminar „Programabilni telekomunikacioni uređaji“

RAZMJENA IDEJA SA NAUČNICIMA IZ EVROPE

Sa seminarom

Na Elektrotehničkom fakultetu (ETF) Univerziteta Crne Gore, u okviru projekta „Podsticanje inovativnog naučnog istraživanja za e-Crnu Goru“, održan je trodnevni seminar „Programabilni telekomunikacioni uređaji“, na kojem su učestvovali eminentni predavači iz Slovenije, SR Njemačke, Srbije i Grčke.

Učesnici su imali priliku da se upoznaju sa najaktuellijim trendovima u ovoj oblasti i iskustvima u korišćenju programabilnih hardverskih uređaja u naučnoistraživačkim projektima i tehnološkom transferu naučnih rezultata u industriji, saopšteno je sa ETF-a. Na konkretnim primjerima su ilustrovane mogućnosti realizacije

programabilnih telekomunikacionih uređaja u različitim oblastima, kao što su energetika, saobraćaj, poljoprivreda i elektronske komunikacije.

Bila je to prilika za direktnu razmjenu ideja sa naučnicima iz Crne Gore i konkretizaciju daljih koraka saradnje, razvoja kadrovske potencijala ETF i stvaranje uslova za intenzivniju mobilnost mladih naučnika prema referentnim ustanovama Evropskog istraživačkog prostora.

„Imajući u vidu da je na ETF-u u toku nabavka opreme finansirane u oviru ovog projekta, bilo je riječi i o daljim koracima u njenoj implementaciji i pripremi Centra za informaciono-komunikacione tehnologije za uspješno učešće na prvim pozivima za finansiranje naučno-istraživačkih projekata kroz EU program Horizon 2020, koji se očekuju tokom 2014. godine“, saopštili su sa tog fakulteta.

O. Đ.

POPULARIZACIJA NOVIH TEHNOLOGIJA

Prvi sajam telekomunikacija, informatike i digitalne opreme, pod nazivom „Technologija novog doba“, organizovala je firma „Vižn lvent“ u Tržnom centru „Mol of Montenegro“ u Podgorici.

Na sajmu su učestvovali operatori mobilne telefonije „Telekom“, „Telenor“ i „M-tel“, a posjetioci su mogli da dobiju sve informacije iz oblasti mobilnih telekomunikacija.

Ratka Strugar iz Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije otvorila manifestaciju

Ratka Strugar iz Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije otvorila manifestaciju

ja i da se što brže integriše u globalnu ekonomiju. Svi znamo da su informaciono-komunikacione tehnologije impuls razvoja svake države, pa i Crna Gore i svima nam je cilj da se ovo tržište koje se najbrže razvija od svih (čak sedam puta brže od ostalih) bude impuls za razvoj Crne Gore u njenom sveukupnom ekonomskom razvoju“, istakla je Strugarka.

U okviru prezentacija o aktualnim temama iz oblasti telekomunikacija i novih tehnologija, „M-tel“ je predstavio aplikacije „M: go“ i „Montenegro Talking“. „Telenor“ je predstavio sa „Dobre stvari pokreće svijet“, zatim „dizel muzikom“ i „123 meni“. Kompanija ZTE predstavila je „Smart siti solušn“, firma „Integra“ je izložila „Bitdefender“ sigurnosno rješenje, „Domen. me“ – „Budućnost interneta“, dok je „Digitaliz. me“ održao predavanje na temu „Kako razvajamo digitalnu zajednicu u Crnoj Gori“.

O. Đ.

Doc. dr Vesna Maraš, direktorka Sektora za razvoj kompanije „13. jul Plantaže”, najuspješnija žena u nauci u 2012. godini

U CRNOJ GORI NAUKA IMA BUDUĆNOST

Većim angažovanjem svih subjekata u društvu važnih za afirmaciju i popularizaciju nauke, posebno među mladim ljudima, mogu se postići dobri rezultati. Naučnik mora pošedovati opštu kulturu i široko opšte obrazovanje. Samo na stabilnoj širokoj osnovi opštег saznanja moguće je graditi novo naučno saznanje, poručuje Vesna Maraš

Nagrada za najuspješniju ženu u nauci u 2012. godini, prema odluci Ministarstva nauke, pripala je doc. dr Vesni Maraš, višem naučnom saradniku i direktorki Sektora za razvoj kompanije „13. jul Plantaže”.

Kako ističu u Ministarstvu nauke, Maraševa je zavrijedila nagradu od 2.000 eura jer je dala veliki doprinos na predstavljanju novih stonih sorti vinove loze, njihovih agrobioloških i privredno-tehnoloških osobina, kao i mogućnosti njihovog daljeg širenja. Bila je rukovodilac nacionalnog naučnoistraživačkog projekta od 2008. do 2011. godine, a sada rukovodi nacionalnim naučnoistraživačkim projektom koji se realizuje za period 2012–2015. godine. Rukovodilac je bilateralnog projekta sa Slovenijom za period 2011–2013. Zatim, u ime Crne Gore, vodi međunarodne projekte u okviru programa: SEE_ERA.NET, COST i EUREKA. Objavila je veliki broj radova u međunarodnim i regionalnim časopisima i učestvovala je na brojnim konferencijama.

Priznanje za napor rad

„Uvjek je lijepo dobiti priznanje za svoj rad. Ovome su prethodile godine napornog rada, samoodricanja. Posebno mi je draga što su rezultati istraživanja iz oblasti poljoprivrede prepoznati kao kvalitetni i tako se na najbolji način podržale i dalje aktivnosti na polju vinogradarstva i vinarija, kako kompanije ‘13. jul Plantaže’, tako i vinogradarsko-vinarskog sektora Crne Gore”, ističe dr Maraš za „Prosvjetni rad”.

Ona napominje da je ovo nagrada i kompaniji „13. jul Plantaže”, koja je prepozna značaj nauke, pa joj je 2011. godine dodijeljena licenca za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti u oblasti poljoprivrede. Priznanje je i njenim mlađim saradnicima i, ujedno, podstrek za dalje aktivnosti na polju nauke i struke.

„Koristim ovu priliku da se još jednom zahvalim Ministarstvu nauke što su meni dodijelili ovo prestižno priznanje koje me obavezuje da to opravdam i budućim radom doprinesem da dobitni-

NIJE LAK POLOŽAJ ŽENA U NAUCI: Doc. dr Vesna Maraš

ka ovakvih i sličnih priznanja bude što više, posebno među mlađim ljudima”, poručuje sagovornica „Prosvjetnog rada”.

Ona, međutim, smatra da nije lak položaj žena u nauci

u Crnoj Gori, niti pozicija mlađih naučnika u oblasti kojom se bavi.

„Sigurno, nije lako. Naravno kad nešto radite, uživate u tome, onda to ne predstavlja napor. Nažalost, problem je ponekad veći kada je uzrokovani nerazumijevanjem ljudi oko vas. Međutim, smatram da je crnogorsko društvo dovoljno sazrelo da prepozna značaj i potencijal žena i mlađih u nauci i da će dati punu podršku za jačanje njihovih uloga u ovoj oblasti”, izrazila je nadu Maraševa.

„Nauka doprinosi razvoju društva, ekonomije i boljeg života, utiče na viziju budućnosti, što je od izuzetnog značaja ne samo za nas, naucične radnike, već i za društvo u cjelini. Polazeći od toga, uz naglasak na razvoj prvenstveno primijenjene nauke, Crna Gora može napraviti jači iskorak u evropski naučno istraživački prostor. Ovo podrazumijeva našu potpunu otvorenost, bolju saradnju unutar zemlje, kako naucičnih radnika tako i univerzi-

BOGATA RADNA BIOGRAFIJA

Dr Vesna Maraš je nacionalni je koordinator i član radne grupe za rod Vitis ECPGR (Evropski kooperativni program za biljne genetičke resurse), član je Savjeta za naučnoistraživačku djelatnost, predstavnik Crne Gore u Programskom odboru za Sedmi okvirni program EU za istraživanje, tehnološki razvoj i ogledne aktivnosti (FP 7), član je Upravnog odbora Nacionalnog udruženja vinograda i vinara Crne Gore, ovlašćeni je degustator vina na listi degustatora vina Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore, predstavnik je Crne Gore u Međunarodnoj organizaciji za vinovu lozu i vino, član Komisije za izradu nacrta Zakona i Pravilnika o vinu, alkoholnim pićima, sadnom materijalu i član Komisije za registraciju proizvođača grožđa i vina.

teta, naučnih institucija, privrednih subjekata.

Poznato je da su naučniči dio društva koji je najviše okrenut budućnosti. Stoga ja smatram da nauka u Crnoj Gori ima budućnost i da, integrirani, udruženim snagama možemo biti kvalitetan izvor naučne misli, novih naprednih ideja za razvoj našeg društva i promovisanja Crne Gore kao društva znanja.

Crna Gora je mala zemlja i to je svakako hendičep. No, većim angažovanjem svih subjekata, važnih za afirmaciju i popularizaciju nauke, posebno među mlađim ljudima mogu se postići dobri rezultati. Ako se ovome dođa otvorenost i umrežavanje svih raspolaživih resursa u nauci, uz valorizaciju i stimulisanje naučnih radnika u našoj zemlji, hendičep se sigurno može ublažiti”, smatra dobitnica nagrade.

Prioritet ima kvalitetno obrazovanje

Na pitanje – Da li bi i šta promjenila u obrazovnom sistemu u Crnoj Gori? Vesna Maraš kaže: „Uspjeh u nauci ne predstavlja otkriće onoga što je bilo, niti onoga što ste, već jedino onoga što će tek doći. No, da bi se to postiglo, treba dosta raditi. Kao prvo, mora se raditi na opštem obrazovanju i kulturi. Naučnik mora pošedovati opštu kulturu i široko opšte obrazovanje. Samo na stabilnoj širokoj osnovi opštег sa-

21

Prosjetni rad

NOV.
2013

BROJ
19

NACIONALNI PROJEKT SUFINANSIRAN OD STRANE MINISTARSTVA NAUKE

Čitaocima „Prosvjetnog rada” dr Vesna Maraš je ukazala na značaj nacionalnog projekta kojim rukovodi „Ekološki i molekularni aspekti sinteze i polimerizacije flavanola u grožđu sorti vranac i cabernet sauvignon i njihov uticaj na kvalitet vina”.

„Istraživanja u okviru ovog nacionalnog projekta koji je sufinansiran od strane Ministarstva nauke, obuhvataju praćenje uticaja različitih agrotehničkih mjeru na sintezu i akumulaciju flavanola u sortama Vranac i Cabernet sauvignon. Usljed različite sposobnosti akumulacije flavanola, odabrane su dvije sorte, Vranac koji se karakteriše sa osrednjom akumulacijom Cabernet sauvignon kojeg karakteriše vrlo dobra akumulacija flavanola. Različiti eksperimentalni tretmani će biti upoređeni sa ciljem određivanja njihovog uticaja na brzinu sinteze. Saznanja o regionalnoj, sortnoj i sezonskoj (vremenskoj) varijabilnosti kondenzovanih tanina tokom razvoja bobice od sušinskog su značajna za razvoj vinogradarskih strategija kako bi se utvrdile agrotehničke mjeru koje mogu doprinijeti poboljšanoj akumulaciji tanina. Polifenolni sastav i koncentracija pojedinih frakcija, osim što se koriste za karakterizaciju sorte vinove loze, pružaju korisne informacije i enolozima kako bi napravili pravilan izbor vinifikacije.

Prema planu, prva projektna godina je realizovana i podnijet je izvještaj o aktivnosti. Rezultati rada na ovom projektu upotpunjene dosadašnja istraživanja na sorti Vranac, njenim sortnim karakteristikama, fiziologijama, sortnoj agrotehnički, kao i poboljšanju kvaliteta proizvodnje grožđa i vina sorte Vranac”.

POBOЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА СОРТЕ VRANAC: Iz podruma "13. jul Plantaže"

znanja moguće je graditi novo naučno saznanje. Zato treba dati prioritet kvalitetnom obrazovanju. Vjerujem da će otvaranje ovog poglavljia u pregovrima o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji (EU) doprinijeti da se naprave reforme u našem obrazovanju koje će omogućiti kvalitetnije obrazovanje na svim nivoima u društvu. Univerziteti i obrazovno vaspitne i naučnoistraživačke institucije moraju biti i najvažnije, najdelenitije proizvodne organizacije. Na njima se izgrađuje razum, razvija um, istražuje se pravda i otkriva istinu, a kao rezultat toga proizvodi se znanje, nauka i kultura. Zato treba insistirati na vrijednosti znanja, a samim tim i vrijednosti nauke, stvaranjem uslova za razvoj društva znanja. Jer, kako je rekao Platon 'Najveće dobro za svako društvo je što više aktivnih filozofskih misilaca i kreativnih umjetničkih, naučnih i tehničkih stvarača'”.

A mladima koji žele da se bave naukom, dr Maraš poručuje: „Upoznavanje sa djelima velikih ljudi oplemenjuje dušu čovjeka, daje mu podstrek da i on sam stvara. Želim da dam punu podršku i ohrabrim mlade ljude da se bave naukom, da ruše sve barriere, jer su nauka i tehnologija, inovacije i otkrića na naučno-tehničkom polju neophodan uslov za lični i društveni napredak”.

O. Đuričković

„Tragom vremena“ – osnovna odrednica ljudske i stvaralačke ličnosti Milorada Stojovića

MARKIRAO GLAVNE TOKOVE CRNOGORSKE KNJIŽEVNOSTI

Milorad Stojović je jedan od stvaralaca koji su izgrađivali našu kulturnu klimu, uvodili estetske i moralne kriterijume, otkrivali milenijumske kontinuitete našeg kulturnog bića, uprkos uslovima a u skladu sa dugoročnim interesima crnogorskog naroda i njegove kulture

Piše: Branko Banjević

„Tragom vremena“ je na slov knjige kritika Milorada Stojovića, jedne od najzaslužnijih ličnosti u savremenoj crnogorskoj kulturi. Taj naslov je, sigurno, osnovna odrednica i njegove ljudske i stvaralačke ličnosti. Ovo govorim sa punom odgovornošću poznavaoca njegovog djela i njegovog poнашања kao kulturnog radnika, kao rukovodioca i organizatora značajnih poduhvata u našoj kulturi. Stojović se ostvarivao na više planova: prosvjetnom, pozorišnom, izdavačkom i kao kritičar i istoričar književnosti. Na svakom od ovih poslova on je ostavio dubok i neizbrisiv trag stvaraoca. On je jedan od stvaralaca koji su izgrađivali našu kulturnu klimu, uvodili estetske i moralne kriterijume.

„Tragom vremena“ je na slov knjige kritika Milorada Stojovića, jedne od najzaslužnijih ličnosti u savremenoj crnogorskoj kulturi. Taj naslov je, sigurno, osnovna odrednica i njegove ljudske i stvaralačke ličnosti. Ovo govorim sa punom odgovornošću poznavaoca njegovog djela i njegovog poнашања kao kulturnog radnika, kao rukovodioca i organizatora značajnih poduhvata u našoj kulturi. Stojović se ostvarivao na više planova: prosvjetnom, pozorišnom, izdavačkom i kao kritičar i istoričar književnosti. Na svakom od ovih poslova on je ostavio dubok i neizbrisiv trag stvaraoca. On je jedan od stvaralaca koji su izgrađivali našu kulturnu klimu, uvodili estetske i moralne kriterijume.

Polja kulturnih i umjetničkih spoznaja

Uz tu crtu pitomosti i mјere, postoje i crite hrabrosti koja nije Stojoviću nikada dala da odstupi od svojih uvjerenja. To je uvijek bio rizik, u nerazvijenoj i pogrešno usmjerenoj kulturnoj klimi, na kojoj je Stojović bio spreman i naredan.

Generacije đaka podgoričke gimnazije pamte ga kao profesora koji je na prirođan i nekonvencionalan način, ali sa ozbiljnošću i neophodnom strogošću, izvadio djecu na polja kulturnih i umjetničkih spoznaja. Pam-

te ga i po razumijevanju koje je uvijek imao za probleme svojih učenika.

Desetak godina Stojović je bio gotovo jedini pozorišni kritičar u Crnoj Gori. Na osnovu njegovih kritika može se pisati istorija našeg pozorišta u tom periodu, jer one čuvaju istinu o kvalitetu režije, scenografije i glumačkih uloga, ali su i „baza podataka“ za ukupni pozorišni ambijent. Čovjek koji se stručno bavi istorijom crnogorskog pozorišta nedavno mi je rekao da su Stojovićeve pozorišne kritike ono najbolje što imamo u toj oblasti. Kao dugogodišnji upravitelj Crnogorskog narodnog pozorišta, Stojović je, pored ostalog, doprinio bogatstvu repertoara kuće i njenom prerastanju u nacionalni teatar.

Osnivač prve profesionalne izdavačke kuće

Od izuzetnog značaja za Crnu Goru i njenu kulturu je Stojovićeva urednička djelatnost, koja se odvijala na dva plana: časopisnom i izdavačkom. Kao dugogodišnji član redakcije časopisa

„Stvaranje“, doprinio je da časopis bude ozbiljno glasilo i glasilo ozbiljnih stvaralaca, ne samo Crnogoraca, nego i svih naroda ondašnje zajedničke države. Stojović je osnivač prve profesionalne izdavačke kuće u našem glavnom gradu, pri ondašnjem Grafičkom zavodu. U formiranim bibliotekama objavljeno je stotine izdanja iz raznih oblasti, pokrenuta je edicija leksikografije koja je u jednom trenutku bila najznačajnija u cijeloj zemlji, pokrenute su edicije koje su omogućile publikovanje i afirmaciju savremenih stvaralaca, i savremenih kritičara, a pokrenuta je i prva psihološka biblioteka. Kruna svega bila je biblioteka „Luča“, koja je u sedamdesetak tomova objedinila vrijednosti crnogorske književnosti od jedanaestog do dvadesetog vijeka. U predgovorima „Lučinih“ izdanja data je kritička istorija crnogorske književnosti, reinkarnirana je kulturno-istorijska linija kontinuiteta kao dubinska svijest o sebi. Na ostvarivanju ovog projekta angažovani su svi stručnjaci ondašnje zemlje koji su se bavili Crnom Gorom i njenom

kulturom. Izdavačka djelatnost Grafičkog zavoda, čiji je direktor i glavni i odgovorni urednik bio Milorad Stojović, afirmisala je Crnu Goru i njene vrijednosti do stepena koji je bio nepoznat, preko kojega je Crna Gora postala ravnopravni kulturni čilanac u izdavačkoj sferi.

Dvostruki dar kritičara i istoričara

Monografija o Njegošu je primjer za tu vrstu izdanja i danas. Ono što kompletira Stojovićev složeni stvaralački lik i što ga trajno čuva su njegove kritičko-istorijske studije i eseji o ličnostima, djelima i periodima naše kulture. U svojim istorijskim prilazima Stojović je prvi naznačio kontinuitete crnogorske književnosti od jedanaestog do dvadesetog vijeka. U predgovorima „Lučinih“ izdanja data je kritička istorija crnogorske književnosti, reinkarnirana je kulturno-istorijska linija kontinuiteta kao dubinska svijest o sebi. Na ostvarivanju ovog projekta angažovani su svi stručnjaci ondašnje zemlje koji su se bavili Crnom Gorom i njenom

u umjetničkim djelima otkriva istorijske realitete koji čine osnovu kolektivne i individualne podsvijesti. Samo taj rijetki tip dara mogao je da pravi istorijske periodizacije književnosti i, istovremeno, antologije poezije i proze. Sa jednako pouzdanom mjerom i za istoriju i za umjetnost. Stojovićeve kritike su prve markirale glavne tokove naše književnosti, kao crnogorske književnosti, i naznačile glavna umjetnička djela koja čine te tokove. Po tome su one pionirske. Primjetio sam da se mnogi savremeni kritičari i istoričari, specijalistički se baveći određenim periodom ili piscem, ne udaljavaju od Stojovićevog suda.

Stojović je imao sreću, ako je to sreća, da kreće sa čistog polja, da ne kaže praznog polja, ali je i naša kultura imala i ima sreću što je Stojović čovjek izuzetne estetske i moralne kulture, rijetkog istovremenog višestrukog dara, koji je mogao da sagleda kulturno biće svoga naroda i vrijednosti crnogorske kulture ostvarene na crnogorskom jeziku i saopšti ih kao trajnu estetsku i istorijsku istinu.

Ideje iz knjige „TAKO JE GOVORIO ROTKOVIĆ“

POUZDANI VODIČ KROZ CRNOGORSKI LOGOS I ETOS

Akademik Rotković svojom ukupnom apologijom ljudskog aktivizma, naučnim, umjetničkim, književnim i kulturnim pregalaštvom i bogatom žetvom nad širokim brazdama svog naučnog polja predstavlja crnogorsko sunce slobode javnog uma i hrabre riječi. Odabrani i selektovani po kriterijumima naučne fundiranosti i logičke smislenosti koncepcijskim ciljevima nove autorske forme, ovde je preko 80 autorskih članaka, studija, rasprava i govora sistematizovano u četiri tematska dijela

Piše: dr Čedomir Bogićević

Cilj svake moderne nauke je istina, a glavni metod u njenom postizanju je kritika, jer ona otlanja greške i odbacuje zablude. Nauka je stalno preispitivanje, provjeravanje i potvrđivanje osvojenih stepena saznanja od početnih sumnji do krajnjih izvjesnosti, kao najviših oblika naših subjektivnih predstava o objektivnoj stvarnosti. Društvenim i humanističkim naukama, u velikoj mjeri, nedostaje osnovni lijek – kritika, i osnovni pristup u njoj epistemologiji – kritički metod, zbog čega one gube autoritet naučnih atricucija, čime se devalviraju potencijali društveno organizovane svijesti u postizanju istine i prosjećivanju uma. Među rijetkim naučnim istraživačima i angažova-

nim stvaraocima na širokom polju društvenih i humanističkih znanosti što temeljno, studiozno, multidisciplinarni i metodološki pouzdano tragaju za fenomenima svijesti i mišljenja crnogorskog bića, gradeći čvrste veze premađu uzročno-posljedičnim relacija, uz jasne principe silogizma, kao logičkih zakona mišljenja i koji dodatno provjeravaju svoje naučne rezultate putem novih istraživanja i teorijskih objašnjenja, jeste akademik Radoslav Rotković, polihistor, živa – hodačuća institucija i znanstveni arhiv, erudit i enciklopelist, naučnik, kulturni i javni djelatnik. Imajući stalno u vidu Dekartov princip: *de omnibus dubitantum*, on u sveukupnjoj epistemologiji svog tvoračkog duha ne dopušta da bude postavljen bilak kakav znak sumnje u njegovim naučno istraživačkim formama rada. Zato su njegove knjige, studije, monografije, članci, rasprave, ogledi, eseji i kritike uvijek rado i s posebnom radošću dočekivane i primane, te je pojava njegovih djela uvijek praznik ljudskog duha i radost umne tribine svih oblika tvoračkog i djelatnog agona, jer ih ovaj autor neće

prepuštit plovidbi na pučini nepoznatih mera bez sigurnog kormilara i njegovih naučnih instrumenata i aparature – gradi, činjenica, dokaza, logičkih hipoteza, pouzdane metodologije, siologističkih zakona i, na kraju, pouzdanih naučnih zaključaka, a sve to provjereno kroz optiku drugih naučnih disciplina, ponovna istraživanja i analize i dopune naučnih objašnjenja. Zbog toga su kod akademika Rotkovića topika i hermeneutika, kao putevi dokazivanja i objašnjenja istine, dovedeni do najvišeg mogućeg izraza.

Sloboda uma i hrabre riječi

Zato akademik Rotković svojom ukupnom apologijom ljudskog aktivizma, naučnim, umjetničkim, književnim i kulturnim pregalaštvom i bogatom žetvom nad širokim brazdama svog naučnog polja predstavlja crnogorsko sunce slobode javnog uma i hrabre riječi, ali i sam živi spomenik umnosti kojom daje legitimitet svakom činu i naporu ljudske prosvjećenosti. Za sva njegova djela u svim obli-

NAUČNI ISTRAŽIVAČ, POETIK I HUMANIST

Čovjek najviše erudicije na više polja djelatne tvorbe i ekspresije svoga uma, akademik Radoslav Rotković neprestano produbljuje i otkriva nove tragove ljudskih tvorevina, ruši predrasude i zablude, prosvećuje naš um, širi naše vidokrugove i horizonte naše spoznaje i duha, obogaćuje naš um i čini ga plenitljivim, a istraživačko polje istinitijim. On je naučni istraživač, ali i poetik i humanist, što je saznao da je cjelokupna ontologija bivstva – čovjek, a njegov cilj – čovječnost. Zbog toga se i humanističke nauke nazivaju tim imenom, jer proučavaju čovječnost (humanum), a ne čovjeka. Akademik Rotković je crnogorski Didro – po svom enciklopedijskom obrazovanju i po svojoj ekspresiji enciklopediste i leksikografa, ali i crnogorski Volter – po svojoj misiji prosvjećivanja i didaktike ljudskoga uma.

Po kriterijumima naučne fundiranosti

Pred čitaocima se, ovi dana, našla hrestomatija njegovih tematski različitih članaka, ogleda, ra-

cima i ekspresijama, možemo reći da su djela hrabrosti i slobode, vjesnici crnogorske budućnosti i afirmacija, ali i kritička intonacija njene slavne prošlosti, pouzdani vodič kroz crnogorski logos i njegov etos i nomos.

sprava, studija i govora, pod nazivom *Tako je govorio Rotković*, iz okrilja istořije, lingvistike, književnosti, istorije umjetnosti, političke filozofije, montenegrinstike, društvenog i kulturnog aktivizma, o pravu Crne Gore na njenu sa-moodređenje kroz njenu milenijumsku povijesnu vertikalnu, kojima dokazuje njen samostalni istorijski put, društveno, kulturno, istorijsko i umjetničko biće, samobitnost i identitet, nastalih tokom više od

50 godina njegovog stvaralačkog angažmana, a rasiđanih po stranicama naucne periodike, časopisa, umjetničkih glasila, novinskih rasprava, javnih i kulturnih tribina, stenografskih bilješki i dr. Odabrani i selektovani po kriterijumima naučne fundiranosti i logičke smislenosti koncepcijskim ciljevima nove autorske forme, ovde je preko 80 autorskih članaka, studija, rasprava i govora sistematizovano u četiri tematska dijela: I O pravu Crne Gore na svoju prošlost, II O pravu Crne Gore na budućnost, III O pravu Crne Gore na svoju autokefalnu crkvu i IV O pravu Crne Gore na svoju kulturu, književnost i jezik, a sve to ilustrovano zanimljivim fotosima, grafikama i vinjetama.

Recenzenti ove knjige su akademici Sreten Perović i Danilo Radojević, a njen izdavač NO Crnogorska izdanja i urednik Milan Rotković pobrinuli su se da ona na 512 stranica bude divno grafički opremljena, dok je čast da je priredi imao autor ovih redova posvećenih agoru i djelu akademika Rotkovića i njegovom novom ostvarenju.

JUBILEJ: 200 GODINA OD ROĐENJA NJEGOŠA

Bibliografski opus Dobrila Aranitovića o Njegošu iznosi oko 21 hiljadu jedinica

KAPITALAN DOPRINOS NJEGOŠOLOGIJI

Od obimne bibliografske građe o Njegošu, koju je decenijama pribirao Aranitović, do sada su objavljene dvije bibliografske cjeline: Njegoš i pozorište i Njegoš u prevodima

Piše: Milorad Joknić

„Njegoš i pozorište“ je tematska retrospektivna bibliografska cjelina – dio ukupne bibliografske građe o Njegošu na kojoj je autor radio preko tri decenije. Ono što nije uspjelo da urade institucije, radio je Dobrilo Aranitović, za koga s pravom poznati poslenici nauke i kulture tvrde da je najistaknutiji bibliograf na prostoru bivše Jugoslavije. Ovaj rijetki knjigoljubac, bez sumnje, raspolaže sa najviše građe o Njegošu. Pripremio je dva velika dvostučića enciklopedijska toma sa preko 21.000 bibliografskih jedinica, sistematizovanih u deset tematskih cjelina: Njegoš i filozofija, Njegoš i etnologija, Njegoš i obrazovanje, Njegoš i pozorište, Njegoš i pravo, Njegoš i likovna umjetnost, Njegoš na filmu i televiziji, Njegoš u prevodima, Njegoš i muzika, Posebna izdanja o Njegošu.

I zaista, nije moglo biti većeg dara u povodu obilježavanja 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša od ovog što je autor ponudio sveukupnoj manifestaciji obilježavanja ovog događaja i imena.

I na evropskoj sceni

Bibliografija „Njegoš i pozorište“ je samo jedna od deset tematskih cjelina o Njegošu, koju su nedavno objavili Šabačko pozorište i KIZ Altera Beograd. Knjiga sublimira imena brojnih priloga koji tretiraju Njegoševa djela na crnogorskoj, srpskoj i evropskom pozorišnu sceni. Bibliografija sadrži 920 jedinica koje poentiraju smisao, sadržaj i značaj Njegoševog dramskog djela, posebno „Gorskog vijenca“ i interes pozorišnih stvaralača za ova djela. Vremenska dimenzija istraživanja autora zahvata period od 1884. godine, kada je objavljena prva vijest o prikazivanju „Gorskog vijenca“ u Beču na njemačkom jeziku. Iste godine, prema otkrivenim bilješkama, evidentiranim u Bibliografiji, počela je i izgradnja Zetskog doma na Cetinju. Od tada pa nadalje, saznajemo iz Bibliografije, Njegošev „Gorski vijenac“ je nebrojeno puta na pozorišnoj sceni u organizaciji poznatih teatarskih ustanova širom svijeta, što je autor potkrnjepio popisom hiljada priloga objavljenih u

NJEGOŠ PREVEDEN NA 23 JEZIKA

U prvo vrijeme izšao je iz štampe još jedan bibliografski rad Dobrila Aranitovića. Riječ je o prevodenju Njegoševih djela na strane jezike i radovima posvećenim Njegoševom prevodilaštву (1856–1911). Prema pronađenim zapisima, Aranitović konstatiše da su Njegoševa djela i pojedini odlomci od 1865. godine prevodeni na 23 jezika i da se na prevodenju ovog „teškog prevodivog“ pjesnika oglasilo oko 50 prevodilaca i pisaca. Pribrajajući brojne studije, rasprave, članke, polemike, prikaze i bilješke i drugi pisani materijal, stavljač je uspio da da značajan prilog obilježavanju 200 godina od rođenja velikog piscu. Ukupno 460 bibliografskih jedinica u okviru ove tematske cjeline solidan je rezultat na tom planu.

glasilima i publikacijama raznih vrsta širom Evrope. Sve to potvrđuje da je Njegošev djelo našlo svoj odraz u Evropi, čime je autor dao nemjerljiv doprinos istraživanju sada veoma aktuelne teme Njegoš i Evropa koja je mogla biti predmet naučnih skupova povodom dva vijeka od rođenja velikog pjesnika i filozofa.

Vještruko opravdanje

U Bibliografiji su zastupljeni i nazivi priloga koji sadrže podatke o nagradama i priznanjima koje su brojni reditelji, glumci, scenografi, kostimografi i drugi stvaraoči dobili za uspješne rezultate na raznim pozorišnim festivlima na kojima su iskazali svoj umjetnički domet.

Bibliografija „Njegoš i pozorište“ pruža uvid u mnoge segmente pozorišne kulture na tlu Srbije i Crne Gore i predstavlja vrijedan doprinos istoriji naše pozorišne umjetnosti i prezentaciji snage Njegoša kao dramskog piscu. Ovaj vrijedan prilog Njegoševoj bibliografiji autor je upotpunio nizom potrebnih registara koji će značajno olakšati korisnicima upoznavanje rezultata pojedinih disciplina njegošologije. Autor se nije zadovoljio registrom imena, što je uobičajeno za bibliografske sastavljače, već je sačinio, osim imenskog registra, i registar Njegoševih djela na sceni, registar dramskih djela o Njegošu i dramska djela o Njegošu na sceni i popis mesta izvođenja Njegoševih djela.

Nadležna ministarstva obje države prepoznala su vrijednost tog djela, pa su pružila podršku u realizaciji ovog projekta. Bilo bi nor-

malno i višestruko opravdano sa naučnog, kulturno-leskog i opštedoruštenog i istorijskog značaja da cijelokupan rad Aranitovića o Njegošu nađe izdavača i pokrovitelja, jer riječ je odista o djelu kapitalnog značaja. Dva vijeka od rođenja velikana izvanredna je prilika a i obaveza za to.

Njegoševa radionica koja nam je nedostajala

U osrtvu na ovo djelo, prof. dr Radomir Ivanović kaže: Aranitović je kao rijetko ko u oblasti bibliotekarstava i bibliografije i leksiologije uspio da ostvari životni cilj i da u najvećoj mjeri ovlada cijelom Njegoševom djelu i značajima i disciplinama koje su se njime bavile. Time je upotpunio brojne praznine u našoj kulturnoj i naučnoj baštini i naročito u njegošologiji i tako sebe sa jakinjom pokrićem svrstao u red, ne samo dužnika, već zasluznika prije svega – ističe Ivanović.

– Radeći na ovom radu, Aranitović je preuzeo na sebe sve one složene i velike poslove koji zahtijevaju rad cijelog jednog instituta, pa je tako i sam postao dio svog sopstvenog Njegoševog instituta. Jer, sve što je do sada stvorio i što želi da stvari predstavlja posebnu Njegoševu radionicu koja nam je nedostajala i koju treba osnovati u svim sredinama i potpomagati je, sa nadom da će, u odgovarajućem vremenu, Aranitović svoj njegoševski arhiv prenjeti u neku od naših zavičajnih institucija, kaže u predgovoru ove publikacije Alojz Ujes, profesor na Falultetu dramskih umjetnosti u Beogradu.

GORSKI VIJENAC PRVI PUT IZVEDEN NA POZORIŠNOJ SCENI U RISNU 1851. GODINE (ZA NJEGOŠEVOG ŽIVOTA)

Autor se nije bavio samo običnim popisom radova, već je neke od njih propratio potrebnim objašnjenjima i anotacijama o značajnim akterima u organizaciji i izvedenju Njegoševih dramskih djela na pozorišnoj sceni i brojnim značajnim predstavnicima različitih vrsta umjetnosti i naučnih disciplina koje se bave Njegošom. Tako u objašnjenju jednog napisa kaže da je

„Gorski vijenac“ prvi put izведен na pozorišnoj sceni u Risnu 1851. godine (za Njegoševog života), „u kući bogatih Čatovića, sa tumačima uloge od kojih je svaki bio pismen, pod rediteljskom ulogom Nikole Đurkovića Rišnjanina, prvog kompozitora Srba i osnivača pozorišta na srpskom jeziku“.

Njegoš i bioetika

DUŽNOST ČOVJEKA UZDIŽE IZNAD OSTALIH ŽIVIH BIĆA

Predmet tradicionalne etike je odnos čovjeka prema čovjeku i odnos čovjeka prema društvu. U novije vrijeme, područje etičkih istraživanja prošireno je i na odnos čovjeka prema ostalim živim bićima. Sva ta područja istraživanja predmet su i Njegoševe pjesničko-filosofske refleksije. U svijetu uopšte i u stvarnosti u kojoj se čovjek nalazi vlada stalna borba. Sveta čovjekova dužnost je odbrana. A odbranom se dolazi do slobode. Sloboda kod Njegoša je univerzalni princip

Piše: Nikola Racković

S tihovi iz Luče mikrokozma, koji govore o tome da je čovjek čovjeku tajna najveća, mogu se primijeniti i na Njegoša. I dva vijeka poslije rođenja, njegošovo djelo se javlja kao velika zagonetka i tajna. Interesovanje istraživača za suštinu i smisao Njegoševog opusa vremenom se povećava; nastala je nova naučna disciplina – njegošologija.

Njegoš je u mnogo čemu, pa i u etici, drugačiji. Da bi se otkrila veza između Njegoša i bioetike potrebno je, makar u naznakama, izložiti osnovna načela njegove filozofije i iz nje izvedenih etičkih stanovišta. Vladika i vladar, pjesnik i filozof Petar II Petrović stvorio je koherentan filozofski sistem iz kojega su pro-

ćudoređu. Fritz Jahr je rođen 1895. godine u Haleu, a umro je 1953. dakle, 102 godine od Njegoševe smrti.

F. Jahr je bioetiku koncipirao kao etičku odgovornost prema životu u cjelini i, po uzoru na Kanta, formulisa bioetički imperativ: Poštuj svako živo biće u načelu krovu u sebi i po mogućnosti postupaj s njim kao takvim (Više o tome u Vikipedija)

Bioetika je nastala proširenjem područja etičkih istraživanja. Predmet tradicionalne etike je odnos čovjeka prema čovjeku i odnos čovjeka prema društvu. U novije vrijeme, područje etičkih istraživanja prošireno je i na odnos čovjeka prema ostalim živim bićima. Sva ta područja istraživanja predmet su i Njegoševe pjesničko-filosofske refleksije. U svijetu uopšte i u stvarnosti u kojoj se čovjek nalazi vlada stalna borba. Sveta čovjekova dužnost je odbrana. A odbranom se dolazi do slobode. Sloboda kod Njegoša je univerzalni princip

na našem briješu, onda veličanstveni simbol Stvoritelja u neizbrojnim plamovima zatrepti u podnožje njegova prestola.“ (Isto, str. 138).

Sloboda – vrhunska vrijednost

Vrhunska vrijednost kojoj treba težiti i koju valja ostvariti jeste sloboda. Ova vrijednost je logičan zaključak ukupnog Njegoševog opusa. U svijetu uopšte i u stvarnosti, u kojoj se čovjek nalazi, vlada stalna borba. Sveta čovjekova dužnost je odbrana. A odbranom se dolazi do slobode. Ishodište i smisao svemu tome Njegoš je našao u imenu časnom. Najviše dobro ka kojem čovjek stremi jeste sloboda. Sloboda kod Njegoša je univerzalni princip. Ona se traži, ne samo za svakog čovjeka, već i za sva živa bića. To se lijepo vidi iz odnosa prema uhvaćenom jatu jarebicu koje su pustili na slobodu (Gorski vijenac, st. 190–197).

Život je jednako važan u svim fazama razvoja: smrt je grka starcu kā detetu (Šćepan Mali, str. 64)

Bioetička načela proistisuči iz činjenice da čovjek nije jedino živo biće. Čovjek nije jedan. Zato Njegoš u Šćepanu Malom kazuje

Pa što valja jednomo čovjeku ovoliki svijet? Što mu treba, kad bi mu ga Bog i ljudi dali? (Šćepan Mali, str. 95)

Njegošev djelo je himna životu u svim vidovima njegovog manifestovanja i izraz snažnog otpora prema svemu što uskraćuje punoču života.

PUNOČA ŽIVOTA

Njegoševa veza sa bioetikom vidljiva je i u njegovom traganju za odgovorom na pitanje šta je najviše dobro? Koja je vrhunska vrijednost koju čovjek treba dostići? Na ova pitanja etičari su različito odgovarali. Njegoš na njega daje više odgovora. Kao pjesnik i čovjek koji se divio ljepotama svijeta i uživao u njihovim dražima, proklamuje i punoču življenja, smatrao je da

„Ljepše stvari nema na svijetu nego lice puno veselosti,“ (Gorski vijenac, st. 2479–2480)

nostima, ciljevima i smislu. Njegoš je sav okrenut životu; slavi i veliča njegovu raznovrnost i raznorodnost, cjeni njegove vrijednosti i neponovljivost. Divi se ljetopama svijeta i darovima koje pruža čovjeku. U Bilježnicu Njegoš je zapisao: „Opširno je hraniliše velikoljetja božjega“ (str. 137). Njegoš se divi djelu Stvoritelja. „Kada se zrake sunčane ugase

Njegošovo bavljenje onim etičkim problemima o kojima će se gotovo čitavo stoljeće kasnije sistematski raspravljati u okviru nove filozofsko-etičke discipline – bioetike, nije nimalo slučajno. Ono je proisteklo iz Njegoševog zanimanja za svijet u cjelinu i smisao života na njemu, kako za čovjeka, tako i drugih živih bića.

JUBILEJ: 200 GODINA OD ROĐENJA NJEGOŠA

Njegoš i Kant

TAJNU ČOVJEKA TREBA TRAŽITI U SFERI MORALA I ETIKE

I Njegoš i Kant dolaze do ideje da se stvarnost, priroda, čovjek, ljudski svijet, kosmos, ne mogu saznati i razumjeti sa uobičajenim, konvencionalnim, čulno-opažajno-razumskim moćima i kategorijama

Piše: dr Goran Sekulović

Njegoš i Kant imaju brojne fundamentalne sličnosti u filozofskom promišljanju čovjeka i svijeta. I jedan i drugi su se bavili proučavanjem, svako na svoj osobeni način, i makro i mikro filozofske tematike, tj. i kosmose i vasione, ali i čovjekom i svim njegovim ključnim spoznajama i fenomenima – teorijom saznanja (gnoseologijom), teorijom morala (etikom) i teorijom ljepote (estetikom). Kod Kanta je prva problematika više povezana s egzaktnošću prirodno-naučnog pristupa, dok je kod Njegoša, prirodno, ona umjetnički iskazana i transponovana, iako, to najnovija dostignuća u prirodnim naukama pokazuju, zato nimalo nije manje ni moderna i nekompatibilna sa savremenim spoznajama u egzaktnim prirodnim naukama. Istina, teško je i komplikovano upoređivati Kantove i Njegoševe misli iz domena prirodnih nauka, jer su Kantovi i Njegoševi pristupi u ovom dijelu dati disparatno i u drugačijim akademsko-disciplinarno-formalno-terminaloškim bićem i jezikom, kod jednog filozofsko-prirodno-naučno, a kod drugog filozofsko-knjževno-umjetničkog karaktera. No, što se tiče glavnih oblasti Kantove filozofije iz tzv. „kritičkog“ habitusa, u svima nijima se mogu naći srodne ideje sa Njegoševom ukupnom filozofijom. Dakle, i u gnoseologiji, potom (najviše) u etici i na kraju i u estetici.

Što se tiče toga da li je Njegoš čitao ili poznavao Kantovo djelo, Milan Rakočević kaže: „...Nije nemoguće, da je Njegoš, bar iz druge ruke, poznavao i Kanta. Mi ne znamo, da li je on znao njemački, ali znamo, da je više puta bio u Beču, gdje je ostao duže vremena. Ni je isključeno, da je u razgovoru sa kojim od svojih prijatelja upoznao Kantovu filozofiju, ili je možda u kakvom ruskom časopisu čitao kakav članak o Kantu. Ne znamo da li je Kant, koji je umro nekoliko godina prije rođenja našega vladika, bio dočle preveden na ruski ili na francuski jezik odakle ga je Njegoš mogao upoznati. Razlog za ovu pretpostavku leži u nekim Njegoševim mislima iz ‘Luče mikrokozma’ i ‘Gorskog vijenca’. U prvom redu je to ono mjesto, gdje bog raspravlja s arhanđelom Mihailom o prostoru. Nigdje ranije Njegoš ne postavlja to pitanje, ako izuzmemo napomenu da je bog svuda: u prostoru, nad prostorom i pod prostorom. Nesumnjivo je takođe, da je i to moglo doći iz grčke filozofije, kao i iz francuske književnosti, te ne bi bilo potrebno tražiti kakve veze između Kanta i Njegoša. Međutim, jedno drugo mjesto u ‘Luči’ ipak još jače opravdava ovu pretpostavku. Treba se sjeti-

ti božjih riječi nebeskim vodama:

‘Ja sam – kaže – *sam po sebi bio. Bit po sebi* već ništa ne može, Jer je protiv zakona prirode, Koja pečat moj na lice nosi.’
(Djela I, str. 140)

Ako se sjetimo poznatog Kantovog pojma ‘stvari po sebi’ (das Ding an sich), koja doduše ima svoje počet-

ni konstituent ukupnog Kantovog pogleda na svijet, baš kao i Njegoševog. Etika se kod Kanta pojavljuje kao bitni produžetak njegovih zaključaka u oblasti teorije saznanja, gnoseologije. Kantova etika nadomješta saznanju ograničenost i nemoć čovjekovog čulno-razumskog okvira.

Isti je slučaj i sa Njegoševom filozofijom. I jedan i dru-

stva i spokojsvta ili tragičnosti ništavila, sreće ili tragedije, radost ili patnje? Odgovora nema, ali ima potrebe i prakse, mogućnosti i realnosti moralnog življjenja, i to zapravo i potire i potrebu i mogućnost traženja odgovora ove prve vrste. Moralni život daje odgovor na sva ova prethodna pitanja i kod Kanta i kod Njegoša.

Njegoš, kao i Kant, uviđa i izražava da čovjek nema dovoljno spoznajne moći da do kraja i u cjelinu shvati i razumije svijet čiji je samo jedan dio. U „Luči mikrokozma“, u stihovima Posvete, Njegoš saopštava direktno da ograničena čovjekova spoznajna moć ne može doprijeti u suštini prirodnog svijeta. Ovaj stav je blizak sa Kantovom teorijom o fenomenu i noumenu, jer i njegov fenomenalni, prirodni, pojavnji, predmetni svijet, ostaje van mogućnosti i dosega čovjekovih razumskih moći, koje nemaju mehanizam i realnu i odgovarajuću proceduru na osnovu čega bi moglo da shvate i izraze u punoj složenosti i istini samu bit svega onoga što nas kao ljudska bića okružuje i ispunjava.

Ova vrsta, dakle, Kantovog agnosticizma, omogućila je Njegošu da izbjegne formalnost, kanoničnost i do-

no-razumskim moćima i kategorijama. Da bi se ova temeljna ontološka ograničenja mogli prevazići i nadići, i Njegoš i Kant traže „apsolutnu“ i „definitivnu“ rješenja.

Ali, i jedan i drugi su ostavili u svojim pjesničkim, odnosno filozofskim misaonim zahvatima, zapravo, otvorenim pitanje što je bit i suština pojave svemira i čovjeka, tj. nijesu do kraja odgovorili na svoja pitanja o najvažnijim dilemama čovjeka i svijeta. Njegoš pribjegava mitu o pobunjenim anđelima, ali samo kao sredstvu da se istakne njegova kosmogonijska koncepcija koja, u krajnjem, ima isti rezultat kao i Kantova predstava o noumenima i fenomenima.

O pojmu Boga

Poput Kantovog noumena kao „ključa“ za rješenje istine svijeta i čovjeka, tako je i Njegošev noumen zapravo Bog koji na kraju ipak ostavlja mogućnost da on sam (naravno ne čovjek koji je kod Njegoša, zapravo, ono što je kod Kanta takođe čovjek, tj. biće koje može samo da shvati i spozna pojavnji, fenomenalni svijet predmetne prirode, ali mu ostaje nemoguće da shvati što je svijet u svojoj pravoj biti i isti-

gmatičnost svakog apriorizma i a priornog pristupa i da do kraja zadrži i osmisli pun krug misaono-filozofsko-spekulativno-istraživačkog procesa i upit(a)nosti o najbitnijim ontološkim, odnosno, kosmičkim, prirodnim i čovjekovim pitanjima: porijekla i načina konstituisanja i sazdanja svijeta, odnosa duha i materije, smisla i svrhe ljudskog života...

I Njegoš i Kant dolaze do ideje da se stvarnost, priroda, čovjek, ljudski svijet, kosmos, ne mogu saznati i razumjeti sa uobičajenim, konvencionalnim, čulno-opažaj-

bezgraničan, ali je nepojmljiv, ogroman i bezgraničan i uređeni, kultivirani dio Kosmose, tj. Priroda i broj uređenih svjetova koji se svakog trenutka uvećava.

Vidimo da je dosta toga što je slično kod Kanta i Njegoša. Njegoš i Kant imaju slične filozofske pozicije, jer je Njegošev Bog u poetskoj predstavi vrlo sličan (po kosekvencama svog stvaračaštva) Kantovom noumenu, stvari po sebi. Bog Njegošev je naime stvaračka supstancija sam po sebi. Kant nalazi „rješenje“ u umskoj ideji noumena kao stvari po sebi. Njegošev Bog, kao i Kantov, stvara i otima svijet od mračnog i hladnog haosa: „citat str. 56. Ali, Njegoš shvata i da Bog nije stvorio čovjeka sposobnog i sa takvom količinom i kvalitetom spoznajne moći da može i racionalno osvijetliti, pojmiti i razumjeti taj isti i na taj način stvoren i održavan svijet. Iako Bog nema ograničenja u svome stvaračtvu, on ipak ne daje neograničenu saznanju i stvaračku moć čovjeku. Bog, sva je prilika, ostavlja nadu – ali samo za sebe – da će se jednom desiti da se u saznanju i u svakom drugom pogledu dođe do kraja, biti i suštine, do alfa-omega pozicije kada su kosmos, svijet, priroda i čovjek u pitanju. Iako uviđa da čovjek nije od te vrste, što ima za posljedicu njegovu svijest o sopstvenom tragičnom mjestu, Njegoš ostavlja mogućnost da Bog na kraju ipak dovrši svoje stvaračko djelo do one tačke iza koje nema nijednog pitanja, nijedne sumnje i nijednog nezavršenog poduhvata. Taj mogući savršeni utorijski svijet dobra i svjetlosti, Njegoš konačno i definitivno nije odbacio i saopštio da je nemoguć. On ostaje kao nadba, kao izlaz i izbavljenje u jednoj trans-ontološkoj tački koja će se nekada u dalekoj budućnosti i desiti, odnosno pojavit i realizovati.

Njegoš kao misilac sa racionalnim shvanjanjem religije nije mogao istu da prihvati kao vrhovno načelo i paradigma smislenog i svrhovitog života čovjeka kao samosvjetnog, slobodnog, odgovornog i dostojaštenog bića.

I Njegoš i Kant dijele mišljenje da tajnu čovjeka treba tražiti u sferi morala i etike. U ovome leži „razrješenje“ čuvenog Kantov stava da ga dvije stvari najviše udivljaju na svijetu: zvjezdano nebo iznad njega i moralni zakon u njemu. Moralni zakon kao moćna zamjena za nedostupnost tajni kosmičkog bića, ali i ne samo kao obična zamjena, posebno ne ona utješnog ili sličnog karaktera, već kao uistinu ontološki, moćan i uzvišen odgovor Tvorca na sve upite čovjeka o porijeklu i svrsi njegovog života. Po svim aksioškim, vrijednosnim parametrima, apsolutno isti zaključak nalazimo i kod Njegoša.

gi jasno iskazuju da čovjek ne može saznati istinu svijeta koji ga okružuje. Na ključna metafizička i ontološka pitanja uvijek ima više, a najmanje dva alternativna suštinska i disparativna odgovora. Zajedničko im je da prostor je absolutnog odgovora, tako zvanoumenalni (ne samo saznanji već i sveukupni ontološki i bićstveni, bičujući i bivstvujući, i smisaoni i misaoni, i antropološki i aksiološki, i etički i estetski) prostor i svijet pronalaze i „definišu“ kao ideje česti, dužnosti i dobrostanstva, umstvene i ljudske ravnopravnosti i uvaženosti svakog člana bilo koje kolektivne državne ili nacionalne zajednice, svijesti i samosvesti o absolutnom jednakosti, pravu i slobodi svakog čovjeka (naravno u okvirima drugih, takođe ravnopravnih i istih po dostojaštvu ljudi i opštosti socijaliteta), riječju, kao regulativne, sveobavezujuće i vrhovne ideje moralne i etičke, kategorije ideje vodilje svake životne i praktične odluke, radnje, usmjerenosti i opredjeljenja.

„Sve što blatioz zemlji prinadleži, / To o nebu ponijatija nema“ – ovim mislima se Njegoš u potpunosti približio biti Kantove pozicije fenomena i noumena. Jer, šta zapravo govore ovi njegovi stihovi do to da se, polazeći i gledajući sa pojavne, predmetne, prolazne, propadljive, zemaljske, materijalne stvari i strane našeg bića i svijeta, ne mogu shvatiti i osvijetliti ni apsolutna istina niti ijedan drugi temeljni ljudski pojam, budući da i ta istina i svi njeni atributi postoje samo kod Tvorca i na nebu. A to znači da nema shvatnju i moći saznanja prave, apsolutne istine, istine objektivno date, tj. stvari po sebi, noumena. Je li svijet stvoren radi blažen-

JUBILEJ: 200 GODINA OD ROĐENJA NJEGOŠA

Preci i potomci – povodom proglašenja Njegoša za sveca (2)

KUKUTA ZA MRTVOG NJEGOŠA

Njegoš je jedan od najvećih pjesnika evropskog romantizma. Međutim, i pored zadivljujuće akumuliranih saznanja, Njegoš je ostao velika zagonetka. Između istorije i legende – Njegošem, njegovim djelom i ličnošću su se bavili književni istoričari, teoretičari i kritičari, filozofi, teolozi i drugi naučnici i stvaraoci. Međutim, kao i sve genijalne ljude i njegovu ličnost pokriva izvjesna koprena misterioznosti

Piše: Marijan Mašo Miljić

■ Iako je Sveti arhijerejski sabor Srpske pravoslavne crkve zvanično saopštio da je donio odluku da se prijedlog o proglašenju Njegoša za sveca povuče iz procedure i da se Sabor time neće baviti, mislim da je to samo za privremeno odloženo da će se taj prijedlog s vremenom na vrijeme obnavljati, kad političke prilike budu povoljnije.

Nesrećni Njegoš će izgledati i mrtav morati da, bar na nivou Mitropolije crnogorsko-primorske, ispije spremljenu mu kukutu koju su mu pripremili navodni prijatelji i sljedbenici, prepodobljeni potomci surovih i „nepotkupljivih“ predaka, koji su se sami predstavljali kao Njegoševi neprijatelji i negatori njegove dinastije i svega onoga što je činila i učinila za Crnu Góru za dva vijeka njene vladavine.

Ali to je duga priča! Za ovu priliku napravljemo samo osvrт na zadivljujuće suđudu ideju da se najveći južnoslovenski pjesnik proglaši za sveca.

Da se radi o apsurdu svjedoči i to da velikoj Rusiji i njenoj Ruskoj pravoslavnoj crkvi ne pada na pamet da, recimo, za sveca proglaši: Puškina, Ljermontova, Tolstoja, Dostoevskog, Marinu Cvetačevu, Anu Ahmatovu, Zinajidu Hitpijus i tolike druge. Ali im ne smeta da se na Crnom Gorom i njenom crkvom poigraju kao u doba Petra I kad su htjeli da crnogorskog Vladika strpaju na brod a potom u Sibir.

Ali ta komedija je samo kod nas moguća, samo zahvaljujući Srpskoj pravoslavnoj crkvi, njenoj pojavučenoj Mitropoliji crnogorsko-primorskoj i njenom samovoljnom mitropolitu Amfilohiju čiji je čef jedini zakon i kanon.

Ta Mitropolija je silom nametnuta Crnoj Gori 1920. godine, kao što joj je i mitropolit Amfilohije silom nametnut, pored živog vladike Danila Dajkovića, nakon AB-revolucije.

Ta Mitropolija je, kao i cijela Srpska pravoslavna crkva, uvijek u funkciji srpske države, zato nije čudno što je otvoreno protivna postojanju samostalne i nezavisne Crne Gore. Ona se više ponaša vojnički nego crkveno. Crnogorsko-primorska mitropolija se sve više miješa u sve pore života crnogorskog društva, nastojeći da utiče na državnu politiku, na crnogorskbu dućnost i sudbinu. Ona smatra da je bezrezervna odanost Srpsvu najpreča hrišćanska dužnost, a borba za „zavetnu

srpsku ideju“, državu svih Srba, svetinja nad svetnjama. U tome se ne biraju sredstva. Ona se ponaša kontinuirano kao organ druge države i državne vlasti u Crnoj Gori. Crnogorsko-primorska mitropolija ne propovijeda izvorno hrišćanstvo nego velikosrpsvo u formi svetosavljka.

Njegoš je pomoću crkve učvršćivao crnogorsku državu

Mitropolit Amfilohije hoće da kanonizuje Njegoša za sveca (to je već učinio na nivou svoje Mitropolije) iz svoje lične sujete i nekog neobjasnivog kaprica, više iz taštine nego iz pobožnosti. Da je poželjnost u pitanju shvatilo bi koliko je to apsurdno i to ne bi nikad učinio. Zašto to čini, samo on zna. On vedri i oblači, a može mu biti pored ovako indiferentne države i uspavane savjesti i hipokrizije njenih građana. Očito, mitropolit Amfilohije bi da, u srednjovjekovnom duhu, spoji crkvenu vlast sa državnom u Crnoj Gori. Zato su on i njegova Mitropolija stalno u nekoj vrsti zavjere protiv Crne Gore i njenih čelnika na vlasti, ko god bio.

Njega ne interesuje „pravo hrišćanstvo“ već integralno srpsvo. Tako je Crna Gora od 1989. pod nekim vidom stalno inkvizicije, kao da se desio neki zilitoski prevrat. Za razliku od aktuelnog mitropolita Amfilohija, kod Njegoša nije bilo ništa nametnuto. I on i njegova vjera i Crkva su poticali iz naroda. Njegoš je pomoću crkve učvršćivao crnogorsku državu, dok je mitropolit koji ga kandiduje za sveca ruši i osporava sve crnogorsko ako nije pod srpskim znakom.

U Njegošu se svojevremeno „pobunio Crnogorac“, valjda će se sada u Crnogorima pobuniti Njegoš?! Njegoš je prevašodno pjesnik slobode. On i duhom i fizičkim rastom nadmašuje i prevaziča one koji ga kandiduju za

zgrabio je putjjer i sjeknuo: „Ti ćeš mene da pricešćeš“. Danas bi, nesporno, povišio intonaciju, samo da mu se dići: „Ti ćeš mene da posvećuješ!“

Pored tzv. žute literaturne sa ozbiljnim paletističkim i makijavelističkim pretencijama i ciljevima, postoji i ona koja Njegoša „nije izvratala na postavu“ već se ozbiljno, naučno, objektivno i kritički bavila Njegoševim državnim i pjesničkim djelom, njegovim životom i ličnošću.

Tako je nastala cijela jedna nauka – *Njegošologija* i cijela jedna biblioteka sa preko 100 hiljada bibliografskih jedinica.

Još od sredine 19. vijeka o Njegošu su pisane knjige, studije, rasprave, članci i kritike, a publikovana su i njegova pojedinačna i cjelokupna djela.

Njegoš je jedan od najvećih pjesnika evropskog romantizma.

Međutim, i pored zadivljujuće akumuliranih saznanja, Njegoš je ostao velika zagonetka. Između istorije i legende – Njegošem, njegovim djelom i ličnošću su se bavili književni istoričari, teoretičari i kritičari, filozofi, teolozi i drugi naučnici i stvaraoci. Međutim, kao i sve genijalne ljude i njegovu ličnost pokriva izvjesna koprena misterioznosti.

Samo pojedinim hiper taštim smrtnicima, kao što je mitropolit Amfilohije, i pojedinim sveznajućim i svemoćnim institucijama, kao što je Crkva, pada na pamet da na Njegoša polaže apsolutno pravo, na njegovu „besmrtnu dušu“ koju je on na potonjoj uru predao Bogu, bez posrednika i tumača. Svaki naraštaj Crnogoraca upoznajući se sa Njegošem divi se njegovoj incidentnoj pojavi a odbolujući njegovu smrt.

Samo Mitropolit Amfilohije na terazijskoj *Tajnoj večeri* sa svojim krugom Njegoševih utamničitelja i istomisljenika smatraju da imaju tapiju i nad mrtvim i nad besmrtnim.

Zamislite pjesmu „Noć skuplja vijeka“ i njenog tvorca kao sveca! Milorad Medaković, Njegošev ađutant i prijatelj, pratio je Njegoša kada je ovaj 1846. sišao u Boku da se kupi i nastani u Perastu.

Poslije kupanja Njegoš je odmarao. Medaković piše: „Vladika sjedeći u svojoj sobi, po svojem običaju ili čitaše ili piše što; a kako je u drugoj kući bila jedna djevojka, koja pogledaše na njega ili iz ljudopitstva ili što se zagledala u vladiku – sva je prilika da se njojzi vladika dopadaše, a zaista imala se u što i zagledati, jer to bješe jedan od najljepših ljudi – pa često bacaše svoj pogled na vladiku; a ovaj još u mladijima i najsnažnijema godinama ne preziraše ove umiljate poglede. U takvijemu prijatnjemima časovima, de priroda sve nadmašuje, de se sva čuvstva pokreću, a poetična sila leti po vasio-nama, napiše vladika, taj pjesnik, pjesmu ljubavi. Ovu pjesmu nosaše vladika jednako za kolonom, pa kad se povrati

Ko je Juda u toj Tajnoj večeri za beogradskom trpe-zom?

Njegošev hrišćanstvo i ono koje propovijeda Amfilohije seapsolutno isključuju.

Međutim, to aktuelnom mitropolitu na stolici crnogorskih vladika nije smetalo da Njegošev jubilej – 200 godina od rođenja pretvoriti u svetosavljka.

Izvjesno je da narodno raspolaženje, osim neprija-

vojiti od Crne Gore i Crnogoraca. A Crne Gore nema bez Crnogoraca! Čast svima drugim koji u njoj žive i doživljavaju je svojom domovinom.

Matija Bećković je govorio kako nema većeg čuda „no što pišu poslige Njegoša“. Nije čudo što je i on nastavio da piše, ali je čudo da podržava ovaj sluzili čin proglašenja Njegoša za sveca, bez obzira na njegovu odioznost prema Crnoj Gori i Cr-

na Cetinje, jednog dana izvadi je iza kolana pa je pročita ađutantu. Ta se pjesma odlikovala od svih njegovih pjesama; ona predstavlja živu silu ljubavi, u njoj su se okupile sve miline i dražesti i ta bi se pjesma moralaznatiti krunom njegovije pjesama. Iskaše mu je ađutant, da mu je dade; a on se nasmija umiljato pa će reći: ‘A kako da ti dam? Zar da pečataš u novinama? ‘Zasljužuje da se svuda pečata’, odgovori mu ovaj. ‘A kako bi to izgledalo: vladika pa piše pjesmu o ljubavi? – ne dam!‘ Opet ađutant molii da mu je dade, da je prepriše, a vladika će reći: „Neće da davalju!“ Smijući se savije pjesmu te je opet zadene za kolan. Ne zna se što je šnjome učinio, ali je sva prilika da je izgorio“. (P. P. Njegoš – posljednji vladajući vladika crnogorski, Novi Sad 1882). Sredom pjesma je mnogo dece-nija kasnije nađena i objavljena pod naslovom „Noć skuplja vijeka“. Danas se zna da je Njegoš boravio u palati Balović a da je djevojka bila iz porodice i vile Mazarović.

Amfilohijevog i Bećkovićevog kandidata za svetitelja nadahnjivala je i Francuskinja Franciska Žom, supruga Antida Žoma, Njegoševog učitelja francuskog jezika.

Takođe Njegoš je bio fasciniran jednom trčanskom balerinom, kojoj se, dok je s Novicom Cerovićem bio na terasi hotela u kome su boravili, poklonio dubokim naklonom i ukorio drobnjačkog bana i senatora: „Zašto si ti, kladu drobnjačka, ne pokloni onoj gospodilj?“ A Noko mu je odgovorio: „Bogami, Gospodaru, ja sam se stidio što si se i ti klanja“. Pita li se iko što će reći buduća pokoljenja na ovo namjeravano posvećenje Njegoša, a svi danii su naprijed?! Vjerovatno će se smijati i čuditi. I neće tu stupidnost uzimati ozbiljno.

Shvatiće da su to samovlasni protagonisti posvećenja učinili i radili zbog sebe a ne radi Njegoša. On je bio samo sredstvo u postizanju zadjetog, neostvarljivog cilja.

I Njegoš će se smijati grohotom.

„Rođeni da gmižu, letjeti ne mogu“, kazao je jedan ruski pjesnik.

I zaista čudi da skoro nikovan Crne Gore (čast izuzetima) ne reaguje na ovo svetogrdno (iako crkveno) namjeravano proglašenje Njegoša za svetitelja. Nevjerovatno da se skoro niko ne pobuni u Srbiji i diljem Srpsva.

De su sad pisci i intelektualci, slobodomislići filozofi i teolozi, branici Kapela i rušitelji Mauzoleja?!

Ovdje se ruši Njegoš, skrnavi njegova državnička i hrišćanska veličina, vladičansko i ljudsko dostojanstvo. De su Ćosić i ostali dušebržnici, dežurne savjesti nacije u dva vijeka? Zar niko ne vidi ovu nevidenu ludost? Zar niko ne osjeća ovo perfidno poniranje Njegoša i njegove Crne Gore, osvetu Crnogorcima, prijetnje istragom i istrebljenjem?

Zar niko ne shvata što i koliko Njegoš znači Crnogorcima i Crnoj Gori? Da je on i njihov!

(Nastavlja se)

JOSIP TOMINC: Njegošev portret

tela Crne Gore, nije za „pro-midžbu“ Njegoša u sveca, pogotovo tuđe crkve. Svako osjeća da nešto nije u redu.

Crne Gore nema bez Crnogoraca

Kao da Amfilohije i njego-vi ziliti želete da proglašenjem Njegoša za sveca ponište vje-kovni duhovni i ontološki in-di-vidualitet Crne Gore, čija je najviša i najveća potvrda nje-

nogorcima i općinjenost sve-tosavljem i, nadasve, kao ve- liki Vladičin poklonik i zato-čenik. Šta bi bilo milije Mati-ji da u budućnosti on sam bude kao svetac ili veliki pje- snik? A veliki pjesnik i svetac ne idu zajedno. To je nespo- jivo i nemoguće osim u SPC i Crnoj Gori kao zemlji čuda. Zar ne bi bilo smiješno: *Sveti Njegoš i Sveti Matija!* Ali kad se radi o srpsvu i svetosav- ljuju Matiju, nesporno velikog pjesnika, sve ima oprav- danja pa i neshvatljivo pon- žavanje Njegoša, čak iz dobre namjere.

Zamislite pjesmu „Noć skuplja vijeka“ i njenog tvorca kao sveca! Milorad Medaković, Njegošev ađutant i prijatelj, pratio je Njegoša kada je ovaj 1846. sišao u Boku da se kupi i nastani u Perastu.

Poslije kupanja Njegoš je odmarao. Medaković piše: „Vladika sjedeći u svojoj sobi, po svojem običaju ili čitaše ili piše što; a kako je u drugoj kući bila jedna djevojka, koja pogledaše na njega ili iz ljudopitstva ili što se zagledala u vladiku – sva je prilika da se njojzi vladika dopadaše, a zaista imala se u što i zagledati, jer to bješe jedan od najljepših ljudi – pa često bacaše svoj pogled na vladiku; a ovaj još u mladijima i najsnažnijema godinama ne preziraše ove umiljate poglede. U takvijemu prijatnjemima časovima, de priroda sve nadmašuje, de se sva čuvstva pokreću, a poetična sila leti po vasio-nama, napiše vladika, taj pjesnik, pjesmu ljubavi. Ovu pjesmu nosaše vladika jednako za kolonom, pa kad se povrati

IVAN MEŠTROVIĆ: Njegoševa statua u Mauzoleju na Lovćenu

sveca. Da je besmrtni Vladika živ, ovi sadašnji inkvizitori se ne bi baš dobro proveli za ono što čine, već bi bili njegovi pripuzi i pristavi.

Na potonjoj uri, kad je tražio pričesnu čašu, jedan sveštenik je požurio da ga pričesti, a njega je onako slaba i iznegmogla podigla neka viša sila,

govo državničko i pjesničko djelo, njegova neponovljiva ličnost. Njegov lik se ne može svesti na onaj predstavljen na ruskoj kič-ikonici koja je 19. maja unijeta u Cetinjski manastir. Uzalud se nastoji da se Njegoš amputira sve crnogorsko, čak i narodno nošivo. Zajsta, nemoguće je Njegoša od-

Promocija tretomognog zbornika „Crnogorci u Vojvodini – kolonizacija 1945–1948“ Nenada Stevovića i Slobodana D. Medojevića

NAUČNA INTERPRETACIJA CRNOGORSKOG PROŠLOSTI

- Nepročjenjiv doprinos crnogorskoj istoriografiji, odnosno istoriji crnogorskog iseljeništva
- Još nijesu sagledane implikacije crnogorskog iseljavanja u matici, tj. Crnoj Gori
- Od ove knjige Stevović je napravio dobar udžbenik, rečeno na promociji

Jedan od važnih izdavačkih poduhvata u posljednje vrijeme u Crnoj Gori je, svakako, tretomogni zbornik o kolonizaciji Crnogoraca u Vojvodini, u izdanju Matice crnogorske, a koji je nedavno promovisan u Podgorici u knjižari „Kaver“. Nenad Stevović, kao autor zbornika (u koautorstvu sa Slobodanom B. Medojevićem) je jedno od najznačajnijih imena savremene crnogorske dijaspore, rečeno je tom prilikom. A kad je priječ o zborniku, prema mišljenju mr Ivana Jovovića, on predstavlja „nepročjenjiv doprinos savremenoj crnogorskoj istoriografiji, istražujući „najmasovnije crnogorsko iseljavanje u hiljadogodišnjoj crnogorskoj prošlosti, a da pri tome, još uvijek nijesu sagledane implikacije tog procesa u matici, tj. u Crnoj Gori“.

Tako saznamjeno da je, kako navodi Jovović, „fotografski precizno i na egzaktan način zabilježeno na 2.100 stranica 40.000 imena ljudi sa crnogorskog prostora, koji su poslike Drugog svjetskog rata, što dobrovoljno, što po direktivi, napustili svoj zavičaj. Iseljavanje Crnogoraca na bivšem jugoslovenskom prostoru tokom 19. i 20. vijeka još uvijek nije sintetizovano, naročito ne naseljavanje u Srbiju.“ On je apostrofirao tom prilikom da briga za crnogorsko iseljeništvo „ne može počivati na jednoj ili eventualno dvije ustanove sa skromnim budžetskim sredstvima ili entuzijazmu pojedinaca, već ja-san odnos spram ove problematike mora dolaziti sa najviših državnih instanci“ i dodao da su pregaoci poput Nenada Stevovića uticali na reafirmaciju svijesti crnogorske dijaspore, ali i same matice putem naučne interpretacije njene prošlosti, „vršeći nacionalnu inkluziju na desetine, ako ne i stotine afirmisanih književnika, naučnika, sportista, privrednika koji svoje korijene mogu pronaći iščitavajući stranice ove publikacije“.

O zborniku, konkretno o tomu „Rata – crnogorska kolonija u Vojvodini“, govorio je pisac Đuro Radosavović. On je rekao da je Stevović otet knjige „napravio udžbenik koji je vrijedan... Knjiga o kolonistima djeluje kao romanescno štivo, kao da čitamo o jednoj slobodnoj budžetskoj zemlji. Imajući u vidu neraskidivu vezu crnogorskog bića, familije, kuće i praga, raseljavanje samo jedne crnogorske familije može se svrstati u tragediju. Uvidjevši da je planski raseljeno stanovništvo Crne Gore, skoro 10 odsto stanovništva, a što čini 6.681 familiju, djeluje prilično šokantno“, rekao je Radosavović. On je naglasio važnost činjenice da Stevović, vođen idejom da, ono što nije zapisano nije se ni dogodilo, nije dozvolio da „crnogorska istorija zavisi od usmenog predanja, već je ostavio knjigu koja svjedoči više nego bilo kakvo usmeno predanje“.

O značaju zbornika za samu Crnu Goru, ali i za njenijsko iseljeništvo govorio je i Borislav Čimeša. Medijator večeri bila je glumica Varja Đukić, a tekst „Govorenje Mare Nikove“ autorka Olge Opalić, izgovorila je Lukijana Popović, učenica iz Lovčenca. **J. V.**

Sa 58. međunarodnog beogradskog sajma knjiga

UPRKOS KRIZI, IPAK SE ČITA

Međunarodni sajam knjiga u Beogradu, koji se ove godine održavao pod sloganom „Prostori slobode“, okupio je 490 izlagaca, od kojih 48 iz inostranstva. Počasni gost sajma bila je Poljska, čija je istaknuta književnica Olga Tokarčuk pozdravila posjetioce na otvaranju ove manifestacije. Pored Poljske, na sajmu su učestvovali i izdavači iz Francuske, Velike Britanije, Holandije, Rusije, Austrije, Španije, Njemačke, Indije, Irana, Japana, a od onih sa ex yu prostora, Crna Gora, BiH, Makedonija i Hrvatska. Na zajedničkom prostoru „Eunika“ predstavilo se i pet instituta za kulturu iz zemalja Evropske unije. Uporedno sa beogradskim sajmom knjiga bile su održane još dvije manifestacije – 64. međunarodni sajam opreme i sredstava za nastavu „Učila“, i 6. sajam za obrazovanje „Zvonce“.

Može se reći da posjeta nije bila lošija od onih iz prethodnih godina. Posebnu život sajmu dale su grupne

školske posjete đaka iz Beograda, kao i ostalih gradova Srbije. Iako su cijene ulaznica ostale na prošlogodišnjem nivou, ipak su, prema reakcijama ljubitelja knjige, mogle biti jeftinije. To samo govori koliko je standard građana iz godine u godinu sve lošiji. S druge strane, žale se i izdavači koji su, kako su naglasili, moralni da daju velike popuste za svoja izdanja, jer su jedino pod tim uslovom mogli da računaju na kakvu-takvu prodaju. Zaista, vrijedne knjige, bilo domaćih izdavača ili one prevedene, mogle su se kupiti i za 6-7 eura, dok se veliki broj naslova iz klasične domaće i svjetske literature mogao naći i za euro.

Elektronska izdanja knjiga koja su u svijetu već uzela maha, kod nas su još u povodu. Tek nekoliko izdavača se odvažilo za štampanje knjige na ovaj način. Više poznatih autora već se predstavilo na sajmu svojim knjigama u elektronskom formatu.

Iako se zna da svaka dobra knjiga mora imati i svoju

Promovisana knjiga „Crnogorska pravoslavna crkva između Petrograda i Carigrada (1766–1918)“ Vladimira Jovanovića

NOVI DOKUMENTI, NOVA TUMAČENJA

Nedavno promovisana knjiga Vladimira Jovanovića „Crnogorska pravoslavna crkva između Petrograda i Carigrada (1766–1918)“, u izdanju „Pobjede“ i OKF-a sa Cetinja, pobudila je veliko interesovanje čitalaca i stručne javnosti. Jovanović se u svojoj knjizi poziva, prije svega, na dokumenta iz arhiva Ruske i Carigradske patrijaršije, u kojima se još prije 100 godina potvrđuje autokefalni status Crnogorske pravoslavne crkve. Autor je, pored ostalih pitanja vezanih za ovu temu, jedan dio knjige posvetio Petru II Petroviću Njegošu, kao poglavaru, arhiepiskopu i mitropolitu Crnogorske pravoslavne crkve, ukazujući da je Njegoševi imenom, kao arhkipastira samostalne crkve, bilo skrajnuto, minimizirano i osporavano.

Govoreći o knjizi, Milorad Popović, direktor OKF-a, ista-

kao je da je danas „pred Crnogorcima jedna velika opasnost ulaženja u jedan novi krug nacionalizma i negacije svih autohtonosti zbog kojih su se naši preci vjekovima borili i izborili u gotovo nemogućim uslovima“. On je savjetovao narodu da, iako pritisnut nepravdom, nepotizmom i teškim socijalnim stanjem, misli na svoje nacionalno dostojanstvo.

Prema mišljenju Lava Lajovića, izvršnog direktora „Pobjede“, Jovanovićeva knjiga predstavlja odličan autorski izdavački poduhvat koji ima snagu da crnogorskoj javnosti predsti-nu o autokefalnosti Crnogorske crkve.

Da napomenemo da je Jovanović, inače diplomirani politikolog, pored ove, autor još tri knjige.

J. V.

NAGRADE

Izdavačka kuća „Paideia“ proglašena je za najboljeg izdavača 58. međunarodnog beogradskog sajma knjiga, a nagrada za izdavački poduhvat dodijeljena je potomnom djelu Ješe Denegrija „Srpska umetnost 1950–2000“, koje su zajednički objavili izdavači Orion Art i Topi (Topy) iz Beograda. Za najljepšu knjigu proglašena je monografija „Srpski slikari od XIV do XVIII veka“, autora Branislava Todića u likovno-grafičkoj opremi Miroslava Lazića, u izdanju Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i Platoneuma.

Za najbolju dječiju knjigu objavljenu 2013. godine proglašene su zbirka Ljubivoja Ršumovića, sa ilustracijama Dušana Petričića „Vidovite priče“, u izdanju „Lagune“, i knjiga Dejana Aleksića „Koga se tiče kako žive priče“, koju je objavio Kreativni centar.

cijenu i da ne može biti skupa, pokazalo se i ovoga puta da su oni koji je vole i čitaju, i čiji je duhovni profil uglavnom njome i određen, materijalno iz godine u godinu sve siromašniji, a i da politika izdavaštva još nije našla mjeru svog opstanka i konkurenkcije na tržištu. To je i uslovilo da se knjiga sve manje kupuje. Ali, i pored te či-

njenice, treba reći da gotovo svaki sajam, pa i Beogradski koji, uprkos ekonomskoj i drugoj krizi koja je zahvatila region i svijet, ipak određava određeni standard, pružajući istovremeno svim poklonicima knjige uvid u najaktueltija književna druga i kulturna dešavanja kod nas i u svijetu.

J. V.

Predstavljena knjiga dr Gorana Sekulovića „Razum i um – od Platona do Kanta“

OD FILOZOFSKE SPEKULACIJE DO CRNOGORSKOG ČOJSTVA

U Podgorici je predstavljena knjiga dr Gorana Sekulovića „Razum i um – od Platona do Kanta“. O knjizi su govorili dugogodišnji profesor filozofije, publicista, književnik i esejista Sreten Zeković, publicista, politikolog i istoričar umjetnosti Ilija Kapičić i autor. Prof. Zeković je istakao da je ova Sekulovićeva knjiga vrlo potrebna, korišnna i stimulativna ne samo za one kojima je filozofija profesija i bitna vocation, posebno za one koji su drugačijeg filozofskog usmjerjenja, nego i primjereni za srednjoškolske profesore filozofije i njihove dame koji sada, po novom programu, obrađuju istoriju filozofije problematski, kao uvd u studij filozofskih problema, a također za studente fi-

lozofije i za sve intelektualce i ostale koji pokazuju interesovanje za ove značajne filozofske probleme. Zeković je posebno ukazao na jezgrovit i sintezički Sekulovićev pristup bitnim filozofskim pitanjima koji se nije povođio ekstenzitetom i opširnošću, već intenzitetom kojim je veliku građu za ovu knjigu koncizno okupio i fokusirao na samu glavnu temu i naslov. Tijem je postigao da se ovaj temeljni i dubinski filozofski problem, naime razlika između razuma i uma, koji se proteže kroz gotovo čitavu istoriju filozofije, vrlo jezgrovito i sintezički obradi i shvati i na osnovu toga na kraći i lakši način prodre u suštinske filozofske probleme sve do savremenosti, nalogao je prof. Zeković.

Ilija Kapičić je primijetio da ovo čime se dr Sekulović bavi u ovoj knjizi sa tim se u našem društvu skoro više niko ne bavi, pa ni bratstvo filozofa. A, i oni koji se bave to rade u svrhu dnevno političkih potreba, vrlo je teško čuti njihovo vlastito promišljanje o nekom ovakvom predmetu. Razne koncepte (ideje), na primjer, razum i um kojima se autor bavi u svom djelu, različiti filozofi različito su shvatali, nalogao je Kapičić. Ali, ne samo njih već i koncepte kao što su: mišljenje i saznanje, percepcija, duša i duh, istina i besmrtnost duše. Autor kao ekstrovertno misaoni tip ličnosti navodi razlike između uma i razuma kod filozofa od Platona do Kanta. Kapičić je rekao da on ove koncepte ra-

zumije iz perspektive Jungove škole psihološke filozofije, odnosno psihološke metafizike. A, njegova psihološka filozofija oslanja se na Platona i Kanta, dok je za sebe više putu rekao „mi kantovci“. Kod navedenih filozofa često se mijesaju pojmovi percepcija, senzacija, intuicija sa umom i razumom. Tek je moderna psihologija, a posebno škola dubinske psihologije većinu ovih koncepta objasnila, riječi su Ilije Kapičića.

Autor je u svom obraćanju napravio vezu između visoko teoretske rasprave povodom sadržaja knjige i crnogorskog filozofskog pogleda na svijet. Crnogorci su se u viševjekovnoj borbi za slobodu mnogo više držali uma nego razuma koji se

uvijek drži propisanih normi, nametnutih ograničenja i traži kakav-takav opstanak u okvirima spoljašnjih neodgovarajućih uslova, a tek um hrabro i odvažno, plemenito i etički prevazilazi i nadražuje čak i ono što na prvi pogled izgleda nemoguće i nerealno. Um je svagda emigrantski, univerzalno, stvaralački, humanistički i slobodarski usmjerjen i orientisan. U interaktivnom i stalnom istorijskom odnosu između filozofije i života, posebno praktične filozofije i filozofije moralna i sva-kodnevice, Crnogorci su izgradili filozofiju prevazilaženja surovin i bespovrednih ograničenja u duhu Njegoševog besmrtnog stila „Neka bude što biti ne može“ i „Što je čovjek a mora biti čo-

U. R.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“
CEZAR VALJEHO

CRN KAMEN NA BELOM KAMENU

Umreću u Parizu dok bude lila kiša
u sećanju tome već mi je jasna slika.
Umreću u Parizu – gde ostaću do kraja –
možda četvrtka jednog jesenjeg, kao danas.

Četvrtak biće, jer danas, u četvrtak, dok stavljam
u prozu ovo, bole me ruke
i nikad kao danas, osvrnuv se putem,
ne videh da sam samciti koračam.

Cezar Valjeho je umro, svi su ga tukli
iako im nije učinio ništa;
tukli su ga jako štapom, tukli jako

i užetom; ima za svedoke
četvrtak svaki, kosti nadlaktične,
samoču, kišu, puteve mnoge.

Prepjevao:
Vladeta R. Košutić

Još kao mladić do-
spjevi nezasluženo ta-
mnice, veliki latino-ame-
rički liričar, Cezar Valjeho
(1893–1938) već 1923. godine zauvjeć će napustiti svoju domovinu – Peruu, i nastaniti se u Parizu. U „gradu svjetlosti“, gdje će uz manje prekide živjeti sve do svoje prerane smrti, Valjeho će napisati svoje najbolje pjesme, među kojima i antologiski „Crn kamen na belom kamenu“.

Priredjuje: **N. Knežević**

„Fond ruska nagrada“ raspisala konkurs za prepjev Njegoševih stihova PROMOVISANJE CRNOGORKE KULTURE I TRADICIJE

Prepjevajmo Njegoša na „ruski“ naziv je konkursa koji je pokrenuo Kulturni centar grada Moskve u Podgorici, a u okviru „Fonda ruske nagrada“. Promovišući konkurs, Goran Škatarić, PR Fonda, objasnio je da je cilj konkursa promovisanje crnogorske kulture, običaja i tradicije kod pripadnika ruske populacije. Konkurs je, po riječima direktorice Centra Elene Kotlaje, prilika da rusko stanovništvo u Crnoj Gori nauči više o kulturi zemlje u kojoj živi.

„Crnogorski i ruski narod su bratstvo duša koje veže viševjekovna tradicija ljestvih odnosa, pa je projekat dobra prilika za dalju izgradnju i produbljivanje ovog prijateljstva,“ istakla je tom prilikom Jadranka Đerković, zamjenica direktora Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici.

Glumac Slobodan Marunović, kao specijalni promotor projekta, koji je „Potonju uru Njegoševu“ izveo oko 1500 puta na domaćim i svjetskim pozornicama, zalo-

žio se da se Njegoš treba prevoditi na sve svjetske jezike zbog duhovnosti koje odlikuje njegovo djelo.

Učesnici konkursa radove mogu slati na elektronsku adresu konkurs@ruskanagrada.ru, a stihovi koji će biti predmet prepjeva biće objavljeni na sajtu Ruske nagrade: www.ruskanagrada.ru, gdje će rezultat konkursa biti objavljen 20. decembra ove godine.

J. V.

Podgorički dječji hor „Zvezdice“

OBJAVLJEN NOVI ALBUM OD 13 PJEŠAMA

SNIMILI NOVE PJEŠME: „Zvezdice“ na sceni

Koncertom u podgoričkom KIC-u „Budo Tomović“, dječji hor „Zvezdice“ promovisao je novi album „Baš je dobro dobar biti“. Hor, čini 40 djevojčica i pet dječaka, koji su njegovi stalni članovi. Prema riječima Ane Klepić, dirigentice hora, nakon više od šest mjeseci rada pojavo se novi album koji je objavljen u avgustu.

Na albumu se nalazi 13 pjesama, od kojih su samo dvije snimljene sa solistima, dok su ostale horske. Tu je nova verzija numere „Karta svijeta“. Na koncertu je nastupio i crnogorski pjevač Nenad Knežević, koji je roditelje najmladih podsjetio na svoj hit „Ogledalce“, izvođen uz pratnju ovog hora. Takođe, gostovalo je voditelj i interpretator mnogih dječjih pjesama Minja

Subota. On je bio gost i na festivalu „Naša radost“, a hor je snimio i nekoliko pjesama, čiji je on autor, objašnjava Klepićeva. Prema njenim riječima, koncert je ujedno bio zamišljen i kao predstava. Scenario za gostovanje dva lika Sunčica Ćvjetić (glumila Irena Šćekić) i Olujko Gromović Grom (Nemanja Jancovski) osmislio je glumac Dejan Đonović.

Š. B.

U Akademiji znanja i prosvjete u Budvi organizovan omaž bardu crnogorske književnosti Čedu Vukoviću

NAJTEŽE JE SHVATITI SEBE

Mi sami navlačimo na svoju svijest izvjesne magle da bi smo lakše podnijeli tegobe života i da bismo lakše kroz te magle gazili ka čistini, ka istini, kaže Čedo Vuković

Piše: Bratislav Kokolj

Na 93. rođendan plodnog i najvećeg živog crnogorskog modernog klasičnika, Čeda Vukovića, autor petnaestak romana, dobitnika AVNOJ-eve, Trinaestojulske, Zmajeve i poveće pregristi još drugih značajnih književnih nagrada, nosioca Ordena Francuske republike... posvećeno je u budvanskoj Akademiji znanja literarno veče. Povod je, takođe, bila promocija njegove kultne knjige i ekstra popularne lektire za mlade – „Tim lavlje srce“. Ovaj put riječ je bila o prevodu na italijanski jezik sa jednim, kako upućeni tvrde, zanimljivim raretetom – to je prvo književno djelo koje je, od Crnojevića do danas – pisano, prevedeno i stampano (!) na stranom jeziku kod nas („Obod“ – Cetinje). O knjizi i književnom opusu barda naše pisane riječi govorile su ugledna profesorica Božena Jelušić, lektorka prevoda, profesorica Marija Tereza Albano,

kao i (zajedno sa gospodom Jelenom Vujović) koprevodilac knjige – autor ovog teksta. Pozdravljena je tom prilikom ideja da se kniga u skorije vrijeme štampa i u Italiji.

Bila je to prilika za razgovor sa Čedom Vukovićem.

Znano je, gospodine Vukoviću, riječ je vaše drugo ime i prezime. Stoga, sada i ovdje, o riječima je riječ.

– Riječ je spoj misli i glasa. Misao koja je univerzalna, i glasa koji je ličan.

Razmišljajući o tome šta treba i kako treba, zašto treba i de treba reći pravu riječ, je li to po malo legitimacija čovjekova?

– Sigurno. Čovjek je dvo-noga, višeglava jedinka u smislu gledanja univerzuma kroz sebe i gledanja sebe kroz univerzum, u oba smjera. Jedino je to način da ljudi vide sebe, čiste samobitne, samoistinite, samouniverzalne, koliko univerzalne toliko lične, koliko lične toliko univerzalne. Svet je mali kada ga sažmemosipod svog tijema, gdje sve stane. Začudio, kako svijet stane ispod običnog tjemena! Kada prvo vidimo sebe, sve drugo je lakše, u smislu ko je, kakav je, i zašto je postao pod ovom kapom nebeskom, a ta kapa ima svoje savržede, svaka zvijezda ima svoje ime. Mi gledamo savržede, i u jednoj zvijezdi tražimo sebe. Svaki je čovjek zvijezda za sebe koja hoda, koja teži da shvati sebe. Shvatiti sebe, znači shvatiti zvijezdu.

Kreacija je vezana za borbu

Duboko smo zašli u 2013. kalendarsku. A vaša lična?

– Moja lična je 93. i ja u šali sebi kažem da čeram stotu. Ja je čeram, a ona je sve dalje od mene.

Da li sada, možda, nešto zapisete ili ponavljate neki refren neki vaših misli, želja, neostvarenih u kontekstu književnosti, da niste stigli, dostigli?

– Imam jednu fasciklu u koju, ponekad, upišem neku svoju iskrnu. Ne bih to nazvao mišiju, to su iskri koje se javljaju spontano i same odgovaraju, u stvari, odgovarajući traže odgovor.

Sve traži svoj odgovor. Nedjed je pronađen, a negdje je ostalo tajna vježba, duboka, a ponekad i zamagljena.

NAJVEĆI ŽIVI CRNOGORSKI MODERNI KLASIK:
Čedo Vuković i Bratislav Kokolj

la nastajala u ratovima burnim, u vremenima sudara, jer i stvaranje je oblik borbe u sebi i borbe sa svjetovima, budućnošću, prošlošću. Tu se rađa nešto novo i izuzetno. Potrebno je da udar nađe iskru u kamenu.

PREGRŠT JUBILEJA

Baš ovih dana i mjeseci prikuplja se ne mala pregršt jubileja. Kao srednjoškolac, prije 75 godina, objavljuje Vuković književni prvičnjak, pripovijetku o sirotom dječaku, a tačno je šest decenija od štampanja prvog romana „Svemoćno oko“. Upućeni rasaznaju da je dosta nalik na scenarija kulturnih filmova o Hariju Poteru. Prolećelo je trideset proljeća knjizi o mučnim uzrocima, korjenima i refleksijama istorijskih poruka Petra I., opisanih u Vukovićevom romanu istog naziva. Zatim, prominulo je pola vijeka kada je čitaocima ponudio sjajni, i trajući i hrabri roman „Mrtvo Duboko“.

gle gazili ka čistini, ka istini.

– Kada su mirna vremena, kada nema sudara svjetova, onda nema velikih ostvarenja, velikih uzleta, misaonih, kreativnih. I nije čudo da su naveća djela stvarana u toku NOB-a. Kreacija je vezana za borbu, to je oblik borbe sa sobom i sa svijetom.

U čovjeku živi još neko

Da li može čovjek koji je okružen samo sobom da ne oseća događaje i virtualnost svijeta oko sebe.

– To nije kreacija samo u sebi. U sebi je sudar svjetova, tu nije isključivo lično, tu se čovjek nađe među svjetovima, gdje se krši jedno sa drugim i rađa se nešto dotele nepoznato. Zato nije čudno što su najveća književna dje-

– Da li se slažete sa tim da je razmišljanje, na neki način, razgovor sa našim alter egom. Kada čovjek razmišlja, on razgovara sa samim sobom. Kontra jeste – nije, hoću – neću, smijem – ne smijem.

– Tu nije samo razgovor sa samim sobom. Nego sa onim dijelom ličnosti gdje je prisutan još neko. Nije čovjek samo jedan, samoglavac. U čovjeku živi još neko.

Živi daleka prošlost, žive preci, žive svjetovi, mašta, uspomene i sve ono što čovjek nosi u sebi. Nije samo on, nego je to svijet. Kada bi čovjek živio prije 500 godina, onda bi druge misli imao u sebi, druge svjetove, druge sude re i iskre.

Čovjek stvara, a to je oblik borbe, prvo sa sobom, a onda sa svijetom.

17. Književni susreti „Tara bez granica“

NOVE KNJIGE I PROMOCIJE

I ove godine nastavljena je lijepa tradicija književne manifestacije „Tara bez granica“ koja okuplja crnogorske književnike eseiste, i kritičare, povezujući ih i bratimeti sa književnim poslenicima iz Bosne i Hercegovine. Na sastavcima tri rijeke – Tara, Pive i Drine na Šćepan Polju publici se predstavilo oko 20 pjesnika.

Svoje stihove pjesnici su govorili i kod hrama Svetog Jovana Krstitelja na Zagradu u pjesničkom popodnevnu, nakon splavarenja Tarom od Breštanovice do Sastavaka-Šćepan Polje. Susrete su obilježile i tri promocije: najnovija zbirka pripovijedaka Radislava Mašića, o kojoj je govorio književnik Mirko Vuković, a o knjizi „Zida-

nje sjenke“ Ranka Mićanovića pjesnik Radislav Gardašević. Na knjigu Slavke Vojnović „Glasovi nevidljivih ptica“ osvrт je dao pjesnik Slobodan Vučinić.

Ovu sve prisutniju poetsku manifestaciju na kulturnoj mapi Crne Gore organizovana je pod pokroviteljstvom Centra za kulturu opštine Plužine.

Bl. Koprivica

Održana II konferencija direktora nacionalnih biblioteka Jugoistočne Europe

SARADNJA BIBLIOTEKA I NJEGOŠ – GLAVNE TEME

Pored ostalog, donijeti zaključci o izradi zajedničkog centralnog registra kulturnih dobara, zatim jedinstvenog web portala pisane kulturne baštine sa prostora Jugoistične Evrope, kao i centara kompetitivnosti

Direktori i visoki predstavnici nacionalnih biblioteka Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije saglasili su se na II konferenciji direktora nacionalnih biblioteka Jugoistočne Evrope, održanoj nedavno u Nacionalnoj biblioteci Crne Gore „Đurđe Crnojević“, da su zaštita, očuvanje i prezentacija kulturne baštine, kao dobra od opšteg interesa, prioritet svih nacionalnih biblioteka u regionu.

Centralna tema konferencije bila je „Saradnja nacionalnih biblioteka Jugoistočne Evrope na zaštiti i prezentaciji kulturne baštine“, dok je drugi dan skupa bio posvećen pisanoj zaostavštini i književnom djelu Petra II Petrovića Njegoša, u svjetlu obilježavanja jubileja 200 godišnjice od njegovog rođenja.

Učesnici skupa donijeli su sljedeće zaključke: da se izradi zajednički centralni registar kulturnih dobara, kako bi se dobila jasna slika prvih izdanja starih i rijetkih knjiga na prostoru Jugoistočne Evrope i kulturno nasljede adekvatno zaštitilo; da se digitalne kolekcije integriraju i izradi jedinstveni web portal pisane kulturne baštine sa prostora Jugoistočne Evrope, kao i web portal na kojem bi se našli sadržaji najznačajnijih djela velikana nacionalnih književnosti, umjetnosti i nauke zemalja regiona; da se definije zajednička metodologija za upravljanje procesom restauracije i prezentacije dragocjenih istorijsko-umjetničkih dobara i da uspostavi regionalna mreža za podršku aktivnosti nacionalnih biblioteka namijenjenih zaštiti, konzer-

PRIORITET SVIH NACIONALNIH BIBLIOTEKA U REGIONU: Očuvanje kulturne baštine

vaci, restauraciji i valorizaciji književnog i dokumentarnog nasljeda kao zajedničke baštine, kao i njenoj prezentaciji. U tom smislu, neophodna je saradnja na razmjeni digitalnih sadržaja, „putujućih“ izložbi starih i rijetkih knjiga,

virtuelnih izložbi, kao i da se formiraju centri kompetitivnosti.

Na konferenciji su učestvovali: direktor Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine Dr Ismet Ovčina; direktorka Na-

cionalne i sveučilišne knjižnice Hrvatske (NSKH), Dunja Seiter-Šverko i savjetnica za međunarodnu saradnju NSKH, Jasenka Zajec; rukovodilac knjižnog fonda i usluga i zaštite bibliotečkog materijala Nacionalne i uni-

versitetske biblioteke Makedonije „Sveti Klement Ohridski“ (NUBM), Zorica Jakovleška Spirovska, i sistem inženjer NUBM Ljupčo Jovanov; direktorka Narodne i univerzitetske biblioteke Slovenije, Mateja Komel Snoj, kao i vršilac dužnosti direktora Narodne biblioteke Srbije (NBS), Svetlana Jančić, i načelnica Odjeljenja posebnih fondova NBS Olivera Stefanović i direktorka Nacionalne biblioteke Crne Gore „Đurđe Crnojević“, Jelena Đurović, sa saradnicima.

Konferencija je organizovana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Crne Gore. Domačin sljedeće Konferencije, koja će se održati naredne godine, biće Nacionalna i sveučilišna knjižnica Hrvatske.

N. Vujanović

Multikulturalizam: Potpunije razumijevanje univerzalnih istina

OBRAZOVANJE OTVARA PROSTOR ZA ZAJEDNIŠTVO

Suština savremenih društava najizrazitije do izražaja dolazi u njihovoj multikulturalnoj strukturi. Od oko 200 država nijedna nema homogenu etnokulturnu strukturu, a procjena je da danas u svijetu imamo oko 600 jezičkih i 500 etničkih grupa. Brana ostvarenju multikulturalizma u društvu jeste neznanje kao „adekvatan prostor“ za održavanje: predrasuda, stereotipa, stigmatizacije

Piše: Mr Mirjana Popović,
Studijski program za sociologiju
Filozofski fakultet Nikšić

28

Prosvojetni rad

NOV.
2013
BROJ
19

ne sisteme i programe. Ova pitanja tiču se položaja i većine i manjine u jednom društvu.

je moja etnička grupa centar ili „pupak svijeta“.

Zato je obrazovanje proces koji otvara prostor za zajedništvo, za uspostavljanje principa multikulturalizma i interkulturnalizma kao stvarnog spoja, odnosno prožimanje više kultura u cjelovitom procesu proizvodnje društvenog života jedne zajednice, proces kojim se čuva etnokulturalni identitet, jer razlike obogaćuju i vode ka potpunijem razumijevanju univerzalnih istina.

Proces razotkrivanja suštine pojma obrazovanja nije nimalo jednostavan, jer tim procesom ulazimo u polje znanja koje čovjek kreira da bi odgovorio na niz pitanja koja se tiču njegove egzistencije. Odnosno, ulazimo u polje kulture, jer je obrazovanje dio kulture, a time i kultura sama. Međutim, kultura nije samo materijalni preobražaj svijeta, već i duhovni proces koji se događa u biću svakog pojedinca ponosa.

VISOKA STOPA NEZAPOSLENOSTI ROMA

80% predstavnika romske populacije je nezaposleno. Visoka stopa nezaposlenosti direktna je posljedica neuključenosti romske populacije u obrazovni sistem. Preko 90% ispitanika ne posjeduje završen nijedan stepen formalnog obrazovanja, što ih automatski stavljaju u poziciju nekonkurentnog i marginalnog položaja na tržištu rada, odnosno ostavlja im se prostora samo za one dijelatnosti koje oni i najčešće obavljaju.

Polje znanja

Brana ostvarenju multikulturalizma u društvu jeste neznanje kao „adekvatan prostor“ za održavanje: predrasude, stereotipa, stigmatizacije. U kontekstu razumijevanja fenomena multikulturalizma predstavljaju se različite pristupe definisanju, ali i rješenju etničkih konfliktova. Često se u rješavanju etničkih konfliktova polazilo od sljedeće teze: ako je u jednom društvu ostvarena demokratija, onda su rješeni i društveni sukobi i ključni problemi na relaciji različitih etnokulturnih etniteta, pa tako i u teoriji i u praksi imamo različite pristupe procesu približavanja različitih etničkih grupacija, kao što su: anglokonformistički model integracije, melting pot kao topljjenje različitosti i princip benigne ravnodušnosti. Implementacija principa multikulturalizma u jednom društvu otvara niz značajnih pitanja, kao što su: jezička prava, regionalne autonomije, političko predstavništvo, svojinska prava, prava nacionalnih manjina, kao i pravo na obrazov-

i stigmatizacije ispoljavaju se kroz procese kao što su: prostorna segregacija, kroz visok stepen homogamije odnosno niske stope mješovitih brakova, kroz etničku alterfoniju koja se ispoljava kao nepoklapanje maternjeg jezika i jezika etničke pripadnosti, kroz visok stepen etničke distante i etnocentizama kao stava da

Od trenutka kada se od ostalih živih bića distancirao Zahvaljujući razumu i formirao prve oblike društvenih zajednica, čovjek uči, stiče znanje, iskustva, obrazuje se. U primativnim društvenim zajednicama proces obrazovanja odvija se kroz različite društvene procese, kroz aktivnosti sva-kodnevnog života. Obrazova-

nje treba shvatiti kao proces intelektualnog formiranja ličnosti, njene kulture i društvene svijesti. Taj proces je veoma složen i odvija se u različitim oblicima – od neorganizovanog, stihiskog, ad hoc do institucionalizovanih i organizovanih pedagoških procesa, čiji je krajnji rezultat širenje obrazovanja kao imanentnog svojstva ličnosti.

Pristup društvenim dobrima

Da bi aktivno i zadovoljno živjeli u društvu, odnosno da bi razvili sve potencijale svog društvenog bića, pojedinci moraju ne samo da zadovolje osnovne egzistencijalne potrebe (potrebe za hranom, smještajem, odjećom, obućom), već moraju da imaju i pristup društvenim dobrima i uslugama. Jedna od njih je obrazovanje.

U dokazivanju hipoteze da je ukupan društveni položaj Roma u Crnoj Gori izuzetno težak, da postoje brojne predrasude i stereotipi, visok procenat etničke distance prema pripadnicima romske populacije u Crnoj Gori nije potrebna primjena složenih metodoloških sredstava i postupaka na osnovu kojih bi ovako izrečene stavove prihvatali kao validni. Toliko je očiglednih primjera iz svakodnevnog života i činjenica u društvenim odnosima, grupnom i individualnim ponašanjima koji idu u prilog ovakvom načinu razmišljanja.

Sociološku analizu sagledavanja ukupnog društvenog položaja romske populacije u Crnoj Gori, ali i svakoj crnogorskoj opštini možemo započeti, polazeći od pojma socijalne

ekskluzije koji je širi od pojma siromaštva i društvene marginalizacije, jer markira mehanizme koji se sastoje iz čitavog niza faktora koji pojedinačno ili društvenu grupu između ostalih društvenih zajednica i lješavaju ih onih mogućnosti koje su dostupne većini populacije. Socijalna ekskluzija može da se javi u ekonomskoj, političkoj dimenziji i (ili) obliku so-

dan drugi. Obazovanje nije magična riječ kojom bi se razriješile sve nevolje ove populacije unutar crnogorskog društva, ali se sa većim stepenom uključenosti ove populacije na svim nivoima obrazovanja povećava mogućnost za poboljšanje njihovog uku-pnog društvenog položaja.

U kontekstu prethodnog, možemo navesti primjer po-

cialne izolacije u smislu uspostavljanja ograničenih ili slabih društvenih vezu.

Da bi sociološki mozaik o položaju Roma bio što potpuniji i kompleksnije zahvaćen, potrebno je naročito istaći značaj sljedećih momenata:

– procesa obrazovanja (dostupnost, fleksibilnost obrazovnog sistema koji treba da bude postavljen na principa multikulturalizma, interkulturnalizma i otvorenosti i za one drugačije)

– pitanje lidera i liderstva unutar romske populacije, pojedinaca koji treba da anticipiraju potrebe i ciljeve zajednice u kojoj žive i imanentno joj pripadaju, čiji su neraskidivi dio, jer oni najbolje osjećaju duh svog etnicitet-a.

Ova dva momenta suštinski proizilaze i uslovljavaju je-

ložaju žene u okviru romske zajednice koji je dvostruko marginalizovan. S jedne strane, samom činjenicom što žena živi u okviru etničke zajednice koja je postavljena na krutim matricama patrijarhata i tradicionalizma u kojima glavna riječ ima muškarac (otac, brat, muž, svekar, plemenski vođa), a s druge, ta sama zajednica je kao etnički entitet i sama marginalizovana u odnosu na široj društvenoj zajednici u okviru koje egzistira.

Sa uključivanjem većeg broja ženske djece u proces obrazovanja neminovno bi došlo i do promjene unutar samog sistema vrijednosti zajednice i procesa socijalizacije koji iz njega proizilazi, došlo bi do promjene svijesti na nivou kolektivitet-a.

PROMIŠLJANJE I MIJENJANJE I SEBE I SVIJETA

Obrazovanje kao složen društveni fenomen možemo posmatrati na nekoliko različitih nivoa:

– obrazovanjem stičemo znanja i sposobnosti koje su nam potrebne da bi smo se bavili određenim zanimanjima. Ta znanja nam omogućavaju da zauzmemo određeno mjesto u visoko izdiferenciranoj društvenoj podjeli rada.

– u savremenom društvu, zahvaljujući obrazovanju, pojedinac je u stanju da konstantno pod lupu stavlja svoju egzistenciju, svoju prirodu, da se pita, promišlja i mijenja i sebe sama i svijet koji ga okružuje (kroz dijalog)

– u procesu obrazovanja pojedinac izgrađuje svoj lični moralni imperativ kao osnovu koja ga i profilira kao moralno, a samim tim i kao društveno biće.

LIK VUKA MANDUŠIĆA U „GORSKOM VIJENCU”

NAJVVIŠI DOMET NJEGOŠEVOGA KNJIŽEVNOG POSLA NA PLANU GRAĐENJA LIKOVA

Snaha Milonjića bana inkarnira strast koju Njegoš oplemenjuje njenom transformacijom u ljepotu. To je ista ona ljepota koja dovodi do bijelog usijanja strasti u pjesmi „Noć skuplja vijeka“. Pjesnik je sve uvrnuo u unutrašnjost pjesme koja se razbuktava u carstvo onog eroza koji su stari Grci najprikladije izrazili u mitološkoj bezobzirnosti rodoskrvnuća bogova. Nijedan segment „Gorskog vijenca“ ne nudi čitaocu bogatiju ekspresiju od sna Vuka Mandušića

Piše:
Prof. dr Novak Kilibarda

Tema „Gorskog vijenca“ potiskuje one psihološke profile likova koji ne zavise od konkretnog ideološko-političkog i etičko-istorijskog angažovanja. To je otuda što se pjesnik posao na planu građenja likova ispoljio više u naporu da se književno iskaže njihova istorijska aktivnost nego u nastojanju da se istraži njihova antropološka kompleksnost sa kojom su ušli u konkretni istorijski čin. Vladiku Danila, igumanu Stefana i Vuka Mićunovića, na primjer, maksimalno apsorbuje konkretna istorijska zauzetost. Njegoš ne priugotovljava podatke koji bi psihološki obilježavali njihove likove i na prostorima koje ne hvata velika ideja. Svi njihovi ljudski sadržaji koji su interesovali pjesnika usmjereni su na iskazivanje njihove snage da se posvete ideji, a ne pak na iskušenje psihološko-biooloških sadržaja koji bi se ispoljili povodom re-lajzacije te ideje. Jedini lik u „Gorskem vijencu“ koji je psihološko-bioološki determinisan jeste Vuk Mandušić. U njemu „imamo pravog protagonistu lice drame“ – pri-mjetio je Jovan Deretić.

Nemogućnost istorijskog događaja da potisne intimni život Vuka Mandušića jeste pjesnikova mogućnost za građenje Mandušićeve psihološke konkretnosti. Svako pojedinačno učestvovanje Vuka Mandušića u realizovanju istrage poturica ima dva značenja u djelu: konkretno značenje u lokalnom sježu i, drugo, značenje u okviru psihološkog portreta koje se iskazuje samo u vezi sa ljubavnim snoviđenjem kao kulminacionom tačkom u procesu formiranja portreta. Značenje Vukovih misli koje se uklapaju u opšte rezonovanje o centralnoj istorijskoj ideji, što se iskazuje prije ljubavnog sna, ne zanima čitaoca kao oblik ispoljavanja jednog psihološkog stanja koje nije uslovljeno tom idejom. Vukova priča o snahи Andeliji, kao uostalom i druga njegova ispoljavanja, uzimaju se kao iskazi sačešnika konkretnog događanja, i ne kao odraz psihološkog stanja jedne integralne ličnosti. Ta-ko se funkcija lokalnog značenja iskaza prepostavlja ličnosti koja se iskazuje.

Etičko iskušenje

Čak i kulminaciona tačka u procesu formiranja Vu-

kova psihološkog portreta, ljubavni san, ima naglašenu funkciju konkretnog značenja u lokalnom sježu. Taj detalj je unintegrisan u međuprostore istorijskog ispoljavanja gdje svojom neobičnošću, i ljepotom ljubavne pjesme, ima nadređenu poziciju među ostalim realističkim detaljima čija je svrha u tome da čitaoca za trenutak odvoje, i odmore, od visoko-idejne jednosmernosti događanja. Dakle, Vukova ljubavna ispovijest u prostranstvu radnje djela znači samo jedan krupan detalj koji pripada zatišju etičko-istorijskog ponašanja junaka.

Ali, pored konkretnih značenja Vukovih iskaza, osjećaju se drugi njihovi sadržaji koji poslije ljubavnog sna vode čitaoca pravo u njegova psihološka izvorišta. Upravo ti sadržaji upućuju na psihološko stanje Mandušića koje je jednakost postojano u toku njegova istorijskog angažovanja, a koje je eksplizirano snom. Dakako, lokalno značenje bilo kojega iskaza Vuka Mandušića ne umanjuje se funkcijom u službi formiranja psihološkog portreta.

Stepen etičkog iskušenja koje se manifestuje u činu zaljubljivanja jeste mjeđu dubine Vukove ljubavi. Da bi pjesnik pokazao da je nešto silovito sablaznilo Vuka, da kumu primijeti kao ženu, morao je bliže da odredi tu silu što je kadra da presijeca obzire vjere i običaja. Bliže određenje te kategorije definije obim Vukova nemira koji ne može potisnuti ni velika ideja što je privremeno duhovno uniformisala protagoniste istrage. San-pjesma je izuzetna baš u tome što na sve upućuje, a ništa ne eksplizira. Snaha Milonjića bana inkarnira strast koju Njegoš oplemenjuje njenom transformacijom u ljepotu. To je ista ona ljepota koja dovodi do bijelog usijanja strasti u pjesmi „Noć skuplja vijeka“. Pjesnik je sve uvrnuo u unutrašnjost pjesme koja se razbuktava u carstvo onog eroza koji su stari Grci najprikladije izrazili u mitološkoj bezobzirnosti rodoskrvnuća bogova.

Snaha Milonjića bana, ima naglašenu funkciju konkretne strasti u pjesmi „Noć skuplja vijeka“. Pjesnik je sve uvrnuo u unutrašnjost pjesme koja se razbuktava u carstvo onog eroza koji su stari Grci najprikladije izrazili u mitološkoj bezobzirnosti rodoskrvnuća bogova. I svekar, Milonjić ban, ostavljen je kao mogućnost incestnog grijeha ali na distanci koja trepti kao neuhvatljivi nagovještaj opštelijske grešnosti, u trenucima kad savlada ljestvica. Ban Milonjić je javno prekršio jedan tabuisani običaj kada je pretpostavio ljepotu snaha svetinja običaja i mr-tvoj glavi svoga sina Andrije:

Žalije mu snahn vijenac bilo
Nego glavu svog sina Andrije.

Pjesma se preliva u strah od ljepote iza koje jecaju zvona strasti. Snaha Milonjića sablažnjava sve muško, bez obzira na svetinju religije i krvi. Pjesnik ostavlja Milonjića bana u otmenoj gor-

dosti snažne ličnosti vršeći „sublimaciju ljubavnog u duhovno“. Narodni pjesnik tu opštelijsku opterećenost i opasnost od ljepote izražava u punoj razgoličenosti:

*Duboka voda brod nema,
Ubava moma rod nema.*

Bogatstvo nagovještaja

Da bi dokazao Vukovu punu zanijetost, pjesnik daje beskonačno bogatstvo nagovještaja. Snaha Milonjića bana, ne samo što ima poziciju ljepote koja uzbuđuje, nego je i dovedena u mogućnost aktivnog izazova. Tuži za djeverom koji joj je lani poginuo! Ona je mlađa, „nema puno osamnaest ljetah!“ Kakva je to žalost? Samo majka i sestra mogu i poslije čitave godine da tuženjem za srce ujedaju! Šta to Vuka ujeda? Kuća Milonjića nije iskopana. Tu je ban Milonjić, snaha nije udovica!

Tuženje snahe bana Milonjića puno je nagovještaja, pjesma je čitava mitologija bez mjere i kraja. Sve neizmjerno bogatstvo nagovještaja u pjesmi poprima službu sredstva za rasvjetljavanje psihološkog lika Vuka Mandušića, koji koheziono objedinjuje svaki njegov iskaz, učinjen i prije i poslije ljubavne ispovijesti u snu.

Svaka rečenica, čak i sintagma, upotpunjene erto-sko tajanstvo Vukova lika. Stih „no me đavo jednu večer nagna / u kolibu noćih Milonjića“, iako je samo pjesnički kazana misao – slučajno dođoh – ne ograničava se na slučajnost. Pojam đavola u metaforičnoj morfološkoj tekstu ima vrlo složenu ekspresivnost. Jedva da vjerujemo da je Vuk slučajno došao na konak; sve slutimo da ga je nešto negdje opredijelio da prenoći u kolibi Milonjića. Ništa ne smeta što se izjava može shvatiti kao oblik Vukova kajanja što je noćivao kod bana; poruke se međusobno ne isključuju. Zar ne govori nešto i Vukova budnost pred zoru – kad „svak spava u kolibe“. Kakve su ga to brije obravre te ga muči nesanica! I pored činjenice da se ne smije u poeziji tražiti bukvalna logičnost, nameće se ovo pitanje samo po sebi: kako Vuk onako jasno sagleda oči tužilice koje gore živje od ognja uz koji se ona grije. Gost i kum neosporno spava u kolibi, a vatra gori „na sred sjenokosa“. Da se to Vuk nije možda i prije nagledao njenih očiju. Ko zna šta se sve skriva u onome vragu koji ga je doveo u kolibu kuma Milonjića gdje ga muči nesanica. Da se možda svekrov podvig prilikom kršenja običaja nije na daleko čuo! Ko to Vuku ispriča istoriju vijenca koji je pretpostavljen svetinji običaja i junaku iz Duge. Odista, snoviđenje kao oblik

ljubavne ispovijesti i iskazivanja suštine jednoga psihološkog lika pružilo je beskrajne mogućnosti da se sve nagovijesti, a da se ništa ne eksplicira. Nijedan segment „Gorskog vijenca“ ne nudi čitaocu bogatiju ekspresiju od sna Vuka Mandušića. A ko bi zamjerio što pjesma nudi čudne sadržaje i što izvlači čitaocu opasne asocijacije, dobio bi odgovor: pa zaboraga, to je san u kojem je

jedna žena dokaz je, dakle, asocijacija na nju i u trenu-cima delikatnog raspravljanja sa prisutnim neprijateljem. Dvostruk grijeh se zavrzao za Vuka: on je kum kuće Milonjića i oženjen je čovjek. Uglavnom, ljubavni san neminovno uvlači u sebe i Vukovu priču o snahi Andeliji. Zar dva iskaza o ženi nisu simboli Vukove muške razapetosti između običajnozvaničnog i intimoljud-

mog unutrašnjeg napona. Sav tok kolektivne angažovanosti, i lične uspjehe u borbi sa haračljama, Vuk nije nikako drukčije doživljavao osim kao vid svoga normalnog boračkog bitisanja i kao bogomdanu angažovanje koje mu je pomagalo da ne ostane sam sa svojom ljudskom problematikom. Zašto Vuk plače? Zaista, on može da žali sve što je lijepo; on se izdokazivao kao poklonik ljepote u raznim njenim manifestacijama. Njega je mogao da ponese i lijep turski saruk, on prekida Draškovu priču o ružnim stranama mletačkog života jer želi da se priča o junaštvu. Sve to stoji, ali ne treba zaboraviti da je Vuk za čitavo vrijeme izvođenja istrage bio introvertirana ličnost. Zato njegov plać može da znači odušak psihološkog napona koji je bio stanjan. Mala žalost za puškom jeste povod za njegov veliki plać kojim otvara stegnute prostore svojih želja o kojima je mogao samo glasno da sanja. Poslije istrage treba živjeti bez velike ideje, trpjeti svakodnevno opterećenje; život postaje svakidašnja jadikovka. Zar nije njegov odlazak u Štitare na-stavljanje boračke aktivnosti koliko i bježanje od intimne koja pritiska. Optimistički završetak „Gorskog vijenca“ ujedno je i jedan duboko tragičan akord prelaska istorijskog pregnuća u mr-tvilo svakidašnjice.

Vladičin poklon Vuku Mandušiću simbolizuje one nadoknade u životu kojima društvo hoće da usreći pojedinca. Vladika zaboravlja da Mandušić nije tip junaka koji u pušci vide samo uzdanog druga kakvi su svi junaci crnogorskih epskih narodnih pjesama. Vladika ekonomski obećaje Vuku, ali mu ne nadoknađuje onu ljepotu koja je prestrižena. Vladika-državnik dozvio je smirenje, ideja mu je ostvarena – on je dovršen i završen. On nije u psihološkoj prilici da razumije Vukov plać drukčije nego kao žaljenje vrijedne puške.

Lik Vuka Mandušića otvara prilaze da čitalac domisli njegove unutrašnje sadržaje. U prosedu romantičarske poeme lik nije mogao biti svestranje iskazan. Ovaj psihološki portret nabijen je unutrašnjim sadržajima koje treba domisliti. Da je bilo vremena i prilika, lič Njegoševa Vuka Mandušića bio bi velika inspiracija za književne obrade, ona-ko kao što su Homerovi likovi bili stalna inspiracija grčkih tragičara.

Lik Vuka Mandušića je najviši domet Njegoševoga književnog posla na planu građenja likova.

(„Književna reč“, br. 6. 10. 10. 1977.)

RISTO STIJOVIĆ: Vuk Mandušić

sve moguće. Zar ne gledamo svjetlost mnogih zvijezda koje ne postoje u doslovnom smislu!

Plać za džeferdarom

Poslije ljubavne ispovijesti u snu, razbistruva se značaj priče o snahi Andeliji kao detalja u psihološkom portretu Vuka Mandušića:

*Bješe mi se snaha pomamilia,
Bez putah je ništa održati...
Te ja uzmi trostruku kandžiju,
Uženi joj u meso košulju:
Vrag uteče nekud bez obzira,
A ozdravi snaha Andelija.*

Vukova priča o snahi Andeliji ne oslanja se na bilo kakvu stvarnu istinu iz njegova života. Za poimanje svih koji slušaju, Vuk je izmislio priču da bi kroz alegoriju kazao poturicama svoje ubjedjenje u neminovalni obračun sa njima. Zašto Vuk konstruiše priču o jednoj ženi, i to ženi koja mu je navodno snaha, da bi rekao svoju poruku kao aktivni učesnik jednoga istorijskoga čina? Psihološki je sasvim jasna činjenica da Vuk u momentu, kada treba da od nečega napravi alegorijsku priču, pribavlja materijal iz fonda najprisutnijih asocijacija. A može lako biti da je surava priča o jednoj ženi trenutak njegove trenutne osude svemoći koja ga je obuzela. Koliko ga silno rastače

skog življena. I ne samo simboli Vukove razapetosti, niti pak samo simboli ljudi jednog vremena.

Plać za džeferdarom, što je ujedno i poenta „Gorskog vijenca“, zaokružuje Vukov psihološki portret koji je ispoljio svoje magistralne dimenzije u snoviđenju. To zaokruženje ujedno razrješava njegovu psihološku napetost i znači pražnjenje jednog prepregnutog psihološkog stanja.

Tragičan akord

Poslije istrage poturica, nastupa opšte duhovno olakšanje na prostorima istorijske aktivnosti. U sjaju pobede i iguman Stefan zaobilazi liturgijske kanone. Veseli su glasi i kad se javlja da je nestalo groblja oko crkve i da po šestant u jedan kopaju. A Vuk Mandušić, šta se s njim zbiva? Prošao je mučnu napetost pri donošenju odluke, izdržao tok istrage i rješio jedan lokalni okršaj poslije istrage koji je čitava bitka:

*Do Kokotah više Lješkopolja
Osamdeset i tri posjekosmo.*

Sve postignuto nije moglo da uvede Vuka u stanje opštег olakšanja, kao što ga ni velika ideja nikada nije mogla sasvima angažovati. Sve zvanično ostalo je s one strane njegovog inti-

IN MEMORIAM

MILOŠ VULEVIĆ

Marta ove godine preminuo je u Beranama istaknuti prosvjetni radnik i književnik Miloš Vulević. Rođen je 1929. godine u Trešnjevu kod Andrijevice. Osnovnu školu završio je u Trepči, gimnaziju u Beranama, a Filozofski fakultet na Sveučilištu u Zagrebu – Odsjek za rusku književnost i jezik i jugoslovensku književnost.

Trideset godina predavao je književnost u ivangradskoj, sada beranskoj gimnaziji, kao profesor podučavao je brojne generacije, ne samo tajnama književnosti, čistom riječju i stavom, već ih je pripremao da hrabro i ljudski koračaju životnim stazama. Njegovom zaslugom i svesrdnom pomoći mnogi su se otisnuli u svijet literature, umjetnosti. On ih je brižno pratio i usmjeravao, savjetovao, nekada dobronomjerno kritikovao, i više od svega–radovao se njihovim uspjesima.

Do odlaska u penziju, punih 10 godina bio je sekretar tadašnjeg SIZ-a za kulturu u Beranama, a na sličnim poslovima radio je kratko u Opštini Berane. Na svim mjestima gdje je radio i u svim oblastima gdje je djelovao ostavio je neizbrisiv i originalan pečat.

Čitav svoj radni vijek i život Miloš je posvetio književnosti. Veoma uspješno se bavio književnom kritikom, pisao je eseje, putopise i prikaze. Pisao je o stvaralaštvo Dušana Kostića „Dajlina u pohode“ (2000.), „Eseji“ (2001.), zatim „Gorančića Gora“ (zbirka priča 2005.), „Vojvoda Miljan Vukov“ (2005.), „Stočova voda i druge priče“ (2006.), a zajedno sa Milutinom Čukićem „Rujija“ (2007.). Posebno je tumačio književno djelo velikog pisca Mihaila Lalića, svog dugogodišnjeg prijatelja. Knjiga putopisa „Lelejske česme Mihaila Lalića“ (prvo izdanje), neka su vrsta romansirane biografije autora „Lelejske gore“ i autobiografije Miloša Vulevića. Njegova knjiga „O Gorskem vijencu“ treba ubrzo da izđe iz štampe.

Skroman u svemu, dostoјanstven, plemenit, emotivan, vjerovao je u svijet koji je bolji od ovog. Krasile su ga osobine po kojima ćemo ga trajno zadržati u sjećanju. Odajemo mu duboko poštovanje za sve što je za života uradio, i duboku zahvalnost za neponovljivi svijetli ljudski i stvaralački trag koji je ostavio.

Zarmina-Nina Jašarović

DRAGINJA PEJOVIĆ

Aprila ove godine preminula je Draginja Pejović, rođena Jokić, nastavnica istorije u penziji. Rođena je 1942. godine u Gušici, srez Gnjilane. Pedagošku akademiju – Odsjek istorija i geografija, završila je u Nikšiću.

Radila je u OŠ „Meksiko“, potom u OŠ „Jugoslavija“ u Baru, odakle odlazi u penziju. Za vrijeme rada u obje škole postizala je zapažene rezultate na lokalnim i državnim takmičenjima. Ako se za ikog moglo reći da ga učenici vole i poštaju, onda je to bila Draginja Pejović. Na spoljnom zidu njene učionice dugo je stajalo iscrtano veliko srce, a u njemu napisano: „Draginja, volimo te!“ Tako su uvijek iznova pisale gene-

racije kojima je predavala.

Ta jednostavna, skromna žena zračila je pozitivnom energijom. Prirodna, duhovita i otvorena, bila je bliska i djeci i kolegama. Njegovala je lijepo međuljudske odnose.

Prema učenicima je iskazivala roditeljsku brigu, učila ih da budu prvenstveno dobri ljudi i da se poštenim radom izbere za svoju budućnost. Živjela je dostoјanstveno i skromno, dostoјanstveno podnoseći i svoju bolest.

Poštovana i voljena, Draginja Pejović će ostati u našem trajnom sjećanju kao dobar pedagog, njegovateljica ljubavi i sloga, divan čovjek i kolega.

Rajka Vuksanović,
OŠ „Jugoslavija“ Bar

MARINA PEJANOVIĆ

U Podgorici je nedavno preminula naša koleginica, poštovana učiteljica Marina Pejanović.

Tiha, vrijedna, odgovorno je obavljala plemeniti posao učitelja 25 godina u Osnovnoj školi „Mrkojevići“, prvo u područnoj školi u Gorani, potom u matičnoj školi u Pećuricama, a posljednjih 12 godina u područnoj školi u Dobrim Vodama.

Čestiti i vrijedni Mrkojevići znali su da prepoznaju njenu plemenitu dušu i s povjerenjem su slali svoju djecu u njen razred.

Marina, čestita Crnogorka, koja je baštinila otmjeno, ljeputu i dobrotu crnčićkih i beranskih predaka, ostavila je iza sebe oca, majku i brata, ostavila je mnogobrojnu rodbinu i prijatelje.

Kraj njenog odra u barskoj kapeli prošli su mnogobrojni građani, njeni bivši đaci i njihovi roditelji, a učenici iz posljednje generacije koju je vodila i kolege držali su počasnu stražu.

U oproštajnom govoru njenih kolega ispred kapele u Baru, rečeno je, između ostalog: „...Draga i dobra naša Marina, znaj da kada nestane prijatelj drag, i onaj koji ga nadživi, manje živ biva...“

Otišla je plemenita Marina Pejanović, ali će svojim duhom trajati u sjećanjima generacija njenih učenika, u pamćenju nas kolega, u tragovima koji su ostali po školskim dnevnicima, dačkim knjižicama, upisnim knjigama učenika.

Kolektiv OŠ „Mrkojevići“

VUKOMIR SIMONOVIĆ

Vukomir Simonović, profesor geografije, ugledni građanin i poznati prosvjetni radnik, preminuo je oktobra ove godine.

Rođen je u Donjomoračkom selu Jasenova 1942. godine. Prvo obrazovanje je stekao u Manastiru Morači i Tomaševu. Završio je Gimnaziju u Bijelom Polju, studije geografije na Filozofskom fakultetu u Prištini. Zapošljava se u Ekonomskoj školi u Prištini, gdje ga pamte kao uglednog profesora geografije. Radi kasnije u Gimnaziji u Kosovom Polju, a već 1988. godine postaje direktor te ustanove.

U međuvremenu dolazi do burnih događaja na Kosovu, zbog čega se Vukomir 1999. godine vraća u Donju Moraču i radi u OŠ „Mojsije Stevanović“, prvo kao bibliotekar, a ubrzo postaje i njen direktor.

Ostao je upamćen kao dobar rukovodilac, prijatelj i drug svih sa kojima je radio. Nakon odslaska u penziju, razbolio se od teške bolesti, čije je posljedice hrabro podnosi.

Za svoj rad u školi i društvenoj zajednici dobio je više priznanja i bio poštovan i voljen od svojih najbližih, od kolektiva, u kojem je proveo zadnje godine rada, učenika i njihovih roditelja, komšija i prijatelja.

Sahranjen je u rodnoj Jasenovi. Kao častan pedagog i prosvjetitelj ostaje u našem trajnom sjećanju.

Rade Baković

LISTOVI

List učenika Srednje medicinske škole „Dr Branko Zogović“ u Beranama

„AURA VITALIS“ (Br. 8/9, 2013)

Redakcija lista učenika beranske Srednje medicinske škole „Dr Branko Zogović“ obradovala je svoje vjerne čitaoce dvobrojem. U želji da održe kvalitet prethodnih brojeva, u ovom izdanju strane su obogatili novim sadržajima. Pored uobičajenog intervjua sa direktorom škole, koji stoji na uvodnoj strani, i bezbrojnih vijesti iz škole (školska takmičenja: farmakognozija, humana genetika, hirurgija, engleski jezik, održani sajmi preduzetništva, olimpijade znanja iz biologije, Dan borbe protiv dijabetesa, Dan jezika, Svjetski dan voda „Dan otvorenih vrata“, opštinska smotra recitatora), i neizostavne proslave maturske večeri generacije 2012/2013., list za jezičke čistunce nudi pomoći u njegovanju pravilnog govora (usmenog i pismenog). Na temelju nekoliko primjera, pomaže u savladavanju jezičkih nedomica: kadikad i katkad, insekt i insekat, odravna ili odnedavno, ovlašćen ili ovlašten, rječnik, ali ne rječnik, uzrečica, ne uzrečica... Članovi novinarske sekcije predstavili su profesoricu biologije mr Veru Obradović i objavili i najbolji rad sa konkursa, objavljenog povodom Dana škole i obilježavanja 200 godina od Njegoševog rođenja.

„Aura vitalis“ prenosi rezultate ankete sprovedene među 125 američkih i britanskih autora, koja pokazuje da je Tolstojev roman „Ana Karenjin“ proglašen najboljim književnim djelom 19. vijeka, a „Lolita“, Vladimira Nabukova najboljom knjigom 20. vijeka. List piše o ljekovitim svojstvima aronije, sibirskih borovnica, heljadi, omiljenoj ruskoj žitarici, a tu je i recept za „piling“ crijeva ovsenim pahuljicama. Preporučuju se prirodnji ljekovi protiv gripe, a putem kratkih testova, list podstiče čitaće da provjere znanje iz gramatike, istorije, oblasti muzičke umjetnosti, ruskog i engleskog jezika, te matematike.

Naravno, nije izostala strana posvećena humoru, anegdotama vezanim za poznate ličnosti poput Vinstona Čerčila, Napoleona Bonaparte, Petra Velikog. Tu su i aktuelni modni trendovi i redovi posvećeni nevjerovatnim podacima o ljudskom tijelu.

GLASNIK

(Br. 8-9, 2013, Podgorica)

Novi broj „Glasnika“, lista Privredne komore, donosi brojne informativne tekstove iz ove oblasti. Zabilježeni su susreti privrednika i predstavnika komora bivše Jugoslavije, u Ljubljani, poslovni forum crnogorskih i turskih privrednika, sastanak Komiteta pridruženih članica „Eurochambers“ (Asocijacija privrednih komora Europe) u Ankari, manifestacija izložba zdrave hrane na Durmitoru, kao i obilježavanje jubileja – pola vijeka postojanja preduzeća „Plantaže“.

„Glasnik“ informiše čitaće o sporazumima o saradnji koje je Privredna komora Crne Gore potpisala sa Komitetom trgovine, industrije i bankarstva Tajlanda, Nacionalnim komitetom Ukrajine, te italijanskim regijom Abruzzo.

Budući da Crnu Goru u procesu pregovora sa Evropskom unijom u oblasti ribarstva, posebno morskog, očekuju brojni izazovi, Privredna komora osnovaće grupaciju za ribarstvo u cilju jačanja ovog sektora. V. d. glavnog i odgovornog urednika je Milka Pižurica.

FORUM

(Br. 28, 2013, Podgorica)

„Forum“, časopis o duhovnom, kulturološkom, nacionalnom identitetu i položaju Bošnjaka u Crnoj Gori, na oko 60 strana obaveštava čitaće o važnim dešavanjima u proteklom periodu. Tako je, povodom 11. jula, Dana sjećanja na civilne žrtve ratova vođenih na prostoru bivše SFRJ (1991-2001. godine) u Podgorici otvoreno Bulavar Srđana Aleksića, a u saradnji sa Vladom Azerbejdžanom – renoviran Kraljev park. U okviru Festivala priče „Zavičajne staze“, u Petnici je zabilježena promocija izdanja Foruma Bošnjaka knjige „Crvena mrlja“ i „Usud imena“, Rifata Rastodera, „Sofra“ i zbirka priča „Buđenje Bihora“, autora Ervina Spahića. Predstavljen je i jedan od najznačajnijih objekata islamske arhitekture na ovim prostorima, a to je Husen pašina džamija u Pljevljima. Sait Šabotić objavio je prikaz knjige „Kultурно-istorijsko nasljeđe plavsko-gusinjskog kraja“, autora Halila Markišića. Zabilježena je i manifestacija „Biserje iz sehere Hamdije Šahinpašića“, promocija rječnika „Rječnik plavsko-gusinjskog govora“, kao i plavski književni susreti. „Forum“ piše i o Alenu Bešiću, ovogodišnjem dobitniku nagrade „Risto Ratković“ za knjigu „Golo srce“, besjedi organizovanoj povodom 100 godina od rođenja Čamila Sijarića u Šipovicama, rodnom mjestu piscu, te izložbi slike Abaza Dizdarevića u Hrvatskoj. Predstavljen je i roman „Majko zašto“, književnice Mirsade Bibić – Šabotić. Predsjednik savjeta je Husein Tuzović.

„MALESIA“

Iz štampe je izašao novi broj časopisa „Malesia“ sa bogatim sadržajem koji čine naučni radovi i studijski prilozi. U ovom broju rade dove su predstavili autori iz Crne Gore, Albanije, Kosova, Makedonije, Hrvatske i Italije.

U rubrici „Kultura“ svoje radove predstavili su sljedeći autori: prof. dr Anton Nik Beriša („Mešari-djelo od Đona Buzukua“), prof. dr Tomor Osmani („Štjefen Đečović i njegov doprinos albanologiji“), prof. dr Valter Memiša („Kostač Cipo i rječnik albanskog jezika, 1954“); prof. dr Ali Jašari („Devolov rječnik za leksiko-frazeologiju kao etnosociologičko svjedočenje“), prof. dr Šaban Sinani („Bjekstvo od brdskog mita-antropološki prikaz“), prof. dr Adem Zejnulahu („Lik Antona Čećete u narodnim pjesmama“), prof. dr Mimoza Priku („Albanaloške studije od stranih naučnika“), prof. dr Fatbarla Hodža („Značajan doprinos za albansku književnost i kulturu od Augusta Dozona i Emila Legranda“), prof. dr Haredin Džaferi („O lokucionima na albanskom jeziku“), dr. Valbona Gace („Mesijansko gledište u slobodnim stilovima Miđenija“), dr. Sabina Osmanović („Očima djeteta i kosom jednog piscu“), prof. dr Abdul Balhyša- dr. Elvira Lumi („Balkanski književni identitet-faktor mira među narodima“), dr. Meli Šopi („Terminološki problemi u vezi dijalektologije i sociolingvistike“), mr Ismail Doda („Kongres pravopisa albanskog jezika i implementacije njegove rezulucije kod Albanaca u Crnoj Gori“), mr. Gezim Puka („Počeci drame i pozorišta u albanskom književnom sistemu“), mr. Rok Đoljaj („Poetika zbirke pjesama, Vječito cvijeće“ Nikole Ivana).

U rubrici „Istorijski“ rade dove su predstavili prof. dr Zef Mirdita („Albanci u kontekstu katolicizma i pravoslavlja-ekumenistički duh među crkvama“), dr Nermin Baša („Ilirski svijet u djelu Julije Cezara“), dr. Kastriot Marku („Hijerarhijska i teritorijalna organizacija franceskana u albanskim teritorijama“) i mr. Ćazim Namani („Kosovo ili Dardanija“).

Odjeljak Toponomastika sadrži dva priloga posvećena mikrotponomiji albanskih teritorija Pelegonije, prof. dr Mustafe Ibrahimija i „Toponomija“ teritorija južne Albanije, dr. Eliana Pačo.

Poseban dio posvećen je društvenim pitanjima sa prilozima koje su priredili: dr. Rezane Kononija („Etno-pravni aspekti evolucije krvne osvete i uloga albanske države u zaštiti prava na život“), Nik Gašaj („Demokratija i javnost“) i dr Juljana Kume („Grecizmi u terminologiji pravoslavne crkve“).

Tu su i recenzije o nekim novim i aktuelnim izdanjima u Crnoj Gori i regionu, kao i čestitke Redakciji časopisa „Malesia“ koje su uputili prof. dr Šaban Sinani, dr. Sabina Osmanović i publicista Arben Lagret.

Glavni i odgovorni urednik časopisa je Nik Gašaj.

Priredila: Š. B.

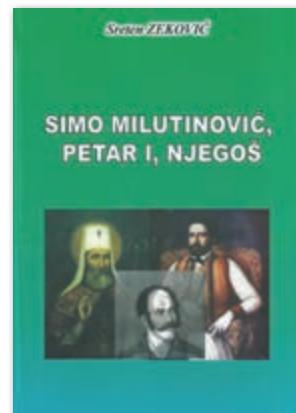
O NAUČNO ZASNOVANOM I KORISNOM ŠTIVU NE SAMO ZA NJEGOŠOLOGIJU

(Sreten Zeković: „Simo Milutinović, Petar I i Njegoš – krivotvorstvo Sima Milutinovića”, „Crnogorski kulturni krug”, Cetinje 2013)

Kada je u pitanju knjiga Sretena Zekovića: „Simo Milutinović, Petar I i Njegoš – krivotvorstvo Sima Milutinovića”, prije svega, napomijenjem da je riječ o naučno zasnovanom i korisnom štivu, ne samo za našu njegošologiju, no i za manje obavijestenu javnost (ne samo laičku). Knjiga ima naučnu aparaturu, citati su korektno navođeni s upućivanjem na autora ili literaturu iz koje su preuzeti, a konsultovana je literatura renomiranih pozavalaca crnogorske usmene i pismene književnosti, usmeno književnosti uopšte i životu i djelovanju Sima Milutinovića, te istorijskih kretanja u Crnoj Gori vremena o kojem je riječ i sl.

Posebno mjesto u knjizi zauzima rasvjetljavanje problema naslova Njegoševe zbirke usmene poezije, poznate pod imenom „Ogledalo srpsko”, te postavljanje pitanja autorstva posveće Simu Milutinoviću u „Luči”. Načrto je podrobno analizirano pitanje te posvete. Analiza daje materijala da se posumnja u izvornost posvete o kojoj je riječ, brojni argumenti koji su navedeni dječiju više ne ubjedljivo. Ipak, konačno rješenje toga problema, po svojoj prilici, osta-

Adnan Čirgić

će otvoreno sve dokle se ne nađe izvornik Njegoševa djela. No, do tada svakako će ostati nezaobilazna osnova na sumnja koju je autor ovog rukopisa naveo i podrobnalizirao, upoređujući posvetu Puškinu s posvetom Milutinoviću, upoređujući ostale djelove „Luče” s njezinom posvetom, te ukazujući na mogućnih zamislenih seđama poglavlja „Luče” umjesto šest, koliko ih ima u publikovanim varijantama. Nedobronamjeran odnos Milutinovića prema Njegošu, potvrđen više puta, zaista daje razloga da se posumnja u izvornost posvete o kojoj je riječ.

Adnan Čirgić

VIŠESTRUKA DIMENZIJA LINGVISTIČKO-ISTORIJSKIH ISTAŽIVANJA

(Božidar Šekularac – Cvetko Pavlović: „Toponimija opštine Bar”, DANU, Podgorica, 2012)

Monografska publikacija akademika prof. dr Božidara Šekularaca i dr Cvetka Pavlovića „Toponimija opštine Bar”, u izdanju DANU, izšla je ovih dana iz štampe. Recenzenti knjige su naša eminentna naučna imena: akademik Radoslav Rotković, akademik Vukić Pulević i dr Maksut Hadžibrahimović. Monografija je obima 285 strana, tehnički dobro opremljena, sa sedam karata, dvije fotografije i 69 jedinica izvora i literature.

Toponimija označava skup geografskih naziva (gr. *topos*=mjesto, oblast, zemlja; gr. *onim*= ime, naziv). Toponimija je sinteza lingvistike, istorije i geografije. U najužem smislu riječi, toponomastika ili toponimija dio je lingvističke grane onomastike koja se, opet, sa lingvističkog stanovašta, obično smatra i dijelom dijalektologije. Sama onomastika je naučna disciplina koja proučava vlastita imena, njihovu funkciju u jeziku i društvu, kao i zakonitosti njihovog obrazovanja, razvitka, transformacije.

Geografska komponenta se odnosi, prije svega na lingvističku geografiju koja se bavi izučavanjem i rasjeljavanjem pojedinih riječi sa određenih teritorija i njihovim značenjem. Istoriski potencijal sadržan u vlastitom imenu očituje se dijelom u tome što je ono povezano mnogim nevidljivim nitima s raznovrsnim efektima ljudske djelatnosti.

Monografija „Toponimija opštine Bar” sastoji se iz tri dijela.

Prvi dio čini šest poglavlja: *Grad Bar i Barska kotlina; Sutomore-Spič; Crmnica, Šestani; Krajina-Dukljanska župa i Mrkojević-Dukljanska župa Prapratna*, u kojima je, ukratko, predstavljena teritorija barske opštine regionalno. Prikazani su osnovni istorijski, privredni, geografski i kulturno-istorijski podaci koji nam daju osnovne informacije o ovom prostoru.

Drugi dio se sastoji iz dva poglavlja: *Stranice opštine toponomastike i toponimija barske opštine i Analiza toponima barske opštine*. Toponimi u barskoj opštini nastali su kao rezultat složenosti kontakata naroda, njihove šarolikost, kao i etničke i vjerske raznovrsnosti. Autori su toponime razvrstali u tri kategorije: slovenske, hrišćanske i ostale. Najpoznatiji toponimi, odnosno imena regija, varoši, naselja i sela obrađeni su i etimološki, sa željom da se ukaže na mogući nastanak i porijeklo svakog imena pojedinačno.

Treći dio obuhvata *Abecedni pregled toponima po oblastima i plemenima*. U ovom dijelu toponimi su razvrstani po regionima, plemenima i selima, složeni

abecednim redom. Uz svaku imenica koja ukazuje na karakteristike svakog od njih, kao i stanje na terenu. Antroponi su zabilježeni samo kao prisutna prezimena u određenom naselju. Na kraju knjige, dat je spisak sto saradnika na terenu, koji su autorima bili informator, i bez čije bi pomoći ovaj rad bio mnogo siromašniji, kao i kratki podaci o autorima.

„Toponimija opštine Bar” je priča o izuzetnoj složenoj istorije Balkanskog poluostrva, Duklje, Zete, Crne Gore. Autori su, obrađujući ovu tematiku, uradili impozantan posao koji ima višestruku dimenziju i specifičnu naučnu i nacionalnu temu.

Mr Vasilij Jovović

OVJEĆNOM DUHU PODGORICE

(Andrijana Nikolić: „Podgorički intermeco”, autorsko izdanje, Podgorica 2013)

vi djecu što su. Đeca, praktično, preskaču srećno djetinjstvo, ne prepoznavaju golubove, ne igraju se sa životinjama, čak ni onim plišanim ili plastičnim.

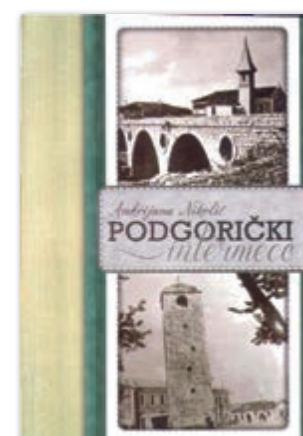
Radovan Vujadinović, pisac iz naših davnih čitanjki i lektira, ima šta da kaže, lijepo i važno, i đeci trećeg milenijuma, samo im treba pripomoći i blagonačelnost nas iz drugog milenijuma. Da ih uzmemu za ruku, odvedemo u prirodu, pa da im pred spavanje čitamo i pričamo ove i ovačke priče.

Zoran Raonić

Podgorički intermeco“ Andrijane Nikolić je knjiga ispunjena duhom prošlih vremena, mirisom podgoričkog akšama, leljavim slikama kamenih zidova stare Podgorice iz kojih se kriju čežnjive oči mlađih devojaka čiji se snovi o ljepom mladoženju i ostvaruju i ne ostvaruju, jer život ima samo njemu znana pravila, a sudbina često ima i neke svoje planove.

Ljubav, čežnja, prkos, čast i povrijeđeni ponos snažni su motivi koji integriraju sve djelove knjige, odnosno njene kratke drame: „Prćija“, „Vojvoda Miljan odjeli ženu, sestraru Šćepovu“, „Prokleti car Dukljan – legenda o Vezirovom mostu, „Porodični intermeco“. Posljednje, peto poglavlje „Anegdote iz Srednje stručne škole Sergije Stanić“ u savremenom svjetlu na humoran način sublimira vrcavi podgorički duh.

Hronotopski, Andrijanina knjiga zanimljiva je jer njen vremenski nit povezuje davanu vremena Duklje, neobičnu svestrenost Uleminje subbine (s kraja 17. i početka 18. vijeka) u dramskoj sekvenci „Prćija“, 19. vijek porodično-ljubavne priče o Mar-

Kroz sve to čudesno dramsko i pripovijedno tkivo Andrijanine knjige elegantno i prirodno, negdje izrazitije, a negdje diskretnije, provlači se humorna i katkad ironijska nit da istakne i svemu da oreol životnosti, odnosno životu kojeg svi prihvataamo takvog kakav jeste i mjerimo vlastitom mjerom, koja je punija mudrošću što više životnih godova slažemo. Andrijana Nikolić svojim trećom knjigom pokazala literarnu snagu, umještost, optimizam i duh čija je zrelost tako očigledna.

Svetlana Čabarkapa

SLIKA SREĆNOG DJETINJSTVA

(Radovan Vujadinović: „Golub u kući” – 88 priča o životinjama; Udruženje crnogorskih pisaca za đecu i mlade; Podgorica 2012.)

Klasik crnogorske književnosti za đecu (i odrasle), Radovan Vujadinović, đečjoj književnosti se vraća još jednom, ovaj put s knjigom „Golub u kući”, zbirkom podnaslovljrenom: „88 priča o životinjama“.

Nije samo poetika ovog naslova ono što ovu prvu „vuče“ ka poeziji, poetskoj prozi, dovoljno je samo preletjeti naslovima tih 88 priča, pa da se čitalcu otvori beskraj – polje slike, prizora, događaja, malih i velikih drama, ali i veselih dogodovština, najčešće sa srećnim ishodom. Da ne govorimo o tome što sve donosi dublje poniranje u sve slojeve ovih priča koje nijesu basne, pa ni priče o životinjama, već više priče o čovjeku, njemu koji je remetio i remeti jedan ustaljen poredak u prirodi, gdje čovjek jeste najvažniji, (volimo da) vjerujemo, ali znamo da je on (čovjek) usurpirao mnogo toga što pripada tim dragim bićima, koja ponekad i u pogrdnom smislu nazivamo tim skupnim imenom – životinje! Autor se oslanja na onaj izvorni duh narod-

ne priče i pričanja, efektno koristeći poznate obrascce pripovijedanja, pa i motive iz naše velike baštine kojoj se moramo vraćati. U ovim pričama je razasta impresivna šarenica sazdana od starih riječi, ljepote izvornog govora, gozba jezika, zaboravljenih riječi, zaturenih, ostavljenih u praznom prostoru, u vakuu gdje nemaju za što prionuti.

Čovjek je izgubio ono ikonsko u sebi, odradio se od prirode, od drugih ljudi, od sebe. Poletio je nekud, zaboravljujući da „i ko je letio – na zemlju je pao“, u doslovnom značenju. Danas, ako golub u kuću uleti, navaliće na njega kao na kakvu neman, napast, „idi svojoj kući, golube“, nećemo mu dati zrno pšenice ni mrvicu hljeba, zato što se ne možemo sjetiti ni onih simboličkih značenja dolaska goluba u kuću.

Zaboravljenia je radost koju donose male velike stvari, poletjeli smo za omamama – savremenog doba koje odrasle privlače kao malu đecu, vuku ih za sobom kao nekada zmaje-

Povodom obilježavanja Svjetskog dana Pošte organizovan literarni konkurs za učenike osnovnih škola

NAJBOLJI RAD VALENTINE STANIĆ

Obilježavanje Svjetskog dana Pošte, tradicionalno koristimo za promociju pisanog načina komunikacije među mladim ljudima, i to će i dalje biti naš cilj, poručio je Igor Radusinović, predsednik Odbora direktora Pošte Crne Gore. Zbog velikog broja pristiglih radova, kao i njihovog kvaliteta komisija Ministarstva prosvjete odlučila da posebno pohvali još šest učenika

Na ovogodišnji literarni konkurs Pošte Crne Gore i Ministarstva prosvjete, povodom obilježavanja Svjetskog dana Pošte, pristiglo je oko 100 radova iz 40 osnovnih škola. Prema procjeni komisije Ministarstva, najbolji rad na temu „Zašto je voda dragocjena“ napisala je Valentina Stanić, učenica IX razreda mojkovačke OŠ „Radomir Mitrović“. Prijatelji Poštinstvog literarnog konkursa kompanija „ST“ nagradila je tablet računaram, a Pošta će njen rad prevesti i poslati Svjetskom poštanskom savezu na međunarodno takmičenje.

Drugo mjesto pripalo je Aleksandru Slavuljici, učeniku podgoričke OŠ „Vladimir Nazor“, dok je treće osvojila Mirela Rujović iz OŠ „Štampar Makarije“, Podgorica. Kompanija „Grifon kompjuter“ poklonila je drugonagrađenom digitalni fotoaparat, dok je kompanija „Olivetti“ trećenagrađenom poklonila mobilni telefon. Organizator takmičenja, Pošta Crne Gore dodijelila je i posebnu nagradu (biciklo) Maši Božović, učenici OŠ „Ivan Vušović“ na Vidrovani kod Nikšića.

Zbog velikog broja pristiglih radova, kao i njihovog kvaliteta, komisija Ministarstva prosvjete odlučila je da posebno pohvali još šest učenika: Andelu Krgović (OŠ „Anto Đedović“ iz Ba-

Nagrađeni učenici u Ministarstvu prosvjete

ra), Andrijanu Mijanović (OŠ „Ivan Vušović“, Vidrovan kod Nikšića), Vukicu Rašović (OŠ „Oktoh“, Podgorica), Mašu Radovanović („Narodni heroj Savo Ilić“ Kotor), Saru Glogazić (OŠ „Sutjeska“, Podgo-

rica) i Nikolu Vlahovića (OŠ „Risto Manojlović“, Kolašin). Prilikom uručenja nagrada, Igor Radusinović, predsednik Odbora direktora Pošte Crne Gore, ukazao je na značaj globalne poštanske mre-

že, kao i međunarodnog integriranja nacionalnih poštanskih sistema. Takođe, on je dodao da nacionalno takmičenje za najljepše pismo, koje organizuje Pošta Crne Gore u saradnji sa Ministar-

stvom prosvjete, predstavlja segment međunarodnog takmičenja koje već 42 godine realizuje Svjetski poštanski savez.

„Obilježavanje Svjetskog dana Pošte, tradicionalno

koristimo za promociju pisanih načina komunikacije među mladim ljudima, i to će i dalje biti naš cilj“, poručio je Radusinović.

Š. B.

Štićenici Centra za djecu i mlade „Ljubović“ posetili košarkaški klub „Budućnost“

UČESTVOVALI U REKREATIVNOM TRENINGU

Gostima ukazano na značaj bavljenja sportom

Štićenice Centra za djecu i mlade „Ljubović“ ugostili su u prostorijama košarkaškog kluba „Budućnost Veli“ i na terenu u Njegoševom parku sportski direktor mlađih selekcija Dragan Vukče-

vić i trener mlađih kategorija Nenad Milošević.

Pošeta je imala cilj da štićenicima Centra približi značaj bavljenja sportom, kao i njegov značaj za razvoj mlađe ličnosti. Oni su upoznati

sa osnovama košarke i učestvovali su u rekreativnom treningu koji je održao trener Milošević. Od svojih domaćina dobili su i prigodne poklone.

O. Đ.

U sklopu proslave 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, a povodom obilježavanja 15. oktobra, Dana Lovćenca, Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš“ organizovalo je fotografisanje dece u crnogorskoj narodnoj nošnji. Dečije crnogorske narodne nošnje obezbijedilo je Crnogorsko kulturno prosvjetno društvo „Princeza Ksenija“ a fotografске usluge fotograf Vaso Krivokapić. Fotografisanje je upriličeno pored Njegoševe biste u Lovćenku.

Lj. V.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA
IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 4,40 eura, polugodišnja 2,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

WEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

STUDENTSKI INFORMATOR

Podgorica: Počela izgradnja Sportske dvorane Univerziteta Crne Gore

DOM ZA SPORTSKA I KULTURNA DEŠAVANJA

„Studenti državnog Univerziteta dobiće svoj prostor za sportske, kulturne i administrativne sadržaje”, poručio je ministar prosvjete Slavoljub Stijepović. „Sport treba da ispunji svoju naglašenu društvenu misiju koja, pored takmičarskog, ima važan vaspitni, zdravstveni, socijalni i drugi sadržaj”, rekao je predsednik Upravnog odbora UCG i dekan Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje prof. dr Duško Bjelica

POLAGANJE KAMENA TEMELJCA: Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović, rektor UCG prof. dr Predrag Miranović i predsednik Studentskog parlamenta Miloš Vujošević

[Str. II]

STUDENTSKI RAPORT SA FAKULTETA UNIVERZITETA CRNE GORE

[Str. III-V]

Studentski parlament:
Miloš Pavićević, student povjerenik Univerziteta
Crne Gore

PROBLEME RJEŠAVAMO U SARADNJI SA NADLEŽNIMA

Studentska vijeća na redovnim šednicama Skupštine Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore iznose probleme koje imaju studenti na njihovim fakultetima, nakon čega se naša organizacija obraća nadležnim sa ciljem da ti problemi budu riješeni u što kraćem roku. I u narednom periodu nadamo se uspješnoj saradnji sa donosiocima odluka, kako bi problemi bili rješavani, a kvalitet studiranja bio unaprijeđen. Posredstvom studentskih vijeća organizujemo naučne tribine, okrugle stolove i debate na univerzitetskim jedinicama, a takođe su zastupljena i studentska druženja i druge sportske i društvene aktivnosti

[Str. V]

U devet evropskih gradova ambasadori Crne Gore primili crnogorske studente

USPOSTAVLJANJE ČVRŠĆIH SPONA

[str. II]

Dom učenika i studenata u Podgorici: Smještaj, ishrana, učenje, rekreacija...

SVE BOLJI USLOVI

Kapacitet studentskih domova u Podgorici je 1.700 mesta od kojih 462 pripada najnovijem objektu

[str. VI]

Studentske zamjerke prevoznicima

NEVJEROVATNO JE DA MJESEČNE KARTE NE VAŽE U LOKALU

[Str. II]

Bijelo Polje bez studentskog doma

AKADEMCI ŽIVE U HOTELU

[Str. VI]

Dom studenata i učenika „Braća Vučinić“ u Nikšiću

SOBE APARTMANSKOG TIPOA NAMIJENJENE STUDENTIMA SA NAJBOLJIM PROŠEKOM

Ove godine, 52 stanara, studenta prve godine (konkurisalo 124) smještena u Domu, dok je na II., III i IV godini (konkurisalo 328) primljeno njih 183, a obezbijeden je smještaj i za 51 učenika. Tradiciju u Domu predstavlja porodična atmosfera, kao i osjećaj bezbjednosti. Za sada nedovoljni kapaciteti za organizovanje društveno-zabavnog života

[Str. VII]

U Baru radi više državnih i privatnih fakulteta i odjeljenja

MALI UNIVERZITETSKI CENTAR

Veće interesovanje za fakultete sa pomorskim, poljoprivrednim i ekonomskim smjerovima i niže cijene školarine

[Str. VIII]

Cetinjske akademske teme

REZULTATI NAJBOLJE GOVORE

[Str. VIII]

I Prosvjetni rad

NOV.
2013

BROJ
19

Počela izgradnja Sportske dvorane Univerziteta Crne Gore

DOM ZA SPORTSKA I KULTURNA DEŠAVANJA

„Studenti državnog Univerziteta dobije svoj prostor za sportske, kulturne i administrativne sadržaje”, poručio je ministar prosvjete Slavoljub Stijepović. „Sport treba da ispunji svoju naglašenu društvenu misiju koja, pored takmičarskog, ima važan vaspitni, zdravstveni, socijalni i drugi sadržaj”, rekao je predsednik Upravnog odbora UCG i dekan Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje prof. dr Duško Bjelica

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović, rektor Univerziteta Crne Gore (UCG) prof. dr Predrag Mirković i predsednik Studentskog parlamenta Miloš Vujošević položili su kamen temeljac za izgradnju Sportske dvorane UCG, vrijedne blizu 3,5 miliona eura.

„Ovo je istorijski dan jer će studenti državnog Univerziteta po prvi put od njegovog osnivanja dobiti svoj prostor za sportske, kulturne i administrativne sadržaje i sve ono što je neophodno da imaju”, istakao je ministar Stijepović.

On je dodao da „u vrijeme krize ni mnogo bogatije države ne razmišljaju o ovakvim investicijama i ulaganjima u studentski standard, a kod nas su u posljednjih 30 dana otvorene investicije vrijedne 15 miliona eura”.

Predsednik Upravnog odbora UCG i dekan Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje prof. dr Duško Bjelica naglasio je da sport treba da ispunji svoju naglašenu društvenu misiju koja, pored takmičarskog, ima važan vaspitni, zdravstveni, socijalni i drugi sadržaj.

PROGRAM OD JAVNOG INTERESA

„Sport nije sam sebi cilj, on je sredstvo obrazovanja, vaspitanja, zabave, unapređenja zdravlja, pa tako i povećanja ukupnog kvaliteta života. Mi želimo da naš rad bude na još većem nivou u funkciji studenata, da osnažuje i širi stručna znanja, umještost i emocionalnost. Ovaj objekat će biti prava mjeru za to”, poručio je Bjelica.

Prema njegovim riječima, napravljeni su najkvalitetniji preduslovi u osmišljavanju zdravog života studenata. Unapređenje sportske infrastrukture, kao jednog od najvažnijih segmenta razvoja studentskog sporta, upravo se posti-

že izgradnjom novih sportskih objekata koji zadovoljavaju međunarodne standarde.

„Znajući da sport na svim nivoima i u svim oblicima obezbjeđuje fizičku, mentalnu i socijalnu dobrobit građana Crne Gore, svakako je potrebno podsticati sve subjekte koji djeluju u sportu, pa i one izvan njega, na utvrđivanju jedinstvenih stavova i koncepta sprovođenja programa od javnog interesa u ovoj oblasti”, naveo je Bjelica.

ULAGANJE U INFRASTRUKTURU

Student povjerenik na UCG Miloš Pavićević smatra da je za studentsku populaciju u Crnoj Gori, značajan događaj početak izgradnje sportske sale i da je to bilo u vrhu prioriteta studentske organizacije u prethodnim godinama.

„Uz ulaganja u postojeće studentske domove, izgradnju novog studentskog doma koji ima 460 mesta, u najvećoj mjeri riješen je problem smještajnih kapaciteta u Podgorici, nastavlja se sa ulaganjem u infrastrukturu, kao važnom preduslovu za ostvarivanje dobrih rezultata studiranja i unapređenje kvaliteta studentskog života. U narednom periodu za Studentski parlament UCG od ključnog značaja će biti rješavanje problema nezaposlenosti mladih, za koji će biti potrebna podrška vlasti, resornog ministarstva i drugih nadležnih institucija. Veliki broj svršenih visokoškolaca nije u mogućnosti da nađe posao, pa što prije treba krenuti sa osmišljavanjem strategije kako bi se smanjio broj mladih ljudi sa diplomama koji su na birou rada. Program stručnog ospozobljavanja, koji se realizuje već drugu godinu za redom, pokazao je određene neusklađenosti između ponude i tražnje na tržištu rada i to su smernice koje treba iskoristiti za rješavanje ovog problema”, uka-zao je Pavićević.

SPORT JE SREDSTVO OBRAZOVANJA, VASPITANJA I UNAPREĐENJA ZDRAVLJA:
Prof. dr Duško Bjelica

KAPACITET OBJEKTA

Novi objekat, ukupne površine 3.290 m², biće izgrađen po najsavremenijim standardima, u vrijednosti 3.353.497,80 eura. Projektom je predviđeno da sadrži prizemlje i sprat, prateće sadržaje i multimedijalni centar, a rok za završetak radova je oktobar 2014. godine. Osim višenamjenske dvorane za razna sportska takmičenja, projektovane su i prostorije za novinare i obezbjeđenje. Dvorana je prilagođena organizaciji koncertnih i raznih kulturnih manifestacija. Na tribinama će biti 805 sjedišta.

U veliku salu, projektovana je fitnes sala i spravarница, kao i tehničke prostorije. U prizemlju aneksu dvorane biće smješteno 6 garderoba za sportiste, trenere i sudije, teretana sa garderobama, 5 kancelarija za administraciju, kao i prostorije sa ambulantom za ljekara, toleti i prostorije za održavanje objekta.

Multimedijalni centar biće smješten na spratu aneksu i imaće prijemni hol sa kafe barom i prostorom za pres konferencije, višenamjensku multimedijalnu salu kapaciteta 250 mesta za sjeđenje, salu za sastanke, kancelariju za studentsku organizaciju, prostoriju za režiju i spikera, čajnu kuhinju i ostavu, toalete, prostoriju za odlaganje inventara i prateće pomoćne prostorije, kao i prostorije namijenjene za Studentski kulturni centar.

Početku radova objekta prisustvovali su direktor Direkcije javnih radova Žarko Živković, kao i predstavnici Univerziteta, Ministarstva prosvjete i drugih nadležnih institucija.

O. Đuričković

Izgled budućeg objekta koji će biti uraden po najsavremenijim standardima

U devet evropskih gradova ambasadori Crne Gore primili crnogorske studente

USPOSTAVLJANJE ČVRŠĆIH SPONA

Organizacija crnogorskih studenata u inostranstvu (OCSI) i Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija organizovalo je, u okviru projekta „Montenegro Embassies – Open House (ME-OH)”, druženje crnogorskih ambasadora sa studentima iz Crne Gore u devet diplomatsko-konzularnih predstavnstava širom Evrope.

Kako je saopšteno iz Ministarstva vanjskih poslova, susreti su priređeni u ambasadama u Beču, Berlinu, Briselu, Budimpešti, Londonu, Ljubljani, Moskvi, Parizu i Rimu. Cilj okupljanja je bio da se poboljšaju i prodube odnos između diplomatsko-konzularnih predstavnika i crnogorskih studenata u inostranstvu. To je bila prilika da se sa ambasadorima i diplomatsko-konzularnim predstvincima kreira zajednička agen-

London

da za novu akademsku godinu, da se govoriti o konkretnim aktivnostima koje bi mogli biti realizovane, i ukaže na značaj koji imaju crnogorski studenti u inostranstvu, dodaje se sa saopštenju.

O. Đ.

Studentske zamjerke prevoznicima

NEVJEROVATNO JE DA MJESEČNE KARTE NE VAŽE U LOKALU

Studenti su nezadovoljni što mjesecne karte za prigradski prevoz ne važe za lokal pa kad dođu u Podgoricu moraju izdvojiti novac za gradski autobus ili taksi. Ne malo broj njih mora pješke, jer nema novca za to.

„Nevjerovatno je da mjesecne karte ne važe u lokalnu već u gradskom prevozu moramo kupiti kartu. Uglavnom svi studenti idu pješke jer nas karta godišnje košta koliko i godina studija”, ističe student Petar Marković.

„Zbog loše umreženosti autobuskih linija moramo da koristimo taksi, a nerijetko i da idemo pješke. Da bi student stigao npr. iz Zete do tehničkih fakulteta mora da krene dva i

po sata ranije prije početka nastave”, ukazuje studentkinja Nevena Andelić.

Cijena autobuske karte u lokalnu je 40 i 50 centi, u zavisnosti od prevoznika, a za taksi npr. od Autobuske stanice do zgrade tehničkih fakulteta oko 1,5 eura, a do Pravnog i Ekonomskog fakulteta oko jedan euro. Za vožnju autobusom iz Danilovgrada do Podgorice treba izdvojiti 1,2 eura.

Ministarstvo prosvjete kroz djelatnost Odjeljenja za učenički i studentski standard obezbjeđuje sredstva za studente koji ostvaruju pravo na participaciju za prevoz u međugradskom saobraćaju u visini od 20 posto od cijene karte.

STUDENTSKI RAPORT SA FAKULTETA UNIVERZITETA CRNE GORE

Filozofski fakultet u Nikšiću: SVAKE GODINE SE DOPUNJUJU OPREMA I NASTAVNA SREDSTVA

Ove školske godine, u prvu godinu studija upisao se 571 student, od kojih 346 na budžet i 225 samofinansirajućih. Inače, na Fakultetu studira oko 2.500 studenata na osnovnim, i više od 300 na magistarskim i doktorskim studijama

Filozofski fakultet u Nikšiću svoje korijene ima u više decenija staroj tradiciji visokoškolstva u Crnoj Gori, a sam njegov početak veže se za osnivanje prve više škole u Republici. Više pedagoške škole na Cetinju 1947. godine, koja je obrazovala nastavni kadar za osnovne škole, a pod nazivom Pedagoška akademija, od 1963. godine radila u Nikšiću. To je složena obrazovna i naučna institucija koja u okviru svoje maticne djelatnosti realizuje osnovne, specijalističke i poslijediplomske studije, kao i postupak za sticanje naučnog stepena doktora nauka.

Osnovne studije na Filozofskom fakultetu realizuju na odsjecima: Sociologija, Filozofija, Istorija, Geografija, Crnogorski jezici i južnoslovenske književnosti, Srpski jezik i južnoslovenske književnosti, Engleski jezik i književnost, Francuski jezik i književnost, Italijanski jezik i književnost, Pedagogija, Obrazovanje učitelja, Predškolsko vaspitanje i Psihologija.

Ove školske godine u prvu godinu studija upisao se 571 student, od kojih 346 na budžet i 225 samofinansirajućih. Inače, na Fakultetu studira oko 2.500 studenata na osnovnim i više od 300 na magistarskim i doktorskim studijama.

Najveće interesovanje je bilo za studijske programe: Engleski jezik i književnost, Obrazovanje učitelja, Predškolsko obrazovanje, Pedagogiju i Psihologiju.

Uslovi za izvođenje nastave na Filozofskom fakultetu su dobri. Skoro svake godine nabavljaju se nova oprema i nastavna sredstava, prvenstveno preko Tempus projekata i u saradnji sa srodnim fakultetima iz Evrope. I pored toga, nedostaju učionice koje bi bile opremljene savremenim sredstvima prezentacije nastavnog programa, ali i novim laboratorijskim za praktičnu nastavu. Pojedini studijski programi, posebno oni koji su skorije formirani, lošije su opremljeni i šansa je u inicijativi za pokretanje projekata preko kojih će se doći do opreme.

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću: NJIHOV MOTO JE „ZDRAVLJE I ZNANJE”

Na osnovne akademske studije Fizička kultura upisano je 60 studenata, na osnovne primijenjene studije Sportski treneri njih 15, a osnovne primijenjene Sportski novinari - 40. Što se tiče postdiplomskih specijalističkih studija, akademske studije Fizička kultura upisalo je 25 akademaca, a primijenjene studije Sport i fitness - 5

Fakultet za sport i fizičko vaspitanje upisuje kreativne, sposobne i zdrave mladiće i devojke koji žele svestran razvoj ličnosti, uz moto „Zdravlje i znanje“. Fizičko vaspitanje i sport predstavljaju naučnu oblast, koja spada u najsložnije oblasti istraživanja, koja su aktuelna na početku trećeg milenijuma. Prvo, zbog toga što za objekat imaju čovjeka, jednu vrlo složenu bio-psihosocijalnu strukturu, čije fiziološke procese i psihičko funkcionisanje savremena nauka nije do kraja istražila, iako nauka raspolaže sredstvima visokog tehnološkog dometa, ona se, praktično, nalazi tek na početku poznavanja složene strukture, koja se zove čovjek. Fakultet raspolaže Centrom za dijagnostikovanje u sportu, internet salom, sportskom bibliotekom, studentskim klubom, amfiteatrom, učionicama, savremenim kabinetima.

Na osnovne akademske studije Fizička kultura upisano je 60 studenata, na osnovne primijenjene studije Sportski treneri njih 15, a osnovne primijenjene Sportski novinari - 40. Što se tiče postdiplomskih specijalističkih studija, akademske studije Fizička kultura upisalo je 25 akademaca, a primijenjene studije Sport i fitness - 5.

Ekonomski fakultet u Podgorici: NAJSAVREMENIJA NASTAVNA SREDSTVA

Fakultet ima oko 4.000 studenata, od kojih je 800 upisano ove godine

Najstarija visokoškolska ustanova u Crnoj Gori baštinski tradiciju dugu pet decenija, sa više od 7.000 diplomata, preko 400 magistara i više od 50 doktora ekonomskih nauka. Fakultet ima oko 4.000 studenata, od kojih je 800 upisano ove godine. Obezbijedeno je besplatno školovanje na prvoj godini studija za 120 najboljih učenika. Preko 50 stalno zaposlenih profesora i saradnika, kao i veliki broj gostujućih predavača iz zemlje i inostranstva trudi se da njihovi studenti steknu najbolje obrazovanje iz oblasti ekonomije i diplomu koju poslodavci najviše cijene. Nastava je podržana najsavremenijom informacionom i audio-vizuelnom tehnologijom u pet sala, sa 155 računara najnovije generacije i signalom za bežični internet u cijeloj gradu.

Studentima je omogućeno da dio studija provedu na nekom od inostranih univerziteta, partnera ekonomskog fakulteta, i to u Beču, Uđinama, Bratislavu, Pragu, Ljubljani, Skoplju, Mariboru, Zagrebu, Budimpešti, Krakovu, Rimu, Bariju, Rigi... Tokom studija, akademci mogu usavršiti francuski jezik kroz besplatne kurseve, ispite da polazu po programu Univerziteta u Nici i, na kraju, dobiti dvije priznate diplome ekonomskih fakulteta u Podgorici i Nici.

Program učenja na daljinu omogućava fleksibilno usklajivanje studiranja sa poslom, uz primjenu najsavremenijih informaciono-komunikacijskih tehnologija.

Akademcima je omoguđeno da se uključe u rad studentijskih organizacija, kao što su: Savez studenata Ekonomskog fakulteta, Savjet studenata Studija menadžmenta, Sportsko-rekreativno društvo „EkoMen“, Umjetnički klub, Ženski biznis klub itd.

Primijenjene studije menadžmenta u Podgorici:

ZNANJE I VJEŠTINE ZA BIZNIS

Studije menadžmenta ove godine je upisalo oko 250 studenata u Podgorici i njih 50 u Bijelom Polju

Ekonomski fakultet je 1993. godine osnovao Poslovnu školu, potvrđujući na taj način ulogu lidera, ne samo na polju sticanja ekonomskih znanja, već i na polju sticanja biznis znanja i vještina. Studijske 2004/2005. godine Poslovna škola je transformisana u trogodišnje studije menadžmenta. Studije menadžmenta je ove godine upisalo oko 250 studenata u Podgorici i njih 50 u Bijelom Polju.

Ove studije su osnovane sa namjerom da se studentima omogući sticanje, praktičnih i primjenljivih poslovnih znanja, kao i informatičkih vještina. Cilj je osposobiti studente za osnivanje spostvenog biznisa, kao i upravljanje preduzećem.

Program se paralelno realizuje u Podgorici i u Bijelom Polju. Akademci su u prilici da steknu informatičke vještine koje će koristiti u biznisu, a na raspaganju su im besplatni udžbenici ovdasnjih profesora u elektronskoj formi. Na raspaganju su im i brojne studentske organizacije, od kojih i Savjet studenata menadžmenta u Podgorici i u Bijelom Polju.

Biotehnički fakultet u Podgorici:

UNAPREĐIVANJE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE

Fakultet ima 567 studenata od kojih je 188 brutoša

Godine 1961. osnovan je Poljoprivredni institut. Pod tim nazivom funkcionsao je do 1997. godine kada, uključivanjem sektora za šumarstvo u jedinstvenu naučnoistraživačku instituciju, prerasta u Biotehnički institut. Pokretanjem studija poljoprivrede, školske 2005/2006. godine, institut preraste u fakultet, a 2007. godine zvanično mijenja ime u Biotehnički fakultet.

Misija Biotehničkog fakulteta je da, kroz sistem visokog obrazovanja, uspostavi najviše akademske standarde. Na stavnim sadržajem, primjenom savremenih metoda tehnika

i edukacije, kroz istraživački proces obrazuje mlađe ljude i kvalitetne stručnjake u oblasti poljoprivredne nauke. Oni će biti osposobljeni da svojim radom pomažu razvoj poljoprivrede, kao strateške grane naše zemlje i u skladu sa savremenim evropskim trendovima. Vizija Biotehničkog fakulteta je savremena, obrazovna, visokoškolska ustanova, priznata po naučnim, naučnoistraživačkim i stručnim dostignućima u oblasti poljoprivrede. Namjera je da se osposobe mlađi stručnjaci koji će i dalje unapređivati poljoprivrednu proizvodnju Crne Gore, ravnopravno prihvatajući konkureniju i izazove multifunkcionalne poljoprivrede.

Biotehnički fakultet poseduje poslovnu zgradu u Podgorici, čija je površina 3557 m² od čega su: jedan amfiteatar, dvije slušaonice, tri sale, osam višedjelnih prostornih laboratorijskih prostora, centralna biblioteka, sa preko 10.000 knjiga. Pored zgrade u Podgorici, fakultet poseduje vrlo kvalitetne i prostrane zgrade u Baru i Bijelom Polju. Raspolaže i sa oglednim dobrima u Podgorici 25 ha, Bijelom Polju 25 ha i Baru 3 ha. Sve laboratorijske i kabinetske prostore su opremljeni savremenom opremom i inventarom neophodnim za kvalitetan rad.

Biblioteka Biotehničkog fakulteta, kao i u ostalim visokoškolskim ustanovama, specijalizovana je biblioteka sa oko 5.000 stručnih naslova, zatvorenenog je tipa, namijenjena studentima, nastavnom osoblju i stručnim saradnicima.

Pored bibliotekarskog fonda namijenjenog potrebama nastave i naučno-istraživačkog rada, biblioteka sadrži naučne monografije, osnovne i referentne publikacije, priručnike, domaće i strane periodične publikacije, magistarske rade, doktorske disertacije, specijalističke i seminarne rade studenata. Biblioteka se blagovremeno obogaćuje novim naslovima iz oblasti iz kojih se izvode studijski programi.

Internet učionica se nalazi u centralnom holu zgrade Biotehničkog fakulteta. Opremljena je sa 10 računara. Svi računari su umreženi, a veza sa internetsom ovlastenom je preko akademске mreže Univerziteta Crne Gore, koja je povezana sa Evropskom akademskom mrežom (GEANT). Pristup internetu je omogućen, prije svega, u cilju dodatnog sticanja i proširivanja znanja na studijama.

Fakultet ima 567 studenata, od kojih je 188 brutoša.

Vannastavne aktivnosti se odvijaju kroz učešće studenata na sportskim takmičenjima (univerzitetskim, fakultetskim i dr.), na smotrama znanja (agronomijade i sl.), organizovanjem stručnih ekskurzija (posjete sajmovima poljoprivrede, obilasci poljoprivrednih gazdinstava, rasadnika i dr.)

Pravni fakultet u Podgorici:

USAVRŠAVANJE KROZ BOGAT KNJIŽNI FOND

Što se tiče broja studenata po smjerovima, na Pravnim naukama u Podgorici ih je 1.767, u Budvi 368, Bijelom Polju 370; na Bezbjednosti i kriminalistici 698. Što se tiče specijalističkih studija, na Pravnim naukama studiraju 204 studenata, a na Bezbjednosti i kriminalistici 38. Ove godine je indeks tog fakulteta stečeo 620 studenata

Na Pravnom fakultetu ove godine nisu otvarani novi smjerovi, niti je bilo ukidanja postojećih. Međutim, magistarske studije nijesu organizovane ove godine uslijed velikog broja ranije upisanih i preopterećenja nastavnog kadra. Što se uslova nastave tiče, smatraju da je, imajući u vidu veliki broj studenata koji ima Pravni fakultet, složena organizacija nastavnog procesa na visokom nivou, te da je prate dobri prostorni i drugi uslovi koje fakultet obezbjeđuje svojim studentima. Naravno, prostora za napredak ima, te u tom smislu imaju redovnu aktivnost svih struktura fakulteta. Vannastavne aktivnosti su brojne i prilagodene potrebljajima i interesovanjima studenata. Riječ je o brojnim tribinama, koncertima, okruglim stolovima koje organizuju, ili fakultet ili studentske organizacije koje funkcionišu na fakultetu. Pored toga, studentske organizacije slobodne su da same osmislile i organizuju i brojne druge aktivnosti, za koje im prostorije fakulteta i njegovi ukupni kapaciteti stope na raspaganju.

Biblioteka i čitaonica Pravnog fakulteta pružaju studenima mogućnost redovnog i dodatnog stručnog usavršavanja, kroz značajan knjižni fond koji studentima stoji na raspaganju, te prostor za učenje – čitaonicu Fakulteta.

Što se tiče broja studenata po smjerovima, na Pravnim naukama u Podgorici ih je 1.767, u Budvi 368, Bijelom Polju 370; na Bezbjednosti i kriminalistici 698. Što se tiče specijalističkih studija, na Pravnim naukama studiraju 204 studenata, a na Bezbjednosti i kriminalistici 38. Ove godine se na Pravne nauke u Podgorici upisalo 199 brutoša, u Budvi 69, a u Bijelom Polju 21, dok je na smjeru Bezbjednost i kriminalistica 99 akademaca prve godine. Pravne nauke – specijalističke studije ima 194 upisana a Bezbjednost i kriminalistica – specijalističke studije 38.

Elektrotehnički fakultet u Podgorici: UKLJUČENI U SVJETSKU AKADEMSKU MREŽU

U prvu godinu studija upisano je 319 studenata, a na fakultetu ih je ukupno 1.685

Elektrotehnički fakultet u Podgorici predstavlja moderno koncipiranu nastavno-naučnu instituciju koja je u proteklim godinama dala ogroman doprinos razvoju ostalih tehničkih, matematičkih i fizičkih nauka i odgovarajućih institucija u Crnoj Gori. Nastava na Fakultetu izvodi se na studijskim programima: Energetika i automatika, Elektronika, telekomunikacije i računari, Studije primijenjenog računarstva.

U prvu godinu studija ove godine je upisano 319 brutoša, a na fakultetu je ukupno 1.685 studenata.

Nastava na studijskim programima traje šest semestara.

Na programu Energetika i automatika organizuju se smjerovi za elektroenergetske sisteme i za industrijsku elektrotehniku i automatiku.

Na programu Elektronika, telekomunikacije i računari, organizuju se smjerovi za elektroniku, za telekomunikacije i za računare.

Uz značajno materijalno angažovanje države, danas se ETF nalazi u modernoj zgradi tehničkih fakulteta, u kojoj raspolaže sa 3800 m² prostora, od čega: 775 m² kabinetorskog prostora, 520 m² prostora za održavanje nastave, 1910 m² laboratorijskog prostora, 570 m² zajedničkog prostora.

Fakultet raspolaže i sa dvije savremeno opremljene računarske učionice, sa po 33 računara, kao i sa drugom, u vremenu njene nabavke, kvalitetnom laboratorijskom opremom. U svakom kabinetu nalazi se pristojna računarska konfiguracija. Svi poslovi nastavne, studentske, kadrovske i finansijske evidencije vode se uz korišćenje veoma prikladnih i korisnih računarskih programa. Preko CIS-a Univerziteta Crne Gore i Akademске mreže CG, Fakultet je uključen u svjetsku akademsku i Internet mrežu.

U cilju promovisanja i afirmisanja naučnog rada, Fakultet izdaje časopis ETF Journal of Electrical Engineering, koji periodično objavljuje originalne naučne, stručne i pregledne radove iz oblasti elektrotehnike, i koji je otvoren za istraživače i naučnike sa drugih univerziteta. Ovaj časopis je postao veoma značajna karika i spona sa naučnicima i istraživačima iz užeg i šireg okruženja.

Sale su opremljene računarskim konfiguracijama sa procesorima PENTIUM IV i novijim. Sve konfiguracije u upotrebi svojim karakteristikama ispunjavaju zahtjeve nametнуте planom i programom izvođenja nastave.

Gradevinski fakultet u Podgorici:

U PLANU DOKTORSKE STUDIJE

Na ovom fakultetu je oko 1.000 studenata, a blizu 200 njih je upisano u prvu godinu

Gradevinski fakultet osnovan je 1980. godine, kada se upisalo 270 kandidata, a školske 1981/1982. njih 285. U narednih nekoliko školskih godina taj broj se proporcionalno smanjivao i sveo na oko 80 studenata. Posljednjih nekoliko godina upisuje se oko 60 kandidata. U proteklom vremenu, na fakultetu je diplomiralo više od 560 studenata koji su stekli visoko stručno obrazovanje diplomiranog gradevinskog inžinjera odgovarajućeg usmjerenja. Na ovom fakultetu je sada oko 1.000 studenata, a blizu 200 njih je upisano u prvu godinu.

Od formiranja pa sve do 1992. godine, na Gradevinskom fakultetu su postojala dva smjera, Konstruktivni i Saobraćajni. Saobraćajni smjer je 1994. godine transformisan u Gradevinsko-urbanistički. Od školske 2002/2003. godine, na postojecem Gradevinskom odsjeku, pored Konstruktivnog smjera, formirana su tri nova: Hidrotehnički, Saobraćajni, Menadžment i tehnologija građenja, dok je Gradevinsko-urbanistički smjer transformisan u Inženjersko urbanistički smjer. Na svim odsjecima prve tri godine su zajedničke, dok je četvrta godina usmjeravajući dio studija. Studije su trajale devet semestara, s tim što je deveti semestar bio rezervisan za izradu diplomskog rada.

U 2002/2003 godini otvorena su dva nova odsjeka: Arhitektonski sa dva smjera: Projektantskim i Urbanističkim, i Geodetski odsjek, takođe sa dva smjera: Državni premjer i katastar i Geodezija. Arhitektonski odsjek je prerastao u fa-

kultet 2006/2007. školske godine. Očekuje se da će i Geodetski odsjek prerasti u Geodetski fakultet, a trenutno ima status nezavisnog studijskog programa.

Od školske 1998/1999. na fakultetu su formirane postdiplomske studije u trajanju od četiri semestra, na dva smjera: smjer za konstrukcije i zemljotresno inženjerstvo, i smjer za menadžment i tehnologiju građenja.

Organizaciju studija na Fakultetu u posljednjim godinama prilagođavala se Bolonjskom procesu, pa se od studijske 2004/05 godine studije ostvaruju na osnovu akreditovanog studijskog programa Građevinarstvo i u skladu sa pravilima studiranja zasnovanim na Evropskom sistemu prenosa kredita (European Credit Transfer System- ECTS).

Od studijske 2006/2007. godine nastava na Fakultetu obuhvata nastavu na studijskom programu Građevinarstvo i studijskom programu Menadžment u građevinarstvu.

U okviru studijskog programa Građevinarstvo su osnovne akademске studije, postdiplomske specijalističke i postdiplomske magistrske studije. Za sada studijski program Menadžment u građevinarstvu obuhvata samo osnovne primijenjene studije.

U planu je osnivanje doktorskih studija na studijskom programu Građevinarstvo.

Mašinski fakultet u Podgorici:

CENTRI I LABORATORIJE ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD

Ove školske godine indeks fakulteta steklo je oko 130 studenata, a ukupno ih je u ovoj visokoobrazovnoj ustanovi 304

Studije mašinstva u Crnoj Gori počele su školske 1970/71. godine. Mašinski fakultet Univerziteta Crne Gore je jedini fakultet u Crnoj Gori iz oblasti mašinstva. Ove školske godine indeks fakulteta steklo je oko 130 studenata, a ukupno ih je 304.

U okviru Mašinskog fakulteta akreditovana su tri akademski studijski programa koja se realizuju po Bolonjskom režimu studija: Mašinstvo, Drumski saobraćaj i Mehatronika. Studijski program Mašinstvo se od studijske 2008/09. godine organizuje, pored Podgorice, i u Pljevljima, gdje je Mašinski fakultet otvoren odjeljenje. U četiri decenije postojanja, Fakultet je imao saradnju sa veoma poznatim univerzitetskim institucijama u svijetu. Mašinski fakultet, preko svojih centara i laboratorija, realizuje značajne stručne, visokostručne i naučnoistraživačke aktivnosti.

Naučnoistraživački i stručni rad se ostvaruje realizacijom naučnoistraživačkih i stručnih projekata i poslova preko centara, laboratorija, radnih timova i pojedinačno. Naučnoistraživački projekti se još uvijek u najvećoj mjeri finansiraju od strane ministarstava prosvjete i nauke, a manje na bazi sredstava dobijenih od Evropske unije.

Na Mašinskom fakultetu postoje, kao organizacione jedinice, centri i laboratorije preko kojih se realizuje naučnoistraživački i stručni rad: Centar za vozila, Centar za kvalitet, Centar za mehaničku konstrukciju, Centar za saobraćajno mašinska vještina, Centar za metalne konstrukcije, 3 D Centar, Didaktički centar – Centar za obuku za automatizaciju i mehatroniku, Evropski informaciono inovativni centar, Kooperativni centar za obuku, Laboratorije za ispitivanje metala, Laboratorija za proučavanje turbulentnih strujanja i Laboratorija za atestiranje uređaja na liniji tehničkih pregleda.

U četiri decenije postojanja, Mašinski fakultet je imao saradnju sa veoma poznatim univerzitetskim institucijama u svijetu. Pomenućemo: Lomonosov, Stanford, Birmingham, Merilend, Ahen, Karlsrue, Viskonsin, Lublin, Košice, Institut elektročučnog zavarivanja E. O. Paton-Kijev. Na Mašinskom fakultetu skoro da nema profesora koji nije radio disertaciju, bio gostujući profesor ili obavljao specijalizacije na veoma dobrim univerzitetskim institucijama u svijetu, te je opšte prihvaćeno afirmativno mišljenje o našim kadrovskim potencijalima, od kojih su dvojica profesori u SAD.

Na Mašinskom fakultetu je do januara 2013. godine diplome steklo: diplomirani mašinski inženjera – 1080, mašinskih inženjera – 119, diplomiranih studenata osnovnih studija (Bachelor) – 91, diplomiranih studenata specijalističkih studija – 48, studenata koji su magistrirali – 84 i broj studenata koji su doktorirali – 24.

Metalurško-tehnološki fakultet u Podgorici: TRADICIJA OD ČETIRI DECENIJE

Na fakultetu studira oko 330 akademaca, od kojih je 100 upisano ove školske godine

Metalurško-tehnološki fakultet čine studijski programi: akademski studijski program Metalurgija, Akademski studijski program Hemiska tehnologija i Primijenjeni studijski program Zaštita životne sredine. Ovaj fakultet studira oko 330 akademaca, od kojih je 100 upisano ove školske godine.

Akademski studijski programi realizuju se kao osnovne (tri godine), specijalističke (jedna godina), magistarske (jedna godina) i doktorske (tri godine) studije, uz sticanje diplome bečelora (BSc), specijaliste (Spec), magistra (MSc) ili doktora (PhD). Od osnivanja do danas na MTF je stečeno ukupno 831 diploma, u zvanjima od dipl. ing do doktora nauka.

Fakultet, sa tradicijom dugom skoro 40 godina, raspolaže sa respektabilnim kapacitetima u prostoru/laboratorijsama/kabinetima: 1.860 m² laboratorijskog prostora, 432 m² učioničkog prostora, 739 m² kabinetskih prostora, 189 m² prostora koji je zajednički sa drugim tehničkim fakultetima i PMF-om.

Laboratorijski prostor obuhvata 15 laboratorijskih različite osobnosti, u oblastima hemijskih disciplina, procesne metalurgije, prerađivačke metalurgije, ispitivanja materijala, karakterizacije materijala, tehnologije vode, korozije i zaštite materijala, zavarivanja, strukture materijala, instrumentalnih metoda analize, zaštite životne sredine.

Medicinski fakultet u Podgorici:

KVALITETNA PRAKTIČNA OBUKA

Fakultet ima 653 studenta, od kojih 291 na Studijskom programu Medicina, 120 na Stomatologiji i njih 242 na Visokoj medicinskoj školi u Beranama. U prvu godinu upisano je ukupno 125 studenata

Medicinski fakultet organizuje osnovne studije za sticanje stručnog naziva doktor medicine, u trajanju od šest godina odnosno, 12 semestara. Fakultet ima 653 studenta, od kojih 291 na studijskom programu Medicina, 120 na Stomatologiji i njih 242 na Visokoj medicinskoj školi u Beranama. U prvu godinu upisano je ukupno 125 studenata.

Nastavni plan je koncipiran tako da osnovne studije obuhvate predkliničke i kliničke sadržaje, što studentima omogućava sistematsko sticanje potrebnih fundamentalnih teorijskih znanja, na jednoj, i kvalitetnu praktičnu obuku, na drugoj strani. Medicinski fakultet organizuje i izvodi postdiplomske studije. Fakultet organizuje i osnovne studije za sticanje stručnog naziva doktora stomatologija u trajanju od pet godina, odnosno 10 semestara. Ove studije omogućavaju studentu da stekne znanja i vještine za: prevenciju i dijagnostiku i liječenje oboljenja, povreda i anomalija oforacijalnog sistema.

U sastavu Medicinskog fakulteta, kao trogodišnji studijski program, je Visoka medicinska škola u Beranama.

Za realizaciju nastave, Fakultet prostorno raspolaže sa dvije nove, savremeno opremljene zgrade, amfiteatrima, slušaonicama, laboratorijsima, kompjuterskim salama, prostorijama za predkliničke predmete.

Nastava iz kliničkih predmeta se odvija u nastavno-ナルним bazama Fakulteta (klinike, instituti, domovi zdravlja).

Studentima su na raspolaganju studentski klub, biblioteka, čitaonica, kompjuterska sala i drugi sadržaji.

Biblioteka Medicinskog fakulteta, kao organizaciona jedinica fakulteta, dio je njegove naučno-nastavne infrastrukture, i ostvaruje svoje ciljeve definisane u planu i programu rada u skladu sa bibliotečkim standardima i nastavnim planom Fakulteta. Biblioteka sakuplja, obraduje, čuva i daje na korišćenje publikacije iz oblasti biomedicinskih nauka.

Fond Biblioteke sadrži: monografske publikacije – pretežno udžbenike, stručne i naučne radove domaćih autora, i publikacije na engleskom jeziku dobijene donacijama, periodične publikacije – časopisi na engleskom jeziku.

Prostorije Biblioteke sa čitaonicom za studente, kao i kompjuterskom učionicom nalaze se u zgradama Instituta za sudske medicinu i morfologiju.

Arhitektonski fakultet u Podgorici: BOLONJSKI MODEL NASTAVE

Ova visokoobrazovna ustanova ima oko 310 akademaca, od kojih je njih 64 upisano ove školske godine

Studijski program arhitektura, na Univerzitetu Crne Gore, počeo je da radi 2002. godine, a od 2006. je konstituisan u Arhitektonski fakultet. Ova visokoobrazovna ustanova ima oko 310 akademaca, od kojih je njih 64 upisano ove školske godine. Na tom fakultetu se organizuju osnovne, pos-diplomske specijalističke i magistarske akademske studije, u trajanju od 3 + 1 + 1 godina, prema evropskom bolonjskom sistemu visokog obrazovanja.

Osnovne studije su u trajanju od tri godine, odnosno šest semestara, nakon toga u četvrtoj godini su postdiplomske specijalističke studije u trajanju od dva semestra sa dvije specijalističke oblasti: projektantska i urbanistička. U petoj godini su postdiplomske magistarske studije u trajanju od dva semestra, sa mogućnošću odabira sedam oblasti: arhitekton-ska organizacija prostora, urbanistička organizacija prostora, arhitektura unutrašnjih prostora, zaštita i revitalizacija graditeljskog nasljeđa, bioklimatska i energetski efikasna arhitektura, konstruktivni sistemi i upravljanje projektima u građevinarstvu. Na studijama studenti stiču znanja iz stručnih arhitektonsko-projektantskih, inženjerskih, umjetničkih, kao i oblasti istorije arhitekture i oblasti društvenih i fundamentalnih nauka.

Fakultet za turizam i hotelijerstvo u Kotoru: ZNANJA ZA POTREBE TURISTIČKE PRIVREDE

Fakultet za turizam ima oko 1.100 studenata

Fakultet za turizam i hotelijerstvo u Kotoru upisao je prvu generaciju studenata školske 1999/2000. godine. Potrebe turističke privrede, kao primarne grane u razvoju Crne Gore, uslovile su otvaranje Fakulteta sa ciljem obrazovanja kadrova usko specijalizovanih za ovu vrstu djelatnosti, tj. menadžera za turizam i menadžera za hotelijerstvo. Fakultet je počeo rad u zgradi Fakulteta za pomorstvo, da bi 2001. godine dobio prostor u zgradi bivše skupštine opštine u Starom gradu.

Kad su u pitanju kapaciteti, fakultet ima: amfiteatar sa (148 mesta), sala 2 (104 mesta), sala 3 (60 mesta), sala za strane jezike (27 mesta), sala 301 (40 mesta), sala 401 (80 mesta) i računarsku salu (60 mesta).

Cilj Fakulteta za turizam i hotelijerstvo i njegovih studijskih programa je obrazovanje visokostručnog kadra sa specifičnim znanjima prilagođenim aktuelnim potrebama turističke privrede, razvoj istraživanja i kreiranje naučne misli.

Ova visokoškolska ustanova obrazuje kadrove za potrebe turističke privrede iz oblasti turizma i hotelijerstva, visokog kvaliteta i jedna je od najvažnijih na prostoru Crne Gore koja je u stalnom razvoju.

Fakultet za turizam ima oko 1.100 studenata i više od 30 stalno zaposlenih profesora, magistara, saradnika, kao i ostalog nenastavnog osoblja koje pruža značajnu podršku u funkcionisanju institucije.

Studentski parlament: Miloš Pavićević, student povjerenik Univerziteta Crne Gore

PROBLEME RJEŠAVAMO U SARADNJI SA NADLEŽNIMA

Studentska vijeća na redovnim sjednicama Skupštine Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore iznose probleme koje imaju studenti na njihovim fakultetima, nakon čega se naša organizacija obraća nadležnim sa ciljem da ti problemi budu riješeni u što kraćem roku. I u narednom periodu nadamo se uspješnoj saradnji sa donosiocima odluka, kako bi problemi bili rješavani, a kvalitet studiranja bio unaprijeđen. Posredstvom studentskih vijeća organizujemo naučne tribine, okrugle stolove i debate na univerzitskim jedinicama, a takođe su zastupljena i studentska druženja i druge sportske i društvene aktivnosti

Koliko članova broji Studentski parlament, kako se biraju i koje su njihove, kao i vaše odgovornosti?

Studentski parlament ima 26 članova koji čine Skupštine studentske organizacije. Oni predstavljaju 20 univerzitetskih jedinica koji se biraju svake dvije godine na izborima koji se sprovode na univerzitetskim jedinicama. U zavisnosti od veličine fakulteta, odnosno broja studenata, svaki fakultet ima određeni broj predstavnika u Skupštini Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore (SPUCG), pa Filozofski ima tri, Ekonomski, Pravni, Prirodno-matematički i Elektrotehnički fakultet po dva predstavnika, dok su ostali fakulteti zastupljeni sa po jednim predstavnikom. Moje odgovornosti, kao studenta povjerenika Univerziteta Crne Gore, su da koordiniram radom studentskih vijeća, pomažem predsedniku Studentskog parlamenta u svim aktivnostima i da probleme studenata i prijedloge za njihovo rješavanje iznosim na sjednicama Senata i drugih tijela Univerziteta Crne Gore, kao i pred drugim nadležnim institucijama.

Koje su najčešći problemi koje rješavate?

Studentski parlament bavi se širokim spektrom problema sa kojima se suočavaju studenti u našoj državi. Naš zadatak je da probleme koje imaju studenti na svim fakultetima rješavamo u saradnji sa nadležnim na nivou fakulteta, Univerziteta, Ministarstva prosvjete i Vlade. Studentska vijeća na redovnim sjednicama Skupštine SPUCG iznose probleme koje imaju studenti na njihovim fakultetima, nakon čega se naša organizacija obraća nadležnim sa ciljem da ti problemi budu riješeni u što kraćem roku. Problemi studenata su brojni, a saradnjom sa nadležnim u proteklom periodu riješen je veliki broj tih zahtjeva. I u narednom periodu nadamo se uspješnoj saradnji sa donosiocima odluka, kako bi problemi bili rješavani, a kvalitet studiranja bio unaprijeđen.

U čemu se ogleda pomoć studentima prve godine?

Studenti prve godine, kao i starijih godina, za sve probleme koje imaju mogu se obratiti studentu povjereniku i studentskim vijećima na svojim fakultetima. S obzirom na to da se radi o novim studentima, potrebna im je pomoć studenata povjerenika i starijih kolega, kako bi se što prije uklopili u novi sistem rada i upoznali sa svim pravima i obavezama koje imaju studenti. Od izuzetnog značaja je da brukoši budu upoznati sa svojim pravima i obavezama, da upoznaju institucionalni sistem za rješavanje njihovih problema, jer preko studenta povjerenika i studentskog vijeća, a potom i kroz obraćanja našoj organizaciji, mogu da rješavaju sve probleme.

Koliko često i de organizujete naučne tribine, skupove, sportska nadmetanja, druženja?

Posredstvom studentskih vijeća organizujemo naučne tribine, okrugle stolove i debate na univerzitetskim jedinicama, a takođe su zastupljena i studentska druženja i druge sportske i društvene aktivnosti, kako bi studentski dan bio u potpunosti ispunjen. Naša težnja je da studente uključimo u sve društvene procese u našoj državi, upoznamo sa svim dešavanjima i mogućnosima da nastave studiranje u inostranstvu. Unapređenje kvaliteta nastave, poboljšanje uslova u studentskim domovima i objektima u kojima borave studenti, povećanje razmjene i učešće studenata u svim društvenim procesima u Crnoj Gori zadatak je Studentskog parlamenta na kojem se kontinuirano radilo proteklih godina i na kojima će se raditi i u budućnosti.

Kakva je vaša saradnja sa NVO sektorom i kulturnim institucijama u gradu?

Studentski parlament ima uspješnu saradnju i sa NVO sektorom i kroz učešće naših predstavnika na okruglim stolovima i upućivanje poziva studentima da učestvuju u takvim projektima, nastoji da uključi što veći broj naših kolega u takve aktivnosti. Naša organizacija sa zadovoljstvom prihvata poziv NVO organizacija da učestvuje u debatama i okruglim stolovima i svim drugim dešavanjima na kojima se raspravlja o problemima studenata. U rješavanju studentskih zahtjeva i unapređenju kvaliteta studentskog života, potrebna je pomoć svih subjekata u crnogorskom društvu, pa i NVO sektora. Zadovoljni smo saradnjom i sa kulturnim institucijama koje nastavljaju pozitivnu praksu uspostavljenu prije nekoliko godina, a koja se odnosi na popuste za studente.

Kada je neophodno, da li uspijivate da se izborite za veći broj ispitišnih rokova?

Senat Univerziteta Crne Gore je na inicijativu naše organizacije prihvatio molbu da studenti u dodatnom, avgustovskom roku mogu polagati tri ispita. U prethodnim studijskim godinama, studenti su imali mogućnost da u avgustovskom roku polažu najviše dva, dok im je sada omogućeno da polažu tri ispita. I u novom Zakonu o visokom obrazovanju koji je u junu povučen iz skupštinske procedure, nalazi se odredba da studenti u dodatnom, avgustovskom roku mogu da polažu tri ispita. Senat, kao najviše tijelo Univerziteta Crne Gore, do sada je u najvećoj mjeri imao razumijevanje za zahtjeve studenata, a vjerujemo da će tako biti i u narednom periodu, kako bi imali sve mogućnosti kao njihove kolege u drugim zemljama.

Kako rješavate pritužbe studenata u vezi sa smještajem u studentskom domu, ili uslovima za učenje na fakultetu?

Studentski parlament ima svoje predstavnike u komisijama za raspodjelu studentskih domova u svim gradovima u kojima postoje ti domovi. Zadatak naših predstavnika je da razmotre sve pritužbe studenata koji se odnose na smještaj u studentskim domovima i da te probleme izlože na sastancima upravljačkih struktura domova. Kontinuirano se radi na poboljšanju uslova u studentskim domovima u svim crnogorskim gradovima, a izgradnjom novog studentskog doma u Podgorici studenti su dobili objekat uraden po najavremenijim standardima. Izgradnjom tog objekta uglavnom je riješen problem smještajnih kapaciteta u glavnom gradu, a naredni zadatak, na kojem će raditi naša organizacija, je izgradnja studentskog doma u Nikšiću, u kojem nakon Podgorice studira najveći broj studenata u našoj državi. Sadašnji saziv Studentskog parlamenta nije dobio nijedan dopis ili primjedbu na smještaj u studentskim domovima. Ukoliko bude takvih primjedbi, naravno, radićemo da probleme rješavamo u saradnji sa upravljačkim strukturama studentskih domova.

Budući da veliki broj studenata putuje, da li je moguće obezbijediti niže cijene prevoza i uopšte putovanja?

Prevoznici uglavnom nude brojne popuste i pogodnosti za studente, a veliki broj tih povlastica ostvaren je zahvaljujući naporima Studentskog parlamenta. Studenti treba da koriste sve pogodnosti koje im stoje na raspolaganju, kako u pogledu prevoza, tako i u pogledu kupovine ili korišćenja drugih usluga. Studentske kartice su takođe jedna od pogodnosti koje im stoje na raspolaganju i zahvaljujući kojima mogu da ostvare popuste u velikom broju kompanija.

Dom učenika i studenata u Podgorici: Smještaj i ishrana, učenje, rekreacija...

SVE BOLJI USLOVI

Kapacitet studentskih domova u Podgorici je 1.700 mesta od kojih 462 pripada najnovijem objektu

Kolektivni smještaj studenata u Podgorici obezbijeden je u više objekata koji su u okviru JU Dom učenika i studenata.

STAR STUDENTSKI DOM: U NEPOSREDNOJ BLIZINI PRAVNOG I EKONOMSKOG FAKULTETA

Stari studentski dom lociran je u neposrednoj blizini Pravnog i Ekonomskog fakulteta. U okviru ovog doma nalazi se i restoran sa linijskom ishranom. Dom je kapaciteta 240 mesta. Smještajni uslovi su takvi da je u sobama smješteno 4–6 studenata, a stanari jednog sprata koriste zajedničko kupatilo.

NOVI STUDENTSKI DOM (PRVA FAZA): SVAKI APARTMAN IMA KUPATILO

Novi studentski dom nalazi se u naselju „Kruševac”, u neposrednoj blizini Univerziteta Crne Gore. Sagrađen je 1974. godine i sastoji se od dva smještajna objekta: I i II faza.

Prva faza sagrađena je 1974. god. Sastoje se od 90 apartmana sa ukupno 350 mesta. Svaki apartman ima kupatilo, a sobe su dvokrevetne i jednokrevetne, komforne i sa terasom. Na prvom spratu (sjeverni dio objekta) u šest apartmana su smješteni studenti sa invaliditetom. Ovaj dio objekta je prilagođen njihovim potrebama.

Recepција je organizovana i na raspolažanju je studentima 24 časa. Tu studenti mogu da rješavaju svoje brojne potrebe, od finansijskih do personalnih. Sve ove aktivnosti propratene su jedinstvenim i izuzetno efikasnim kompjuterskim softverom.

U toku 2002. i 2003. god. izvršena je adaptacija 90 apartmana, sa kompletном rekonstrukcijom vodovodne, kanalizacione, elektro mreže i kotlarnice. Od 2009. godine do 2013. zamijenjena je drvena bravarija eloksiranim na kompletnom objektu I faze doma.

Studenti ovog objekta se hrane u studentskom restoranu ovog objekta. Prva faza Novog studentskog doma ističe se izuzetno lijepo uređenom zelenom površinom. Dom raspoložuje sa dva lifta i jednim liftom za potrebe studenata sa invaliditetom i video nadzorom.

DRUGA FAZA: U SKLOPU RECEPCIJE MODERNO OPREMLJENA TERETANA ZA REKREACIJU STUDENATA

Druga faza doma se nalazi na istoj lokaciji i zvanično je počela da radi 1978. godine. Kapacitet ovog objekta je 516 mesta, a objekat posjeduje 180 soba, od čega je 168 trokrevetnih i 12 jednokrevetnih. U prizemlju objekta je recepcija koja je na raspolažanju studentima 24 sata, gdje studenti svoje materijalno i finansijsko zaduživanje i razduživanje, prijavljivanje svih vrsta kvarova, a tu provode i svoje slobodno vrijeme. U sklopu recepcije je i moderno opremljena teretana za rekreaciju studenata. U cilju stalnog poboljšavanja samog kvaliteta života studenata, u ovom je objektu 2005. godine izvršena je adaptacija postojećih sanitarnih čvorova, a od 2006. godine započeta je i zamjena dotrajalog sobnog inventara novim i modernim, u svemu prilagođenom studentskom standardu.

U ovoj godini, zbog poboljšanja energetske efikasnosti, unutar objekta je izvršena zamjena dotrajale stolarije na balkonima soba i zajedničkim terasama, a sam objekat je dobio i jako izglednu i funkcionalnu fasadu.

STUDENTSKI DOM „PLAVI DVOR”: LIFT I PRILAZNE RAMPE ZA OSOBE SA POSEBNIM POTREBAMA

Studentski dom „Plavi dvor“ izgrađen je 1997. godine. Nalazi se u Ul. Svetozara Markovića, a njegov kapacitet je 132 ležaja. Sadrži šest jednokrevetnih soba, 18 dvokrevetnih, 22 trokrevetne i šest apartmana sa savremeno opremljenim

□ U SKLADU SA SVJETSKIM STANDARDIMA: Najnoviji studentski dom

inventarom. Studentski standard sa ovim objektom podignut je na znatno viši nivo. U njemu su smješteni najbolji studenati i asistenti sa svih fakulteta, a dva apartmana koriste profesori sa drugih univerziteta koji izvode nastavu na Univerzitetu Crne Gore.

Plavi dvor ima šank bar, modernu recepciju, čitaonicu sa 16 mesta, internet u sobama, lift i prilazne rampe za osobe sa posebnim potrebama, kao i mogućnost za korišćenje mašina za pranje i sušenje veša. Tu je i moderna teretana, objekat brze hrane, studentski klub, kao i savremeno opremljen restoran. Uлazak u objekat je po sistemu „čip kartice“.

NAJNOVJI NEDAVNO OTVOREN STUDENTSKI DOM: DVANAEST MJESTA ZA OSOBE SA POSEBNIM POTREBAMA

Najnoviji, četvrti studentski dom ima 126 dvokrevetnih i 70 trokrevetnih soba, u koje će moći da se smjesti 462 studenata. U dvokrevetnim sobama na prizemlju i spratu predviđeno je 12 mesta za osobe sa posebnim potrebama, a osim smještajnih kapaciteta, objekat ima i recepciju, kancelarijski prostor za administraciju, tehničke prostorije, biblioteku sa čitaonicom sa 84 mesta i internet salu sa 20 mesta. Svakaka, moderno opremljena, soba posjeduje sanitarni čvor i internet priključak.

VIŠE FUNKCIONALNIH RESTORANA

Kapacitet restorana u Novom studentskom domu je 200 mesta. U kuhinji se dnevno proizvede i posluži 3.000–6.000 obroka, u zavisnosti od angažovanosti studenata. Tip restorana je samoposluživanje, uz korišćenje čipovanih kartica.

Studentski restoran u Starom domu kapaciteta je 120 mesta. U kuhinji se dnevno proizvede i posluži 1.500–3.000

obroka, u zavisnosti od posjećenosti studenata. Tip restorana je samoposluživanje, uz korišćenje čipovanih kartica. Restoran je otvoren od 6:30 h do 20:00 h.

Restoran „Tehnički fakulteti“ je smješten u istoimenoj zgradi i ima 300

mesta. Usluge pruža za studente i zaposlene na Univerzitetu. Tip restorana je klasični restoran sa bogatim izborom hrane i pića. Takođe, u ovom restoranu se organizuju razne ugostiteljske usluge povodom jubileja i manifestacija studenata, zaposlenih na Univerzitetu i univerzitetskih jedinica.

U neposrednoj blizini Plavog dvora nalazi se Studentska poliklinika sa svim sadržajima. Studentski domovi u Podgorici pozicionirani su u blizini fakulteta, što studentima znatno olakšava prevoz do svog fakulteta.

SPORTSKE AKTIVNOSTI

Club malog fudbala (Futsal klub) „Studentski dom“ Podgorica osnovan je 1994. godine i rekorder je u nastupima u crnogorskom futsalu – 19 godina kontinuiranog takmičenja (1994–2013).

Košarkaški klub „Studentski centar“ osnovan je 1997. god. u Podgorici. Osnivač Kluba je JU Dom učenika i studenata – Podgorica. U Klubu sportsku aktivnost realizuju muška seniorska, juniorska i kadetska selekcija. Od osnivanja do takmičarske sezone 2012/13. godine, klub u kontinuitetu učestvuje na takmičenjima u okviru KSCG.

BIBLIOTEKA U NOVOM STUDENTSKOM DOMU: BLIZU UNIVERZITETA CRNE GORE

Nalazi se u Upravnoj zgradi Novog studentskog doma, neposrednoj blizini njegove I i II faze, Univerziteta i Rektorata Crne Gore. Biblioteka je počela da radi 2009. godine.

Korisnicima je na raspolažanju fond od 3000 bibliotečkih jedinica iz svih oblasti koje se proučavaju na podgoričkim fakultetima. Najveći dio literature je udžbeničkog karaktera. Učlanjenje u biblioteku i korišćenje usluga je besplatno. Čitaonica, u sklopu biblioteke, raspoložava sa 42 mesta, a moderan namještaj, dobra osvjetljenost i klimatizacija čine dobre uslove za njihov rad. Biblioteka sa pripadajućom čitaonicom ima Wireless internet konekciju koja je besplatna za sve korisnike.

CIJENE

Stanarina u Prvoj fazi Novog studentskog doma i u Plavom dvoru košta 11,80 eura, u Drugoj fazi 7,40, a u najnovijem studentskom domu 22,50 euro po studentu. Studenata mjesечно za ishranu treba da izdvoje za 90 obroka 22,20 euroa. Bon za doručak je 0,20 eura, za ručak 0,30, a za večeru 0,24 eura.

Bijelo Polje bez studentskog doma

AKADEMCI ŽIVE U HOTELU

Izgradnja doma je još uvijek neizvjesna. U hotelu „Bijela rada“ za jednokrevetnu sobu potrebno izdvojiti 90 eura mjesечно, za dvokrevetnu 65, a trokrevetnu je 60 eura. Ishrana je 120 eura.

Bijelo Polje nema studentski dom iako je visoko obrazovanje zaživjelo prije šest godina otvaranjem studijskih programa Ekonomskog i Pravnog fakulteta iz Podgorice. Nakon toga otvoreni su i Biotehnički fakultet, a zatim i dvije jedinice Univerziteta „Meditaran“ – Fakultet za turizam i Fakultet za strane jezike.

Do sada je na ovim fakultetima diplomiralo 69 pravnika, 159 steklo diplome Fakulteta za menadžment i 16 Biotehnič-

kog fakulteta. Predavači su angažovani sa podgoričkim fakultetima, izuzetak je Biotehnički fakultet na kojem je većina nastavnika iz Bijelog Polja.

Izgradnja doma je još uvijek neizvjesna a studentima je za smještaj na raspolažanju hotel „Bijela rada“ u kojem je smješteno 15-ak akademaca.

U tom objektu je za jednokrevetnu sobu potrebno izdvojiti 90 eura mjesечно, za dvokrevetnu 65, a trokrevetnu je 60 eura. Ishrana je 120 eura. Oni koji se odlučuju za iznajmljivanje stana za garsonjeru treba da izdvoje od 100 do 120 eura. Studenti koji ne žive u Bijelom Polju kartu npr. do Mojkovca treba da plate 1,5 eura, a do Berana 2,5 eura.

Studentima u Bijelom Polju najomiljenija zabava su žurke.

Dom studenata i učenika „Braća Vučinić“ u Nikšiću

SOBE APARTMANSKOG TIPOA NAMIJENJENE STUDENTIMA SA NAJBOLJIM PROŠEKOM

Ove godine, 52 stanara, studenta prve godine (konkurisalo 124) smještena u Domu, dok je na II., III i IV godini (konkurisalo 328) primljeno njih 183, a obezbijeden je smještaj i za 51 učenika. Tradiciju u Domu predstavlja porodična atmosfera, kao i osjećaj bezbjednosti. Za sada nedovoljni kapaciteti za organizovanje društvenozaobavog života

Jedan od apartmana

DOBRA SARADNJA S UPRAVOM RJEŠAVA MNOGA PITANJA: Studentski dom u Nikšiću

Dom studenata i učenika „Braća Vučinić“ u Nikšiću više od četiri decenije opravdava reputaciju renomirane ustanove. Nastojeci da pruži udoban i topao smještaj svojim stanaima, išla je korak naprijed, obezbjeđujući im kvalitetan boravak. Smješten na specifičnoj lokaciji, pred Filozofskog fakulteta, i građanima i prolaznicima šalje lijepu sliku o sebi. Čista fasada bez grafita predstavlja pravu rijekost, a dvorište je uredno i redovno se održava. Urednost, ljepota i sjaj, epiteti su koji i priliče mladosti. I svojim kapacitetom od oko 300 mesta predstavlja jedinstvenu ustanovu u Crnoj Gori. Ove godine, spremno je dočekala nove, kao i jedan broj onih koji su i proteklih godina bili pod njenim krovom.

Ipak, kada je o tačnom broju studenata i učenika riječ, u Upravi napominju da broj varira, budući da postoji određeni broj studenata sa statusom tzv. abonenata, dakle onih koji koriste usluge restorana, ali ne i smještaja.

Tako su ove godine, 52 stanara, studenta prve godine (konkurisalo 124) smještena u Domu, dok je na II., III i IV godini (konkurisalo 328), primljeno njih 183, a obezbijeden je smještaj i za 51 učenika.

„Dom raspolaže sa 250 mesta za studente i 44 mesta za učenike.

MINISTARSTVO PROSVJETE VREDNUJE SAMO USPJEH

Broj smještenih studenata oscilira, te se ne može predviđati ni njihov rast niti pad. Jedne godine ih je upisano 100 više, a druge 100 manje. Broj, prije svega određuje uspjeh na studijama, tačnije redovan upis godine. Prema konkursu koji raspisuje Ministarstvo prosvjete, vrednuje se samo uspjeh, te prema tom parametru samo oni studenti koji prvi put upisuju godinu polazu pravo da konkurišu, kao i da dobiju sobu. Nakon raspodjele, nijesmo imali ni jedan prigovor. Procedura je transparentna, počevši od liste, broja bodova, visine koeficijenta za dodjelu mesta. Otvoren odnos sa studentima i razumijevanje neophodni su za mir i uspješno funkcioniranje. Saradnja sa studentima se odvija preko studentske organizacije, odnosno njihovog predstavnika. Osim toga, od ukupnog broja raspoloživih mesta, po principu afirmativne akcije, do pet odsto kapaciteta namijenjeno je tzv. društvenim grupama (invalidnost, status materijano slabijih porodica, manje etničke grupe)”, objašnjava Momčilo Đukanović, direktor.

Prema njegovim riječima, primarni cilj ustanove jeste: izaći u susret što većem broju studenata, ali i njihovih porodica. Boravak u Domu i za njih znači veliku povoljnost. Dok bi za stan u Nikšiću morali izdvajati veliki iznos, u studentiskom domu za mjesec dana za ukupne troškove smještaja i ishrane studenti plaćaju svega 31,48 eura. Puna cijena iznosi 118 eura, što je tri puta manje od ekonomski cijene koja bi se formirala za smještaj, tri obroka, kao i obezbjeđenu toplu vodu. Cijenu boravka studenata i učenika određuje Ministarstvo prosvjete, a iznos koji student plaća predstavlja svega 20 odsto od te sume. Razliku do punog iznosa participira Ministarstvo prosvjete. Osim toga, studenti mogu birati koliki broj obroka će uzeti, te ta cijena može biti i daleko manja. Dakle, nije opterećeni pravilima, već im je pružena mogućnost izbora.

SVAKI STUDENT MOŽE KORISTITI INTERNET

Direktor Đukanović dodaje da tradiciju u ovoj ustanovi predstavlja porodična atmosfera. Razumijevanje, strpljenje, saradnja između studenata i Uprave, kao i članova samog kolektiva krase ovaj dom.

U skladu sa geslom ove ustanove – popraviti nivo usluga, ulaganja su konstantna. Rekonstruisane su terase, obnovljena fasada, kao i oprema kuhinja. I četvrti sprat (broj 34 mesta) je renoviran i tu su sobe apartmanskog tipa sa kupatilima. Namijenjene su studentima sa najboljim projekom. Osim toga, smješteni su i gosti lektori, kao i studenti koji dolaze u okviru „CEPUS“ programa. Obezbeđena je topla voda 12 sati, a svaki student u svojoj sobi putem bežičnog sistema može koristiti internet. Uz to, zahvaljujući vrijednom i predanom radu tehničke službe, život u ovoj ustanovi nesmetano teče.

Tehnička služba ima pune ruke posla. Kako dom radi 24 sata u toku deset mjeseci česti su i kvarovi i održavanje je neophodno. Prije dvije godine, adaptiran je i treći sprat, dok je elektroinstalacija kompletno zamijenjena.

Ipak, i pored zadovoljenih osnovnih potreba stanara, pravo zadovoljstvo pruža osjećaj bezbjednosti. Iako je riječ o punoljetnim osobama, pravo da primaju posjete predstavlja određeni rizik. Stoga je, kako ističe direktor Đukanović, zastupljena jasno odredena procedura, jer je jedini motiv bezbjednost stanara. Kada je o učenicima riječ, njima posjete nijesu dozvoljene, osim članova porodice. Ugrađen je video nadzor, te je tako kamerama visoke rezolucije pokrivena okolina doma, dakle dvorište, kao i najvažnije komunikacione prostorije. Jedna etaža Doma odvojena je i za učenike. Oni su pod nadzorom vaspitača, počevši od učenja, odlaska, odnosno povratak iz škole.

PRETRPANOST ZA VRIJEME RUČKA

Pravi izazov sa kojim se suočavaju jeste pretrpanost za vrijeme ručka.

Dom raspolaže kuhinjom koja premašuje svoje realne kapacitete, jer je (sa 200 odsto) i bila predviđena da opsluži 300 studenata. Na primjer, prošle godine je čak 716 redovnih studenata, kao i abonenata koristilo njene usluge. Kako restoran broji svega 100 mesta, za vrijeme ručka za stolom se smjenjuje se po 7 studenata.

„Tempo rada u kuhinji je veoma naporan. Ipak, zahvaljujući dobroj organizaciji opslužili smo sve naše korisnike”, objašnjava Đukanović.

Kada je o zabavi i sportskim nadmetanjima riječ, on izražava žaljenje što, nažalost, Dom nema dovoljno kapaciteta za sadržaje ovakve vrste. Međutim, očekuju proširenje i nadaju se da će u dogledno vrijeme i u tom segmentu zadovoljiti potrebe mladih stanara. Zahvaljujući saradnji sa Sportskim centrom u Domu organizuju sportska nadmetanja i obezbjeđuju prikladne obilježje sale za zabave.

Š. B.

STUDENTI GOVORE

ŽELJKO JELIĆ: Zastupati studente predstavlja veliku odgovornost

Željko Jelić, student IV godine Učiteljskog studija, drugu godinu obavlja funkciju predsednika Domske organizacije studenata.

„Zastupati studente, uvažavati njihove predloge, kao i stvarne potrebe predstavlja veliku odgovornost. Veoma je važno steći njihovo povjerenje i opravdati ga. Međutim, do sada i nije bilo nekih većih problema koje smo rješavali. Njihove pritužbe najčešće odnose se na intervencije u vezi sa izborom, odnosno zamjenom cimera u sobi, kao i češći problemi slabe konekcije na internetu. Iako u samom Domu nije moguće organizovati zabave, srećom, Uprava ima sluha za naše potrebe. Tako zajedničkom saradnjom organizujemo zabave, kulturne sadržaje, sportska nadmetanja. Tu su večeri engleskog jezika (iznajmljeni amfiteatar Fakulteta), zabave povodom diplomskih večeri organizuju se u sradanju sa lokalima u gradu, a Uprava snosi troškove vezane za prostor ili piće. Moram pomenuti da Klub dobrovoljnih davalaca krvi čini člane članovi našeg doma. Tim povodom, dva puta godišnje organizuje se zahvalni ručak”, napominje Jelić.

MARKO ĐUKIĆ: Jedino fali zabava

Marko Đukić, student IV godine Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje, (smjer fitness) izrazio je zadovoljstvo uslovima u Domu. Stoga je sve četiri godine studija proveo u njemu.

„Jedino fali zabava, jer nemamo adekvatne prostorije za veća okupljanja. Istina, organizuju se pjesničke večeri, a sva ke nedelje tribine”, ističe Marko.

ANĐELA JANKOVIĆ: Uslovi za učenje i rad su odlični

Anđela Janković, studentkinja III godine njemačkog jezika i književnosti, od prve godine smještena je u domu. Prije se da je prošle godine veliki problem predstavljala neredovna snabdijevanje toplom vodom. Zalaganjem ostalih studenata i predsednika Domske organizacije, taj problem je vremenom riješen. Kada je o hrani i higijeni riječ, ona smatra da bi mogli biti bolji. Ipak, Andela napominje da je u suštini hrana dobra s obzirom na to da je mjesecna suma novca koju se izdvaja za smještaj simbolična.

„Uslovi za učenje i rad su odlični. Čitaonica je mirna, a sva neophodna literatura može se naći u kopirnicu. U okviru Doma svake godine povodom obilježavanja Dana studenata ili Dana Doma organizuju se šahovski turniri. Fakultet organizuje svake nedelje putovanja za Ohrid i Mostar po povoljnim cijenama. Kada se u Podgorici organizuju neke kulturne ili zabavne manifestacije Fakultet se pobrine da imamo besplatni prevoz. Takođe, imam 30 odsto popusta za vozne, autobuske i avionske karte. Odsjek za njemački jezik daje dosta stipendija u okviru razmijene studenata. Tako jedan ili više semestara možemo pratiti i na nekom od univerziteta u inostranstvu”, kaže Andela.

NEMANJA MAŠOVIĆ: Zadovoljstvo košarkaškim i fudbalskim terenom

I Nemanja Mašović, student III godine iz Berana sa istog odsjeka, kaže da često uči u sobi. Osim toga, on izražava zadovoljstvo zbog košarkaškog, odnosno fudbalskog terena koji se nalaze u dvorištu Doma. Tako se, kako on kaže, često mogu relaksirati, a uz to u neposrednoj blizini je i teretana u kojoj postoji popust za studente.

SEMIH MURIĆ: Uz želju i dobru organizaciju sve se može

Semih Murić, student je IV godine francuskog, odnosno III njemačkog jezika, smatra da bi uslovi smještaja mogli biti bolji.

Četvorokrevetne sobe su skučene i uske. Takođe, i hrana bi mogla biti bolja. Na primjer, poslastice su veoma rijetke na meniju, tako da svakodnevno kupujemo hranu. Ipak, uz želju i dobra organizaciju sve se može”, objašnjava naš saškovnik.

On će u okviru CEPUS programa boraviti u Češkoj i jedan semestar pratiti na tom fakultetu, dok će Ministarstvo podmiriti troškove putovanja.

VII

Prosjetni rad

NOV.
2013
BROJ
19

U Baru radi više državnih i privatnih fakulteta i odjeljenja

MALI UNIVERZITETSKI CENTAR

Veće interesovanje za fakultete sa pomorskim, poljoprivrednim i ekonomskim smjerovima i niže cijene školarine

Od 2004. godine, kada je u Baru otvorena prva visokoškolska ustanova Univerziteta „Mediteran“ – Fakultet za turizam, trgovinu i ugostiteljstvo (koji je ujedno bio i prvi privatni fakultet u Crnoj Gori), do početka ove školske godine osnovano je još šest novih visokoškolskih jedinica, čime je grad pod Rumijom postao glavni univerzitetski centar u južnom dijelu naše zemlje.

Univerzitet „Mediteran“ u Baru u svom sastavu, osim Fakulteta za turizam, ima i odjeljenje svog Pravnog fakulteta u Podgorici. Budućim visokoškolcima u Baru je omogućeno da pohađaju i Fakultet za poslovnu ekonomiju, Fakultet za poslovni menadžment, jedno od dva odjeljenja (brodomašinstvo i nautika), Fakultet za pomorstvo Univerziteta Crne Gore iz Kotora, privatni Fakultet za pomorstvo, te Studijski program mediteransko voćarstvo Biotehničkog fakulteta iz Podgorice. Većina fakulteta, po završetku osnovnih, nudi mogućnost upisa na specijalističke, magistrske i doktorske studije. Dobijene diplome omogućavaju i nastavak školovanja na drugim univerzitetima širom svijeta. Svi fakulteti rade u veoma uslovnim objektima, uz adekvatnu nastavnu i savremenu tehničku opremljenost. Cilj svake od ovih obrazovnih ustanova je, kako ističu da, uz zavidne kriterijume i standarde studiranja po Bolonjskoj deklaraciji, obezbijediti efikasnu edukaciju i održati visok nivo kvaliteta nastavnog procesa, kako za teorijska, tako i praktična znanja. Predavači su istaknuti na-

učni radnici domaćih, a zbog nedostatka određenih profila u Crnoj Gori, i sa inozemnih univerziteta, ponajviše iz Republike Srbije.

BIBLIOTEKE, ČITAONICE...

Za razliku od prethodnih godina kada su, najvjerojatnije zbog manje konkurenčije i nedostatka mogućnosti većeg izbora, kapaciteti upisa na turističke, hotelierske i menadžerske studijske programe bili ispunjeni do posljednjeg mesta, ove školske godine bilježi se pad interesovanja. Istovremeno, u odjeljenju Biotehničkog fakulteta iz Podgorice.

NAJVEĆI PROBLEM STUDENTIMA SA STRANE PRONALAŽENJE SMJEŠTAJA

Najveći problem, studentima sa strane pored visoke školarine, predstavlja pronalaženje smještaja. Studentskog doma u Baru nema, pa su priuđeni da plaćaju privatne stalone, čija cijena, zavisno od kvadrature i lokacije, mjesечно iznosi od 150 do 350 eura. „Ništa jeftinije nije ni nama koji do Bara putujemo autobusom“, kaže student treće godine menadžmenta iz Ulcinja Mensur Mehmedović, a potvrđuje i brucos Pravnog fakulteta Danijel Mrkić. Njima je, samo za prevoz, dnevno potrebno oko 10 eura. Otuda, ne čudi što je samo prije tri godine na njihove fakultete iz Ulcinja putovalo više od pedeset studenata, a sada ih je znatno manje. Mnogo jeftinije, po tvrdnji Mensura, prolaze studenti koji iz Podgorice i drugih gradova unutrašnjosti, do Bara svakodnevno stižu vozom. Oni imaju povlasticu za prevoz željeznicom, koji mjesечно staje 20 eura.

Međutim, i pored visokih troškova za smještaj i prevoz, ni ove godine nije bilo zainteresovanih studenata za boravak u Domu učenika „Dušan Marović“ koji se nalazi u centru grada i za pun pansion se plaća 130 eura mjesечно. Ove godine su, prema riječima direktora Aleksandra Milića, ovdje upisana samo tri studenta.

omogućeno da ispite pripremaju u, za to posebno osposobljenim, prostorijama svojih fakulteta. Ipak, malo ko od njih koristi ovu priliku. Što se zdavstvene zaštite tiče, ni jedna od ovih obrazovnih ustanova u svom objektu nema posebno organizovanu službu. Sreća je što se svi nalaze u centru grada i u neposrednoj blizini Doma zdravlja i Hitne pomoći.

ZABAVA, SPORT...

Ni zabavni život za studente u Baru nije posebno osmišljen. S obzirom da nema ni pozorišta ni bioskopa, od kulturnih dešavanja omogućeno im je da pogledaju ponekad izložbu, gostujuću predstavu, prisustvuju književnim večerima ili humanitarnom koncertu. Sportskih događaja je nešto više. Ostalo slobodno vrijeme su, kao i većina omladine u Baru, „osudenii“ na druženje po kaficima ili u stanovima. Doduše, svake godine se, pred upis na fakultete, u organizaciji Zavoda za zapošljavanje i dugih zanteresovanih faktora, organizuju sajmovi na kojima se budući brucosi mogu informisati o mogućnostima studiranja. Tokom godine, svi su od fakulteta i po nekoliko puta, u cilju razmjene iskustava, širenja prijateljstva i dobrog druženja, organizuje izlete i posete kolegama u drugim gradovima Crne Gore i zemljama okruženja.

Dubravka Janković

Fakultet za turizam Univerziteta "Mediteran" u Baru

Cetinske akademske teme

REZULTATI NAJBOLJE GOVORE

Još od sredine devedesetih godina prošlog vijeka Cetinje je poznato i prepoznato kao grad u kojem su smještene umjetničke akademije, pa, uz činjenicu da su u njemu smještene najznačajnije državne ustanove kulture, s pravom slov kao grad umjetnosti. Uslovi za rad studenata na svim akademijama uvek su bili skromni, međutim, to nije bila prepreka da neki od tih studenata postanu veoma cijenjeni slikari, vajari, muzičari ili glumci.

MUZIČKA AKADEMIIA: NE POSTOJE OPTIMALNI PROSTORNI KAPACITETI

Na Akademiji je oko 120 studenata, a ove godine upisano je njih dvadesetak

Što se tiče Mužičke akademije, treba reći da ne postoje optimalni prostorni kapaciteti, mali je broj kabinetova za određene predmete i profesore, a oprema na ovaj visokoškolskoj ustanovi zadovoljava samo osnovne potrebe. Pored toga, računarska i druga oprema su prilično dotrajale, dok je neophodno i kvalitetnije održavanje instrumenata.

Nastavni kadar Mužičke akademije je, uglavnom, iz Crne Gore, uz angažovanje nekoliko profesora sa drugih univerziteta iz okruženja. Mora se kazati da je nastava pokrivena stručnim kadrom na svim studijskim programima. Akademija ima biblioteku u kojoj je smještena stručna literatura sa bibliotečkom gradom, nototekom i fonotekom, ali bez lica koje bi profesionalno obavljalo bibliotečku djelatnost. Jednostavno, u Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjestra Mužičke akademije ne postoji radno mjesto bibliotekara, kao ni precizno utvrđeno radno vrijeme biblioteke.

Trend upisa na Akademiju u posljednjih nekoliko godina opada. Međutim, i pored toga što postoji osam studijskih programa, najveće interesovanje studenti pokazuju za studijski program Opšta mužička pedagogija. Na Akademiji je oko 120 studenata, a ove godine upisano je njih dvadesetak. Kao i na drugim fakultetima, svi studenti ne završavaju u predviđenom roku, dok je prosječna ocjena završenih studija 8, odnosno C.

FAKULTET LIKOVNIH UMJETNOSTI: TREND UPISA NOVIH STUDENATA NEGATIVAN

Na Akademiji je 110 studenata, od kojih je 20 upisano u prvu godinu studija

Posebno neadekvatne uslove za rad ima Fakultet likovnih umjetnosti (FLU) budući da je zgrada bivšeg Ruskog

poslanstva, u kojoj su bili smješteni, prošle godine teško oštećena u požaru. Od tada, nenastavno osoblje fakulteta smješteno je u Santićevu ulici, u biblioteci Fakulteta a ostali su u zgradama Telekoma na Cetinju i dijelu zgrade Opštine Cetinje. U bivšem prostoru FLU postojao je kompjuterski centar koji je bio namijenjen studentima, ali od svega toga ostala je samo biblioteka sa stručnim naslovima, s obzirom na to da se kompjuteri više ne mogu koristiti. Nadu u boljšitak daje najavljeni preseljenje u zgradu Zavoda za zaštitu spomenika, kada će se stvoriti adekvatni uslovi za rad.

I na FLU trend upisa novih studenata je negativan, moguće i zbog trenutnih loših uslova za studiranje. Na Akademiji je 110 studenata, od kojih je 20 upisano u prvu godinu studija. Ove studijske godine prijavljen je nešto manji broj kandidata nego što je to bilo uobičajeno, a najveće interesovanje vlasta za studijski program Grafički dizajn. Po red dizajna, studentima su na raspolaganju studijski programi grafika, vajarstvo i slikarstvo. Na FLU godišnje se upisuje pet do šest studenata koji svi uspješno završavaju započete studije.

FAKULTET DRAMSKIH UMJETNOSTI: STUDIRANJE U KREATIVNIM RADIONICAMA

Ove godine fakultet studira 70, od kojih se 19 studenata upisalo u prvu godinu osnovnih akademskih studija

Fakultet dramskih umjetnosti (FDU) nema svoja odjeljenja u drugim gradovima. Ove godine na taj fakultet upisano je 19 studenata u prvu godinu osnovnih akademskih studija.

Na studijskim programima Gluma, Režija (pozorišna, filmska i televizijska), Dramaturgija i Producija, studentima se pružaju brojne akademske discipline, teorijska i vri-

Zgrada Mužičke akademije

jednosna tumačenja umjetnosti i kulture, od klasične istočne umjetnosti pozorišta, drame i filma do moderne umjetnosti i vizuelne kulture savremene svakodnevice.

Specifičnost nastavnog procesa na ovom fakultetu je u praktičnom stvaralačkom radu tokom procesa sticanja profesionalnih znanja i vještina. Studiranje se, zapravo, odvija u kreativnim radionicama, na čelu sa iskusnim pedagozima, poznatim savremenim stvaraocima na polju teatra i filma, kao i kroz predavanja teoretičara umjetnosti i kulture, koja su u interakciji sa kreativnom praksom, a završni ispit studenata su javna prezentacija rada tokom svih godina njihovih studija.

Međusobno prožimanje i saradnja budućih glumaca, reditelja, pisaca, i producenata tokom studiranja, dinamizam i transparentnost nastavnog procesa, atraktivnost i mobilnost nastave, kao i mogućnost saradnje sa studentima Fakulteta likovnih umjetnosti i Mužičke akademije na Cetinju, predstavljaju dodatne osobnosti nastave i značaju kvalitet modernog studiranja na Fakultetu dramskih umjetnosti.

Jedinstvenosti studiranja umjetnosti na Univerzitetu Crne Gore, doprinosi i ambijent prijestonog Cetinja, grada muzeja i umjetničkog obrazovnog centra Crne Gore.

N. Vujanović

STUDENTI ZADOVOLJNI USLOVIMA STANOVAJNA U DOMU

Na Cetinju više od dvadeset godina postoji i Dom učenika i studenata za koji korisnici kažu da je kvalitetan, da nudi dobre uslove za stanovanje i ima sve sadržaje neophodne za kvalitetno studiranje. Ipak, od uprave Doma nijesmo mogli dobiti nikakve podatke koji bi koristili za detaljno upoznavanje rada ove ustanove. Prema riječima nekih od stanara Doma, hrana je kvalitetna, sobe su čiste i komforne, a za one studente koji ne žive na Cetinju organizovan je svakodnevni prevoz.

ZA NASTAVU

Godina XX //////////////// NOVEMBAR 2013 //////////////////// Broj 150

STRUČNO UPUTSTVO O DRŽAVNOM TAKMIČENJU U ZNANJU ZA ŠKOLSKU 2013/2014. GODINU

Crna Gora
JU ISPITNI CENTAR

na osnovu člana 41 b Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Sl. list RCG”, br. 64/02 od 28. 11. 2002, 31/05 od 18. 05. 2005, 49/07 od 10. 08. 2007, „Sl. list Crne Gore”, br. 04/08 od 17. 01. 2008, 21/09 od 20. 03. 2009, 45/10 od 04. 08. 2010) i člana 23 Statuta Ispitnog centra Podgorica, a u vezi sa čl. 3 st. 1 al. 9 Odluke o osnivanju Ispitnog centra („Sl. list CG” br. 68/05), i u cilju postizanja što većeg stepena ujednačenosti pri takmičenju učenika osnovnih i srednjih škola, donosi

STRUČNO UPUTSTVO O DRŽAVNOM TAKMIČENJU U ZNANJU ZA ŠKOLSKU 2013/2014. GODINU

Tačka 1

Stručnim uputstvom bliže se određuju nivo, kriterijumi takmičenja, nagrađivanje i učešće na međunarodnim takmičenjima.

Tačka 2

Osnovne i srednje škole na teritoriji Crne Gore dužne su da se pridržavaju pravila datih u ovom Stručnom uputstvu.

Tačka 3

Takmičenja se organizuju kao školska i Državno takmičenje.

JU Ispitni centar organizuje Državno takmičenje učenika osnovnih i srednjih škola. **Ove školske godine** učenici će se takmičiti iz sljedećih predmeta u navedenim razredima (kategorijama):

PREDMET	RAZRED (KATEGORIJA)			
	Osnovna škola		Srednja škola	
	VI devetogodišnje škole	IX devetogodišnje škole	II	IV
Matematika	*	*		*
Fizika		*		*
Hemija		*		*
Biologija		*		*
Engleski jezik		*		*
Ruski jezik		*		*
Francuski jezik		*		*
Italijanski jezik		*		*
Njemački jezik		*		*
Istorija				*
Geografija		*		
Programiranje				*

Pravo učešća imaju i učenici mlađih razreda ukoliko na školskom takmičenju osvoje broj bodova predviđen tačkom 4 i pokažu znanja predviđena tačkom 6 ovog uputstva.

Svi takmičari prijavljeni za jedan predmet se takmiče u istoj kategoriji.

Tačka 4

Školska takmičenja prethode Državnom takmičenju. Testovi na školskom takmičenju moraju imati maksimalan broj bodova 100. Nakon školskog takmičenja, škola procjenjuje (na osnovu bodova koje

VAŽE SAMO PRIJAVE SA SLUŽBENOG ŠKOLSKOG MEJLA:
S ovogodišnjeg nadmetanja

su učenici osvojili) koji će je učenici predstavljati na višem rangu – Državno takmičenje.

Da bi se učenik takmičio na Državnom takmičenju, na školskom mora osvojiti najmanje 75 bodova od maksimalnih 100 (odnosno uraditi najmanje 75% testa). Škola ne mora imati predstavnike u svim kategorijama.

Jedan učenik se ne može takmičiti iz više predmeta.

Za takmičenje iz jednog stranog jezika škola može prijaviti najviše tri učenika.

Za takmičenje iz ostalih predmeta škola može prijaviti i više učenika ukoliko su zadovoljnili bodovni kriterijum predviđen stavom 2 ovog člana.

Prijave učenika za Državno takmičenje treba dostaviti Ispitnom centru **od 16. do 20. decembra 2013. godine najkasnije do 16 h.** Novi formular prijave¹ **obavezno** preuzeti sa sajta Ispitnog centra (www.iccg.co.me) **od 2. decembra 2013. godine** (sadrži, pored podataka o školi, ime i prezime učenika, matični broj učenika, razred (kategorija), predmet iz kojeg se takmiči, rezultat sa školskog takmičenja (**sa brojem bodova – procentom**), ime mentora i matični broj mentora).

Prijavu slati elektronskim putem na e-mail takmicenje@iccg.edu.me². Ispitni centar je u obavezi da pošalje potvrdu o prijemu pošte na e-mail sa kojeg je stigla. Ukoliko škola ne dobije potvrdu u roku od 12 sati, prijavljivanje treba ponoviti i informisati se telefonskim putem.

Ispitni centar će prihvati samo prvu prijavu koja stigne u određenom roku i to sa službenog e-maila škole³.

¹ Formular je izmijenjen i biće prihvaćen samo onaj koji je objavljen ove školske godine

² Biće prihvaćene samo prijave koje stignu na e-mail: takmicenje@iccg.edu.me

³ Za škole koje nemaju e-mail adresu, IT koordinatori to mogu uraditi bez dodatnih troškova

Ispitni centar će nakon sređivanja podataka objaviti spiskovne takmičara po predmetima. Škola je u obavezi da provjeri ispravnost.

Tačka 5

Takmičenje će se održati 1. i 2. marta 2014. godine.

Takmičenje iz stranih jezika se realizuje u dva dijela, pismeni i usmeni. Na usmenom dijelu takmičenja iz stranih jezika učestvuje 10 najbolje plasiranih takmičara. Na usmeni dio takmičenja neće biti pozvani oni takmičari čija je razlika u odnosu na trećeplasiranog veća od 20 bodova. Usmeni dio takmičenja održaće se u roku od 7 dana od dana objavljivanja preliminarnih rezultata.

Obaveštenje o mjestu održavanja takmičenja, raspored i satnica biće na veb-sajtu Ispitnog centra najkasnije 7 dana prije početka takmičenja.

Tačka 6

Učenici osnovnih škola se takmiče u rješavanju zadataka koji proizlaze iz nastavnih programa devetogodišnje osnovne škole za odgovarajući predmet, a u saglasnosti su sa informatorom koji je objavljen na veb-sajtu Ispitnog centra.

Učenici srednjih škola se takmiče u rješavanju zadataka koji proizlaze iz nastavnih programa odgovarajućeg predmeta gimnazijskog školovanja, a u saglasnosti su sa informatorom koji je objavljen na veb-sajtu Ispitnog centra.

U zadacima se može zahtijevati i sposobnost primjene znanja u novim situacijama, kao i korelacija sa srodnim predmetima.

Tačka 7

Učenici zadatke rješavaju u vremenu od 90 minuta do 240 minuta, što će biti precizirano testom.

Maksimalan broj bodova na testu je 100, za strane jezike 120. Zadaci se vrednuju cjelobrojno.

Tačka 8

Ispitni centar angažuje autore za sastavljanje testova, recenzente i ocjenjivače.

Tačka 9

Na Državnom takmičenju učenici se takmiče pod šiframa (bar-kodovima).

Tačka 10

Takmičar će biti diskvalifikovan ukoliko:

- ošteti svoju šifru (bar-kod);
- otvori test prije nego što to dežurni nastavnik dozvoli;
- koristi nedozvoljena sredstva pri radu⁴;
- ometa rad.

Tačka 11

Nakon izrade zadataka (testova), Ispitni centar na veb-sajtu objavljuje sadržaj testova i rješenja svih zadataka. Preliminarni rezultati takmičenja objavljaju se na sajtu Ispitnog centra najkasnije **četiri dana nakon takmičenja**. Rezultati moraju sadržati šifru (broj sa bar-kodom), broj bodova po svakom zadatku (pitanju) posebno i ukupan broj bodova za svakog takmičara, što obavezuje učenike da zapamte broj sa bar koda.

Tačka 12

Takmičari i njihovi nastavnici imaju pravo žalbe u elektronskoj formi **na e-mail takmicenje@iccg.edu.me**. Žalbe se moraju dostaviti Ispitnom centru u roku od 24 sata od vremena objavljivanja preliminarnih rezultata.

Sadržaj žalbe mora biti u attachmentu. U sadržaju žalbe mora se, pored broja sa bar-koda, navesti i zadatak za koji takmičar smatra da nije pravilno ocijenjen. Na žalbi ne smije biti napisan nijedan podatak koji bi identifikovao takmičara (ime, prezime, škola, mjesto, ime i prezime mentora).

Takmičari sa svojim mentorima mogu izvršiti uvid u test u određeno vrijeme koje će biti objavljeno na sajtu zajedno sa preliminarnim rezultatima.

⁴ Takmičaru je dozvoljeno da u prostoriju u kojoj se odvija takmičenje unese samo pribor koji je u skladu sa preporukom autora testa, o čemu će takmičari na vrijeme biti informisani preko veb-sajta Ispitnog centra.

Tačka 12 a

Takmičari u znanju stranih jezika i njihovi nastavnici imaju pravo žalbe nakon objavljinjanja preliminarnih rezultata pismenog dijela takmičenja. Na osnovu rezultata pismenog dijela, komisija će pozvati najbolje plasirane takmičare na usmeni dio. Nakon objavljinjanja rezultata usmenog dijela, takmičari i njihovi mentori imaju pravo žalbe i na ovaj dio takmičenja.

Tačka 12 b

Po žalbi rješava tročlana komisija koju imenuje Ispitni centar.

Komisija iz stava 1 ovog člana će u roku od jednog dana razmotriti žalbe i dati odgovor. O svom radu Komisija vodi zapisnik. Odluka Komisije mora biti obrazložena.

Odluka komisije je konačna i biće objavljena na sajtu.

Tačka 12 c

Konačni rezultati se, takođe, objavljaju na sajtu Ispitnog centra i moraju sadržati: broj bar-koda učenika, ime i prezime učenika, naziv škole koju učenik pohađa, naziv predmeta iz kojeg se takmičio, ime mentora, broj bodova po svakom zadatku i ukupan broj bodova, kao i mjesto koje je učenik osvojio.

Tačka 13

Ocenjivači su obavezni da izvrše rangiranje od 1. do 3. mjesta. Ako dva takmičara imaju isti broj bodova, oni dijele osvojeno mjesto i dobijaju iste nagrade. Sljedeći takmičar neće osvojiti prvo sljedeće, već naredno mjesto.

Primjer: Ako dva učenika imaju po 100 bodova, oni su osvojili prvo mjesto. Sljedeći učenik je osvojio treće mjesto, jer su dva takmičara imala više bodova od njega.)

Tačka 14

Prvo mjesto može osvojiti učenik koji je dobio najveći broj bodova ali ne manje od 75.

Druge mjesto može osvojiti učenik ukoliko broj bodova nije manji od 62 ili prvorangirani koji nije ispunio uslove za prvo mjesto, a jeste za drugo.

Treće mjesto može osvojiti učenik ukoliko broj bodova nije manji od 50 ili prvorangirani i drugorangirani koji nijesu ispunili uslove za prvo, odnosno drugo mjesto, a jesu za treće.

Tačka 15

Ispitni centar prema svojim mogućnostima nagrađuje učenike koji su osvojili nagrade i njihove mentore.

Sponzori Državnog takmičenja mogu dodjeliti nezavisne nagrade prema svojim kriterijumima u dogovoru sa Ispitnim centrom.

Tačka 16

Nagrađeni učenici Državnog takmičenja biće članovi ekipa koji će predstavljati Crnu Goru na međunarodnim takmičenjima (balkanijadama, olimpijadama...).

Članovi ekipa mogu biti i učenici koji su prethodnih godina nagradivani na Državnom takmičenju, a ostvarili su zapažene rezultate na međunarodnim takmičenjima. Ukoliko takvih učenika nema, članovi ekipa mogu biti učenici koji nijesu dobili nagradu na Državnom takmičenju, a osvojili su broj bodova definisan tačkom 14 ovog Uputstva.

Ispitni centar organizuje pripremu i učešće takmičara na pomenu tim takmičenjima.

Tačka 17

Komunikacija Ispitnog centra sa školama obavljaće se elektronskim putem.

Tačka 18

Ovo Stručno uputstvo stupa na snagu danom donošenja.

Tačka 19

Stručno uputstvo br. **01-4267 od 10. septembra 2012. godine** prestaje da važi danom stupanja na snagu ovog Stručnog uputstva.

Broj: 01-4252

Podgorica, 25. 09. 2013. godine

DIREKTOR

Prof. dr Željko Jaćimović

IZBOR ZADATAKA S EKSTERNO-INTERNE PROVJEREZNANJA NA KRAJU DRUGOG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE (2013)

РУСКИ ЈЕЗИК (VI разред)

ЧИТАЊЕ

1. Прочитај текст и одговори на постављена питања. Одговор означи заокруживањем слова А, Б или В.

ВИСЯЧИЕ САДЫ СЕМИРАМИДЫ

Висячие сады Семирамиды – это одно из семи чудес света. Они были украшением древнего города Вавилона, но, к сожалению, не сохранились до наших дней. Археологи нашли остатки садов, но доказать точно, что это они, не смогли. Мы знаем только одно: сады действительно были, потому что люди видели и описали их в книгах.

По словам греческих и римских писателей, сады были построены около 600 года до нашей эры по приказу правителя Вавилона. Этот город находился недалеко от современного Багдада, столицы Ирака. Царь приказал построить сады ради своей жены Семирамиды, которая страдала по дому в Персии. Царь надеялся, что эти сады напомнят ей родные персидские горы. Он так сильно любил свою жену, что готов был на всё ради неё.

Висячие сады были построены у реки и смотрели на городские стены Вавилона. Царь приказал посадить в саду разные виды деревьев и цветов. Их привозили со всей империи.

1. Сады Семирамиды сегодня:

- А. сможет увидеть каждый турист
- Б. невозможно увидеть
- В. они находятся недалеко от Багдада

2. Почему мы знаем о висячих садах Семирамиды?

- А. о них писали в книгах
- Б. их видели греческие и римские туристы
- В. археологи точно доказали

3. Сады Семирамиды были построены по решению:

- А. царя Вавилона
- Б. жены царя Вавилона
- В. римских и греческих писателей

4. Где родилась Семирамида?

- А. в Ираке
- Б. в Персии
- В. в Вавилоне

5. Где были построены сады Семирамиды?

- А. на городских стенах
- Б. во всей империи
- В. у реки

2. Прочитај текстове о животињама и одговори на питања испод њих. Одговор означи заокруживањем ријечи ДА или НЕТ.

	Слоны – самые крупные наземные животные. Масса их тела почти 5 тонн. Они живут в Азии и Африке, но африканские слоны намного крупнее азиатских и отличаются большими ушами, которые по своей форме похожи на карту Африки. Интересно, что слоны могут слышать не только ушами, но и ногами. Ногами они могут чувствовать звуки. Раньше слонов жестоко убивали из-за слоновой кости, а сейчас их охраняют.
---	---

	Самое тяжелое морское животное – это синий кит, они весят 150, а иногда и 170 тонн. Их длина почти 33 метра. Это самое крупное животное из всех живущих на Земле. Он даже крупнее самого большого динозавра. Его масса равна массе 30 слонов или 150 быков. Он может издавать звуки, которые слышны на расстоянии 850 километров. Сейчас это очень редкое животное, которое живёт в северной части Тихого океана.
---	---

	Самое высокое животное на Земле – это жираф, который живет в Африке. Самый высокий экземпляр – жираф по имени Джордж, которого привезли в английский зоопарк из Кении. Его высота больше 6 метров. Жирафы едят листья деревьев, поэтому у них длинный язык, почти 45 сантиметров. Язык и длинная шея позволяют ему собирать ветки и листья деревьев, которые растут на очень большой высоте. Жирафы еще очень быстро бегают со скоростью до 55 километров в час.
---	--

	Самая маленькая птица на Земле – это колибри. Самый маленький экземпляр этой птицы живет на Кубе. А в основном они живут на всей территории Америки. Весит эта птица меньше двух граммов. Раньше думали, что колибри ест только нектар цветов, но это неправильно, колибри ест еще и маленьких животных, которые живут в цветах.
--	--

1. Самое крупное животное, которое жило на Земле, это динозавр. ДА НЕТ
2. Африканские слоны больше азиатских. ДА НЕТ
3. Синий кит может издавать громкие звуки. ДА НЕТ
4. Жираф – самое крупное животное на Земле. ДА НЕТ
5. Колибри – это птица, которая ест только нектар. ДА НЕТ

ЛЕКСИКА

3. Напиши испод слика – ријеч у одговарајућем облику и по сми-слу. Види примјер 0.

0. Николай Второй правил Россией до 1917-го года. Он был последним русским царём.
1. Москва – это столица _____, а Подгорица – это столица Черногории.
2. Моя мама лечит людей, она работает _____.
3. Я люблю русский язык, я _____ его в школе.

ГРАМАТИКА

4. Прочитај текст и именице у заградама стави у одговарајућем падежу. Види примјер 0.

Я учусь в 0 **школе** (школа) в шестом классе. У меня есть два 1 _____ (хороший друг) – Драган и Илья. После школы мы вместе с ними занимаемся 2 _____ (спорт). В прошлом месяце мы были на одном 3 _____ (соревнование) и заняли первое место.

5. Прочитај текст и глаголе у заградама стави у одговарајући облик садашњег времена. Види примјер 0.

Привет, как дела? Меня зовут Иван, я хочу познакомиться с кем-нибудь из России. Я 0 **живу** (жить) в Черногории, это маленькая, но очень красивая страна. Я 1 _____ (любить) русский язык. А еще у меня много друзей, мы вместе 2 _____ (ходить) на стадион и играем в футбол. Моя мама 3 (работать) учительницей. Напиши мне, я 4 _____ (ждать) твоего ответа. Иван.

ПИСАЊЕ

6. Користећи сљедеће ријечи и изразе напиши пет реченица о неком од својих рођака:

У меня есть (кто), его/её зовут, ему/ей (сколько) лет, он/она живёт (где), он/она работает (где), занимается (чем), он/она выглядит как (глаза, волосы, фигура...), я его/её люблю, потому что...

IZBOR ZADATAKA S EKSTERNE PROVJERE ZNANJA NA KRAJU TREĆEG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE (2013)

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

1. U južnoslovensku grupu jezika „zalutao“ je jedan jezik. Koji?

1. bjeloruski	5. hrvatski
2. bosanski	6. makedonski
3. bugarski	7. slovenački
4. crnogorski	8. srpski

Pročitaj odlomak iz pjesme, pa riješi 2. i 3. zadatak.

Ima na svijetu mirnih, dobrih ljudi
što kroz svijet nečujno i tih gaze
kao da nogom stupaju po pamuku,
a naše oči nikada ne opaze
ni njih ni njinu tihu radost ili muku.

2. U tabelu upiši odgovarajući pojam.

NAZIV PJESEN	AUTOR	KNJIŽEVNI ROD

3. A. U strofi su upotrijebljene dvije stilske figure. Koje?

1. epitet i gradacija
2. epitet i metafora
3. epitet i poređenje
4. epitet i personifikacija

B. Prepiši epitete iz date strofe.

Pročitaj tekst, pa riješi 4, 5, 6, 7. i 8. zadatak.

U Podgorici i na jugu biće malo do umjereni oblačno. Maksimalna dnevna temperatura od 13 do 16 stepeni na jugu, a u Podgorici oko 15 stepeni Celzijusa.

4. Dati tekst je:

1. vijest
2. izvještaj
3. obavještenje

5. Kako se zove objašnjenje uz sinoptičarski znak?

1. legenda
2. tabelarni pregled
3. rječnik nepoznatih riječi

6. U kojim gradovima Crne Gore će 10. novembra 2013. godine biti malo do umjereni oblačno?

7. Zaokruži broj ispred vremenske prognoze za Bijelo Polje 10. novembra 2013. godine.

1. pretežno oblačno uz mogućnost povremene kiše
2. mogućnost povremenog snijega i/ili susnježice
3. mogućnost povremene kiše i snijega i/ili susnježice

8. Što označava strelica okrenuta prema dolje u tekstu Prognoza stanja mora i vjetar?

1. bezbjedan smjer kretanja brodova
2. temperaturu mora nižu od 17 stepeni
3. umjeren sjeverni vjetar

Pročitaj odlomak iz priповijetke *Imanje* pa uradi 9, 10, 11, 12, 13, 14. i 15. zadatak.

1. Petkom u tri sata popodne gradska je bolnica otvorena. Seljak je prispio tačno u određeno vrijeme. (...) U bolničkim sobama i hodnikom strujao je dnevni sunčani dah natopljen teškim mirisom jodoformom, etera i izola. (...)

2. Blijeda, duboko upalih užagrenih očiju, ženska glava sa kreveta začuđeno se okrenu put njega:

- Za ime Boga, Marko, zašto dođe danas? On sjede pravo pored nje, skrsti ruke i ne govoreći nijedne riječi zagleda se pravo u nju. Ona je kratko disala i, prebacujući duge mršave ruke preko pokrivača, opet ponovi:
 - Zašto nijes i dočekao neđelju, nego u radni dan? Seljak zavuče ruku u džep i izvadi pomorandžu. Mirno poče da je guli, zagledan u njenu žutu koru.
 - A ti, - reče on, - ti svaki dan gore? (...)
 - Ne pitaj, Marko, - poče ona, - nego zašto te davo donosi ovamo u radni dan, znaš li da imanje propada, vidiš vrijeme je bez kiše, možeš da pogledaš oko doline i da je već jednom pregradиš za stoku.

- Ne smijem da tičem u među; znaš li za Boga, Janica, da je suvomeđa i da bi kuća pala.
- A kakvo će nam biti žito? - upade žena brzo.
- Žita će biti, - odvrati seljak, - ako ga skakavac ne nagrdi.
- A grožđa? - zapita seljanka radoznalo.
- Ni zrna, - reče seljak, - ako ostane ova mača. Ona zavrće glavom i gotovo ga prijekorno pogleda.
- Znam ja, - reče ona, - nema ništa bez mene, ništa; a ja ti već neću nikad.

3. Seljak se namršti. Obrve mu se naglo svedoše i utučeno crno seljačko lice kao zemlja dobi čudan i žalostan izraz. To imanje je njegova mora. Može mu biti i radost, ali je i velika rana. Godine svoga života uložio je da ga stekne. I savijen da ga održi, on osjeća kako mu snaga nestaje. Udri, radi, sij i kosi, a opet šta ima? Osjećao je kako od njega sve više i više ima teret, kako je nekako jače i više od njega.

- Stanica je imala zaušnice, - reče seljak, - kao da bi htio da prekine da više misli o imanju.
 - Jadno dijete moje, - reče seljanka, - jeste li je liječili?
 - Vunom i rakijom - odvrati seljak.
- Žena opusti suve bolesničke ruke i pogleda u njega:
- A ja sam se uželjela Stanice. Čela bih da je vidim. Bolest se ote, a čeljadi svašta misli.

– Bojao sam se za nju, – odvrati seljak, – ali mi je Krstinja Savićeva pomogla da je lječimo, pomogla mi je i na livadu oko luka.

– A kakav je luk? – zapita žena.

– Suša ga mladog ote, ali se glavica zavija.

Ona pokrenu glavom, popravi se i poče kratko da diše. I sasvim nemarno okrenu oči na seljaka i pogleda ga blago.

– Krstinja je dobra i radna, ali vodi ti o tome brigu: niko se oko tuđeg imanja ne savija kao oko svojega. (...)

4. A što su ti rekli doktori? – zapita seljak kao pretrnuo.

– Što su rekli... odvrati ona oštros. Zlo su mi rekli, Marko, te veliko zlo. Rekli su mi da mi kidaju nogu. (...)

Kad je seljak došao kući, opet nije znao što da reče. (...)

– Ni ženi se ne mre, govorio je nespokojni glas iz duše... a ja, zar ja mogu poželjeti smrt svom vjernom drugu? Šta je mogao da učini seljak? Još rano u zoru uzeo je kosu i pošao u dolinu. Ovu dolinu bilo mu je najteže prodati, jer je triput godišnje kosio. Obišao je rano, pa kad je ugazio u travu, nadvio se nad kosu i počeo da misli:

– Žena je, drug je, od Boga je grehota!

Ali za čas, kosa je zapištala kroz travu i onaj mlad zadah pokošene trave obuzimao ga je i opominjao: prodaj dolinu, bac i kosu.

9. Ko je autor djela *Imanje iz kojeg je uzet odlomak?*

1. Dinko Šimunović
2. Nikola Lopičić
3. Sima Matavulj

10. Kojem književnom rodu pripada djelo?

11. Ko su sporedni likovi u datom odlomku?

12. Na osnovu razgovora između Janice i Marka zaključi o čemu Janica najviše razmišlja.

1. o zemljii i prinosima
2. o svojoj bolesti
3. o Krstini Savićevoj

13. Objasni zašto je Marko osjećao da od imanja „sve više i više ima teret, kako je nekako jače i više od njega“ (3. dio teksta).

14. A) Zašto se Janica ljuti što je Marko došao u bolnicu u petak?

B) Podvuci dio teksta kojim ćeš argumentovati odgovor pod A.

15. U 4. dijelu teksta upotrijebljena je onomatopeja. Prepiši onomatopejsku riječ.

16. U rečenici: „Udri, radi, sij i kosi...“ (3. dio teksta) prepozna glagolski oblik.

17. U rečenici: „U bolničkim sobama i hodnikom strujao je sunčani dah natopljen teškim mirisom jodoformom...“ (1. dio teksta) odredi padaž imenica.

sobama _____ mirisom _____
hodnikom _____ jodoformom _____
dah _____

18. A) Zaokruži broj ispred ispravno napisane riječi.

1. ošetati
2. odšetati
3. otšetati

B) Obrazloži odgovor.

19. Na osnovu date narudžbenice popuni uplatnicu.

Izdavačko preduzeće „Moć riječi“ – Plužine

NARUDŽBENICA*

Časopis „Književna misao“ 4 eura

Godišnja preplata za časopis „Književna misao“ 30 eura

Polugodišnja preplata za časopis „Književna misao“ 15 eura

Knjiga „Mali princ“ S. Egzipeti 10 eura

* - obavezno u kvadratič upisati znak ✓ za željenu porudžbinu

Ime i prezime**: Novak Pavićević

Adresa**: Ulica Nika Miljanica 17

Mjesto i poštanski broj**: 81 400 Nikšić

Broj telefona: 040 123 321

** - obavezno popuniti

Uplatu izvršiti na žiro-račun: 352 – 814 – 15

Popunjenu narudžbenicu s kopijom uplatnice poslati na adresu: Izdavačko preduzeće „Moć riječi“, Ulica Vuka Mićunovića 23, Plužine.

Rok za dostavu naručenog je sedam dana od dana prispjeća narudžbenice s uplatnicom.

CENTRALNA BANKA CRNE GORE		NALOG ZA UPATU	
(Nadi uplatnicu)	(model)	(Putni broj zaduženja)	(Putni broj zaduženja)
(Svaka uplatna)	EUR	(Opis)	(Datum putovanja)
(Putna primacka)	(Broj računa primacka)	(Putna primacka)	(Putna primacka)
(Putni i polja uplatnice)	(Model)	(Putna primacka)	(Putna primacka)
(Mjesto i datum potpisivanja)	(Nadi uplatnicu)	(Datum putovanja)	(Ciljni raspodjeljeni novac)
Banca Tuzarska "M. Karađorđević"	Obr. br. 3		

20. Sa 80 do 130 riječi napiši sastav u kome ćeš odgovoriti na date zahtjeve.

Sastav oblikuj kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak). Možeš (a ne moraš) prvo da napišeš plan sastava na listu predviđenom za to, a zatim **OBAVEZNO** sastav uredno prepisi **hemijском оловком ili наливпером** na listovima predviđenim za pisanje sastava.

Vodi računa o pravopisu i gramatici. Piši čitko i poštuj zahtjev o broju riječi + / - 10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 72 do 143 riječi; ako sastav ima manje od 72 riječi, NE ČITA SE, na 143. riječi PRESTAJE čitanje).

Zahtjevi za pisanje sastava To je moj grad

Opisi:

- Drugu/drugarici iz druge zemlje „predstavi“ svoj grad/mjesto.
- Napiši i objasni što ćeš mu/joj pokazati prvog dana boravka u tvom gradu/mjestu.
- Planiraš da ga/je povedeš na izlet. Objasni gdje ćeš ga/je povesti i zašto baš tamo.

PLAN ZA PISANJE SASTAVA

SASTAV

GJUHË SHQIPE DHE LETËRSI

Lexo tekstin dhe pastaj zhvillo detyrat 1,2, 3, 4 dhe 5.

SHOQATA E ARTISTËVE DHE
INTELEKTUALËVE

ART CLUB - ULQIN

Organizon:

EKSPOZITËN PERSONALE

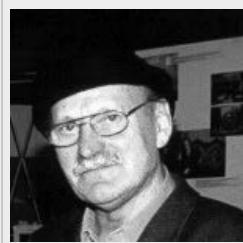
të piktorit akademik

GJELOSH GJOKAJ

GALERIA
“KULLA E BALSHAJVE”

6 -12. 08. 2013

Gjelosh
Gjokaj
lindur
në vitin
1933 në
Milesh,
afër Tuzit
në Mal

të Zi. Shkollën e Mesme të Artit
dhe studimet e larta i kreu në
Akademinë e Artit, në Beograd.
Është themelues i Degës së grafikës
në Shkollën e Lartë Pedagogjike të
Prishtinës, ku punoi në vitet 1964-
1969.

Nga viti 1969 deri më 1983, punoi
dhe jetoi në Romë. Në vitin 1983
është shpërngulur në Augsburg të
Gjermanisë, ku jeton edhe sot.

Ka hapur një numër të madh
ekspozitat personale në
Gjermani, Francë, Itali, Zvicër,
Austri, Holandë, Kosovë, Mal të
Zi, Shqipëri dhe në shumë vende
të tjera. Është fitues i një numri të
madh të çmimeve kombëtare dhe
ndërkombëtare.

Konsiderohet si njëri nga piktorët
më të njohur shqiptarë.

Ëndrrat kërcejnë nëpër shkëmbinjtë e larë me diell të brigjeve dhe
ishujve të largët. Ato lundrojnë me rremat dhe velat e anijeve si mjella-
ma në ujërat e qeta.

Ëndrrat flenë në gocat në fund të detit.

Gjurmojnë nëpër palmeta dhe hambarë të barkave me vela të fun-
dosura në gremina të errëta.

Pushojnë në kasollet e peshkatarëve dhe në shpellat e kusarëve.

Ëndrrat lodrojnë me jehonën e dallgëve që bëjnë aheng gjire-
reve dhe shpateve. Bredhin me erërat e buta që i bëjnë bajamet të
shpërthejnë lule dhe aromë...

Ëndrrat lëvaren në degët e: palmave, fiqve, bajameve, portokajve,
ullinje, shegëve... Ëndrrat janë frutat e tyre!

Ato reziten në rërën e imët, të artë, të plazhevë; Pushojnë nën ten-
dat e rrushit në vreshta;

Dremisin nën rrjetat e peshkatarëve nëpër zallina, të shtrira në diell
për t'u terë... Netëve të nxehta e të kthjella, posa florinj, Hëna i derdh
ëndrrat nëpër det e pullaze..."

Qetë i pëshpëris engjëllit tim, Xheraldinës, e gjumi rehatshumi leh-
të ia rëndon qepallat krahdallëndysheje.

„Kur fëmija fle, nga andej, nga deti“ – shtoj t'i shpjegoj çupzës sime
– „vijnë ëndrrat dhe fëmija e sheh ndonjë, sipas dëshirës.

E kur zgjohet, ëndrrat kthehen në det dhe atje, presin t'i thërrasë
ndonjë fëmijë tjetër...“

E përfundoj shpjegimin se ku janë ëndrrat dhe Xheraldina, e
kënaqur fle – i thërrët ëndrrat... A i kanë ardhur dhe cilën e ka parë,
s'e di. Sepse, derisa i shkruaj këta rreshta, ajo ende fle.

(marrë nga libri: Hajro Ulqinaku, Dega e trungut të urtë, Ulqin 2010)

6. Teksti i mësipërm është:

- A. poezi lirike
- B. fragment drame
- C. tregim i shkurtër

7. Shkruaje titullin e librit nga i cili është marrë teksti?

8. Lexoje fjalinë e parë dhe fjalinë e parafundit të tekstit dhe gjeje
në cilën prej tyre është përdorur kallëzuesi emëror dhe në cilën
kallëzuesi foljor, pastaj kallëzuesin gjegjës shkruaje në vendin e
paraparë më poshtë.

- A) Kallëzuesi emëror: _____
- B) Kallëzuesi foljor: _____

9. Cili është kuptimi i fjalisë:

„Ëndrrat presin në bedenat dhe në kullat e Kalasë e të kështjellave magjike
në breg të ujit, të cilat duart e vogla i ndërtojnë në rërën e argjendtë.“

A. Ëndrrat janë kriesa reale me trupa fizikë që herë pas here
shihen në bedenat e kullat e Kalasë dhe në kështjellat që
ndërtojnë fëmijët në rërë.

B. Bedenat, kullat e Kalasë dhe kështjellat që ndërtojnë fëmijët
në rërë krijojnë një ambient të përshtatshëm për të ëndërruar.

C. Ëndrrat i ndërtojnë fëmijët prej rërës së argjendtë.

10. Cila figurë stilistike është përdorur në fjalinë:

„Ato lundrojnë me rremat dhe velat e anijeve si mjella-
ma në ujërat e qeta.“

11. Si bën fjalë „fiqtë“ në rasën emërore të trajtës së shquar, në numrin njëjës?

12. Fjalia „Ëndrrat lodrojnë me jehonën e dallgëve që bëjnë aheng gjire-
reve dhe shpateve“ është:

- A. Fjali e përbërë me nënrenditje.
- B. Fjali e përbërë me bashkërenditje.

13. A) Në cilën kohë janë përdorur foljet e nënvisuara në fjalinë:

„A i kanë ardhur dhe cilën e ka parë, s'e di.“

B) Këtë fjali kaloje në kohën e ardhme:

14. Fjalia „Shtrihem pranë saj“ është:

- 1. fjali e plotë
- 2. fjali e paplotë

1. Cili është arti me të cilin merret Gjelosh Gjokaj?

- A. Muzika
- B. Letërsia
- C. Piktura

2. Shkruaje emrin e shtetit ku jeton aktualisht Gjelosh Gjokaj?

3. Cili është kontributi që ka dhënë Gjokaj në Prishtinë?

4. Shkruaje datën e hapjes së eksposítës personale të artistit?

5. Teksti që përcjell fotografinë e artistit është?

- A. biografi
- B. intervistë
- C. lajm

Lexo tekstin e dhënë dhe përgjigju në pyetjet 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
13, 14 dhe 15.

Ku shkojnë ëndrrat!

Xheraldina është e shtrirë në shtrat.

Do të flejë, e s'mundet.

„Ku janë ëndrrat?“ – më pyet.

Do të dijë ku kanë shkuar.

„Ku janë ëndrrat?“ – pyet prapë. Do t'i shohë.

Shtrihem pranë saj. E mbuloj mirë me batanije. Ia ledhatoj flokët.

Duke i pëshpëritur, i tregoj ku janë ëndrrat. Ëndrrat janë larg...

Janë atje, në det.

Janë në lodrat, në notin dhe në gjëzimet e fëmijëve të lumtur në ra-
nishta dhe cekëtina; Në korrnitë e masave të peshqve të artë;

Në këngën dhe fluturimin e pulëbardhave të lira në kaltërinë e de-
tit dhe të qillit... Ëndrrat presin në bedenat dhe në kullat e Kalasë e
të kështjellave magjike në breg të ujit, të cilat duart e vogla i ndërtojnë
në rërën e argjendtë.

15. A) Cilat janë format e pashtjelluara të foljes?

B) Përse quhen forma të pashtjelluara?

Lexo fragmentin e dhënë dhe pastaj përgjigju në pyetjet 16 dhe 17.

Trim mi trima ai Gjergj Elez Alia!
Qe nandë vjetë nandë varre n'shat m'i ka:
Veç nji motër nat' e ditë te kryet;
la lan varrët me uj' t' gurrës nandyjece;
la ter gjakun me ata flokët e ballit;
Shtatin vllaut ia shtrëngon me ruba t' nanës;
N'petka të babës trupin ia hijeshon;
Armët e brezit ia rëndon mbi krye.
Sa herë trupin motra po e tërnueka,
Dhimb'n e varrëve vllau krejt e harrueka,
Dhimba e motrës dekun n' tok' lëshueka.

16. A) Gjej së paku tri fjalë që janë të shkruara në dialekt dhe shkruai në linjën e paraparë.

B) Ato fjalë tani kaloji në gjuhën standarde.

17. Nëse konstatimi është i saktë qarko PO, ndërsa nëse nuk është i saktë, qarko JO.

Vargjet e lartshënuara janë tetërokëshe	PO	JO
Fragmenti është nxjerrë nga balada „Gjergj Elez Alia”	PO	JO
Bëhet fjalë për një krijim të letërsisë gojore (popullore).	PO	JO

18. Duke u bazuar në shembullin e dhënë plotëso hapësirat e zbrazëta në tabelën e mëposhtme, duke i radhitur saktë emrin e autorit, titullin e veprës dhe llojin letrar përkatës.

Autorët: Migjeni, Daniel Defo, Petar II Petroviq Njegosh
Veprat: „Kurora e maleve”, „Hanko Halla”, „Robinson Kruso”
Lloji letrar: roman, poemë, tregim

Autori	Vepra	Lloji letrar
Ernest Heminguej	„Plaku dhe deti”	novelë
Petar II Petroviq Njegosh		
	„Luli i vocërr”	
		roman

19. Gazeta „Koha Javore” del një herë në javë. Çmimi i saj, për një numër, është 0,50 euro.

Abonimi për 3 muaj, që do të duhej të ishte 6 euro, ka ulje çmimi prej 10%.

Abonimi për 6 muaj, që do të duhej të ishte 12 euro, ka ulje çmimi prej 20%.

Abonimi për 1 vit, që do të duhej të ishte 24 euro, ka ulje çmimi prej 30%.

Plotësoje ti fletë-abonimin e gazetës „Koha Javore” për një vit, në emrin tênd, duke pasur parasysh informacionet e dhëna.

Emri dhe mbiemri i abonuesit: _____

Adresa: _____

Vendi dhe numri postar: _____

Periudha e abonimit: A. 3 muaj, B. 6 muaj, C. 1 vit.
(Qarko shkronjën para periudhës kohore për të cilën abonohesh.)

Çmimi: _____

20. Shkruese një hartim prej 80-130 fjalësh, në të cilin do të përgjigjesh në kërkesat e parashtruara. Hartimi duhet të jetë një tërësi e rrumbullakuar mirë (me hyrje, zhvillim, përfundim). Mundesh (por nuk e ke obligim) që një herë ta punosh skicën e hartimit në fletën e paraparë për atë gjë, e pastaj je I OBLIGUAR që hartimin, me një stilolaps ose me penë, ta përkruash në fletët e parapara për shkrimin e hartimit.

Kujdes rregullat e drejtshkrimit dhe ato gramatikore. Shkruej qartë, duke respektuar kërkesën për numrin e fjalëve +/- 10% (vlerësohet ai hartim që ka prej 72 deri 143 fjalë, në qoftë se hartimi ka më pak se 72 fjalë, NUK DO TË LEXOHET, pas fjalës së 143-të leximi NDÉRPRITET).

Kërkesat për shkrimin e hartimit me temën: KAFSHA IME E PREFERUAR

Shkruej:

- Çfarë mendon ti për mbajtjen e kafshës së preferuar në banesën ku jeton njjeriu?
- A mban ti ndonjë kafshë në shtëpi dhe përsë?
- Si i trajtojnë kafshët njérëzit e rrëthit tênd (i lidhin apo i mbajnë të myllura, i ushqejnë ato rregullisht, a kujdesen për higjienën e tyre)?
- Ke parë ndonjëherë dikë duke keqtrajtuar një kafshë dhe çfarë mendon ti për njérëzit që i keqtrajtojnë kafshët?

PLANI PËR SHKRIMIN E HARTIMIT

HARTIMI

MATEMATIKA

FORMULE

- Kvadrat zbirë: $(a+b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$
- Kvadrat razlike: $(a-b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$
- Razlika kvadrata: $a^2 - b^2 = (a+b)(a-b)$
- Množenje stepena jednakih osnova: $a^m \cdot a^n = a^{m+n}$
- Dijeljenje stepena jednakih osnova: $a^m : a^n = a^{m-n}$
- Korijen proizvoda: $\sqrt{ab} = \sqrt{a} \cdot \sqrt{b}$
- Korijen količnika: $\sqrt{\frac{a}{b}} = \sqrt{a} : \sqrt{b}$
- Pitagorina teorema: $c^2 = a^2 + b^2$
(c – dužina hipotenuze, a i b – dužine kateta)

- Površina trougla: $P = \frac{ah_a}{2} = \frac{bh_b}{2} = \frac{ch_c}{2}$
(a , b i c – dužine stranica, h_a , h_b i h_c – dužine odgovarajućih visina)
- Površina i visina jednakostraničnog trougla: $P = \frac{a^2 \sqrt{3}}{4}$, $h = \frac{a\sqrt{3}}{2}$
(a – dužina stranice)
- Površina paralelograma: $P = a \cdot h_a = b \cdot h_b$
(a i b – dužine stranica, h_a i h_b – dužine visina)
- Površina romba: $P = \frac{d_1 \cdot d_2}{2}$, (d_1 i d_2 – dužine dijagonala)

- Površina trapeza: $P = \frac{a+b}{2} \cdot h$
(a i b – dužine osnovica, h – dužina visine)
- Obim kružnice: $O = 2\pi r$, Površina kruga: $P = r^2\pi$
(r – dužina poluprečnika)
- Površina kocke: $P = 6a^2$
(a – dužina ivice)
- Zapremina kocke: $V = a^3$
(a – dužina ivice)
- Površina kvadra: $P = 2(ab + ac + bc)$
(a, b i c – dužine ivica)
- Zapremina kvadra: $V = abc$
(a, b i c – dužine ivica)

Oznake: B – površina baze, M – površina omotača i H – dužina visine

- Površina prizme: $P = 2B + M$
- Zapremina prizme: $V = B \cdot H$
- Površina piramide: $P = B + M$
- Zapremina piramide: $V = \frac{1}{3}B \cdot H$
- Površina valjka: $P = 2B + M = 2r\pi(r + H)$
(r – dužina poluprečnika osnove)
- Zapremina valjka: $V = B \cdot H = r^2\pi H$
(r – dužina poluprečnika osnove)
- Površina kupe: $P = B + M = r\pi(r + s)$
(r – dužina poluprečnika osnove i s – dužina izvodnice)
- Zapremina kupe: $V = \frac{1}{3}B \cdot H = \frac{1}{3}r^2\pi H$
(r – dužina poluprečnika osnove)

U sljedećim zadacima zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Na kom mjestu se nalazi cifra koja dokazuje da je broj 45 960 manji od broja 49 650?

- A. desetica
- B. stotina
- C. jedinica hiljada
- D. desetica hiljada

2. Koliko mora da bude x da bi jednakost bila tačna?

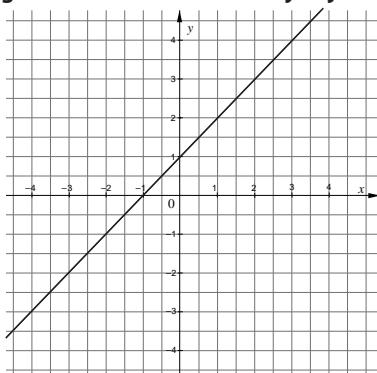
$$7 \cdot x = (7 \cdot 30) + (7 \cdot 2)$$

- A. 2
- B. 30
- C. 32
- D. 302

3. Čemu je jednako $\left(\frac{1}{9}\right)^2$?

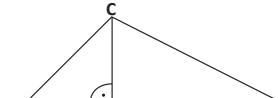
- A. $\frac{1}{81}$
- B. $\frac{1}{27}$
- C. $\frac{1}{18}$
- D. $\frac{1}{3}$

4. U kojoj tački grafik date linearne funkcije siječe x -osu?

- A. $(1, 0)$
- B. $(-1, 0)$
- C. $(1, 0)$
- D. $(-1, 0)$

5. Dat je trougao ABC kao na crtežu. Duž CD ($CD \perp AB$) je

- A. bisektrisa
- B. visina
- C. težišna duž
- D. simetrala stranice AB

6. Dijagonala pravougaonika je 10 cm. Kolika je dužina obima kruga opisanog oko tog pravougaonika?

- A. 10 cm
- B. 20 cm
- C. 10π cm
- D. 20π cm

Zadatke koji slijede rješavajte postupno. Bodovi se dodjeljuju na osnovu tačne postavke, postupka rješavanja i rezultata koji slijedi iz korektnog rada.

7. Izračunati:

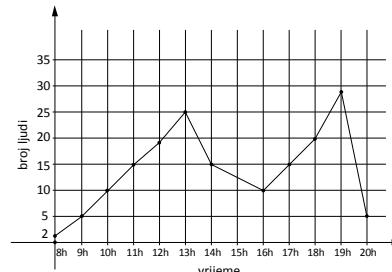
- a) $-(-3) - (-7) + (-26) - 4 =$
- b) $228 \cdot 53 =$
- c) 3% od broja 900

8. Izračunati:

- a) $\sqrt{18 \cdot N - 5}$ ako je $N = 7$
- b) $\frac{2}{3} \cdot \frac{1}{6} + \frac{1}{2} =$

9. Srediti izraz $2(2a-1)^2 + 7a - 2$.

10. Dati linijski dijagram prikazuje broj ljudi u jednom tržnom centru tokom dana.

- a) Koliko je bilo ljudi u tržnom centru na početku radnog vremena?
- b) U koliko sati je bilo najviše ljudi?
- c) Koliko je bilo ljudi u tržnom centru u 16 h?

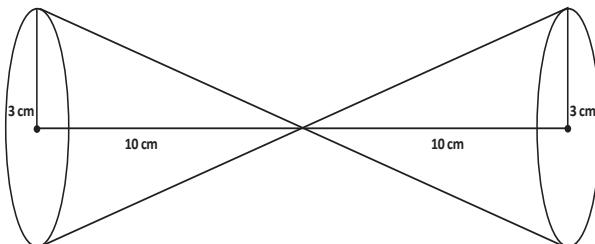
11. Riješiti jednačinu $\frac{x+9}{10} - \frac{2}{5} = \frac{3x-5}{10}$.

12. Riješiti nejednačine $2x - 6 \geq 0$ i $x - \frac{x}{2} \leq 2$ skupu R i odrediti njihova zajednička rješenja.

13. Izračunati visinu jednakokrakog trapeza čiji je obim 50 cm, a osnovice su dužina 17 cm i 7 cm.

14. Dužina osnovne ivice pravilne trostrane piramide je 3 cm, a površina omotača je dva puta veća od površine osnove. Odrediti dužinu visine bočne strane.

15. Na osnovu datih podataka izračunati zapreminu tijela sa slike.

БУДУЋНОСТ ЈЕ ТУ, САМО ЈЕ ТРЕБА ПРЕПОЗНАТИ

Хоћу све, и одмах. Али не могу, ма како то жељио, претрчати ово поље дјетињства. Не дозвољавају ми да остварим своје снове, самосталност, начин живота. Сви ми придикују о факултету, о будућности, најбољим занимањима, а не схватају да ми је и ове основне пре ко врх главе, а камоли још коју деценију да учим. Зато бирам занат – злата вриједан. Нијесу узалуд стари говорили да је сваки занат златан и човјек брзо дође до својих паре.

Данима сам пратио емисије са Џејми Оливером и уживао у његовим куварским способностима. Пожелио сам да му правим друштво и што прије научим хиљаду рецепата које он зна. Заиста ми се допала његова идеја да иде по школама и спрема храну за дјецу и са дјечком. Сматрам да сам слика и прилика овог врхунског кувара. Нека што све лијепо припремим, него још брже и љепше дегустирам. Само ми још паб фали, али и ту сам се снашао: за почетак ни гарађа није занемарљив простор. Мајка ме је из кухиње протјерала, јер замало нијесмо звали ватрогасце у помоћ због мојих експеримената на брезину.

Нећу се задовољити „Мушким куваром”, који сам проучио као буквар, већ планирам да сљедеће сезоне скокнем до Сплендida и направим неки нови спортски кувар. Сви моји стари рецепти можда ће угледати свјетлост дана прије него што би се могло очекивати.

И док други буду заокруживали мале огласе, ја ћу већ негде наћи свој паб и спремати специјалите за своје друштво и гости, снимати емисије за радозналце и усавршавати најслађи занат на свијету – посластичарски.

Небојша КРИВОКАПИЋ,
IX-3, ОШ „Браћа
Лабудовић”, Никшић

РИНГИШПИЛ

Што да кажем
за живот
што није речено?
Сад туга, сад срећа –
све испрелетено.

Вртиш се у кругу,
на рингишпилу
живота,
убиједиш себе:
све је то љепота!

Газиш кроз трње,
газиш и руже.

Све је то живот,

драги мој друже.

Ђетињство прођеш
ко дланом о длан.
У младост уђеш,
сунцем обасјан.

Све ти је близу,
на дохват руке.
Па и то прође,
и ето сад муке.

Подрхтава рука,
кољено пуца.
Ето и старост
на врата куца.

То ти је живот,
једна дивна бајка.
Тако је живјела
и мајчина мајка.

То је реалност,
то је суштина.
Живјети живот
права је милина!

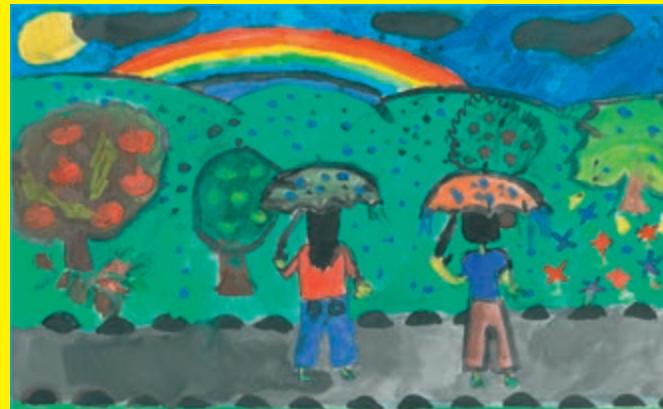
Јована ДОКНИЋ, VII-4,
ОШ „Олга Головић”,
Никшић

ПРВЕ ПАХУЉЕ У МОМ КРАЈУ

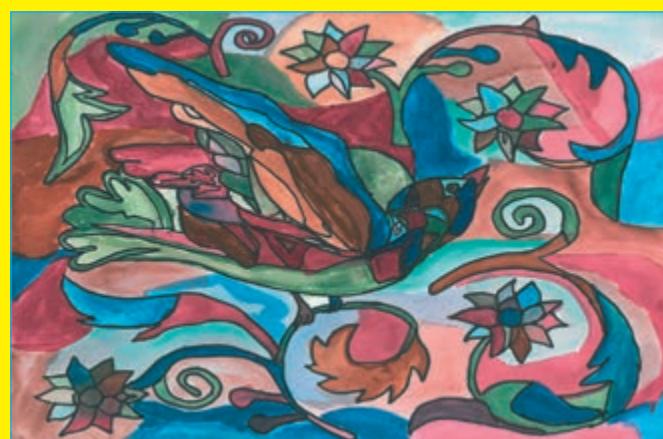
Отварих очи и опазих да је необична свјетлост окупала моју собу. Изненађена, стадох крај прозора и видјех диван призор. Све је обучено у бијелу одјећу, а још понека пахуља је стидљиво лепршала и падала на земљу. Била сам пре срећн и позвала своје другарице да уживамо у зимским чаролијама.

Чарна ПРЕЛЕВИЋ, VI-1,
ОШ „М. М. Бурзан”,
Подгорица

МАЛА ГАЛЕРИЈА

Јана ВУКОВИЋ, VI-2, ОШ „Марко Милјанов”, Бијело Поље

Јана ЧУЧОВИЋ, VII-2, ОШ „Иван Вушовић”, Видрован

Огњен ЉЕШЕВИЋ, Дјечји вртић „Јесен”, Служ

Маја ШУНДИЋ, V-2, ОШ „Сутјеска”, Подгорица

Маша ДАКИЋ, V-3, ОШ „Октоих”, Подгорица

КЊИГА НИЈЕ БРИГА

Књига те кроз разне авантуре води.
С тобом у многе свјетове и нова знања броди.

На крилима њеним понекад и летиш.
у разне земље завириш,
па се опет дома сјетиш.

Увијек те на мјесту чека
кад се вратиш издалека.
Као да не постоји
ако на полици сама стоји.
Звездана ГОЈКОВИЋ, VII-1,
ОШ „Октоих”, Подгорица

НЕПРАВДА БОЛИ

Неправда је моје друго име. Ја сам стално крива, оптужена и неправедно кажњена због мог млађег брата Петра.

Када је Петар несташан, тата виче на мене. Када Петар растура собу, ја сам главни кривац. Кад неће да једе, кад неће да спава, да слуша – сви се мени обраћају, као да сам ја Петар. Ево, баш прије неки дан, док смо се играли у двориштиу, Петар, „веома добро дијете“, сломио је лоптом баштенског патуљка. А онда, као гром из ведра неба, створи се тата иза мене. Довољан је био само један поглед и онда још једна неправда на гомили. Да ли је то што сам старија, па сви очекују да га ја васпитавам, или можда њега више воле?

Ето, то је прича Маше, упссе, Неправде Дакић.

Маша ДАКИЋ, VII-3,
ОШ „Октоих”, Подгорица

ШКОЛСКИ БРОД „ЈАДРАН“

Ово је прича једног брода
што живи осамдесет љета.
Њему је јастук плава вода,
покривач талас што га сријета.

Њему су од облака једра бијела,
корнило држи сунчеви зраци.
На њега стане посада цијела,
морнари, путници, ђаци ...

Татјана МИЛОВИЋ, VII-3,
ОШ „Олга Головић”, Никшић

ПРВИ ЛИКОВНИ ПРИКАЗ ТУЂЕМИЛСКЕ БИТКЕ У „КРАТКОЈ ИСТОРИЈИ“ ИЗ XII ВИЈЕКА

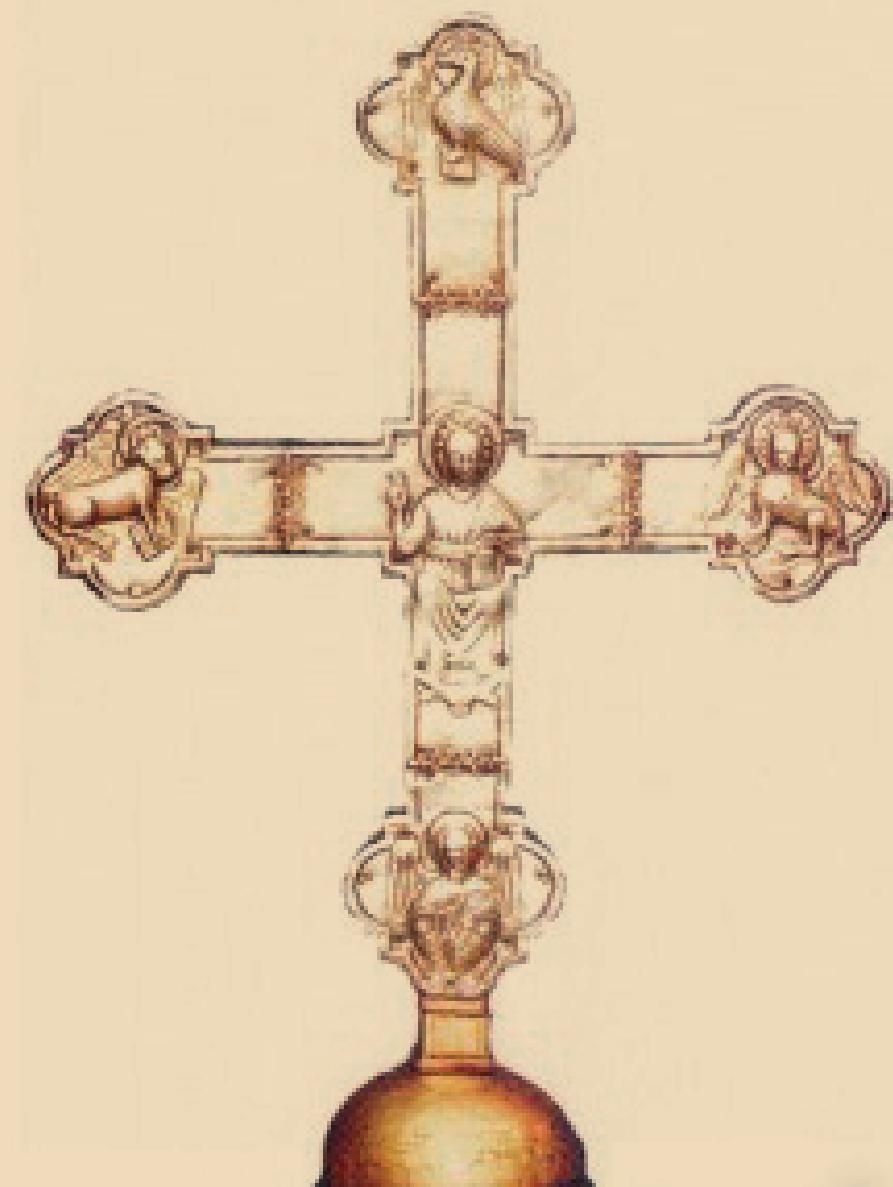
Битком на Туђемилу, близу Бара, започета је, у ствари, прије 970 година, историја црногорске државне независности. Туђемилска битка је имала велики одјек у ондашњем свијету а и Византијски извори то потврђују

Пишу: **Божидар Николић и Маријан Миљић**

Дукљанска академија наука и умјетности је на основу података у историјским изворима и литератури дошла до сазнања да се у Шпанији, у Националној библиотеци у Мадриду, налази илустровани пријепис (с краја XII в.) „Кратке историје“ византијског љетописца Јована Скилице у којој се између бројних минијатура налазе и двије које се односе на Барску битку или битку код Туђемила.

Након обраћања главној шпанској библиотеци, ДАНУ је електронским путем добила, скениране у боји, копије обију минијатура које се односе на историју дукљanskог периода црногорске прошлости, за што јој изражавамо велику захвалност. Имајући у виду значај, историјске последице и тековине те велике битке

и сјајно извојеване побједе, одлучили смо да речене минијатуре учинимо доступним широј јавности.

СУДБОНОСНИ ОКРШАЈ

Битка на Туђемилу или Барска битка, вођена 7. октобра 1042. године између дукљанске војске Стефана Војислава (синовца Светог Владимира) и византијске војске, којом је командовао драчки стратег Курсилије, помогнут војском подвлашћених вазала (рашког жупана, босанског бана и захумског кнеза), спада међу најзначајније и најсудбоносније историјске догађаје у укупној црногорској прошлости. У тој бици дукљанска војска је нанијела тежак пораз византијској војсци и њеним савезницима.

Та задивљујућа битка је учврстила темеље државе дукљанских Словена, чије је саздање започело под архонтом Петром (у X вијеку) и кнезом Владимиrom (990–1016), који је четири године након смрти канонизован за светитеља, за вријеме охридског архиепископа Јована (1018–1037). По римокатоличком обреду он је беатус а не санктус.

У темељима дукљанске државности, које по онтолошко-историјској вертикали: Дукља – Зета – Црна Гора, баштини и данашња независна и међународно призната држава, налазе се поред гла-ве са светачким ореолом и његове мошти, његов милијумски култ и најстарија црногорска реликвија – Крст Светог Владимира Дукљанског који су, до скоро, уз процесију, сваке године на врх Румије износиле све три конфесије, православци, римокатолици и муслимани, славећи га као свеца, што нас враћа на почетак историје кад ни народ ни црква нијесу били подијељени. Та традиција се сачувала и до данас.

ЗАЧЕТАК НЕЗАВИСНОСТИ

Битком на Туђемилу, близу Бара, започета је, у ствари, прије 970 година, историја црногорске државне независности. У повјесници црногорског ратовања било је много славних бојева и великих битака, трагичних пораза, сјајних и величанствених побједа, али овој првоначелној припада посебно мјесто. Она се слави и као Дан војске Црне Горе. По свему, она је почетак црногорског онтолошко-историјског постојања и опстајања.

Туђемилска битка се одиграла на почетку владавине византијског цара Константина IX Мономаха (1042–1055), који је био одлучан да савлада архонта (кнеза) Војислава, али су његове трупе биле два пута потучене. У том другом походу, чији је исход одлучен на Туђемилу, византијске снаге су биле неупоредиво премоћније у односу на оне с којима је располагао кнез Војислав. На Дукљу је с југа, од Скадра, напао управник драчке области Курсилије, док су византијски вазали, рашки и захумски, ударили са сјеверозапада из правца Требиња, а предводио их је хумски кнез Љутовид.

План византијског војсковође је био да са свих страна једновремено нападне кнеза Војислава и његову војску и да у један мах покори Дукљу. Међутим, искусни дукљански кнез се показао и као изванредан стратег. Задивљујуће се послужио ратним лукавством тако да је на Туђемилу, код Бара, поразио византијску војску коју је предводио Курсилије, а затим је потукао његове савезнике из окружења. Византијско и савезничко опкољавање његове војске није успјело.

Кнез Војислав је за напад одредио поноћ. Битка се, у ствари, одиграла од поноћи до јутра 7. октобра. Напад кнеза Војислава је сасвим успио. Некако тачно према његовим предвиђањима одиграла се та за црногорску историју преломна битка. Затим се Војислав окренуо да дочека и порази византијске савезнике. Дукљани су поред величанствене побједе освојили и огроман плијен. Стекли су слободу и државну независност. Дукља је прва призната држава међу јужнословенским земљама под византијском влашћу.

МАДРИДСКИ КОДЕКС

Туђемилска битка је имала велики одјек у ондашњем свијету а и Византијски извори то потврђују. Први текстуални и ликовни приказ ове славне битке и велике дукљанске побједе дат је у мадридском кодексу „Кратке историје“ Јована Скилице, византијског љетописца из друге половине XI вијека.

Мадридски кодекс Јована Скилице (Мадрид, Национална библиотека, витр. 26–2) је, у ствари, препис Кратке историје, илустрован минијатурама, које представљају историјске догађаје, пропраћене легендама у вези са описаним сликама. Рукопис има укупно 574 сачуване минијатуре у боји. Од тога броја само 518 минијатура прате легенде. Минијатуре су „изведене“ послије исписивања основног текста, а легенде послије минијатура. Мадрид-

ски рукопис је вјероватно настао у другој половини, ако не крајем XII вијека, док је „Кратка историја“ написана крајем XI вијека.

Мадридски Скилица је значајан првенствено због његових минијатура искључиво свјетовног карактера. Двије од њих су ипак вриједне за реконструкцију наше историјске прошлости. Минијатуриста је догађаје и личности морао са текстуалног да преведе на ликовни језик.

СТИЈЕЊЕ КАО ОРУЖЈЕ

Битка код Бара, или Туђемилска битка приказана је на минијатурама 222 в и 223. У првој (фол. 222 в) приказан је пораз Византинаца у Барској бици 1041/42. године „негде у гудурама Дукље“. Пуно је бораца и једне и друге војске. Дукљани су приказани са камењем у рукама и са стијењем које одваљују а служе им као оружје. На слици је безброј глава погинулих у двијема увалама, док је поражена војска приказана у трећој. Сцена се завршава приказом коњице која покушава да заустави панично бјекство византијских ратника. У горњем лијевом углу минијатуру прати натпис писан црвеним словима полуунцијалног писма.

Сцена на фол. 223 је још необичнија. Она приказује наставак погибије византијских војника. Види се како они беже голи и боши пошто су успјели да умакну из дукљанских чука и гудура. Византијски ратници су приказани како јуре подземним ходницима, цик-цак поређаним, и како из њих излазе. Самим натписом се појашњава суштина онога што је речено и у Скиличином тексту.

Јован Скилица походу на Дукљу 1041/42. године придаје посебну важност и зато у „Краткој историји“ опширно и детаљно о њој пише. Византијски љетописац прича како заповједник војске, патриције Михаило, заједно са другим хипостратезима „крене на Трибале и да савлада Стефана. Он је у земљу Трибала – Дукљу „упао са 60.000 војника“. Након детаљног описа битке и тешког пораза византијске војске, љетописац констатује да је пало 40.000 војника а погинуло је и седам стратега.

УРЕЗАНО У СЈЕЋАЊУ

Пораз на Туђемилу се очито дубоко урезао у сјећање Византинца. Иако не треба очекивати да двије минијатуре које приказују битку на Туђемилу, у октобру 1042. године, имају важност историјског извора, њихова вриједност и значај су вишеструки: прво, као свијест о догађају у којему је Византијско царство доживјело тежак пораз а мала кнежевина Дукљанских Словена одијела задивљујући побјedu над далеко премоћнијом војском и стекла независност; друго, да је та побједа имала не мали одјек у ондашњем свијету; треће, да је то први и најстарији ликовни приказ Барске битке, која је у историји имала далекосежно дејство и, четврто, да обје минијатуре, осим историјске, имају и ликовну и естетску вриједност. Због тога је публиковање и представљање ових минијатуре и те како значајно.

НЕКИМА СМЕТА СЛАВА

Други народи баштине славна дјела својих предака и у традицији и историји чувају успомену на њихове велике подвиге. Код нас, на жалост, није тако. Некима очито на почетку трећег миленијума и на почетку 21. вијека сметају историјска слава и значај Туђемилске односно Барске битке, коју нијесу могли заобићи ни хроничари великог Византијског царства. Али и данас неки историчари настоје да негирају или умање значај те надалеко чувене битке. И не само то. Споменик на Туђемилу, подигнут у славу наших витешких предака, недавно је миниран, дијелом порушен а дијелом оштећен. Такав апсурд је могућ само код нас. Споменик је обновљен, али та малигна свијест склона рушењу је и

даље присутна. Кроз вјекове вјекова сјећање на Војислављевиће и њихову славну побједу на Туђемилу, код Бара, сачувало се и све је присутније.

ПОБЈЕДА ДОВЕЛА ДО ШИРЕЊА ДУКЉЕ

Захваљујући побједи на Туђемилу, Дукља је сасвим збацила византијску власт и проширила се на Драчу област и Травунију. Кнез Војислав је умро 1043. године у пријестоном мјесту Препратна, где је и сахрањен у дворској капели. Родоначелник династије је имао пет синова. До 1046. године државом је управљала његова супруга заједно са синовима, а онда је Михаило, након њене смрти, успио да се домогне дукљанског пријестола и освоји Рашку. Папа Гргур VII му се у посланици из јануара 1078. обраћа као краљу Словена. Након његове смрти на дукљанском пријестолу смијенило се још осам владара са краљевском круном.

У ВОЗУ ЗА БАР

Необичан је поглед из воза:
велика брда и стада коза,

шумски предјели, облаци бијели,
јата птица на бору и јели.

Вијуга ријека, поток горски,
дувају вјетри, скупа, хорски.

Промичу сјенке брзином лудом.
Путујемо, опчињени чудом.

Сунце на западу већ блиједи.
Путовање ово злата вриједи.

Локомотива клопоће, тутуњи,
а путници у причи и ћутњи.

Љепота ова нема граница.
Већ смо стигли: задња станица!

Милутин ЂУРИЧКОВИЋ

НАР

Једнога дана,
у близини Бара,
затече ме јесен
ипод дивљег нара.

Пружио сам руку
да уберем плод.
Зањиха се грана,
над њом и плав свод.

Вукао сам снажно,
ал се није дао:
трном ме боцнуо,
с граном побјегао.

Њишућ се високо,
одважан и смион,
добаци љутито:
– Видиш“ нијесам зрио!

Драгомир ЂУЛАФИЋ

3

Pros
vjetni
rad

NOV.
2013
BROJ
19

БРАТСКА ПОДЈЕЛА

– Данас Никола неће ићи у вртић – рекла је мајка прије поласка на посао. Прехлађен је. Ти ћеш, Марко, да га пазиш. Играј се с њим, забављај га.

– Добро, мама – сложио се Марко. – Али, ја морам у школу послијеподне.

– Знам. Доћи ћу нешто раније с посла. Не брини, нећеш изостати из школе... Ех, замало да заборавим у овој журби: за доручак, у рерни, имате четири барене виршле и два парчета хљеба. Ти то, Марко, подијели братски.

И мама је отишла на посао.

Кад је стигла у канцеларију, зазвонио је телефон. Јавља се Никола плачним гласом:

– Мама, Марко није братски подијелио виршле...

– Не плачи! Како није?

– Није, мама. Није, кажем ти! Њему је оставио једну, а мени дао – три!

Саво МАРТИНОВИЋ

ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР ЦРНЕ ГОРЕ

2. новембар 1908.

ПРВА ЦРНОГОРСКА ЖЕЉЕЗНИЦА

Пуштање у саобраћај пруге Бар-Вирпазар забиљежиле су значајне црногорске новине, а књаз Никола изјавио је тим поводом: „То је радост моја и цијеле Црне Горе.“ Пруга је била дуга 43 километра, уског колосјека, а градила ју је компанија Антивари. Датум пуштања у саобраћај прве црногорске жељезнице обиљежава се као Дан жељезничара Црне Горе. Прву жељезничку прugu на простору данашње Црне Горе изградила је 1901. године Аустроугарска, као дионицу пруге Габела-Хум-Ускопље-Зеленика, на потезу Суторина-Игало-Херцег Хови-Зеленика, у дужини око 11 километара, као везу са босанско-херцеговачком пругом.

4. новембар 1918.

ОДЛАЗАК АУСТРИЈСКЕ ВОЈСКЕ

Цетиње су, без оружаних инцидена, почели да напуштају и посљедњи остаци аустријске војске у одступању. Након одласка аустријске војске, српска војска је и даље остала у Црној Гори, иако за тим није било никакве потребе. Прави циљ задржавања српских Скадарских трупа, које су пред долазак у Црну Гору преименоване у Јадранске трупе, била је припрема терена за одржавање Подгоричке скупштине.

5. новембар 1918.

ПРОГЛАС „ОСЛОБОДИЛАЦА“

У памфлету, пласираном од стране Одбора за уједињење Србије и Црне Горе, наведено је да је Црну Гору од аустријске окупације ослободила Србија и сва кривица за окупацију приписана краљу Николију, црногорској влади и војсци. Истог дана чета српске војске на Цетињу скинула је и оскрнавила црногорску заставу са двора краља Николе.

15. новембар 1943.

ЗАВНО ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ

У Колашину је одржана скупштине представника народноослободилачких одбora из свих крајева Црне Горе и Боке, на којој је изабрано Земаљско антифашистичко вијеће народног ослобођења, као највише представничко и политичко тијело за Црну Гору и Боку. На скупштини, којој су присуствовала 544 делегата, изабран је Извршни одбор, са циљем да обавља послове владе. Тим чином обновљена је државност Црне Горе, изгубљена 1918. године. На овом засијадању, ЗАВНО-а истакнут је захтјев да Црна Гора у новој Југославији има, као федерална чланица, равноправан положај са осталима. За првог предсједника ЗАВНО-а изабран је др Нико Мильнић.

16. новембар 1918.

„ИСКРЕНОСТ“ САВЕЗНИКА

Пишон, министар спољних послова Француске, у име Великих сила дао је гаранцију краљу Николи, који се са црногорском владом налазио у избеглиштву у Француској, да ће бити очувано уставно устројство и суверенитет Црне Горе. Попут мјесец дана раније датог обећања краљу Николи од стране Реймона Поанкареа, предсједника Француске, да ће му бити омогућен повратак у земљу чим се за то створе прилике, то је била само дипломатска обмана која се разоткрила већ након окончања Подгоричке скупштине.

17. новембар 1830.

ГУВЕРНАДУР У НЕМИЛОСТИ

На Цетињу, одлуком црногорских старјешина, због сумњи да је, сарађујући са Аустријом организовао завјеру против Његоша, Вуко Радоњић лишен је гувернадурског чина. Премда су главари били за то да се гувернадур осуди на смрт, Радоњића је тек устоличени господар поштедио те казне. Упркос санкцијама, Радоњић је и даље наставио сарадњу са Аустријанима, што га је почетком 1832. коштало протjerивања из Црне Горе.

29. новембар 1943.

ЦРНА ГОРА У ДРУГОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

На II засијадању АВНОЈ-а, одржаном у Јајцу, као акт уставног карактера усвојена је декларација којом је верификован процес изградње нове федеративне Југославије и, између осталог, констатовано да су народи Југославије кроз борбу против окупатора за ослобођење земље осигурали право на самоопредјељење укључујући и право на одцјепљење или уједињење са другим народима. Конституисањем ЗАВНО-а Црне Горе и Боке, у новембру 1943. и одлукама АВНОЈ-а, Црној Гори је враћен дио државног суверенитета, одузет одлукама нелегалне Подгоричке скупштине.

30. новембар 1918.

„ПОЧАСТ“ ОЛОБОДИОЦИМА

Након завршетка Подгоричке скупштине, присталице безусловног уједињења Црне Горе и Србије срушиле су и бациле у Морачу споменик, подигнут у славу великог војводе Мирка и црногорских јунака палих у ослободилачким ратовима.

4

Prosvjetni rad

NOV.
2013
BROJ
19

МАЛИ СЛИКАРИ

ИЗ ШКОЛЕ „ЊЕГОШ“ У СПУЖУ

Јана МИЛАТОВИЋ, V-3

Јована ЖАРИЋ, V-2

Вук ЖУЊИЋ, VI-2

Стаса ДРАШКОВИЋ, V-2

Јована ОТАШЕВИЋ, IV-1